

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Наукова бібліотека

ЮРИДИЧНИЙ РЕФЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ

№ 1–2, 2013

Виходить 4 рази на рік

Заснований у 2003 році

РУБРИКИ ВИДАННЯ

12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень

12.00.02 Конституційне право; муніципальне право

*12.00.03 Цивільне право та цивільний процес; сімейне право;
міжнародне приватне право*

12.00.04 Господарське право; господарсько-процесуальне право

12.00.05 Трудове право; право соціального забезпечення

12.00.06 Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право

12.00.07 Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

12.00.08 Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

*12.00.09 Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність*

12.00.10 Судовистрій; прокуратура та адвокатура

12.00.11 Міжнародне право

12.00.12 Філософія права

Містить реферати і анотації видань — книг, монографій, навчальних посібників, збірників наукових праць, матеріалів конференцій, авторефератів дисертацій, періодичних видань та ін., що відповідають навчальному та науковому плану діяльності вищого навчального закладу юридичного профілю.

Розрахований на науковців, викладачів і студентів юридичних вузів та юридичних факультетів, фахівців у галузі держави і права.

Засновник: Національний університет «Одеська юридична академія» (НУ ОЮА)

Редакційна колегія:

С. В. Ківалов, д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України (*головний редактор*);
В. М. Дрьомін, д-р юрид. наук, проф. (*заступник головного редактора*);
В. О. Туляков, д-р юрид. наук, проф.;
О. К. Вишняков, д-р юрид. наук, проф.;
Є. В. Додін, д-р юрид. наук, проф.;
О. А. Івакін, д-р філос. наук, проф.;
Л. І. Кормич, д-р іст. наук, проф.;
Ю. М. Оборотов, д-р юрид. наук, проф.;
М. П. Орзіх, д-р юрид. наук, проф.;
О. П. Подцерковний, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Харитонов, д-р юрид. наук, проф.;
Г. І. Чанишева, д-р юрид. наук, проф.;
М. М. Солодухіна, директор Наукової бібліотеки НУ ОЮА

Укладачі співробітники бібліотеки:

Т. М. Стефанчишена, зав. інформ.-бібліогр. від.;
С. І. Єленич, голов. бібліограф;
Л. В. Березюк, зав. сектора — 12.00.02, 12.00.03, 12.00.05, 12.00.06;
І. С. Корзюк, бібліотекар I кат. — 12.00.01, 12.00.08;
Т. Ю. Іванійчук, пров. бібліограф — 12.00.04, 12.00.07, 12.00.12;
О. М. Кожевнікова, пров. бібліотекар — 12.00.09, 12.00.10, 12.00.11;
Н. О. Красницька, пров. бібліотекар — 12.00.02, 12.00.03, 12.00.05, 12.00.06;
В. І. Радченко, голов. бібліотекар;
А. В. Ракул, зав. сектора каталогів

Автори рефератів:

асистент *О. В. Дикий*; аспірант *М. М. Заверюха*; асистент *А. М. Ізовіта*;
к.ю.н., доцент *Н. Б. Капустіна*; к.ю.н., доцент *Ж. В. Мандриченко*;
к.ю.н., асистент *А. И. Марчук*; к.ф.н., доцент *І. І. Матюшина*; асистент *А. Б. Наконечний*;
к.ю.н., доцент *І. С. Смазнова*; асистент *Л. В. Токар*; доцент *Д. М. Цехан*;
асистент *В. Я. Цитряк*; асистент *Г. М. Чернишов*; доцент *І. В. Шамша*

Технічний редактор

Т. В. Іванова

Адреса редакції: 65009, м. Одеса, вул. Піонерська, 2,
Телефони (0482) 63-34-04, (048) 719-88-01, 719-88-29, 32-25-10
Факс: (0482) 63-97-64
www.nla.od.ua
E-mail: library@nla.od.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 8169 від 28.11.2003 р.
Підписний індекс у Каталозі періодичних видань України № 09812

ПЕРЕДМОВА

Національний університет «Одеська юридична академія» — сучасний вищий навчальний заклад у галузі юридичної освіти і науки, на базі якого створений Південний регіональний центр Національної академії правових наук України, в діяльності якого органічно поєднуються найвищі досягнення національної вищої школи України з прогресивними тенденціями світової правової освіти.

З перших років свого існування академія стала провідним науково-дослідним закладом. Наукова діяльність Національного університету «Одеська юридична академія» здійснюється за основними та пріоритетними напрямками розвитку науки, яка є своєрідною рушійною силою соціально-політичних та соціально-економічних перетворень, спрямованих на подальший розвиток сучасної Української держави.

Ефективність та комплексність здійснення наукової діяльності багато в чому залежить від інформованості спеціалістів з усіх питань юридичної науки. З метою розвитку освіти, підвищення інформованості з питань державотворчої та правотворчої діяльності і визначення місцезнаходження джерел інформації з цих питань з 2003 року вперше в Україні почав видаватися спеціалізований юридичний реферативний журнал, засновник якого — Національний університет «Одеська юридична академія».

«Юридичний реферативний журнал» є інформаційним періодичним виданням у сфері юриспруденції, мета якого — оперативне інформування юридичного загалу про зміст навчальних, наукових та періодичних видань, що надійшли до фондів наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія».

У його підготовці беруть участь науково-педагогічний колектив та співробітники наукової бібліотеки академії.

У даному випуску проаналізовані матеріали, які опубліковано у 2012–2013 роках та зберігаються у фондах бібліотеки академії.

Реферати та анотації, що ввійшли до журналу, мають аналітичний бібліографічний опис джерела інформації. Кожному запису присвоюється номер, який включає такі елементи: шифр спеціальності, номер журналу, рік видання та порядковий номер запису.

Матеріали розміщені відповідно до переліку юридичних спеціальностей. Даний номер містить інформацію з усіх дванадцяти спеціальностей.

Допоміжний апарат видання складається з переліку використаних періодичних видань, покажчика імен та списку скорочень.

Видання «Юридичного реферативного журналу» у Національному університеті «Одеська юридична академія», насамперед, свідчить про те, що наша бібліотека на сьогоднішній день є дійсно науковою бібліотекою за змістом багатогранної діяльності, пов'язаної як з комплектуванням фондів, так і з інформуванням читачів з питань юридичної науки і практики.

Варто підкреслити, що з виходом кожного нового номера реферативного журналу анотації і реферати все більш ґрунтовно відображають зміст книг, статей, авторефератів. Сподіваюсь, що користувачі нашої бібліотеки не тільки будуть частіше звертатися до реферативних видань, а й стануть авторами рефератів, що публікуються у даному виданні.

Сергій КІВАЛОВ,

*доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
президент Національного університету
«Одеська юридична академія»*

12.00.01 ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

Теорія держави і права

Книги

01.01—02.13.1.

340.12(075.8) Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник : рекомендовано МОН України / О. Ф. Скакун ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — 3-тє вид., допов. і переробл. — К. : Прав. єдність, 2012. — 524 с.

Розглянуто основні поняття, категорії і проблеми сучасної теорії права і держави. Включено матеріал до тем: вступ до теорії права і держави як юридичної науки та навчальної дисципліни; теорія права і держави як соціальний інститут; теорія правового регулювання суспільних відносин; теорія системи права і системи законодавства; типологія правових систем світу; теорія нормотворчості та ситематизації нормативно-правових актів; теорія реалізації права; теорія юридично значущої поведінки і юридичної відповідальності; теорія юридичного процесу; виникнення держави; поняття, ознаки, сутність та типологія держави; функції держави та інше. Розмежовано сферу належного, суцього та ідеального у бутті права і держави. Викладено всі питання курсу з урахуванням новітніх теоретико-методологічних досягнень світової і вітчизняної юриспруденції, оновленого національного законодавства, узагальнення юридичної практики.

Див. також: 02.01—02.13.69.

Автореферати

01.01—02.13.2.

340.11:165.12 Званчук А. В. Компетентна правосвідомість: загальнотеоретичне дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Званчук Андрій Володимирович ; Міжнар. гуманіт. ун-т. — О., 2012. — 20 с.

Розглядається компетентна правосвідомість як самостійний рівень правосвідомості, дослідження якої є нагальною потребою сьогодення. Запропоновано визначення поняття компетентної правосвідомості як самостійного рівня правосвідомості, в якому відображаються сукупність уявлень про правові явища, ставлення до них та шляхи застосування в реальному житті з боку певної верстви людей-професіоналів неюридичного профілю. Проведено ґрунтовний аналіз категорії «правова свідомість» з урахуванням здобутків правової теорії та практики. Розкрито сутність таких понять: «діяльність», «професійна діяльність», «компетенція», «компетентність». Обґрунтовано поняття компетентісного підходу та його роль у трансформаційних процесах сучасного суспільства. У контексті виявлення аспектів компетен-

тної правосвідомості здійснено порівняльне дослідження понять «правосвідомість» і «свідомість». Встановлено місце компетентної правосвідомості у структурі рівнів правосвідомості. Визначено роль компетентної правосвідомості у формуванні та функціонуванні правової реальності.

01.01—02.13.3.

340.15(=16):340:008 Рязанов М. Ю. Слов'янське право і слов'янська правова культура: загальнотеоретичний аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Рязанов Михайло Юрійович ; НУ ОЮА. — О., 2013. — 20 с.

Осмислено слов'янське право і слов'янська правова культура, їх складові, а також особливості слов'янського правового менталітету та правосвідомості, їх об'єктивізація у правовій реальності, їх вплив на правове життя сучасного суспільства. Запропоновано розглядати слов'янську правову культуру як таку, що обумовлена православ'ям, комплексом духовних та етичних чинників, які визначають особливий (слов'янський) тип світорозуміння і духовності. Вивчаючи слов'янське право, а також аналізуючи зміст слов'янських законодавств, автор висловлює думку щодо демократичності слов'янського права з властивими йому самобутніми рисами: «народоправством», общинним землеволодінням, переважанням особистих якостей над походженням, договірним початком у сімейному праві, оцінюванням злочину за «кількості злої волі». Розглянуто питання змісту слов'янського правового менталітету, який визначає правову поведінку людини. Виділено складові слов'янського ментального фону — пошук «правди», атмосфера віри, орієнтація на ідеали православ'я, а також слов'янський колективізм.

Див. також: 06.01—02.13.382.

Статті

01.01—02.13.4.

340.11:007 Антошина И. В. Связь информационной функции государства и информационной функции права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 218—224.

Раскрыто содержание понятия информационной функции права. Проанализирована связь между информационной функцией государства и информационной функцией права. Рассмотрено их влияние на общественные отношения и субъектов этих правоотношений. Отмечено, что деятельность государства, направленная на укрепление информационных связей, выбор стимулов и ограничений, является важнейшей сторо-

ной реализации права, позволяет определить перспективы решения наиболее значимых проблем государственного развития, поскольку информация выступает ориентиром, указывающим субъекту права необходимый вариант поведения. Подчеркивается, что, поскольку реализация информационной функции государства является предпосылкой для реализации информационной функции права, их совместное эффективное влияние на правовую действительность определяет направление развития правовой культуры в Украине, определяет содержание правового воспитания населения, что должно служить повышению эффективности действия украинского права.

01.01—02.13.5.

340.134 Бондарева К. В. Поняття політичних режимів як предмет юридичних досліджень / *К. В. Бондарева* // *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 71—78.

Досліджено поняття політичних режимів як предмет сучасних державно-правових досліджень. Розкрито роль політичного режиму в юридичному аналізі форми держави, а також обґрунтовано значущість дослідження специфіки інституціалізації політичних режимів для загального вивчення процесів розвитку держави і права. Особливу увагу приділено експлікації основних правових характеристик політичних режимів. Зазначено, що аналіз сучасних підходів до вивчення поняття політичного режиму дозволяє виділити в його змісті власне правову складову, яка визначає і значною мірою детермінує як зміст політичного режиму, так і його фундаментальні властивості, які дозволяють класифікувати політичні режими та відносити їх до того чи іншого типу. Зауважено, що поняття політичного режиму як предмет дослідження юридичної науки ще потребує свого подальшого аналізу, що сприятиме формуванню нового напрямку юридичних студій не лише в галузі теорії держави і права, але й конституційного та інших галузей права.

01.01—02.13.6.

340.134 Бондарева К. Правовий вимір інституціалізації транзитивних політичних режимів / *Катерина Бондарева* // *Юридична Україна*. — 2012. — № 9. — С. 23—29.

Досліджено специфіку правової інституціалізації транзитивних політичних режимів. Проаналізовано основні властивості функціонування і розвитку права в умовах переходу держави від недемократичних до демократичних політичних режимів. Особливу увагу надано характеристиці нормативно-правових засобів забезпечення утвердження демократичних інститутів державної влади. Зазначено, що теоретико-методологічна значущість юридичних студій специфіки правової інституціалізації транзитивних політичних режимів зумовлена тим, що це дозволяє не

лише більш глибоко і комплексно окреслити правові аспекти та правову сутність процесів демократизації політичних режимів та переходу від держави авторитарного типу до демократичної, а й розбудувати теоретичну основу для аналізу транзитивних політичних режимів як відносно самостійного типу, що, незважаючи на свій перехідний характер, суттєво відрізняється як від авторитарних, так і від демократичних політичних режимів.

01.01—02.13.7.

340.114 Волинець В. В. Правове забезпечення економічної функції держави і розвиток соціально орієнтованої ринкової економіки / *В. В. Волинець* // *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 57—65.

Визначено теоретичні і методологічні підходи до тлумачення змісту та сутності економічної функції держави в сучасній юридичній науці. З'ясовано роль, значення та механізми забезпечення економічної функції в системі функцій держави. Надано характеристику трансформаціям економічної функції держави в контексті відродження соціальної держави та соціально орієнтованої ринкової економіки. Визначено правові гарантії основних економічних прав і свобод. Стверджено, що в сучасних умовах переосмислення цінностей вільного ринку і побудови моделей соціально орієнтованих ринкових економік (звісно, у кожному конкретному випадку ці моделі мають свою специфіку) відбувається активація економічної функції держави, сенс якої полягає у пошуку оптимального балансу між державним регулюванням економічних процесів та ринковою саморегуляцією.

01.01—02.13.8.

340.12:342.415(477) Волинець В. Соціальна функція держави і соціальна політика: правові проблеми реалізації / *Віталій Волинець* // *Юридична Україна*. — 2012. — № 9. — С. 15—22.

Досліджено поняття соціальної функції сучасної держави в аспекті конституційно-правового закріплення принципів соціальної державності як цілей державотворчого процесу сучасної України. Розкрито зміст основних теоретико-методологічних підходів до правового визначення поняття соціальної функції та соціальної держави, проаналізовано стан і проблеми реалізації соціальної функції у практиці державного будівництва в Україні. Зазначено, що реалізація соціальної функції держави передбачає постійну взаємодію інституціальних і нормативних чинників. Вказано, що визнання стратегічним пріоритетом державного і суспільного розвитку України реалізацію принципів соціальної держави мало своїм необхідним наслідком підвищення ролі і значення соціальної функції держави, яка набула властивостей однієї з пріоритетних у державному і правовому розвитку України.

01.01—02.13.9.

340.15(410+73)“11/17” Задорожний Ю. А. Правова доктрина в країнах романо-германської та англо-американської правових сімей: порівняльний аналіз / Ю. А. Задорожний // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 17—24.

Розглянуто правову природу доктрини, витоки її формування, а також вплив доктрини на розвиток романо-германської та англо-американської правових сімей. Зроблено висновок, що вплив держави на формування права в країнах континентальної Європи був значно меншим, ніж в Англії. Зазначено, що доктрина в романо-германській правовій сім'ї, починаючи з XII до XVIII ст., була основним джерелом права, а, відтак, осовим центром її утворення. Доктрина в англо-американській правовій сім'ї мала не університетський чи академічний, а суддівський характер; вона не відіграла пріоритетної ролі у формуванні цієї правової сім'ї, проте становила важливе джерело права.

01.01—02.13.10.

340.1 Заморська Л. І. Нормативність права як соціальна цінність / Л. І. Заморська // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 45. — С. 28—37.

Визначено поняття «норма права», з якого впливає суть та призначення нормативності права як соціальної цінності. Розкрито зміст нормативності права у співвідношенні з поняттями «цінне та належне в праві». Визначено вплив норми права на нормативність як особливу його ознаку. Називаючи норми особливо значущим проявом нормативності, підкреслюється, що саме вичленовування й виокремлення нормативності у вигляді норм дозволяє останнім бути і засобами відображення реальних потреб, і засобами встановлення порядку. Констатовано, що нормативність — це рефлексивне поєднання загальнообов'язковості та загальнозначущості, які задаються елементом належності, закладеним у нормі (чи в іншому носіїві) через інтегровану нею цінність. Зазначено, що для того, щоб охарактеризувати нормативність як правову, а не лише культурно-ідеологічну категорію, необхідно передусім усвідомити специфіку права порівняно з іншими соціальними регуляторами.

01.01—02.13.11.

340.12:008 Карась А. Г. Глобалізація як чинник трансформації права / А. Г. Карась // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 82—88.

Розглянуто проблему глобалізації та її вплив на право. Охарактеризовано зміни, які спричиняє глобалізація права. Підкреслено, що завдяки глобалізації розширюються межі правового простору. Зазначено, що глобалізація у сучасно-

му світі є тією сукупністю реалій, які змушують кожна державу чітко визначатись зі своїм геополітичним вибором. Підкреслено, що глобалізаційні зміни, які спостерігаються у сучасному суспільстві XX та XXI століття, можна охарактеризувати як синхронні суспільні зміни, а їх — як певні соціокультурні зрушення. Особливо це стосується такої молодшої держави, як Україна, яка за своїм європейським корінням є суто європейською державою, розташованою в центрі Європи, а відтак глобалізація змушує Україну дотримуватись європейських цінностей і правової культури.

01.01—02.13.12.

340.11 Ковальський В. Функції права: ціннісний та сутнісний виміри / Віктор Ковальський // Юридична Україна. — 2012. — № 9. — С. 4—9.

Розглянуто основні наукові підходи до розуміння суті функцій права. Розкрито роль зазначених функцій в процесі розвитку правової державності. Зазначено, що важливість функцій права відбивається на сутнісних ознаках права, включаючи мету, завдання, зміст інститутів і норм права, межі впливу тощо, а також роль, яку відіграють саме конституційні норми у формуванні засад, що у комплексі визначають соціальну і правову сутність держави, спрямовують діяльність її керівних та уповноважених органів, тобто функції права мають бути каталізатором розвитку правової державності. Зазначено, що, взагалі, функції права, як і сутність права, мають розглядатися у безпосередньому зв'язку з процесами соціалізації індивідів і самої держави, демократизації політичного життя за активної участі громадян у процесі правотворчості.

01.01—02.13.13.

34.03:351.743 Колюка М. М. Поняття та принципи юридичної відповідальності працівників органів внутрішніх справ / М. М. Колюка // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 403—411.

Проаналізовано наукові праці та норми чинного законодавства з питань визначення поняття та принципів юридичної відповідальності працівників органів внутрішніх справ. Окрему увагу зосереджено на аналізі наукових поглядів щодо визначення поняття «юридична відповідальність». Зазначено, що юридична відповідальність працівників органів внутрішніх справ реалізується не стільки з метою покарання тих, хто порушив закон, скільки для того, щоб ці особи належно виконували свої службові обов'язки. Підкреслено, що юридична відповідальність працівників органів внутрішніх справ може бути охарактеризована як особливий правовий стан суб'єктів правовідносин, що передбачає наявність прав і обов'язків, закріплених в нормативно-правових актах, розуміння необхідності дотримання відповідних приписів, а також можливість у випадку порушення цих приписів

настання несприятливих наслідків на підставі та у порядку, визначених законом.

01.01—02.13.14.

340.12 Крочук М. І. Гендерна рівність як фундаментальний принцип права / М. І. Крочук // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 248—252.

Висвітлено теоретичні проблеми, пов'язані з визначенням категорії «гендерна рівність» за допомогою аналізу понять «гендер» та «рівність». Охарактеризовано структурні компоненти поняття «гендерна рівність». Досліджено гендерну складову демократичних перетворень суспільства та цінність гендерної рівності для права в цілому. Акцентовано увагу на тому, що «гендер» на сьогоднішній день не має остаточного і однозначного визначення, і це не недолік або проблема, а, скоріше, особливість самого поняття. Зазначено, що принцип рівності розглядається як важлива умова існування правової держави, як одна з основоположних конституційних вимог, а гендерна рівність, виступаючи складовою загального принципу рівності, є однією з ознак правової держави. Вказано, що, на жаль, сучасному українському суспільству притаманна ідеологія того, що гендерна рівність пропагує відступ від моральних законів, спотворюючи інститут материнства, батьківства. Натомість гендерна рівність є вагомою цінністю для об'єктивного права, а також способом досягнення справжньої гармонії та забезпечення розвитку прав людини.

01.01—02.13.15.

340.134 Лопушанський А. А. Роль законотворчості у підвищенні ефективності правової політики / А. А. Лопушанський // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 89—94.

Визначено основні шляхи підвищення ефективності правової політики як особливого напряму державної політики. З'ясовано місце в цих процесах законотворчості. Зазначено, що законотворчість ефективна, якщо вона відповідає своїй основній меті — вирішенню економічних, політичних, екологічних, соціальних, етнічних та інших завдань згідно з вимогами Конституції. Ця мета реалізується шляхом виявлення суттєвих потреб у законодавчому регулюванні, створенні та своєчасному виданні законів, які регламентують відповідні сфери суспільних відносин в інтересах всієї країни та її населення, а також за умови органічного входження даного закону в систему законодавства. Визначено основні недоліки законотворчої діяльності, які безпосередньо впливають на її ефективність, а через це — і на ефективність правової політики: у державному апараті відсутні органи або структурні підрозділи, єдиним або головним завданням яких є законопроектна робота; немає чітко сформульованих вимог до якості підготовки та

оформлення законопроектів; положення про планування законопроектних робіт носить формальний та фрагментарний характер; ресурсне, передусім, кадрове забезпечення законотворчої діяльності не здійснюється на належному рівні.

01.01—02.13.16.

340.12:008:659.3(477) Макеева О. М. Правова культура працівників мас-медіа / О. М. Макеева // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 66—71.

Розглянуто сутність та особливості правової культури працівників мас-медіа. Зроблено висновки про те, що високий рівень правової культури журналістів є важливою умовою формування демократичної правової держави в Україні. Засоби масової інформації мають стати гарантом демократичної правової держави, яка забезпечує права людей, зокрема доступ до своєчасної та об'єктивної інформації. Запропоновано введення нових суміжних спеціальностей: юрист мас-медіа, юрист-журналіст. Вказано, що, формуючи світогляд та ціннісні орієнтації суспільства, журналісти повинні мати високий рівень професійної та правової культури, щоб формувати правову культуру українського суспільства, яка відповідала би викликам глобалізаційних процесів, власним історичним традиціям, ментальності народу, принципам верховенства права. Працівники мас-медіа мають виконувати свої професійні обов'язки так, як цього вимагають інтереси суспільства і держави.

01.01—02.13.17.

34.03 Максимюк О. Д. Формальне обґрунтування принципу невідворотності юридичної відповідальності / О. Д. Максимюк // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 50—56.

Проаналізовано форму взаємин між умовами застосування та змістом юридичної відповідальності, що проявляється у взаємозв'язках складових фактичного складу правоохоронної норми з формою та мірою юридичної відповідальності як змістом останньої. Зазначено, що юридична відповідальність пов'язана з використанням офіційної юридичної процедури обвинувачення у вчиненні правопорушення. У зв'язку з цим розрізняються юридичні підстави притягнення до відповідальності особи, яка вчинила правопорушення, та підстави настання юридичної відповідальності для правопорушника, вина якого доведена доказами і знайшла офіційне втілення у вигляді процесуального акта, виданого компетентним державним органом з додержанням усіх вимог до такої процедури (наприклад, вироку суду). Вказано, що у фактичному складі правоохоронної норми (диспозиція чи гіпотеза) визначено умови для настання юридичної відповідальності, при цьому в його змісті існують передумови як для позитивного, так і для негативного визначення характеру

юридичної відповідальності, і таким чином для формального визначення принципу невідворотності юридичної відповідальності.

01.01—02.13.18.

347.97/.99:340.131 Марочкін І. Є. Проблеми судової правотворчості в забезпеченні принципу верховенства права / *І. Є. Марочкін* // Проблеми законності: акад. зб. наук. пр. / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2012. — Вип. 119. — С. 224—237.

Розкрито роль судової влади у забезпеченні принципу верховенства, призначення якої — захист прав та основоположних свобод людини. З'ясовано функції, які виконує судова практика щодо забезпечення самостійності судів і якою є їх роль у створенні нових норм права. Підкреслено, що саме можливість правотворчості робить судову владу самостійною у взаємовідносинах з іншими гілками влади й дає змогу контролювати, обмежувати свавілля законодавця у разі видання ним не правового акта або наявності прогалин у правовому регулюванні. Зазначено, що визнанням судової правотворчості в Європі сприяє активна діяльність міжнародних установ — Європейського суду справедливості і Європейського суду з прав людини, які створили величезний масив прецедентного права, що має силу, обов'язкову для європейських країн.

01.01—02.13.19.

340.134(477) Минькович-Слободяник О. В. Правова політика як чинник функціонування правової держави / *О. В. Минькович-Слободяник* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 53—57.

Розглянуто можливості впливу правової політики на формування правової держави в Україні і як її визначального чинника — громадянського суспільства. Наведено думку про те, що правова політика є тією силою, яка може реалізувати на практиці всі теоретичні основи формування правової держави. Зазначено, що правова політика при формуванні правової держави покликана особливу увагу приділяти втіленню в життя принципу законності. Мова йдеться про те, що в умовах дії правової політики законність повинна бути більш якісною, а саме: реальне верховенство Конституції України і законів в системі нормативних актів; реальне, а не декларативне дотримання і виконання положення ст. 8 Конституції України про те, що вона має найвищу юридичну силу, пряму дію і застосовується на всій території України. Вказано, що здійснення правової політики створює для правової держави сприятливі умови, щоб реалізувати принцип єдності природного і позитивного права, закріпленого в Конституції України.

01.01—02.13.20.

340.12:371.41 Минькович-Слободяник О. В. Правове виховання як напрям правової політики

/ *О. В. Минькович-Слободяник* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 62—67.

Розглянуто правове виховання як напрям правової політики на основі її впливу на правове виховання. Запропоновано конкретні кроки відносно зміни методики правового виховання громадян у правовій державі. Зазначено, що важливим методом правового виховання є правова освіта. Цей процес поширення правових знань сприяє підвищенню загальної юридичної культури та рівня освіченості населення. Висловлено думку, що особливе важливе значення в реалізації правової політики може мати формування спеціального механізму, що дає змогу виявляти перешкоди, які перебувають на шляху здійснення конкретного виду такої політики й пошуку юридичних засобів їхнього оптимального подолання. Подібного роду перешкодами є: відсутність єдиного правового простору; численні юридичні колізії між правовими актами, їхня внутрішня суперечливість; низька якість ряду законів і підзаконних актів; дублювання нормативних актів та ін.

01.01—02.13.21.

340.12:348 Міма І. В. Методологія дослідження релігійних норм / *І. В. Міма* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 16—24.

Досліджено процес формування різних напрямів об'єктивного наукового аналізу проблем теорії держави і права. Наведено та проаналізовано плюралізм наукових методологічних підходів щодо всебічного дослідження релігійних норм. Відповідно до загальнотеоретичних положень чітко визначено види та зміст підходів, принципів, методів і прийомів, що використовуються в процесі пізнання релігійних норм як правової категорії. Зазначено, що, наприклад, використання принципів дослідження релігійних норм дає змогу вважати їх невід'ємною складовою методології дослідження релігійних норм; визначати особливе та фундаментальне значення релігійних норм в процесі розвитку науки теорії держави і права. Крім того, сучасній юридичній науці притаманна наявність не окремо взятого підходу до дослідження релігійних норм, а їхніх систем. Лише плюралізм наукових методологічних підходів дає змогу всебічно підійти до дослідження релігійних норм, їх різних вимірів.

01.01—02.13.22.

340.132(477+430).001.36 Мінченко О. В. Особливості сучасної інтерпретації категорії «законність» / *О. В. Мінченко* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 45—50.

Висвітлено зміст поняття «законність» в контексті сучасних вітчизняних і зарубіжних інтер-

претації. Вказано на методологічні особливості розуміння явища законності в правових системах України та ФРН. Багатоаспектність розуміння змісту категорії «законність» пояснено тим, що, виходячи із специфіки пізнавальних завдань, особливостей методологічної основи досліджень, її інтерпретація здійснюється за допомогою такого понятійного ряду, як «режим», «принцип», «засіб» тощо. Термін «законність» має різне змістовне навантаження як у правовій системі України, так і в правовій системі ФРН, що обумовлено особливостями правових терміносистем, які формуються на різних методологічних засадах і виконують функції пояснення правових явищ. На основі порівняння юридичної категорії в різних правових системах (ФРН, Україна), зроблено висновок, що поняття «законність» використовується в обох правових системах для позначення аналогічних правових явищ, які мають величезне значення у забезпеченні гарантованих державою прав і свобод людини і громадянина.

01.01—02.13.23.

340.116 Мірошніченко М. І. Генезис правової системи: критерії структурування, етапи (питання теорії та історії) / М. І. Мірошніченко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 10—15.

Розглянуто проблему системності процесу генезису правових систем та оптимального критерію його структурування. Теоретичний аналіз генезису правової системи є базовою основою вирішення найбільш дискусійних питань про природу, закономірності й особливості, неперервність розвитку національних правових систем, темпоральних точок відліку їх історії, зв'язку з державою, суспільством тощо. Висловлено думку щодо пошуку вирішення означених проблем, який має ґрунтуватися на чіткому розумінні сутності динаміки структурно-функціональних зв'язків і зв'язків розвитку правової системи в сукупності як такої, що має інформаційно задану генетичну основу. Зазначено, що головним аргументом на користь етапу як оптимального критерію структурування генезису національних правових систем є можливість розширення предметних рамок теоретичного дослідження проблеми структурування процесу генезису правових систем за рахунок концепції генетичних зв'язків між етапами генезису, що дає можливість дослідження також і пограничних відрізків між етапами, чого не можна досягти при застосуванні критерію «період».

01.01—02.13.24.

340.11.001.11 Ноздрін О. М. Категорія «правове життя»: до питання виникнення та обґрунтування / О. М. Ноздрін // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 46—52.

Акцентовано увагу на необхідності введення в термінологію юридичної науки поняття «правове життя», що допоможе удосконалити її інструментарій, а отже збільшити можливості успішного вирішення завдань, які стоять перед нею. Оскільки такому розумінню загальної об'єкта юридичної науки, розгляду правових явищ як предметів правової теорії у відносинах між ними та в системі, не відповідає практично жодна з тих, що мали місце, запропоновано категорію «правове життя». Зроблено висновок, що категорія «правове життя» набуває все більшу наукову й практичну значимість. Саме вона покликана відображати суперечливу юридичну дійсність, нерозривний зв'язок різноманітних правових явищ з усіма іншими сферами життєдіяльності суспільства — економічної, політичної, моральної, релігійної і т.п.

01.01—02.13.25.

340.134 Поліщук Г. Б. Юридична техніка кодифікаційних актів в системі юридичних явищ / Г. Б. Поліщук // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 89—94.

Розглянуто питання сутності та місця юридичної техніки кодифікаційних актів у системі юридичних явищ. Обґрунтовано розуміння місця юридичної техніки кодифікаційних актів як об'єкта наукового дослідження та засобу правотворчої діяльності. Висловлено думку, що юридична техніка кодифікаційних актів є самостійним елементом юридичної техніки, уособлюючи в собі особливості законодавчої та систематизаційної діяльності. Зазначено, що проблематика місця юридичної техніки кодифікаційних актів має розглядатися у трьох аспектах: місця юридичної техніки кодифікаційних актів у системі юридичних наук; місця юридичної техніки кодифікаційних актів у системі законодавчої діяльності; місця юридичної техніки кодифікаційних актів у системі юридичної освітньої діяльності.

01.01—02.13.26.

340.12:347.113(477) Портнов А. В. Правова природа колізійних принципів / А. В. Портнов, О. В. Москалюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 25—31.

Проаналізовано правову природу колізійних принципів. Зазначено, що розглянуті колізійні принципи є формою вираження правової доктрини. У разі відтворення в узагальненнях правозастосовної судової практики вказані колізійні принципи трансформуються у правоположення. Зроблено висновок, що колізійні принципи, за винятком колізійного принципу *lex superior*, на нормативному рівні як універсальні правила подолання колізій в українському законодавстві не закріплені. Відсутність формальної обов'язковості колізійних принципів призводить до того, що формально ні суддя, ні слідчий не зобов'язані додержуватися колізійних принципів. Втім, загально-

визнаність та авторитетність колізійних принципів впливає на їх постійне застосування в правозастосовній практиці, у тому числі і судовій.

01.01—02.13.27.

340.134:165.023.2 Риндюк В. І. Техніко-юридичні помилки в нормативно-правових актах: поняття та види / В. І. Риндюк // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 3—9.

Сформульовано поняття техніко-юридичних помилок як виду правотворчих помилок. Визначено види техніко-юридичних помилок. Зроблено висновок, що загальний стан реалізації правотворчої техніки в Україні є вкрай низьким і потребує якісних змін. Відхилення від правил правотворчої техніки неминуче породжує техніко-юридичні помилки в нормативно-правових актах України, призводить до виникнення нечітких правових положень, прогалин, суперечностей у правовому регулюванні суспільних відносин. І навпаки, дотримання вимог правотворчої техніки дає змогу забезпечити належний техніко-юридичний рівень нормативно-правових актів, уникнути техніко-юридичних помилок. Вказано, що для забезпечення високого техніко-юридичного рівня нормативно-правових актів нагальними є питання розробки теорії правотворчої техніки, підготовки науково-методичних рекомендацій з правотворчої техніки, нормативного закріплення основних вимог правотворчої техніки.

01.01—02.13.28.

340.11:165.12 Ситник О. М. Правова ідеологія як складник механізму державно-правового регулювання / О. М. Ситник // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 8—13.

Охарактеризовано роль і вплив правової ідеології на механізм державно-правового регулювання. Прослідковано процес взаємодії правової ідеології та державно-правового регулювання, що, зокрема, проявляється у формуванні правосвідомості громадян і правової культури в суспільстві. Зроблено висновок, що процес взаємодії правової ідеології та державно-правового регулювання має діалектичний характер. Пріоритетним залишається спрямовуючий і консолідуючий характер правової ідеології в суспільстві та державі, а це має проявлятися у формуванні належної правосвідомості громадян і правової культури в суспільстві. Без урахування цього процес побудови правової держави та громадянського суспільства у нашій країні є немислимий.

01.01—02.13.29.

340.113:16 Сумарокова Л. Н. Логические проблемы уточнения значений юридических терминов / Л. Н. Сумарокова // Актуальные проблемы держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 199—204.

Рассмотрены логические проблемы уточнения значений юридических терминов. Указано, что проблема уточнения значений юридических терминов предполагает опору на общую концепцию права; принятие системной коммуникативной модели языка права; обновление, уточнение и развитие логической концепции определения. Определение понимается как операция, уточняющая взаимосвязь смыслового, предметного и прагматического значения термина. Отмечено, что в юриспруденции раньше, чем в логике, осознана необходимость уточнения прагматического аспекта определений и, в частности, учитывается важность принятия юридическим социумом наиболее важных определений. Именно на основании анализа юридических практик предложено выделить новый вид определений — арбитражные определения.

01.01—02.13.30.

340.111.5 Сушицька Н. В. Правове регулювання: проблеми ефективності / Н. В. Сушицька // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 39—45.

Проаналізовано цілі та значення правового регулювання у державі. Визначено найголовніші фактори, що впливають на його ефективність. Зазначено, що під ефективністю правового регулювання розуміють співвідношення між очікуваними наслідками дії права на суспільні відносини та її фактичними результатами. Вказано, що ефективність правового регулювання може оцінюватися щодо певних правових норм на рівні правових інститутів та галузей, права в цілому. Зауважується, що досконалість юридичних засобів, які застосовуються у правовому регулюванні, їх відповідність його цілям та завданням, характеру суспільних відносин, що зазнають юридичної регламентації, а також ступінь фактичної реалізації зазначених намірів відображаються в ефективності правового регулювання.

01.01—02.13.31.

340.12:159.922:316.754 Ткачук А. С. Правова ідеологія та правова психологія як структурні елементи правосвідомості / А. С. Ткачук // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 58—66.

З'ясовано, що правова ідеологія вважається основоположним елементом у структурі правосвідомості, а правова психологія — другорядним. Визначено, що молоде покоління перевагу надає ролі правової психології. Розкрито сутність поняття «ілюзорна правова ідеологія». Встановлено, що поведінковий компонент не можна вважати структурним елементом правосвідомості, тому що він являє собою лише більш складну форму правової психології і нічого нового в ідейно-психологічній структурі правосвідомості не утворює. З'ясовано, що правосвідомості молодого покоління притаманні такі риси,

як імпульсивність, наївний ідеалізм, прагнення до справедливості, максимальне сприйняття інновацій і зовнішніх впливів, рухливість, нестійкість, домінування емоційного над раціональним. Тому структура правосвідомості молоді охарактеризовано домінуванням ролі правової психології над правовою ідеологією. Це означає, що здебільшого у таких осіб ще не сформовані правові погляди та ідеї, вони ще незнайомі з усім спектром правових теорій, тому в усвідомленні правової дійсності вони спираються на звички та почуття.

01.01—02.13.32.

340.11:122 Феделеш Е. М. Справедливість як моральний принцип права / *Е. М. Феделеш* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 99—103.

Досліджено фундаментальні основи справедливості як загальнолюдської й правової цінності. Зазначено, що правова справедливість санкціонує певні суспільні відносини і відповідні правила поведінки, закони, вчинки та дії людей, виступає засобом забезпечення соціальної цінності правових норм, і без її врахування як еталона виміру поведінки людей правове регулювання дуже ускладнюється. Вивчено етимологію поняття «справедливість», концепцію справедливості, її соціальне підґрунтя, а також співвідношення моралі та права в контексті зазначеного принципу. Розглянуто принцип соціальної справедливості, який є правовою категорією особливого типу. Не втрачаючи зв'язку з мораллю, він постає як ціннісно-моральний критерій у процесі створення та реалізації правових норм. Стверджено, що принцип справедливості як принцип права, виходячи з його глибокого морального змісту, є моральним принципом права.

01.01—02.13.33.

340.11:165.742(477) Чеботарьов С. С. Гуманізм як принцип права України / *С. С. Чеботарьов* // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 205—210.

Розглянуто принцип гуманізму як філософську категорію та як один з найважливіших принципів права України. Охарактеризовано особливості розуміння юридичною наукою цього основоположного принципу права України та прояви принципу гуманізму в різних галузях права України. Проаналізовано прояви принципи гуманізму в різних галузях права України. Зазначено, що у сучасній юридичній науці гуманізм інтерпретується як ціннісний принцип світоглядного характеру і одночасно як засадничого принципу права, що відображає відношення до людини як найвищої соціальної цінності. Гуманістичні основи українського права у сучасних умовах проявляються через правове регулювання різноманітних сфер суспільних відносин різними галузями права.

01.01—02.13.34.

340.112 Чорнолуцький Р. В. Нормопроектна діяльність: підходи до онтологічного розуміння / *Р. В. Чорнолуцький* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 24—33.

Проаналізовано підходи до онтологічного розуміння нормопроектної діяльності в контексті визначення дефінітивного навантаження опорних термінів, що складають номенологічну характеристику цього важливого соціально-нормативного феномена, який покладений в основу правотворчої діяльності держави та її уповноважених суб'єктів. Зазначено, що роль і значення нормопроектної діяльності у здійсненні публічної влади об'єктивують і актуалізують перманентні зміни в державі й соціумі, що відбуваються під об'єктивним впливом економічної, політичної і правової глобалізації, а також такі, що пов'язані з посиленням міждержавної інтеграційної співпраці і потребують підвищення якості розробки законодавчих та інших нормативно-правових актів конкретної держави — члена міжнародної спільноти. Зауважується, що вказана проблематика, органічно пов'язана з нормотворчою діяльністю в її матеріальному та процесуальному виявах, мала своє наукове обґрунтування в юридичній літературі з різних точок зору.

Див. також: 02.01—02.13.145, 02.01—02.13.153, 06.01—02.13.399.

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Книги

01.01—02.13.35.

340.15(477.5)“16/17”:342.5 Журавель М. В. Генеральний уряд як інститут державного управління Гетьманщини другої половини XVII — середини XVIII століття: історико-правове дослідження : монографія / *М. В. Журавель*. — О. : Фенікс, 2012. — 207 с.

Досліджено процес виникнення, становлення та розвитку Генерального уряду як інституту державного управління Гетьманщини другої половини XVII — середини XVIII століття. На основі використання широкого кола джерел розглянуто інституціональні процеси в Гетьманщині другої половини XVII — середини XVIII століття. Висвітлено особливості формування та становлення органів державного управління, що утворювали Генеральний уряд Гетьманщини у другій половині XVII — середині XVIII століття. Проаналізовано роль та історичне значення організації державної влади Гетьманщини у другій половині XVII — середині XVIII століття в контексті розвитку європейської державно-правової думки.

Див. також: 10.01—02.13.645.

Автори реферати

01.01—02.13.36.

340.15(477)“1917/21” : 341.7 Рафальський О. О. Правові засади зовнішньополітичної діяльності України у 1917—1921 роках : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Рафальський Олег Олегович ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2013. — 18 с.

На основі аналізу різноманітних джерел і теоретичного узагальнення юридичної й історичної літератури досліджено правові засади зовнішньополітичної діяльності України у 1917—1921 роках. Охарактеризовано процес формування нормативно-правового забезпечення зовнішньополітичної діяльності України, виокремлено організаційно-правові засади зовнішньополітичної діяльності українських урядів. Проаналізовано правове забезпечення діяльності українських посольств та надзвичайних дипломатичних місій. Розкрито правове регулювання процесу утворення і діяльності консульської служби України. Особливу роль відведено висвітленню діяльності українських дипломатів щодо утвердження міжнародної правосуб'єктності України, охарактеризовано місце й роль УНР та Української Держави як суб'єктів двосторонніх дипломатичних відносин, а також правові наслідки участі України у багатосторонній дипломатії. Сформульовано ряд положень і висновків, які актуалізують досвід правового забезпечення зовнішньої політики України у 1917—1921 роках.

Статті

01.01—02.13.37.

340.15:342.7.-055.2(477) Аніщук Н. В. Вплив християнської традиції на формування права Київської Русі: гендерний аналіз / Н. В. Аніщук // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 45. — С. 334—342.

Висвітлено вплив християнської традиції на формування права Київської Русі крізь призму проблеми рівноправ'я статей. З позиції гендерного аналізу визначено прогресивне значення християнської релігії щодо формування права Київської Русі, а також обмірковано негативні сторони, що відображені у давньоруському праві щодо правового становища жінок. Здійснено порівняльний аналіз правового становища жінок за язичницької доби та у період Київської Русі і на підставі цього показано, які зміни відбулися у давньоримському праві під впливом християнської традиції. Відзначено, що християнство вплинуло на правосвідомість і правову культуру Київської Русі. Християнська традиція відіграла значну роль й щодо регулювання правового становища жінок і чоловіків у Київській Русі.

01.01—02.13.38.

340.15(477)“1918” Горяга О. В. Історико-правові аспекти організації українського козацтва

за часів гетьмана П. Скоропадського / О. В. Горяга, І. В. Долматов // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 454—461.

Розглянуто історико-правові проблеми законодавчого врегулювання процесу створення та існування українського козацтва під час гетьманування П. Скоропадського у квітні—грудні 1918 р. Проаналізовано основні законодавчі акти, прийняті гетьманською владою стосовно українського козацтва. Зазначено, що внаслідок швидкого краху гетьманату заплановані кроки щодо встановлення своєрідного козацького устрою на території України не було доведено до логічного завершення. Водночас логіка створення законодавчої бази відновлення козацтва може стати в пригоді на сучасному етапі розвитку української держави в аспекті законодавчого закріплення козацької традиції.

01.01—02.13.39.

340.15(477) Грукак В. О. Створення Київського генерал-губернаторства після польського повстання 1830—1831 рр. / В. О. Грукак // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 433—439.

Висвітлено питання об'єднання зусиль влади щодо створення Київського генерал-губернаторства, показано передумови створення та головні напрямки його діяльності. Зазначено, що створенню Київського генерал-губернаторства передувала історія трьох поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.), приєднання Правобережної України до Російської імперії та поділу на Київську, Подільську і Волинську губернії. Тривалий час уряд намагався вирішити там найскладніші управлінські питання, базуючись на співпраці з місцевою елітою, яка втратила передусім політичні права. Вказано, що, створюючи Київське генерал-губернаторство, російський уряд сподівався прискорити на Правобережжі України темпи інтеграційних перетворень шляхом окремих заходів, структурувати польську шляхту з метою уподібнення її соціальної структури до російської. Однак проблеми, поставлені перед генерал-губернаторами, виявилися значно складнішими, а їхнє вирішення розтягнулося аж до початку ХХ ст.

01.01—02.13.40.

340.155.2(091):349.6 Коритко Л. Я. Розвиток правової охорони річок у Східній Галичині в австро-угорський період / Л. Я. Коритко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНамолдьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 295—300.

Розглянуто основні законодавчі акти щодо охорони та використання водних об'єктів (річок) в Східній Галичині у складі Австро-Угорської імперії. Серед них: крайовий Водний закон 1875 року, Закон 1897 року про регулювання річки Гнила Липа, Закон 1896 року про регулювання

рчки Дністер. Цими законами встановлено вимоги щодо використання вод, відповідальність за їх правопорушення. Отже, в Східній Галичині діяло австрійське законодавство, яке визначало правовий режим вод. Висловлено думку, що є перспективними подальші дослідження та науковий аналіз норм Водного закону 1875 року з метою порівняння із законодавством сучасної України. Зазначено, що архівні документи, що містяться у Держаному архіві Івано-Франківської області та Державному архіві Львівської області, підтверджують застосування та дотримання водного законодавства в Східній Галичині в кінці XIX — на початку XX століття.

01.01—02.13.41.

343.135 Крет Г. Р. Генеза інституту закриття кримінальної справи у вітчизняному законодавстві від початку XX до початку XXI століття / Г. Р. Крет // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 594—600.

Досліджено розвиток інституту закриття кримінальної справи у законодавстві від початку XX до початку XXI століття. На підставі цього виокремлено основні етапи, які характеризуються різним ступенем визначеності підстав та порядку закриття кримінальної справи, а саме: 1) розвиток інституту закриття кримінальної справи в законодавстві РРФСР та УРСР з початку 20-х років XX ст. до кінця 50-х років XX ст. (Декрети РНК РРФСР та УРСР 1918—1921 рр., КК УРСР 1922 р. і 1927 р., КПК УРСР 1922 р. і 1927 р.); 2) розвиток інституту закриття кримінальної справи в законодавстві УРСР з кінця 50-х років XX ст. до прийняття нового КК України у 2001 р. (КПК УРСР 1960 р.); 3) розвиток інституту закриття кримінальної справи в законодавстві України з прийняттям у 2001 р. нового КК України до сьогоденних днів. Зазначено, що з впровадженням концептуальних розробок щодо інституту закриття кримінальної справи в ході роботи над новим КПК України та його прийняттям розпочинається новий етап у розвитку інституту закриття кримінальної справи.

01.01—02.13.42.

340.15(477):351.77 Лебедев Д. В. Організаційно-структурні основи функціонування Міністерства народного здоров'я та опікування в Українській державі у 1918 р. / Д. В. Лебедев // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 101—106.

Розглянуто нормативно-правові та організаційно-структурні основи функціонування Міністерства народного здоров'я та опікування в Українській державі у 1918 р. Охарактеризовано структуру і функції апарату Міністерства народного здоров'я та опікування. Розкрито взаємодію міністерства з органами місцевого самоврядування. Вказано, що особливістю процесу

становлення місцевих органів охорони здоров'я та соціального захисту стала фактична реанімація губернських лікарських управлінь, санітарних рад, санітарних бюро колишньої Російської імперії. Зазначено, що організаційна структура Міністерства народного здоров'я та опікування на основі нормативно-правових актів, що діяли в державі того часу, сприяла ефективному функціонуванню системи охорони здоров'я з урахуванням особливостей територіального устрою Української держави у 1918 р.

01.01—02.13.43.

340.15(477.83/86)“1918/39”:349.23 Маланій О. Правове регулювання укладення та припинення трудових договорів на території Східної Галичини у міжвоєнний період (1918—1939 рр.) / Оксана Маланій // Юридична Україна. — 2012. — № 9. — С. 30—35.

Проаналізовано законодавство, що регулювало укладення та припинення трудових договорів на території Східної Галичини у складі Другої Речі Посполитої (1918—1939) на основі розпоряджень Президента Другої Речі Посполитої та відповідних міністерств «Про трудові договори робітників» 1928 р., «Про трудові договори службовців» 1928 р. та інших нормативно-правових актів. Визначено порядок укладення та підстави для припинення трудових договорів. Встановлено, що недоліком законодавства Другої Речі Посполитої, яке регулювало укладення та припинення трудових договорів, є те, що правила внутрішнього трудового розпорядку були обов'язковими тільки для підприємств із зайнятістю понад 20 осіб, і це обмежувало права робітників дрібних підприємств.

01.01—02.13.44.

340.15(477)“10/18”:347.956.001.71 Павелко В. О. Еволюція інституту апеляційного судочинства на українських землях від Київської Русі до середини XIX століття / В. О. Павелко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 306—312.

Досліджено розвиток інституту судової апеляції на українських землях від Київської Русі до початку XIX століття, порядку оскарження судових рішень за Статутом цивільного судочинства 1864 року. З'ясовано особливості апеляції і сформовано на цій основі рекомендації та пропозиції щодо використання позитивного досвіду того часу для удосконалення діяльності судів у теперішній час. Відзначено, що окремі положення апеляційного провадження за Статутом цивільного судочинства 1864 року простежуються і в сучасному цивільному процесі України, наприклад, порядок звернення з апеляційною скаргою, встановлення строків на апеляційне оскарження, межі перегляду судом апеляційної інстанції, сплата судового збору за подання апеляції, надсилання копії скарги іншій стороні. Вказано, що апеляційне оскарження судових рішень на території українських земель існувало

до остаточного встановлення радянської влади і було знову відновлено на підставі Конституції України 1996 року.

01.01—02.13.45.

340.15(477).“1864”:347.97/99.001.73 Павелко В. О. Судова система на українських землях в складі Російської імперії за судовою реформою 1864 року / В. О. Павелко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 439—446.

Розглянуто судову систему на українських землях Російської імперії за судовою реформою 1864 року, а також причини її проведення, встановлення структури, функцій та повноважень судових органів в означений період. Зроблено висновок, що причинами проведення судової реформи 1864 року були складна система судів, ускладнений доступ до правосуддя, низький рівень освіти і професіоналізму чиновників судового відомства, соціальна незахищеність суддів, становість, негласність суду, невіддільність від адміністрації, відсутність належного державного фінансування, що сприяло хабарництву, затяжному характеру розгляду справ. Вказано, що судова реформа 1864 року докорінно змінила судовий лад того часу. Звернуто увагу на судові статuti 1864 року, які внесли в російський та український судоустрій важливі елементи правосуддя.

01.01—02.13.46.

347.963(470).“1864”.001.73 Павлюк О. М. Правовий статус прокуратури за судовою реформою 1864 р. в Російській імперії / О. М. Павлюк // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 312—317.

Висвітлено особливості діяльності прокуратури на українських землях у складі Російської імперії ХІХ ст., яка була реформована завдяки судовій реформі 1864 року. Реформування прокуратури мало незавершений характер, оскільки не було усунуто протиріччя, притаманні їй дореформеній діяльності. Зазначено, що правове регулювання функціонування прокуратури Російської імперії у другій половині ХІХ ст. мало чимало принципових недоліків, а обов'язки органів прокуратури не систематизувалися, а були механічною сумою законоположень, які накопичувалися десятиліттями. Відзначено, що в другій половині ХІХ ст. у зв'язку зі здійсненням судової реформи 1864 р. з'явилася ціла низка нових джерел права, завдяки чому було внесено суттєві зміни до побудови та компетенції прокуратури, зокрема й в українських губерніях Російської імперії. Діяльність реформованої прокуратури становила систему дій, спрямованих у межах відомства на виконання завдань цього інституту держави на основі законів та підзаконних актів і в притаманних йому формах виявлення.

01.01—02.13.47.

347.68(091)(477)“1922” Половинкіна Р. Ю. Перша кодифікація положень спадкового права за Цивільним кодексом УРСР 1922 року: історико-правовий аспект / Р. Ю. Половинкіна // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 318—325.

Висвітлено історико-правовий аналіз інституту спадкування у радянський період під час першої кодифікації положень спадкового права. Проаналізовано норми спадкування за цивільним законодавством, розкрито протиріччя становлення радянського спадкового права при першій кодифікації. Запропоновано самостійні висновки та судження про співвідношення публічних і приватних інтересів при реалізації права на спадкування у зазначений період. Підкреслено, що спадкове право у період з 1917 по 1962 роки зазнало суттєвих змін, а саме: право на спадщину було закріплене в Конституції СРСР 1936 року, законом були визначені черги на успадкування (перша — діти, непрацездатні батьки, той з подружжя, що пережив спадкодавця; друга — непрацездатні батьки померлого; третя — брати та сестри померлого). Вказано, що був встановлений інститут обов'язкової частки та спадкування за правом представлення, також були значно розширені права заповідача. Акцентовано увагу на тому, що обмеження спадкових прав, нерівність — це ті проблеми, які існували протягом всієї історії розвитку радянських спадкових правовідносин і які лише останнім часом почали поступово вирішуватися.

01.01—02.13.48.

340.15(477.6):343.85 Попова Г. О. Протидія правоохоронних органів Донбасу проявам злочинності в період другої половини 1920-х рр. / Г. О. Попова // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 124—129.

Висвітлено процес протидії правоохоронних органів Донбасу злочинним проявам та їхньої боротьби з проявами бандитизму в період другої половини 1920-х років. Визначено основні джерела злочинності даного часу. Окремо розглянуто питання порушення закону в середовищі самих правоохоронних органів, насамперед — серед працівників розшуку та міліції. Підбито підсумки, що процес протидії правоохоронних органів Донбасу злочинним проявам у період другої половини 1920-х рр. мав досить суперечливий і складний характер. Джерелами злочинності та протиправних дій були: традиційні кримінальні елементи; соціально-психологічна деформація населення, спричинена Першою світовою та громадянською війнами й післявоєнною розрухою; зловживання та порушення закону в середовищі самих представників владних структур тощо. Вказано, що кожен із вказаних факторів вимагав особливого, зваженого підходу для формування стратегії й тактики протидії

їхнім наслідкам. Зазначено, що через ряд об'єктивних і суб'єктивних обставин правоохоронні органи того часу не могли належним чином протистояти численним фактам порушення закону.

01.01—02.13.49.

340.15:344.13/14(477)“1921/1924” Шершенькова В. А. Особливості розвитку законодавства про військові злочини в УРСР в період з 1921 по 1924 роки / В. А. Шершенькова // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 325—331.

Досліджено один з основних етапів розвитку законодавства про військові злочини в УРСР. Зазначено, що в досліджуваний період було прийнято перший Кримінальний кодекс УРСР 1922 року, який визначав поняття «військові злочини», їх різновиди та покарання. А це було викликано необхідністю систематизувати норми права для регулювання відповідних відносин. Вказано, що для забезпечення єдиної кримінальної політики щодо військових злочинів СРСР було прийнято Положення про військові злочини від 31 жовтня 1924 року, яке було доповнено новими складами військових злочинів, а його введення в дію привело до впорядкування понять в законодавстві СРСР і УРСР. Зроблено порівняльний аналіз розділу VII про військові злочини Кримінального кодексу УРСР 1922 року та Положення про військові злочини 1924 року. Визначено поняття, систему військових злочинів та покарання за них, а також історичне значення цього етапу розвитку законодавства про військові злочини в УРСР.

01.01—02.13.50.

340.15:061.23:364(477.7)“18” Юрій І. А. Правове регулювання організації державного піклування та громадської доброчинності на півдні Російської імперії (перша половина XIX ст.) / І. А. Юрій // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 45. — С. 349—356.

Проаналізовано правові аспекти регулювання організації державного піклування та громадської доброчинності на півдні Російської імперії, зокрема в градоначальствах, у першій половині XIX століття. Вказано, що у Російській імперії перші спроби систематизації заходів щодо громадського піклування на державному рівні відносяться до епохи Петра I, що призвело до порушення монополії церкви на практичне керівництво справою допомоги знедоленим. Зазначено, що правові документи вказаного періоду свідчать про більш широкий обсяг діяльності благодійних установ у порівнянні з їх столичними аналогами. Було закладено міцну основу для створення розгалуженої мережі доброчинних товариств і закладів, результативність яких особливо яскраво проявилася у другій половині XIX століття.

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Книги

01.01—02.13.51.

340.15(470)(075.8) Исаев И. А. История государства и права России в вопросах и ответах: учеб. пособие / И. А. Исаев. — М.: Проспект, 2012. — 240 с.

Рассмотрены вопросы государственного и правового развития России на всех этапах ее истории. Подробно освещено возникновение правовых институтов, кодификации законодательства и отдельные правовые акты. Исследованы взаимодействие и взаимообусловленность государственных структур (типы власти, государственного устройства, органов и механизмов управления и т.д.) и правовых институтов (кодификаций, отдельных правовых норм, отраслей права и т.п.). Представлена обширная историография. Изучен процесс возникновения различных отраслей права (уголовного, гражданского, административного, процессуального и т.д.) и проанализированы содержание и структура наиболее значимых юридических норм.

01.01—02.13.52.

340.15(438)“8/19”(075.8) Тищик Б. Й. Польща: історія державності і права (X — початок XXI ст.): навч. посіб. : рекомендовано МОН України / Б. Й. Тищик. — Л.: Світ, 2012. — 512 с.

Висвітлено питання з історії виникнення, становлення, розвитку й суті державності та права, суспільно-політичних відносин Польщі відповідно до основних періодів розвитку держави і права на добу Середньовіччя (X — початок XXI ст.), Нового часу (XVII ст. — 1918 р.) та Новітнього часу (1918—2010). Охарактеризовано основні джерела галузі та деякі інститути права. Проаналізовано важливі державно-правові інститути країни. Зроблено спробу викласти суть історії становлення та розвитку польської державності й основ права з точки зору українського науковця-дослідника. Навчальний посібник складається з передмови і шести розділів, які відповідають основним етапам становлення та розвитку польської державності й права. Вміщено також післяслово, бібліографію та додатки. Акцентовано увагу на тому, що комплексний навчальний посібник з історії державності і права Польщі видано в українській правничій літературі вперше.

Статті

01.01—02.13.53.

347/27:340.15(37).001.32 Баурда М. М. Законодавче закріплення застави у джерелах римського права / М. М. Баурда // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 332—337.

Досліджено особливості становлення заставних правовідносин у Стародавньому Римі. Виявлено основні риси в регламентації цього інституту. Визначено обставини, під впливом яких відбувалися зміни щодо правового регулювання заставних відносин у римському праві. Охарактеризовано історичні етапи формування заставних правовідносин та їх вплив на законодавчий порядок у розглядаємий період. Зазначено, що перші форми застави забезпечували інтереси тільки кредитора і абсолютно не враховували інтереси позичальника, такі як *fiducia*, а більш пізні і більш досконалі форми застави, такі як іпотека, у рівній мірі захищали інтереси як кредитора, так і боржника. Акцентовано увагу на тому, що законодавець Стародавнього Риму не розривав іпотеку щодо рухомого і нерухомого майна, у зв'язку з цим виникає необхідність дослідження розвитку заставних відносин взагалі та іпотеки, зокрема, в більш пізній період Римської імперії.

01.01—02.13.54.

340.15(477.83/86):34.03 Коритко Л. Я. Становлення юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в XIX — поч. XX ст. (на прикладі Австрійського законодавства) / *Л. Я. Коритко* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 109—114.

Проаналізовано законодавчі акти, що встановлювали відповідальність за екологічні правопорушення в Австрійській (Австро-Угорській з 1867 р.) імперії, а саме: Лісовий закон 1852 р., Гірничий закон 1854 р., Галицький крайовий Гірничий закон 1884 р., Галицькі крайові Мисливські закони 1897 та 1909 рр., Гірничополіційні приписи. Зауважується, що юридична відповідальність у галузі охорони навколишнього природного середовища проявлялася у застосуванні компетентними державними органами до порушника еколого-правових вимог у встановленому законом порядку заходів державно-владного характеру, що проявляються у позбавленні і обмеженні у порушників певних особистих чи майнових благ. Зазначено, що специфіка австрійського (австро-угорського) законодавства полягала в тому, що інститут юридичної відповідальності за екологічні правопорушення мав диференційований характер, оскільки передбачалися санкції за правопорушення з огляду на той чи інший природний об'єкт, а не довіклля чи екологічний порядок у цілому.

01.01—02.13.55.

340.15(477):347.963 Присяжнюк І. І. Генезис формування інституту підтримання обвинувачення за часів звичаєвого права / *І. І. Присяжнюк* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 114—119.

Розглянуто історичні аспекти розвитку інсти-

туту підтримання обвинувачення за часів звичаєвого права. Висвітлено основні пам'ятки права та думки дослідників XIX—XX століття. Зазначено, що зародження інституту підтримання обвинувачення на теренах України відбувається за часів існування Русі, де вже у перших пам'ятках законодавства, якими є Договори Русі з Візантією, містилися загальні норми про підтримання обвинувачення в суді. Зроблено висновок, що від початку існування суспільства основою для вирішення конфліктів у ньому було звичаєве право, а з розвитком нормотворчої діяльності воно повністю перейшло до тексту законодавчих актів, в яких і знайшов своє первісне закріплення інститут підтримання обвинувачення.

01.01—02.13.56.

340.15(430):347.626 Резник О. І. Правове регулювання майнових та особистих немайнових відносин подружжя за німецьким середньовічним міським правом / *О. І. Резник* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 120—124.

Розглянуто особливості майнових відносин у німецькій середньовічній міській родині. Показано еволюцію правового режиму майна чоловіка і жінки, а також розвиток немайнових прав подружжя. Зауважено, що, якщо у XII ст. жінка мала рівні з чоловіком права, то у XIII ст. коло її прав звузилося. Майно членів подружжя стає переважно спільним, ним розпоряджався чоловік, а жінки відповідали майном за борги чоловіків. Водночас обмежувалося право чоловіка розпоряджатися сімейним майном без згоди зацікавлених осіб, насамперед, спадкоємців, що пояснюється зростанням власності у міщанському середовищі, становленням і розвитком товарно-грошових відносин і більш уважним ставленням законодавця до майнових відносин. Зазначено, що за правом міста Гослар ніхто не міг висувати звинувачення у подружній невірності перед церковним судом, крім іншого члена подружжя, а це був крок на шляху до формування поняття про недоторканість приватного життя.

01.01—02.13.57.

340.15(47+57)“1919”:342.77 Скоморовський В. Б. Правові основи військово-політичного договору радянських республік 1919 року / *В. Б. Скоморовський* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 95—100.

Проаналізовано політику вищого партійного керівництва щодо об'єднавчих процесів у радянських республіках в умовах воєнного стану. Доведено, що військово-політичний договір був одним із елементів об'єднавчої політики радянської влади і розглядався як складова розбудови радянської державності з метою юридичного оформлення єдиної союзної держави. А саме практика військово-політичної співпраці радянських республік призвела до її узаконення

шляхом укладання воєнно-політичного договору. Зазначено, що військово-політичний союз, як і більшість тогочасних договорів, був укладений за принципом жорстокої централізації та порушення прав державного суверенітету, він розглядався вищим партійним керівництвом як елемент системи договорів між радянськими республіками на шляху до юридичного оформлення союзної держави.

01.01–02.13.58.

340.15:911.37(4)“1765” Шевчук-Белая Я. В. Правовое положение славяносербских поселенцев до 1762 года / Я. В. Шевчук-Белая // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 45. — С. 343–348.

Внимание уделено заселению гусарскими полками, которые по национальному происхождению были волохами, юга Российской империи — «Славяносербии». Отмечено, что в начале царствования Елизаветы Петровны в русской армии имелось пять гусарских полков; это были так называемые старые гусарские полки: Сербский (или Старосербский), Венгерский, Грузинский, Молдавский и Волошский. Они пополнились только завербованными или добровольно записавшимися в них сербами, болгарами, македонцами, грузинами и волохами. По своему численному составу они были очень неодинаковы, но все некомплектны: в Сербском полку, например, ко времени Семилетней войны насчитывалось 1045 чел., в Венгерском — 510 чел., в грузинском — всего одна рота. Указано, что Славяносербия как самостоятельная единица была уничтожена и превратилась в часть Новороссийской губернии, влившись затем в созданную в 1765 г. Екатеринбургскую провинцию.

ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

Статті

01.01–02.13.59.

340.123:321.01 Волинець В. В. Ліберально-правова теорія функцій держави Б. Чичеріна (до методології дослідження) / В. В. Волинець // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 23–29.

Охарактеризовано теорію функцій держави Бориса Чичеріна в аспекті його ліберального вчення про сутність держави і права. Визначено основні елементи системи функцій держави Б. Чичеріна, описано їхню роль у розвитку суспільства, а також основні засоби їх правового забезпечення у ліберальній державі. Досліджено зв'язок між функціями держави і головними напрямками державної політики. Наголошено, що визначальною функцією держави Б. Чичерін вважав охорону права, а ця функція реалізується

завдяки двом специфічним видам діяльності держави: законодавчій та судовій діяльності, адже право спочатку встановлюється шляхом реалізації законодавчої функції, яка описується як процес встановлення загальнообов'язкових і санкціонованих державою норм суспільного життя і взаємодії, а потім, у разі потреби — захищається завдяки системі судових органів, головним завданням яких є здійснення правосуддя.

01.01–02.13.60.

340.123(430) Дудченко В. В. Концепція права Герберта Харта / В. В. Дудченко // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 9–18.

Проаналізовано такі складові права як методологія, критика імперативної теорії права, право як об'єднання первинних і вторинних правил, справедливість і мораль, природне право та правовий позитивізм, юридична чинність і моральна цінність. Усі складові концепції поєднані оновленим переосмисленням таких понять, як законодавство, юрисдикція, юридична чинність, джерела права, правова санкція, держава, влада, посадова особа. Зазначено, що концепція права Герберта Харта є поступом теорії права. Цей поступ виражають наступні теоретичні положення. У сучасній зрілій системі існує низка джерел права, таке існування є фактом і руйнує наші звичні способи опису правових феноменів, руйнує «формальну» і механічну юриспруденцію. Запропоновано по-новому переосмислити не тільки специфічні правові поняття, якими професійно займаються юристи, а й такі поняття, як законодавство, юрисдикція, юридична чинність, джерела права, обов'язки та права (приватні і публічні), правова санкція.

01.01–02.13.61.

340.123:342.72/73 Коваленко О. В. Свобода людини: природний і державний аспекти (Т. Гоббс, Дж. Локк) / О. В. Коваленко // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 94–99.

Досліджено специфіку постановки та трактування проблеми свободи людини у працях представників новочасної політико-правової думки Т. Гоббса та Дж. Локка. Визначено підходи до співвідношення свободи і права, свободи і закону на основі порівняльно-правового аналізу праць Т. Гоббса та Дж. Локка. Зроблено висновок, що проблема свободи окремої людини і підданих у цілому посідає ключове місце в усій локківській теорії, причому Дж. Локк не просто декларував бажаність такої свободи, але й прагнув теоретично обґрунтувати її необхідність і конструктивно конкретизувати шляхи і форми її забезпечення в своїх концепціях невідчужуваних природних прав, суспільного договору про заснування держави, індивідуальної згоди на член-

ство в державі, цілях і межах державних повноважень, поділу влади, правомірності опору незаконним діям влади тощо. Виведено існуючі принципи сучасної правової держави, а саме: дозволено робити те, що не заборонено законом; права однієї особи закінчуються там, де починаються права іншої.

01.01—02.13.62.

340.123:316.66 Меленко С. Г. Аристотель про соціальні основи держави / С. Г. Меленко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 56—62.

Проаналізовано світоглядні орієнтації Аристотеля у державно-правовій та соціальній сферах, а також процес формування філософсько-правових поглядів мислителя на основі критичного аналізу аналогічних платонівських гіпотетичних припущень. Зроблено висновок, що найбільшим благом для держави Аристотель вважав досягнення суспільної злагоди на основі дружніх відносин між членами суспільства, адже це явище є проявом єдності населення полісу. Визначаючи онтологічні основи досягнення цього блага, Аристотель основний наголос робив на найпростіших якостях людської душі, чи то природи, зокрема, таких як сімейні та дружні відносини, що склалися та вдосконалювалися у людському соціумі протягом усього часу його еволюційного розвитку. Він зазначав,

що саме ці цінності, сформовані століттями та випробувані не одним поколінням людей, є тією платформою, на якій ґрунтується загальносуспільна злагода, а відтак, і соціальна єдність та державна сила.

01.01—02.13.63.

340123(477.83/86) Мельник А. І. Суспільно-політичне становище українського населення Австро-Угорщини як фактор формування державно-правових поглядів Ю. Романчука / А. І. Мельник // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 135—141.

Досліджено формування та розвиток державно-правових поглядів Юліана Романчука — одного з найвідоміших і найавторитетніших українських послів Галицького сейму та Віденського парламенту. Наголошено, що становлення його як особистості, політика і державного діяча тісно пов'язано з генезисом українського національного руху, а еволюція поглядів пройшла три фази: академічну, культурну і політичну, і в кінцевому результаті привела його до народництва — суспільного світогляду й провідної політичної сили галицьких українців кінця XIX — початку XX століття. Зазначено, що Юліан Романчук як один з очільників українського національного руху відіграв ключову роль у справі конституювання Української держави, відновленої на українській етнографічній території в Австро-Угорщині.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Книги

02.01—02.13.64.

342.72/73(477) Головченко В. В. Правозастосування і захист прав людини в суверенній Україні: монографія / В. В. Головченко, О. В. Головченко. — Чернігів: Вид. Лозовий В. — М., 2012. — 328 с.

Розглянуто актуальні питання правозастосування, державно-правового будівництва, взаємозв'язку народного суверенітету, права, законів, правової культури з правами людини і громадянина. Окремі розділи присвячено проблемним питанням захисту права людини на працю і охорону здоров'я, стану нормативного забезпечення конституційного права на працю молоді, жінок, інвалідів, осіб зайнятих на роботах зі шкідливими умовами. Висвітлено ряд теоретико-прикладних питань правозастосування, пов'язаних з юридичною відповідальністю, судочинством, судовою практикою.

02.01—02.13.65.

342.72/73:007(477)(094.1) Науково-практичний коментар до Закону України «Про доступ до публічної інформації» / Р. Головенко [та ін.]; заг. ред. Д. Котляр; Центр суспіл. медіа за підтримки міжнар. фонду «Відродження». — К.: ГНОЗИС, 2012. — 335 с.

Текст Коментаря підготовлений авторитетними медіа-юристами, які входили до складу робочих груп з підготовки ЗУ «Про доступ до публічної інформації» та нової редакції ЗУ «Про інформацію». Визначено терміни, що вживаються в ЗУ «Про доступ до публічної інформації». Детально роз'яснено зміст його положень та наведено приклади і рекомендації щодо його застосування.

02.01—02.13.66.

342.26(477) Правові засади оптимізації адміністративно-територіального устрою України: монографія / за ред. І. О. Кресіна; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К.: Логос, 2013. — 296 с.

Обґрунтовано, що оптимізація адміністративно-територіального устрою являє собою складний і багаторівневий процес, який повинен базуватися на науковій основі, посилюватися чітким методологічним знанням та інструментарієм щодо способів реалізації. Цей процес перш за все передбачає удосконалення процедур створення, ліквідації адміністративно-територіальних одиниць, визначення їх меж, забезпечення передумов для оптимальної кількості територіальних громад, розробку концептуального документа, що закладає основи сучасної моделі адміністративно-територіального устрою України. Проаналізовано стан та перспективи оптимізації адміні-

стративно-територіального устрою України шляхом удосконалення відповідної нормативно-правової бази, його взаємозв'язок з реформуванням системи місцевого самоврядування. Досліджено процеси реформування адміністративно-територіального устрою та системи місцевого самоврядування в країнах Східної та Західної Європи, визначено їх основні тенденції та особливості.

02.01—02.13.67.

342(075.8) Проблемы современной конституционалистики: учеб. пособие / под ред. М. Ф. Орзиха; НУ ОЮА. — К.: Юринком Интер, 2012. — 369 с.

Представлен краткий исторический очерк о создании, деятельности и традициях кафедры конституционного права, которая характеризуется стремлением научно-педагогического коллектива к органической связи учебного процесса — науки — практики. Пособие состоит из 9 разделов: опыт введения в конституционное право Украины; современный конституционализм в Украине; методология конституционной науки и практики; компаративистское исследование в конституционном праве; конституция и конституционное законодательство Украины; нетрадиционные источники конституционного права; конфликтность и конфликт в конституционном праве; конституционная юстиция; конституционное процессуальное право. Также включены общие методические рекомендации, вопросы для самоконтроля, учебные задания, библиографический список, список полезных интернет-ссылок.

02.01—02.13.68.

342.726-053.2 Радченко Б. Інститут громадянського суспільства у захисті прав дитини / Б. Радченко, І. Дубровський; заг. ред. В. С. Бондаренко. — Х.: Вид. Коваленко В. Ф., 2012. — 144 с.

Розглянуто проблеми участі неурядових організацій як інститутів громадянського суспільства у захисті прав дитини. Незнання нових інструментів, механізмів, практик захисту породжує протидію змінам з боку керівників, фахівців, що працюють з дітьми та в їх інтересах. Вплив громадських організацій на уряди призвів до виникнення інституту дитячих омбудсменів, що надало поштовх до перегляду проблематики прав дитини. Видання може стати певною інформаційною та методичною допомогою, яка має завдання познайомити різні категорії управлінців і фахівців, що працюють з сім'єю і дітьми та в їх інтересах, з сучасними інструментами, механізмами і практиками забезпечення прав дитини.

02.01—02.13.69.

342.537 Розробка проектів нормативно-правових актів відповідно до методики вирішення

проблем / уклад.: Т. Фулей, Л. Лукас, Л. Сайц. — К.: Вид. Москаленко О. М., 2012. — 180 с.

Запропоновано методику, яка дозволяє відповісти на запитання: хто спричиняє певну суспільну проблему; чия та яка саме поведінка призводить до її виникнення; які причини цієї проблемної поведінки та як її усунути. Ї лише після цього — як викласти бажане рішення у вигляді проекту відповідного нормативно-правового акта та яким чином переконатися, що запропонований проект усуває проблеми проблемної поведінки, яка спричинила суспільну проблему. Методика розроблена американськими та українськими фахівцями.

Автореферати

02.01—02.13.70.

342.15/22(477)(043.3) Бровченко Н. В. Юридичні факти в конституційному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / *Бровченко Наталія Володимирівна*; Маріуп. держ. ун-т. — Маріуполь, 2012. — 20 с.

Досліджено правову природу, сутність та зміст юридичних фактів у конституційному праві України, визначено їх місце та роль як самостійного елемента механізму конституційно-правового регулювання. Розглянуто функції, що здійснюють юридичні факти в конституційному праві України. Здійснено комплексну класифікацію юридичних фактів у конституційному праві України за різними критеріями, враховуючи галузеву специфіку. Надано поглиблену загально-теоретичну характеристику окремих видів (юридичних фактів-подій, юридичних фактів-дій та фактичних складів). Досліджені проблеми та основні тенденції перспективного розвитку юридичних фактів у конституційному праві України шляхом визначення конкретних факторів, які впливають на їх розвиток. Надано пропозиції щодо вдосконалення профільного законодавства в цій сфері. Визначено поняття і ознаки «дефектних юридичних фактів» та запропоновано конкретні шляхи для подолання цього негативного правового явища.

02.01—02.13.71.

342.5(477)(043.3) Лиска І. Г. Конституційно-правовий статус закордонних українців в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / *Лиска Ігор Григорович*; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2012. — 20 с.

Досліджено теоретичні аспекти конституційно-правового статусу закордонних українців. Визначено специфіку змісту наукових категорій, що його розкривають. Сформульовано авторські визначення понять «закордонний українець», «конституційно-правовий статус закордонних українців». Проаналізовано правові вчення з питань конституційно-правового статусу закордонних українців та його законодавчі основи. Розглянуто умови і порядок надання та припи-

нення правового статусу закордонного українця, в'їзду та імміграції закордонного українця в Україну та виїзду з неї, набуття закордонними українцями громадянства України. Проаналізовано права, свободи та обов'язки закордонних українців. Досліджено проблеми захисту прав та свобод закордонних українців в Україні та за її межами. Сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання конституційно-правового статусу закордонних українців в Україні.

02.01—02.13.72.

342.26(477+4)(043.3) Мірошніченко Ю. Р. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні (теоретичні та практичні аспекти): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / *Мірошніченко Юрій Романович*; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2012. — 38 с.

Досліджено актуальні питання розбудови демократичної держави та формування громадянського суспільства на засадах народовладдя, конституційно-правового забезпечення, яке є одним із нагальних завдань у процесі здійснення конституційної реформи в Україні. Особливу увагу приділено питанням забезпечення функціонування реального механізму народовладдя, який зумовлюється, регламентується та викликається до життя конституційними нормами, гарантіями їх здійснення на різних рівнях — від центрального до регіонального та місцевого. Обґрунтовано та сформульовано сутнісні характеристики таких визначальних для побудови концепції (моделі) народовладдя категорій, як «влада», «народ», «народовладдя», «народний суверенітет», «суб'єкти», «форми», «види» народовладдя тощо. Визначено структуру та основні елементи механізму реалізації народовладдя. Досліджено змістові характеристики суб'єктів як безпосереднього, так і представницького народовладдя. Виявлено проблеми і прогалини у конституційно-правовому забезпеченні їх діяльності та статусу. Сформульовано конкретні пропозиції щодо можливих шляхів усунення відповідних прогалин. З'ясовано демократичні засади функціонування української держави, передусім, у частині, що пов'язується з виявленням суверенної волі народу через систему представницьких органів, контролю за їх діяльністю, розвитку діалогових форм співпраці влади і народу на умовах відкритості та транспарентності.

02.01—02.13.73.

342.728(043.3) Процишен М. В. Конституційне право на страйк як форма захисту соціально-економічних інтересів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / *Процишен Марія Вікторівна*; ДВНЗ «Київ. нац. економ. ун-т ім. В. Гетьмана». — К., 2012. — 20 с.

Здійснено комплексний аналіз теоретичних і практичних проблем законодавства України з питань реалізації конституційного права на

страйк. Проаналізовано міжнародно-правове регулювання питань організації та проведення страйків. Вперше з'ясовано необхідність удосконалення конституційного визначення права на страйк. Сформульовано пропозиції по спрощенню порядку організації та проведення страйку, підвищенню рівня юридичних гарантій для сторін страйку, запропоновано закріпити на нормативно-правовому рівні можливість призупинення та відновлення страйку, ввести поняття «колективного трудового спору», «колективного трудового конфлікту», «повного» та «неповного» страйків, «попереджувального» характеру. Запропоновано власні класифікації видів страйку, юридичних матеріальних гарантій.

02.01—02.13.74.

342.11(477)(043.3) Ткачук А. П. Конституційний Суд у механізмі захисту основних прав і свобод людини: модельний підхід: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Ткачук Антон Павлович; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2012. — 18 с.

Проведено комплексне порівняльно-правове дослідження ролі і місця органів конституційної юрисдикції в механізмі захисту основних прав і свобод людини. В основу дослідження покладено модельний підхід — вивчення теоретико-правових, організаційних та інших підвалин процесу виникнення і функціонування визнаних світом моделей конституційного контролю, особливостей захисту основних прав і свобод людини в умовах різних правових систем і сімей. Розглянуто доктрину визнання прав людини як природних і невід'ємних, питання виникнення писаних конституцій, закріплення в них основних прав і свобод як передумови виникнення конституційного контролю. Проаналізовано радянську концепцію прав людини та з'ясовано її вплив на сучасний стан дотримання прав і свобод. На підставі аналізу основних моделей конституційного контролю досліджено діючу в Україні форму контролю, форми і методи конституційного захисту основних прав і свобод людини. З урахуванням наявності права громадян на офіційне тлумачення законів запропоновано прийняття для правової системи України модель нормативної конституційної скарги.

02.01—02.13.75.

342.565.5(4-11)(043.3) Чебан В. І. Конституційно-правовий статус суддів в Україні та державах Східної Європи (порівняльно-правовий аналіз): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Чебан Вікторія Іванівна; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2012. — 20 с.

Досліджено конституційно-правовий статус суддів в Україні та державах Східної Європи. Визначено основні концептуальні підходи до сучасного праворозуміння таких правових категорій, як суд, суддя, судова влада, юридична конструкція «суддя — носій судової влади», статус, конституційно-правовий статус суддів.

В окремих випадках подано авторські дефініції зазначених понять. Виокремлено ті особливості, які відрізняють правовий статус суддів від інших публічних суб'єктів.

С т а т т і

02.01—02.13.76.

342.77(477) Антонов В. О. Проблема введення надзвичайного стану як важлива складова у діяльності Верховної Ради України / В. О. Антонов // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 107—111.

Звернуто увагу на те, що прийняття рішень щодо введення надзвичайного стану можливо у разі наявності реальної загрози безпеці громадян або конституційного ладу, відвернення якої іншими способами є неможливим. Розглянуто проблеми, пов'язані з введенням надзвичайного стану в Україні. Особливу увагу приділено діяльності Верховної Ради України як суб'єкта системи забезпечення національної безпеки у межах повноважень, визначених Конституцією України.

02.01—02.13.77.

342.84(477) Астахова Т. В. Принципи виборчого права України: конституційно-правова теорія та практика / Т. В. Астахова // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 31—39.

Розкрито доктринальні основи конституційно-правових принципів виборчого права України. Проаналізовано положення чинного законодавства про вибори в сучасній Україні. На основі системного аналізу законодавчих положень та з урахуванням конституційних, політико-правових реалій зроблено висновок про необхідність удосконалення системи гарантій і правових механізмів забезпечення та реалізації принципів виборів, що мають сприяти подальшому поступовому розвитку безпосередньої демократії в Україні.

02.01—02.13.78.

342.84(477) Афанасьєва М. В. Територіальна організація виборів в Україні: законодавчі критерії та виборча практика / М. В. Афанасьєва // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 47. — С. 80—91.

Відзначено, що на проблеми відсутності чітких критеріїв визначення меж виборчих округів вказується у Спільному висновку Європейської Комісії «За демократію через право» та Організації з безпеки та співробітництва в Європі щодо законопроекту «Про вибори народних депутатів України». Проаналізовано критерії законодавчого проектування територіальної організації виборів та практики застосуван-

ня їх під час парламентських виборів в Україні. Наголошено на необхідності прийняття окремого законодавчого акта, яким би регламентувалися питання територіальної організації виборів та референдумів в Україні з урахуванням критеріїв, зазначених у статті.

02.01—02.13.79.

342.22 Василькова Є. А. Регіоналізм та регіоналізація: поняття, дефінітивне визначення та співвідношення / *Євгенія Андріївна Василькова* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 110—114.

Розглянуто поняття глобалізації, регіоналізації та регіоналізму. Розкрито їх суть і відмінності. Відображено проблеми суверенітету в сучасному світі нових тенденцій і напрямів життя суспільства. Зазначено, що регіоналізм не являє собою прямої загрози державності (суверенітету й незалежності) різних країн, він є тенденцією до змін устрою держави, яка могла б моментально реагувати на міжнародні та місцеві процеси без збитків для свого економічного та соціального життя.

02.01—02.13.80.

34.03:342.518 Волощук О. Т. Відповідальність уряду у сучасних демократичних державах (політико-правовий аналіз) / *О. Т. Волощук* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 9. — С. 32—41.

Досліджено проблеми визначення поняття та сутності відповідальності уряду. Проаналізовано різні точки зору вчених на окреслену проблему. Розглянуто співвідношення конституційно-правової та політичної відповідальності уряду, визначено їх спільні та відмінні риси. Стверджено, що завдяки багатоплановості конституційно-правової відповідальності існують різні підходи як до дослідження цієї проблеми, так і до визначення поняття конституційно-правової відповідальності. Акцентовано увагу на різних проявах цього феномена, на політичному забарвленні, специфічному механізмі реалізації, суб'єктах та санкціях конституційно-правової відповідальності.

02.01—02.13.81.

342(477).001.73 Гудима Н. В. Конституційно-правові засади стратегії проведення реформ в Україні на сучасному етапі державного розвитку / *Наталія Валеріївна Гудима* // Наше право. — 2012. — № 3, ч. 1. — С. 14—20.

Проведено науковий аналіз конституційно-правових засад стратегій проведення реформ в Україні на сучасному етапі державного розвитку з метою оцінювання їх повноти та достатності на основі визначення ефективності заходів з реформування господарських та адміністративних правових норм. Розкрито причини правового характеру, що перешкоджають ефективному та результативному здійсненню зазначених заходів щодо впровадження реформ.

02.01—02.13.82.

342.565.2(477) Гультай М. Роль європейських стандартів правозахисту у конституційному судочинстві України / *М. Гультай* // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. / Президія НАПрН України, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — № 3. — С. 54—66.

Проаналізовано напрями впливу Європейської конвенції та рішень Європейського суду з прав людини на конституційне правосуддя. З'ясовано основні підходи до їх застосування в діяльності Конституційного Суду України. Визначено шляхи їх подальшого впровадження в контексті інституту конституційної скарги. Зазначено, що впровадження європейських матеріальних та процесуальних стандартів правозахисту в національне судочинство підтверджує відданість України ідеалам і принципам, які є спільним надбанням європейських народів та ґрунтуються на спільній конституційній спадщині.

02.01—02.13.83.

342.77(477) Задорожня Г. В. Правовий механізм введення в Україні надзвичайного стану: проблеми теорії і практики / *Г. В. Задорожня* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2013. — № 2. — С. 31—37.

Проаналізовано теоретичні і практичні проблеми конституційно-процесуального механізму введення в Україні правового режиму надзвичайного стану. Звернуто увагу, що практична реалізація механізму введення режиму надзвичайного стану в державі ускладнюється відсутністю кодифікованого законодавства. Зазначено, що конституційним законодавством України не врегульовано питання щодо визначення суб'єкта і порядку введення режиму надзвичайного стану в умовах дострокового припинення повноважень Президента України. Зроблено висновок про те, що під час введення режиму надзвичайного стану призупинення законом дії окремих конституційних норм неспіврозмірне з такою юридичною складовою, як втрата ними чинності.

02.01—02.13.84.

342.736(4-17+4-11) Закоморна К. О. Інститут конституційної скарги як засіб підтримки збалансованості конституційного розвитку (на прикладі постсоціалістичних країн східної й північної Європи) / *К. О. Закоморна* // Проблеми законності : акад. зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — Вип. 119. — С. 54—63.

Обґрунтовано роль інституту конституційної скарги в процесі забезпечення балансу дій державних органів на перехідному етапі. Виявлено основні ознаки постсоціалістичної моделі конституційної скарги. Аргументовано введення «обмеженого варіанта» конституційної скарги в країнах молоді демократії. Підкреслено першочергове значення принципів правової держави

в діяльності органів конституційного контролю. Розглянуто дію конституційних судів (трибуналів) на формування концепції фундаментальних прав людини в постсоціалістичних державах Східної і Північної Європи.

02.01—02.13.85.

342.846(477) Кивалов С. В. Роль Центральної виборчої комісії в організації виборчого процесу в Україні / С. В. Кивалов // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 47. — С. 3—9.

Проаналізовано правовий статус Центральної виборчої комісії України. Дана характеристика основних функцій Центральної виборчої комісії в організації процесу виборів. Отмечено, що в демократическому правовому государстве ненадлежащая организация и проведения избирательного процесса может нанести значительный вред правам и свободам граждан, авторитету и легитимности органов публичной власти. Подчеркнуто, что профессиональное и нейтральное управление избирательным процессом со стороны Центральной избирательной комиссии, обеспечивающее слаженность функционирования всех звеньев системы избирательных органов, является ключевым фактором проведения справедливых и свободных выборов.

02.01—02.13.86.

342.41:351.746(477) Коваленко В. В. Модернізація конституційних засад національної безпеки і оборони України — пріоритет діяльності Конституційної Асамблеї / В. В. Коваленко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 39—46.

Проаналізовано сучасний стан конституційних засад забезпечення національної безпеки і оборони України. Визначено перспективи їх модернізації в контексті діяльності Конституційної асамблеї. Досліджено особливості конституційного статусу основних суб'єктів забезпечення національної безпеки і оборони — Збройних Сил України, інших військових формувань і правоохоронних органів держави. Приділено увагу дослідженню конституційних категорій «правоохоронний орган держави» та «інше військове формування».

02.01—02.13.87.

342.82(477):321.7 Кормич Л. І. Виборчий процес в умовах формування моделі паритетної демократії: основоположні принципи / Л. І. Кормич // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 47. — С. 20—27.

Звернуто увагу, що аналіз чинного виборчого законодавства України крізь призму принципу паритетності показує, що він формально присутній, бо дискримінаційних норм немає, але фактично не діє, адже відсутні норми, які передбачають обов'язкове врахування специфіки ген-

дерних, національних та релігійних чинників. Проаналізовано сутність і принципи паритетної демократії. Охарактеризовано особливості форм і методів виборчих кампаній різного рівня за цією моделлю демократії. Показано динаміку інституційних, нормативних, ідеологічних трансформацій суспільства на шляху до паритетної демократії.

02.01—02.13.88.

342.511(477).001.36 Кохановський В. В. Конституційно-порівняльна характеристика темпоральних меж строків повноважень глави держави в Україні та зарубіжних країнах / Володимир Віталійович Кохановський // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 119—122.

Відмічено, що глава держави, який згідно з положеннями Основного Закону України є гарантом додержання Конституції, стає заручником ситуації, коли ним самим порушуються положення, що встановлюють п'ятирічний термін перебування на посаді. Здійснено конституційно-порівняльну характеристику темпоральних меж строків повноважень глави держави в Україні та зарубіжних країнах. Досліджено зарубіжний досвід конституційно-правового закріплення строку повноважень глав держави. Наведено аргументи щодо необхідності на конституційному рівні забезпечити чітку реалізацію п'ятирічного строку повноважень Президента України на основі зарубіжного досвіду.

02.01—02.13.89.

342.001.71 Крусян А. Р. Генезис науково-практичної парадигми конституціоналізму / А. Р. Крусян // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 21—30.

Проведено науковий аналіз історичних витоків та поступового розвитку теорії і практики конституціоналізму. У генезисі конституціоналізму як соціально-правового феномена автором виокремлено три періоди (з відповідними етапами): становлення (передісторію), розвиток (історію) і системне формування конституціоналізму. Основою запропонованої періодизації є хронологічний принцип, відповідний історичній логіці виникнення та розвитку конституційних ідей, теорій та їх інституціонального оформлення. Зазначено, що історично-теоретичні витоки та історичний досвід формування парадигми конституціоналізму є важливим підґрунтям для створення теорії українського конституціоналізму, її втілення в сучасну конституційну практику та має значення щодо наукового прогнозування тенденцій розвитку політико-правової системи сучасного українського конституціоналізму.

02.01—02.13.90.

342.565.2(477):341.231.14(4) Кузнецова Ю. В. Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини органами конституційної юстиції / Ю. В. Кузнецова // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-

держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 188—192.

Розкрито теоретичні та практичні аспекти застосування рішень Європейського суду з прав людини органами конституційної юстиції в різних країнах. Запропоновано дефінітивне закріплення застосування рішень Європейського суду з прав людини Конституційним Судом України. Відмічено, що Конституційний Суд України застосовує правові позиції Європейського суду з прав людини з метою загальної (застосування іноземних рішень) або спеціальної (застосування рішень проти України) перевірки на відповідальність практиці Європейського суду з прав людини.

02.01—02.13.91.

342.7:331.109.32 Куян І. А. «Право на страйк» як форма прояву народного суверенітету: проблеми теорії та практики / *Ірина Анатоліївна Куян* // *Часопис Київського університету права*. — 2012. — № 4. — С. 92—96.

Досліджено зміст конституційного права на страйк та інституту страйку як форми безпосереднього народовладдя, а також і як форми прояву народного суверенітету. Проведено аналіз законодавства, що регулює порядок вирішення колективних трудових спорів під кутом зору легальності політичних страйків і страйків солідарності. Зроблено висновок, що страйк може бути не лише інструментом вирішення колективних трудових спорів, а й формою народного волевиявлення.

02.01—02.13.92.

342.1(477) Неліна Н. Проблеми визначення конституційно-правового статусу українського народу / *Наталія Неліна* // *Юридична Україна*. — 2013. — № 1. — С. 29—33.

Досліджено наукові підходи до визначення поняття конституційно-правового статусу українського народу, людини і громадянина. Розглядаючи питання про взаємозв'язок конституційних прав і свобод громадянина із суверенними правами українського народу, звертається увага на їх спільні та відмінні ознаки. Грунтуючись на багатоаспектному розумінні конституційно-правового статусу українського народу, автор стверджує, що цей статус повинен реалізовуватися через всю систему політико-правових інститутів, призначення яких полягає в тому, щоб забезпечити реалізацію суверенних прав українського народу.

02.01—02.13.93.

342.41(477) Нікольська О. Конкретизація норм Конституції України як необхідна передумова їх застосування / *Олеся Нікольська* // *Юридична Україна*. — 2012. — № 11. — С. 29—35.

Розкрито причини, які обумовлюють необхідність конкретизації конституційних норм: абстрактність конституційних норм; деякі норми Основного Закону прямо передбачають їх розвиток у поточному законодавстві або вони спричи-

няють необхідність такого розвитку. Проаналізовано ознаки конкретизації норм Конституції України. Визначено критерії, яким повинні відповідати нормативні акти, що конкретизують конституційні положення. Сформульовано визначення поняття конкретизації конституційних норм. Запропоновано шляхи підвищення якості зазначених актів.

02.01—02.13.94.

342.728:34.03:329 Петришина-Дюг Г. Г. Конституційно-правова відповідальність політичних партій: поняття, сутність та особливості / *Г. Г. Петришина-Дюг* // *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 144—150.

Досліджено конституційну відповідальність як елемент конституційно-правового статусу політичної партії. Проаналізовано проблеми вітчизняної науки конституційного права через з'ясування поняття, сутності, особливостей та підстав конституційно-правової відповідальності політичних партій. Вказано на необхідність надати визначення категорії санкція конституційно-правової відповідальності, сформулювати визначення конституційно-правової відповідальності і закріпити його на законодавчому рівні, в єдиному нормативно-правовому акті визначити підстави та порядок притягнення до конституційно-правової відповідальності політичних партій.

02.01—02.13.95.

342 Подорожна Т. С. Конституційно-правові поняття в системі понятійно-категоріального апарату конституційного права / *Т. С. Подорожна* // *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 112—116.

Проаналізовано конституційно-правові поняття як один з головних елементів понятійно-категоріального апарату конституційного права. Розглянуто їх провідну роль у вирішенні завдань сучасної конституційно-правової науки з точки зору подальшого удосконалення й підвищення ефективності конституційно-правових відносин.

02.01—02.13.96.

342.717(477):341.43 Поєдинок О. Р. Законодавство України про захист прав біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, у світлі її міжнародних зобов'язань / *О. Р. Поєдинок* // *Актуальні проблеми політики*: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 47. — С. 187—197.

З'ясовано питання відповідності законодавства України її міжнародно-правовим зобов'язанням щодо захисту біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту з урахуванням нещодавніх змін у нормативно-правовому регулюванні. Визначено та проаналі-

зовано недоліки чинного законодавства України щодо прав біженців та запропоновано шляхи його вдосконалення. Вказано на необхідність розумної практики застосування правових норм посадовими та службовими особами, оскільки саме вони приймають рішення, які здатні суттєво вплинути на подальше життя заявника.

02.01–02.13.97.

342.25(477-25К) Скрипнюк О. Особливості здійснення місцевого самоврядування та виконавчої влади в місті Києві: питання теорії і практики / *Олександр Скрипнюк* // Юридична Україна. — 2012. — № 12. — С. 14–20.

Проаналізовано питання теорії і практики здійснення місцевого самоврядування і виконавчої влади в столиці України та визначено їх особливості. Значну увагу приділено гарантіям місцевого самоврядування, засадам організації та діяльності, правовому статусу, відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування тощо. Зазначено, що існуюча система місцевого самоврядування не задовольняє потреби громадян. Рекомендовано прийняти парламентом законодавчі акти «Про право територіальних громад на об'єднання», «Про співробітництво територіальних громад», підготовлених міжвідомчою робочою групою та експертами Ради Європи.

02.01–02.13.98.

342.537(477) Снігур І. Наукові підходи до розуміння установчої функції парламенту України / *Ірина Снігур* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 12. — С. 72–75.

Відмічено, що установча функція парламенту в сучасній конституційній теорії та практиці сприймається неоднозначно. Висвітлено й узагальнено основні наукові підходи до розуміння установчої функції парламенту України. У висновках зазначено про відсутність єдності поглядів науковців щодо обсягу повноважень, які є змістом установчої функції парламенту України. Підкреслено, що наукові позиції характеризуються розмаїттям підходів від вузького розуміння, коли установча діяльність парламенту фактично ототожнюється з його участю у формуванні виключно механізму держави, до широкого, за яким установча функція розуміється значно ширше ніж номінаційний напрям діяльності парламенту, охоплює участь законодавчого органу у формуванні інститутів громадянського суспільства.

02.01–02.13.99.

342.565.2:342.8(477) Смокович М. Конституційний контроль правового регулювання виборчих процесів / *Михайло Смокович* // Юридична Україна. — 2012. — № 11. — С. 36–45.

Здійснено аналіз наукових поглядів, законодавства і судової практики щодо виборчих процесів. Досліджено проблеми конституційного контролю правового врегулювання виборчих процесів. Доведено значимість та необхідність тако-

го контролю. Для забезпечення стабільності у виборчих процесах рекомендовано у виборчому законодавстві та процедурі конституційного контролю за цим законодавством на законодавчому рівні закріпити: запровадити у виборчих законах приписи, за якими прийняття, внесення змін і доповнень до виборчого закону допускається не раніше як за рік до проведення відповідних виборів; правове регулювання процедури розгляду справ Конституційним Судом України щодо виборчого законодавства повинно мати особливості, за якими такі справи Конституційний Суд України має розглядати невідкладно.

02.01–02.13.100.

342.8 Стаднік О. М. Загальна характеристика принципу загального виборчого права / *Олег Миколайович Стаднік* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 127–131.

Здійснено характеристику конституційного принципу загального виборчого права. Проаналізовано його змістовні та формальні ознаки. Визначено особливості реалізації суб'єктами виборчого процесу. Зазначено, що принцип загального виборчого права відіграє надзвичайно важливу роль у забезпечення та реалізації виборчих прав громадян. Рекомендовано встановити обмеження, що можуть стосуватися кола осіб, які об'єктивно не можуть бути допущені до реалізації своїх виборчих прав без їх дискримінації.

02.01–02.13.101.

342.565.2(477) Тищук Т. І. Конституційно-правовий аналіз форм реалізації рішень Конституційного Суду України / *Т. І. Тищук* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2013. — № 1. — С. 132–137.

Відмічено, що оскільки рішення Конституційного Суду України реалізуються у конкретно-визначених формах, які різні та одночасно переплітаються одна з одною, то вивчення питання їх комплексного характеру є безпосереднім шляхом до розуміння суті процесу реалізації. Розглянуто конституційно-правові форми реалізації рішень Конституційного Суду України. Дано їх визначення. Розкрито зміст комплексного характеру форм реалізації та проведено його аналіз. Визначено зв'язок між видовою приналежністю рішення та комплексом форм його реалізації.

02.01–02.13.102.

340.12:342.53(4) Француз-Яковець Т. А. Основні питання організації діяльності двопалатних парламентів Європи / *Т. А. Француз-Яковець* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — № 10. — 2012. — С. 32–38.

Розкрито основоположні питання організації роботи бікамеральних парламентів. Досліджено нормативно-правові акти, які визначають парламентські процедури сучасних парламентів. Зазначено, що на організацію роботи парламентів впливають різні фактори: парламентські традиції, соціально-економічний і політичний розви-

ток кожної держави, місце парламенту в системі органів державної влади, його компетенція, форма та численність парламентаріїв. Зауважено, що сучасні парламенти все більше зіштовхуються з проблемою відсутності парламентаріїв на засіданнях палати. Ознайомлення з існуючою парламентською практикою різних країн дозволяє говорити про певні закономірності у дотриманні процедурних правил.

02.01—02.13.103.

342.565.2(477):347.962.2 Чернушенко Д. А. Місце кадрового забезпечення у системі видів діяльності, що пов'язана із забезпеченням функціонування Конституційного Суду України / Д. А. Чернушенко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 89—95.

Обґрунтовано доцільність застосування категорії «державне (адміністративне) управління» для визначення відносин щодо упорядкування діяльності усередині системи Конституційного Суду України. Доведено, що функції управління у сфері Конституційного Суду України поділяються на загальні й допоміжні. Допоміжними названі такі: кадрове забезпечення та інші види забезпечувальної діяльності (матеріально-технічне, фінансове діловодство, архівна справа, бібліотека тощо).

02.01—02.13.104.

342.7(477):007 Чиж І. С. Пріоритети нормотворення та правового регулювання державної інформаційної політики / І. С. Чиж // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 183—188.

Здійснено правовий аналіз реального стану інформаційного простору України, проблем і пріоритетів виконання державної інформаційної політики в контексті забезпечення конституційного права на поширення інформації. На основі великого власного парламентського досвіду, а також напрацювань, набутих за час його керування Державним комітетом телебачення і радіомовлення України, побудовано чітку ієрархію пріоритетів нормотворення у сфері інформаційного права.

02.01—02.13.105.

342.729(477):331.109.32 Швець Н. Реалізація права на страйк в Україні та за її межами / Наталія Швець // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 55—57.

Обґрунтовано думку щодо активності працівників у боротьбі за свої права з використанням усіх дозволених засобів захисту трудових прав. Проведено порівняльний аналіз чинного законодавства України та законодавства інших країн, які регулюють порядок проведення страйків. Звернуто увагу на питання забезпечення безпеки організаторів та учасників страйку. Розглянуто роль профспілки, яка очолює страйк та може

убезпечити учасників страйкового руху від ситуацій, що відбулися з організаторами та учасниками. Відмічено, що у вітчизняному законодавстві залишається відкритим питання про порядок визначення розміру шкоди, яку заподіяно внаслідок проведення страйку. Підкреслено, що законодавство інших країн у світлі страйкового руху не стоїть на місці, а вдосконалюється.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

С т а т т і

02.01—02.13.106.

342.847 Абдрахманов Д. В. Политико-правовая природа категории «результат выборов» в избирательном праве России / Д. В. Абдрахманов // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 11. — С. 64—66.

Отмечено, что для определения понятия и содержания категории «результат выборов» используются формально-юридический и политико-правовой подходы. Определена взаимосвязь между юридическим и политическим результатом выборов и предложен способ оценки политического результата. Показано, что взгляд на результаты выборов через призму формально-юридического и политико-правового подходов расширяет понимание не только правовой, но и политической природы рассмотренной категории. Исследуя зависимость политических начал от начал юридических, можно оценить не только юридический результат выборов, но и методику, на основе применения которой данный результат определен. Проведенный анализ позволил прийти к выводу, что датский метод делителей — оптимальная методика распределения депутатских мандатов.

02.01—02.13.107.

342.53(470) Алебастрова И. Фракционная организация парламента в свете демократических стандартов выборов / Ирина Алебастрова // Сравнительное конституционное обозрение. — 2012. — № 6. — С. 76—86.

Статья посвящена исследованию сложной проблемы соотношения трех аспектов статуса депутата: как представителя избирателей, как члена партии и соответствующей фракции, а также как личности — субъекта права на участие в управлении. Данное соотношение проанализировано с позиций обеспечения составом представительного органа воли избирателей, выраженной на выборах, в свете российского законодательства, судебной и парламентской практики и с учетом зарубежного опыта. Сделан вывод о том, что действующее российское законодательство, делая акцент на обеспечении ответственности партийного состава депутатского корпуса воле избирателей, не вполне гарантирует такое соответствие с точки зрения персонального состава представительных органов.

С целью исправления данной ситуации внесен ряд предложений по совершенствованию правового регулирования.

02.01—02.13.108.

342.4.001.36 Антоненко В. М. Прямое действие конституции и «живая» конституция: сравнительный анализ концепций / *Валерия Михайловна Антоненко* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 8. — С. 15—18.

Раскрыто основное содержание, признаки двух концепций конституционного регулирования: теории прямого действия конституции и доктрины «живой» конституции. Проанализированы общие и особые положения концепций, их преимущества и недостатки. Представлено сравнение содержательных аспектов рассматриваемых теорий, выделены общие и особенные характеристики. Исследованы проблемные вопросы толкования конституции, характерные для рассматриваемых концепций. Отмечено, что прямое действие Конституции в сочетании с концептуальными идеями «живой» Конституции, поддерживающими гибкое толкование конституционных норм, создает реальный конституционный фундамент для прямой реализации прав и свобод человека и гражданина.

02.01—02.13.109.

342.565.2(470):615.86 Арабули Д. Т. Взгляд Конституционного Суда Российской Федерации на объем полномочий лиц, страдающих психическими расстройствами / *Д. Т. Арабули* // Журнал конституционного правосудия. — 2012. — № 6. — С. 12—16.

Рассмотрен вопрос о понимании и толковании Конституционным Судом Российской Федерации законодательных положений, которые регламентируют в гражданских, гражданских процессуальных и уголовно-процессуальных отношениях правовой статус лиц, страдающих психическими расстройствами. Отмечено, что Конституционный Суд Российской Федерации в своих постановлениях последовательно выражает позицию о том, что лицо, имеющее психическое расстройство и признанное судом невменяемым или недееспособным, является субъектом правоотношений. Автор в контексте практики конституционного правосудия высказывает идею о комплексном подходе и межотраслевом регулировании вопроса обеспечения потерпевшему права на возмещение вреда, причиненного деянием, запрещенным уголовным законом.

02.01—02.13.110.

342.8(470):342.737 Арановский К. Еще раз об активном избирательном праве российских граждан, не имеющих регистрации по месту жительства / *Константин Арановский, Сергей Князев* // Сравнительное конституционное обозрение. — 2012. — № 5. — С. 155—164.

Указано на то, что в соответствии с Конституцией РФ каждый гражданин имеет право участвовать в управлении делами государства,

в том числе избирать и быть избранным в органы государственной власти и местного самоуправления. Однако граждане, не зарегистрированные по месту жительства в РФ, нередко оказываются лишенными права голоса, особенно на региональных и муниципальных выборах. Конституционный суд России неоднократно обращался к вопросу обеспечения активного избирательного права таких граждан, акцентируя внимание и законодателя, и правоприменителей на недопустимость формального подхода к определению их принадлежности к избирательному корпусу. В статье проанализированы сформулированные Конституционным Судом правовые позиции и их значение для соблюдения избирательных прав граждан, не имеющих регистрации по месту жительства, на выборах в парламенты субъектов РФ и органы местного самоуправления.

02.01—02.13.111.

342.33 Арановский К. В. Разделение властей как условие конституционной демократии / *К. В. Арановский* // Журнал конституционного правосудия. — 2012. — № 6. — С. 16—21.

Отмечено, что разделение властей образует условие, обеспечивающее демократию, существенное, но не единственное и не обязательное для нее. Состоявшиеся конституционные демократии во множестве, если не в большинстве, обходятся без разделения властей. Вместе с тем, если разделение властей установлено конституцией государства, юстиция, особенно конституционная, считает своим долгом поддерживать разобщенность учреждений высшей государственной власти, чтобы не допустить ее концентрации в одних руках, опасного для демократии. Многопартийность, особенно бинарная, независимость правосудия и состояние гражданских отношений в целом имеют решающее значение в поддержании демократии.

02.01—02.13.112.

347.191.11(574) Ау Т. И. К вопросу о понятии социально-предпринимательской корпорации / *Татьяна Ивановна Ау* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 6. — С. 71—74.

Проанализирован опыт создания так называемых социально-предпринимательских корпораций в Казахстане. Обоснована необходимость принятия Закона Республики Казахстан «О социально-предпринимательских корпорациях» и законодательного закрепления определения социально-предпринимательская корпорация», под которой следует понимать юридическое лицо, созданное в организационно-правовой форме акционерного общества, единственным участником которого является Правительство Республики Казахстан и создаваемое для содействия развитию экономики регионов.

02.01—02.13.113.

347.19 Баженова О. И. К проблеме юридического лица публичного права, или Соотноше-

ние частного и публичного в категории юридического лица / *Ольга Ивановна Баженова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 6. — С. 13–23.

В продолжение ранее начатого исследования категории субъекта права автор обращается к проблеме юридического лица публичного права. Через категорию юридического лица отражаются различные грани соотношения частного и публичного, выходящие за пределы проблемы различения юридических лиц частного и публичного права. Отсюда и задача законодателя — осознав характер влияния частного и публичного, обеспечить комплексное законодательное регулирование правового статуса различных видов юридических лиц и тем самым переход к новой модели взаимоотношений личности и государства.

02.01–02.13.114.

347.218.31 Баженова О. И. Публично-правовое образование как собственник «в последней инстанции»: проблемы правового регулирования и правоприменения / *Ольга Ивановна Баженова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 11. — С. 2–16.

Рассмотрены особенности применения публично-правовой меры по обращению фактически либо потенциально бесхозяйных вещей в публичную собственность. Выявлены предпосылки перехода фактически либо потенциально бесхозяйных вещей в публичную собственность. Охарактеризованы общие начала распределения полномочий по обращению потенциально либо фактически бесхозяйных вещей в публичную собственность. Сделан вывод о том, что являясь завершающим этапом реализации гражданско-правовых режимов наследования, банкротства, приобретения права собственности на бесхозяйные вещи, данная мера выступает ярким примером тесного взаимодействия частного и публичного права.

02.01–02.13.115.

342.511(479.25) Балаян Г. К. Президент Республики Армения как субъект конституционного контроля / *Габриел Кимович Балаян* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 6. — С. 74–80.

В результате сравнительного анализа конституционных норм, а также иных актов и правоприменительной практики сделан вывод: Президент РА является стратегическим органом государственной власти, совмещает законодательные и исполнительные функции государственной власти, и вполне правомерно, что Президент обладает контрольными функциями. В Армении подконтрольными субъектами президентского контроля являются все органы государственной и муниципальной власти, а в качестве контролируемых субъектов могут выступать те же подконтрольные органы государственной власти и структурные подразделения администрации Президента.

02.01–02.13.116.

342.565.2(470) Белов С. А. Заимствование моделей конституционного контроля в правовой системе России / *С. А. Белов, О. А. Кудряшова* // Журнал конституционного правосудия. — 2012. — № 6. — С. 25–38.

Обращено внимание на то, что как и многие другие конституционно-правовые институты, конституционный контроль в России не был изобретен, а является результатом заимствования зарубежного опыта. При этом в процессе такого заимствования происходили выбор модели, наиболее оптимальной для российских условий, и адаптация зарубежной практики к российской правовой системе. В статье проанализировано, какой именно набор элементов и особенностей был воспринят российским законодателем и российской практикой, насколько организация судебного контроля в России похожа на зарубежные образцы и каких изменений в правовой системе потребовало появление в России Конституционного Суда.

02.01–02.13.117.

342.565.2(470):342.841 Берлявский Л. Г. Нормы и институты избирательного права в решениях Конституционного Суда Российской Федерации / *Леонид Гарриевич Берлявский, Николай Александрович Тарабан* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 8. — С. 18–21.

Обращено внимание на то, что избирательное законодательство в современной России находится в непрерывном развитии. Определенный пересмотр положений федеральных законов о выборах происходит после каждого федерального электорального цикла. Отмечено, что Конституционный Суд РФ, хотя и не является непосредственно юрисдикционным органом по разрешению избирательных споров, оказывает существенное влияние на избирательный процесс путем корректировки «правил игры» на электоральном поле, конституционной оценки существующих норм избирательного права. Конституционный Суд РФ в ходе своей деятельности оказывает влияние на процесс законотворчества в области избирательного права как на федеральном, так и на региональном уровне.

02.01–02.13.118.

342.4(73) Берлявский Л. Г. Оригиналистская доктрина в конституционном праве США / *Леонид Гарриевич Берлявский* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 10. — С. 68–71.

Изучение концепций конституционной интерпретации в США позволяет глубже проникнуть в сущность конституционного строя этого государства, понять причины и источники его эволюционного развития. Оригинализм представляет собой широкий спектр концепций, нацеленных на уяснение подлинного понимания значения Конституции США либо намерений ее «отцов-основателей». Теоретическим фундаментом оригина-

лизм является юридический позитивизм, воплощенный в XX в. в течение нормативизма. Оригиналисты объединены American Constitution Society. Среди оригиналистов выделяются два течения: текстураллисты и интенционалисты.

02.01—02.13.119.

342.534.6(470) Берлявский Л. Г. Отзыв депутата представительного органа: соотношение политической и конституционной ответственности / *Леонид Гарриевич Берлявский, Николай Александрович Тарабан* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 7. — С. 30—33.

Отмечено, что при рассмотрении вопроса о природе отзыва как меры ответственности народного избранника наиболее уместным представляется бинарный подход, основанный на взаимосвязи как политической, так и конституционно-правовой ответственности. Доказано, что становление демократических основ публичной власти требует повышения уровня политической и юридической ответственности перед народом. Одной из форм такой ответственности является отзыв избираемых лиц. Избиратели, наделенные активным избирательным правом, должны иметь возможность отзываться своих представителей. Конституционный Суд РФ квалифицировал отзыв как меру конституционной ответственности, возможность наступления которой обусловлена правом народа на непосредственное осуществление власти.

02.01—02.13.120.

342(470) Васильев А. А. Этико-правовая концепция русской государственности П. Е. Казанского и Н. А. Захарова / *Антон Александрович Васильев* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 7. — С. 42—46.

Статья посвящена оригинальному и малоизученному нравственно-правовому подходу к государственности, представленному в творчестве дореволюционных правоведов России — П. Е. Казанского и Н. А. Захарова. Автор раскрывает государственно-правовое учение специалистов по государственному и международному праву сквозь призму их этической и историко-правовой установки. В работе приведены основные этико-правовые черты русского самодержавия и государственности в трактовке П. Е. Казанского и Н. А. Захарова: нравственное обоснование власти, власть как служение, самодержавие как власть, ограниченная совестью и народным мировоззрением, и др.

02.01—02.13.121.

342.846(470) Вискулова В. В. Правотворчество избирательных комиссий как гарантия избирательных прав граждан / *Виктория Вячеславовна Вискулова* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 12. — С. 37—40.

Проанализированы особенности правовой природы документов, принимаемых Центральной

избирательной комиссией РФ и избирательными комиссиями субъектов РФ. Рассмотрены различия в их статусах как правообразующих органов. По мнению автора, установление однотипной правосубъектности комиссий одного уровня в сфере правотворчества — важнейшая задача, решение которой будет гарантировать избирательные права граждан. Приведенные в статье рассуждения о правотворчестве избирательных комиссий как элементе механизма обеспечения эффективности правового регулирования позволяют констатировать, что в отличие от представительных органов, устанавливающих правовое регулирование в зависимости от общественных интересов и потребностей, соответствующая деятельность избирательных комиссий носит производный характер, призвана реализовать на практике результаты правотворчества представительных органов и может рассматриваться как средство для реализации закона.

02.01—02.13.122.

342.72/73(470):327.2 Волкова М. С. Конституционная основа дипломатической защиты, осуществляемой Российской Федерацией / *Мария Сергеевна Волкова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 6. — С. 65—70.

В отличие от большинства современных конституций мира, в которых отсутствуют положения о дипломатической защите своих граждан за рубежом, Конституция РФ 1993 г. содержит подобную норму: «Российская Федерация гарантирует своим гражданам защиту и покровительство за ее пределами» (ч. 2 ст. 61). Оказывая дипломатическую защиту, государство не ограничено в выборе методов оказания такой защиты, но как минимум оно обязано соблюдать основные принципы международного права. Таким образом, в российскую конституционную норму заложены различные варианты защиты прав российских граждан за рубежом, и они не ограничиваются обязательствами по оказанию только консульского содействия или дипломатической помощи.

02.01—02.13.123.

342.4(470.41) Демидов В. Н. Конституция Республики Татарстан и российский федерализм (опыт деятельности Конституционного суда Татарстана) / *Виктор Николаевич Демидов* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 12. — С. 44—48.

Рассмотрены вопросы влияния конституционных норм Республики Татарстан на становление и развитие федеративных отношений в РФ. Отмечается роль Конституции Татарстана, которая в числе первых постсоветских региональных учредительных актов закрепила фундаментальные ценности современного конституционализма. Уделено внимание гарантиям защиты прав и свобод человека и гражданина, установленным конституцией субъекта РФ в дополнение к федеральному конституционному регулированию. Раскрыто значение регионального конституционного (уставного)

правосудия в вопросах укрепления федеративных отношений и защиты прав граждан.

02.01—02.13.124.

342.53(470) Денисов С. А. Имитация конституционного строя в России / *Сергей Алексеевич Денисов* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 10. — С. 2—8.

Обращено внимание на то, что начиная с XX в. правящие группы России перешли к политике имитации конституционного строя. Для этого используется население, которое не поддерживает конституционные ценности. Сегодня монархическая форма правления прячется под одежды республики. Федеральное Собрание России имеет только внешнее сходство с парламентом. Суды и Правительство зависимы от верховной власти. Декларация федерализма скрывает управление провинциями из Москвы. За демократию выдается традиционный авторитаризм. Чем меньше в обществе свободы, тем активней проводятся имитационные мероприятия. Отмечено, что, к основным способам имитации конституционализма относятся актроирование конституционного акта и создание институтов, внешне похожих на те, что существуют при конституционном строе.

02.01—02.13.125.

342.72/73(470) Должиков А. Влияние конституционных прав на российскую правовую систему / *Алексей Должиков* // Сравнительное конституционное обозрение. — 2012. — № 6. — С. 109—120.

Статья посвящена вопросам влияния конституционных прав на основные отрасли российской правовой системы, особенно посредством конституционного судопроизводства. Дана общая характеристика влияния конституционных прав на национальный правопорядок. Охарактеризованы две главные функции конституционных прав в отношении государства, включая негативную (защита от государства) и позитивную функцию (поддержка со стороны государства). Особое внимание обращено на вопрос об адресатах (обязанных лиц) конституционных прав. Проанализировано разграничение влияния конституционных прав относительно публичной власти («вертикальный эффект») и частных лиц («горизонтальный эффект»). Такой контекст помогает определить некоторые тенденции в процессе конституционализации правопорядка применительно к публичному и частному праву.

02.01—02.13.126.

342.726-055.2:796 Жук Е. И. Оценка гендерного контроля в спорте с точки зрения прав человека / *Елизавета Игоревна Жук* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 8. — С. 41—43.

С точки зрения прав человека гендерный контроль представляется весьма сомнительным, что и послужило автору основанием для исследования данной темы. В конце 60-х годов XX в.

международные спортивные организации во главе с Международным олимпийским комитетом ввели особую процедуру гендерного контроля (контроля половой принадлежности), которая на протяжении более 30 лет являлась обязательным условием допуска женщин к участию в международных спортивных состязаниях. Целью контроля было исключение возможности участия в женских соревнованиях мужчин, выдающих себя за женщин. Методика контроля менялась, однако достижения генетики и медицины не сделали ее достаточно совершенной. Ошибки происходили сразу после внедрения контроля, происходят они и в XXI в., хотя контроль стал выборочным, порой вынуждая женщин отстаивать свое право не только участвовать в соревнованиях, но и называться женщинами.

02.01—02.13.127.

347.991(569.4):329 Заикин С. С. Правовой статус соглашений политических партий в теории и судебной практике Израиля / *Сергей Сергеевич Заикин* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 8. — С. 71—75.

Проанализированы существующие в юридической науке и практике Израиля подходы к заключению соглашений политических партий. Рассмотрены вопросы правовой природы данных соглашений, применяемого к ним правового регулирования, а также практика Верховного суда Израиля по указанной проблематике. Отмечено, что проанализированный зарубежный опыт может быть востребован в России в связи с либерализацией требований к партийному строительству, что, в свою очередь, приведет к увеличению числа политических партий, и появится необходимость правовой регламентации формирования коалиций.

02.01—02.13.128.

342.565.2(470)+341.231.14(4) Зорькин В. Д. Взаимодействие национального и наднационального правосудия: новые вызовы и перспективы / *В. Д. Зорькин* // Журнал конституционного правосудия. — 2012. — № 5. — С. 1—11.

Рассмотрены актуальные вопросы взаимодействия между национальными и наднациональными уровнями правосудия. Проанализированы проблемы, связанные с подходом к интерпретации Европейским судом по правам человека (ЕСПЧ) конвенционных положений, в том числе с позиций «судейского активизма». Глубоко исследовано влияние решений ЕСПЧ на национальные правовые системы и механизм разрешения неизбежных конфликтов. Ставится вопрос о необходимости юридического оформления фактически сложившегося международно-правового элемента деятельности Конституционного Суда в части взаимодействия с ЕСПЧ.

02.01—02.13.129.

342.565.2(470):329 Зорькин В. Д. Правовые основы российской многопартийности и практи-

ки Конституционного Суда России / *В. Д. Зорькин* // Журнал конституционного правосудия. — 2012. — № 6. — С. 1–11.

Рассмотрены актуальные вопросы формирования партийной системы как механизма, обеспечивающего полноценное функционирование демократического общества и государства. Проанализированы правовые позиции, выработанные Конституционным Судом РФ по вопросам реализации политических прав граждан, партийного строительства, внутрипартийной демократии и участия партий в избирательном процессе и их соотношение с «европейскими стандартами», выработанными Венецианской комиссией и европейскими институтами. Сделан вывод, что государство для обеспечения надлежащего баланса конституционных ценностей имеет право предъявлять определенные требования к внутренним установлениям политических партий в части обеспечения демократической процедуры их формирования и деятельности, а также демократического характера их внутреннего управления и внутреннего контроля.

02.01—02.13.130.

342.24(430)“2006/2009” Казак Е. С. Реформа федеративных отношений в Германии: взаимосвязь права и политики / *Елена Сергеевна Казак* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 7. — С. 51–56.

Проанализирована конституционно-правовая реформа федеративных отношений в Германии 2006–2009 гг., которую немецкие ученые считают самой масштабной со времени принятия Основного закона ФРГ в 1949 г. Во время данных существенных преобразований отчетливо проявилась взаимосвязь конституционного права и политики, их взаимозависимость и взаимовлияние. Исследованы причины и предпосылки реформы федеративных отношений в Германии, политико-правовые особенности ее осуществления, содержание и значение первого и второго этапов реформы, а также ее итоги. Специфика реформы и ее результатов рассмотрены сквозь призму сложных и многогранных политико-правовых взаимоотношений между федерацией и землями, а также между различными группами земель.

02.01—02.13.131.

342.34(470) Кальяк А. М. Логика конституционного правосудия в системе институтов демократии / *Андрей Михайлович Кальяк* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 8. — С. 29–30.

Проанализирован институт конституционного правосудия в сравнении с некоторыми институтами демократии. Сделан вывод о нелогичности современного законодательного регулирования института конституционного правосудия, которое может быть интерпретировано как имеющее целью противопоставить результат деятельности представительных органов и обращений заявителей в Конституционный Суд РФ. Этот вы-

вод позволяет говорить о целесообразности введения предварительного нормоконтроля в РФ, который сможет несколько сгладить нынешнюю ситуацию, в которой обращение в Конституционный Суд РФ априори рассматривается как противоборство гражданина и государства в лице представительных органов, избранных самими гражданами.

02.01—02.13.132.

342.727 Карасева И. А. Свобода выражения мнения vs. независимость и авторитет суда: конкурирующие конституционные ценности? / *Ирина Андреевна Карасева* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 8. — С. 31–35.

Принято считать, что все конституционные ценности обладают равной значимостью. Однако в правоприменительной практике суды зачастую сталкиваются с конкуренцией конституционных ценностей. Автор размышляет над вопросом, являются ли такие ценности, как свобода слова и независимость судебной власти, конкурирующими или же их столкновение обусловлено злоупотреблением одним из прав. Рассмотрены примеры разрешения судами конкуренции между указанными ценностями. Сделан вывод, что свобода выражения мнения более уязвима по сравнению с ценностями независимости и авторитета суда. Это означает, что представители государственной власти должны проявить особую заботу именно о защите первой из названных ценностей.

02.01—02.13.133.

351.856.2(470) Кокурина О. В. Формирование наградного права как комплексного правового института Российской Федерации / *Ольга Юрьевна Кокурина* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 7. — С. 3–9.

Рассмотрены вопросы формирования и дано определение наградного права. Сформулирован предмет и методы регулирования наградного права как самостоятельной отрасли и комплексного правового института. Рассмотрены государственные награды, их классификация, определены понятие и структура наградной системы российского государства. Обосновано включение в наградное право российского государства нормативных актов регулирования региональных, муниципальных, общественных и иных наград. Отмечено, что государством сделан первый шаг к формированию многоуровневой наградной системы, соответствующей федеративному государственному устройству, при существенном повышении значимости ведомственных и региональных наград государства.

02.01—02.13.134.

342.715(470) Косс А. В. Ограничение возможности законного пребывания и проживания в Российской Федерации иностранных граждан: проблемы определения «гуманитарных обстоятельств» в законодательстве и правопримени-

тельной практике / *Александр Викторович Косс, Евгений Вячеславович Герасимов* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 12. — С. 24—28.

Проанализированы различные правовые и правоприменительные аспекты (практика Конституционного Суда РФ, Европейского Суда по правам человека, судов общей юрисдикции РФ), связанные с ограничениями по выдаче разрешения на временное проживание и вида на жительство, предусмотренными действующим российским законодательством в отношении иностранцев и лиц без гражданства, имеющих ВИЧ-инфекцию. Уделено внимание проблеме определения «гуманитарных соображений (обстоятельств)», предложена классификация указанных обстоятельств, приемлемых для использования при принятии административных и судебных решений по заявлениям ВИЧ-инфицированных иностранцев.

02.01—02.13.135.

342.565.2(470) Красс В. И. Конституционный нормоконтроль как аутентичное правотворчество / *Владимир Иванович Красс* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 6. — С. 3—8.

Рассмотрена проблематика критического переосмысления сущности правотворческой практики в институциональных реалиях современной конституционной юстиции в России и мире. По мнению автора, только современный конституционный нормоконтроль, с учетом статуса и компетенции осуществляющих его публично-властных органов, является единственной инстанцией, которая во всех случаях может претендовать на юридическую достоверность результатов своей деятельности. Традиционное правотворчество парламентов, тем более — подзаконное нормотворчество остается за рамками такого признания даже с учетом презумпции конституционности принимаемых ими актов.

02.01—02.13.136.

347.77:070.13 Куликова С. А. Теоретико-методологические подходы к правовому понятию цензуры / *Светлана Анатольевна Куликова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 7. — С. 20—23.

Изучение правового содержания конституционного запрета цензуры заставляет обратиться к основным современным концепциям цензуры. Автором рассмотрено легитимное закрепление этого понятия в российском законодательстве и сделан вывод о его недостаточности и противоречивости. Предложено принять закон «О массовой информации», который в том числе должен содержать и запрет цензуры массовой информации. Сформулировано авторское определение цензуры.

02.01—02.13.137.

342.26(470) Личичан О. П. Административно-территориальные единицы с особым статусом —

территориальные автономии? / *Олег Петрович Личичан* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 6. — С. 5—8.

Статья посвящена актуальнейшей проблеме, возникшей при объединении «сложносоставных» субъектов РФ: особому статусу административно-территориальных единиц, образованных в границах бывших автономных округов, а также тому, какие модели особого статуса получают закрепление в уставах вновь образованных субъектов РФ. В статье констатируется отсутствие на федеральном уровне источников, регулирующих особый статус, кроме соответствующих «объединительных» федеральных законов, которые лишь в самом общем виде обрисовывают особый статус. К политико-декларативным актам, закрепляющим основные параметры особого статуса, относятся договоры и соглашения между объединяющимися субъектами РФ, которые на данный момент не имеют соответствующей легитимации. В уставах вновь образованных субъектов РФ получили закрепление три модели административно-территориальных единиц с особым статусом. Наиболее широкий круг полномочий в рамках особого статуса характерен для Агинского Бурятского округа, наименее узкий — для Таймырского Долгано-Ненецкого и Эвенкийского районов Красноярского края. Статусы остальных административно-территориальных единиц можно определить как промежуточные между крайними вариантами. Анализ содержания особого статуса административно-территориальных единиц, образованных в границах бывших автономных округов, позволяет утверждать, что объединение «сложносоставных» субъектов РФ привело к образованию в границах бывших автономных округов национально-территориальных автономных образований регионального уровня в административной форме.

02.01—02.13.138.

347.991(510) Львова Е. Л. Контрольные полномочия Верховного суда Японии и его место в системе центральных органов государственной власти / *Елена Львовна Львова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 7. — С. 57—64.

Обращено внимание на то, что Верховный суд Японии, полномочный решать вопрос о конституционности любого официального акта, является собой значимый элемент японской модели разделения властей. Как бы то ни было, в силу целого ряда причин Суд проявляет известную сдержанность в отношении вверенных ему Конституцией контрольных полномочий, что во многом определяет характер взаимоотношений Суда с центральными органами двух других ветвей государственной власти. В статье рассмотрены основы статуса Верховного суда Японии, выявлены проблемы нормативно-правового регулирования полномочий Суда по осуществлению конституционного контроля и проанализированы возможные причины того, что институт конституционного контроля в Японии не получил

должного развития, в результате чего судебная ветвь власти оказывается слабее законодательной и исполнительной ветви.

02.01—02.13.139.

342.518(8=6) Макарова З. С. Конституційно-правовий статус глави уряду в країнах Латинської Америки / *Зоріна Сергіївна Макарова* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 123—127.

Проведено аналіз особливостей функціонування глави уряду і уточнення відповідного поняття в контексті президентської форми державного управління на прикладі республік Латинської Америки. Розглянуто Основні Закони Мексики, Перу, Бразилії, Коста-Ріки та Республіки Чилі, в яких прослідковується вся сутність здійснення державної, зокрема виконавчої влади. Звернуто увагу на конституційне законодавство зарубіжних країн, яке закріплює інститут контрасигнатури в різних формах. Зазначено, що оскільки Україна перебуває в стані трансформаційних змін, то при виборі найбільш оптимальної й прийнятної форми державного управління необхідно враховувати досвід, хоча й негативний, у формуванні органів виконавчої влади, розподілі повноважень у країнах Латинської Америки.

02.01—02.13.140.

342.846(470) Макарець А. А. Інститут выдвиження і реєстрації кандидатів (список кандидатів): тенденції дальнішого розвитку в світ реформи російського виборчого законодавства / *Андрей Алексеевич Макарець* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 8. — С. 22—25.

На прикладі інститута выдвиження і реєстрації кандидатів (список кандидатів) проведено критичний аналіз змін виборчого законодавства РФ. Сделано припущення про дальніший розвиток російського виборчого права. Сформульовано пропозиції по вдосконаленню розглянутого законодавства. Відзначено, що порядок реєстрації кандидатів (список кандидатів), з однієї сторони, повинен бути направлений на надання громадянам можливості реалізації свого пасивного виборчого права, з іншої сторони — повинен забезпечити можливість участі в виборах лише тим кандидатам (виборчим об'єднанням, у яких є певний рівень підтримки виборців).

02.01—02.13.141.

342.565.2:342.7(497.5) Мильчакова О. В. Роль Конституційного Суду Хорватії в захисті прав і свобод людини і громадянина / *О. В. Мильчакова* // Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 6. — С. 137—148.

Обращено внимание на то, что Конституция Хорватии гарантирует органу конституционного контроля особый статус, предоставляющий ему административную и финансовую автономию,

с тем чтобы Суд при реализации своих функций был беспристрастен и объективен и мог руководствоваться только Конституцией. Решения Суда являются обязательными для всех органов государственной власти и самоуправления, физических и юридических лиц и не нуждаются в подтверждении какого-либо органа власти. Суд вправе определить конкретный орган, обязанный исполнить решение Суда, и порядок его исполнения. Несмотря на то что первоочередной задачей Конституционного суда является охрана Конституции, практически вся деятельность Суда посвящена защите прав и свобод человека и гражданина. От 80 до 90 % всех решений Суда направлены непосредственно на защиту прав и свобод граждан, и большинство из них касаются прав подозреваемых и обвиняемых в совершении уголовных преступлений. Отмечено, что широкое применение в Хорватии имеет институт *actio popularis*, позволяющий любому гражданину подать конституционную жалобу на нормативный акт, при этом отсутствует обязанность доказывать, что такой акт непосредственно затрагивает права и свободы заявителя.

02.01—02.13.142.

342.718 Нагих С. И. Институт «спортивного гражданства» / *Сергей Иванович Нагих, Николай Леонидович Пешин* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 7. — С. 23—28.

Обращено внимание на то, что в современном спортивном, в том числе Олимпийском, движении появилось и все более распространяется совершенно новое понятие «спортивное гражданство». Является ли оно «продолжением» «конституционного» гражданства или это совершенно новое понятие, заимствовавшее форму (наименование) в конституционном праве, — вопрос, требующий особого обсуждения. Автор рассмотрены проблемы, связанные с возникновением и распространением понятия «спортивное гражданство», и его соотношение с гражданством «конституционным».

02.01—02.13.143.

342.733-057.87 Нарутто С. В. Статус студента вуза в материалах судебной практики / *Светлана Васильевна Нарутто* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 10. — С. 56—63.

Проведен обзор судебной практики, сложившейся в связи с реализацией студентами своих прав и обязанностей, соблюдением вузами гарантий прав студентов. Проанализированы разные категории судебных споров: по защите права студентов на качественное образование, соответствующее государственному стандарту; защите социальных прав студентов; защите прав детей-студентов, оставшихся без попечения родителей; обеспечению гарантий для лиц, совмещающих работу с обучением в образовательных учреждениях; по вопросам стипендиального обеспечения; по соблюдению порядка выдачи дипломов и отчисления из вуза и др.

02.01—02.13.144.

342.722(474.3) Осипова С. Статус негражданина в Латвийской Республике / *С. Осипова* // Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 6. — С. 149—157.

Обращено внимание на то, что вопросы гражданства и прав неграждан неизменно очень актуальны и уязвимы в Латвийской Республике. В начале 1990-х годов вопрос о гражданстве был решен с опорой на теорию континуитета государственности Латвийской Республики, разработанную латышскими юристами, оказавшимися в эмиграции после Второй мировой войны. Статья посвящена генезису юридического регулирования в вопросе о гражданстве, особое внимание уделяется статусу неграждан — бывших граждан СССР, постоянно проживающих в Латвии. Рассмотрена позиция латвийского государства по этому вопросу, эволюция правовых норм до 2012 г. Показано, что 2013 г. отмечен новыми тенденциями, например, появилась законодательная инициатива избирателей об автоматическом присвоении латвийского гражданства всем негражданам. Но этот процесс только начал и поэтому он остается за рамками конкретного исследования.

02.01—02.13.145.

341.231.14:340.131 Паломбелла Д. Особенности глобального права и взаимодействие различных правопорядков / *Джанлуиджи Паломбелла* // Сравнительное конституционное обозрение. — 2012. — № 6. — С. 28—55.

Проанализированы особенности различных правовых систем, перспективы и проблемы функционирования глобального права. Опираясь философскими и юридическими категориями, автор отстаивает необходимость укрепления принципа верховенства права, имеющего непосредственное отношение к качеству и структуре права. По его мнению, на глобальном уровне данный принцип консолидирует правовые режимы разных государств и локальные интерпретации принципа. Глобальное мировое пространство наполняется качественным материально-правовым содержанием лишь при условии приверженности международного правопорядка нормам и ценностям Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод. Рассматриваемый принцип призван обеспечить баланс правопорядков и максимально точное соблюдение прав человека.

02.01—02.13.146.

342.726-053.6:314.37 Певцова И. Е. Право ребенка на семью / *Ирина Евгеньевна Певцова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 12. — С. 63—66.

Рассмотрено юридическое содержание права ребенка на семью, проанализированы конституционные нормы, из которых вытекает данное право. Автор включает в содержание права ребенка на семью ряд правомочий ребенка: право ребенка знать своих родителей, право на воспи-

тание своими родителями, право на их заботу, право на совместное с ними проживание, обеспечение его интересов, всестороннее развитие, уважение его человеческого достоинства, право на особую заботу при утрате родительского попечения и др. Отмечено, что данный перечень не является исчерпывающим и может включать, например, право ребенка на общение с родителями, право на воссоединение с семьей.

02.01—02.13.147.

342.565.2(497.12):17.026.4 Петрич Э. Конституционно-правовая оценка «человеческого достоинства» Конституционным судом Республики Словения / *Эрнест Петрич* // Журнал конституционного правосудия. — 2012. — № 5. — С. 25—33.

На основе анализа постановления Конституционного суда Республики Словении исследован вопрос о конституционной значимости и сущности понятия «человеческое достоинство» как фундаментальной ценности, защищаемой конституцией. Рассматривая влияние международно-правовых актов на развитие данного института, автор делает вывод, что уважение человеческого достоинства является духовной, правовой и философской платформой прав человека.

02.01—02.13.148.

342.565.2(73) Петрова Е. А. Влияние института конституционного контроля на основные источники права США / *Е. А. Петрова* // Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 5. — С. 135—147.

Рассмотрен такой специфический институт американской правовой системы, отличающий ее от своего «прародителя» — английского права, как судебный контроль за конституционностью законов с позиции его влияния на статутное и прецедентное право США как основные источники американского права. Исследован вопрос о том, каким образом суды, проверяя конституционность закона, определяют его юридическую «судьбу» в системе действующего статутного права. Обоснован тезис о том, что Верховный Суд США благодаря функции конституционного контроля становится активным участником законотворческой деятельности, осуществляя «негативное» правотворчество и участвуя в позитивном конституционном правотворчестве. Рассмотрено влияние института судебного конституционного контроля на прецедентное право США через создание судами особой его разновидности — прецедентов толкования писаного права (Конституции и статутов), которые в настоящее время используются правоприменителями чаще, чем прецеденты общего права. Показано, как через прецеденты толкования осуществляется связь между статутным и общим правом США и тем самым достигается эффективность, полнота и непротиворечивость правового регулирования, что в конечном итоге и является целью судебного конституционного контроля.

02.01—02.13.149.

341.174(4) Пименова О. Принцип субсидиарности и его роль в европейских интеграционных процессах: правовое развитие до и после Лиссабонского договора / *Оксана Пименова* // Сравнительное конституционное обозрение. — 2012. — № 6. — С. 121—138.

Предпринята попытка исследовать динамику политико-правового развития принципа субсидиарности в ходе становления и эволюции европейского наднационального интеграционного образования — Европейского Союза. Особое внимание обращено на тот факт, что принцип субсидиарности в измерении европейской интеграции включает в себе одновременно четко выраженный и политический, и правовой смысл. Исследованы теоретико-методологические основы принципа субсидиарности, проведен анализ реализации в нормах права Европейского Союза субсидиарности не только как принципа осуществления совместной компетенции Европейского Союза и государств-членов, но и как принципа функционирования наднациональных его институтов и принципа защиты национальных интересов государств-членов в законодательной процедуре Европейского Союза.

02.01—02.13.150.

342.33(470) Плотникова Г. Н. Становление и развитие института совместного ведения в Российском государстве / *Галина Николаевна Плотникова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 10. — С. 29—34.

Рассмотрены вопросы соотношения централизации и децентрализации государственной власти в Российской Федерации как одна из проблем российского федерализма. Исследовано эволюционное развитие института совместного ведения посредством обращения к положениям советского законодательства и современной Конституции Российской Федерации 1993 г. Обозначены подходы к пониманию термина «совместное ведение». Выявлены проблемы конституционно-правового регулирования предметов совместного ведения в наше время. Предложены меры по совершенствованию отдельных конституционных положений.

02.01—02.13.151.

342.571(470) Рассказов М. А. Марксистско-ленинская теория народного представительства: обосновано ли Советы преданы забвению? / *Максим Александрович Рассказов* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 11. — С. 45—49.

Обращено внимание на тот факт, что представительная власть в России после 1993 г. существенно ограничена. Действующая Конституция полностью отказалась от использования опыта функционирования системы Советов, которые в силу своего конституционно-правового статуса были способны более эффективно выражать и защищать интересы избравшего их народа на всех уровнях государственной власти.

Изложены основные положения теории Советов в их развитии, указано на политическую мотивированность и научную необоснованность отказа от использования опыта Советов. Говорится о необходимости учитывать этот опыт при разработке в будущем новой концепции российского народного представительства.

02.01—02.13.152.

342.716(470):347.233 Саурин А. А. Конституционные границы права собственности / *Александр Анатольевич Саурин* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 12. — С. 6—9.

Исследованы наиболее принципиальные проблемы, связанные с конституционным регулированием вопросов ограничения важнейших конституционных прав частной и публичной собственности. Рассмотрен вопрос о возможности установления границ распространения права частной и публичной собственности. Проанализированы особенности конституционного подхода в определении пределов прав частной и публичной собственности. Сделан вывод, что право собственности имеет определенные границы, эти границы (пределы) определены в Конституции РФ и распространяются как на субъектов публичного права, на носителей публичной власти, в частности на народ РФ, так и на отдельных индивидов — граждан РФ и иностранцев.

02.01—02.13.153.

342.33(091) Сафоклов Ю. Принцип разделения властей: история, заблуждения, вызовы современности / *Юрий Сафоклов* // Сравнительное конституционное обозрение. — 2012. — № 6. — С. 96—108.

Рассмотрено возникновение, становление и эволюция принципа разделения властей. Проведен сравнительный анализ идей восточных и западных философов, особое внимание уделяется определяющим мотивам концепции распределения властных полномочий между различными государственными органами. Отдельная глава посвящена распространенным заблуждениям, связанным с ошибочным трактованием моделей известных мыслителей, которые и по сей день затрудняют историко-правовой анализ, а при проецировании их на правовые системы современных государств могут привести к неверным утверждениям об отклонении от первоначальных постулатов. В заключении дается краткий обзор насущных вызовов в условиях российских реалий.

02.01—02.13.154.

342.24(470) Смоленская А. А. Формирование Совета Федерации: эволюция и современное состояние / *Александра Анатольевна Смоленская* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 10. — С. 34—38.

Отмечено, что Совет Федерации — это тот государственный и политический институт, который, несмотря на почти двадцатилетнюю исто-

рию существования, все еще находится в стадии реформирования. Причем преобразования главным образом касаются одной сферы. В поисках оптимальной модели формирования этого органа и соответствия состава Совета Федерации и статуса его членов конституционному предназначению верхней палаты парламента федеративного государства несколько раз менялся на законодательном уровне порядок формирования Совета Федерации, что во многом связано как с местом и ролью Совета Федерации, его конституционными полномочиями, так и в значительной степени с его потенциалом. Предполагается, что реализация на практике последних инициатив высшего руководства страны в рассматриваемой сфере позволит сделать процесс формирования Совета Федерации в большей степени легитимным, гласным и прозрачным, а деятельность парламентариев будет учитывать региональные интересы каждого субъекта РФ.

02.01—02.13.155.

342.565.2(470).001.73 Татаринов С. А. Некоторые вопросы модернизации организации и деятельности Конституционного Суда Российской Федерации / *Сергей Александрович Татаринов* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 9. — С. 48—52.

Исследованы наиболее дискуссионные вопросы организации и функционирования Конституционного Суда РФ по отправлению конституционного правосудия на современном этапе. На основе анализа положений Федерального конституционного закона «О Конституционном Суде Российской Федерации» внесены предложения, направленные на повышение эффективности работы Конституционного Суда РФ, предусматривающие совершенствование порядка его формирования и структуры, предоставление дополнительных полномочий по осуществлению судебного конституционного контроля. Предложены конкретные рекомендации по расширению участия представителей заинтересованных государственных органов (ведомств) в конституционном судопроизводстве, а также распространения требований, предъявляемых к принятию и вступлению в юридическую силу итоговых решений Конституционного Суда РФ, на определение с «позитивным содержанием».

02.01—02.13.156.

342.537(574) Толеубеков А. Т. Парламентский контроль в Республике Казахстан / *Аян Толеубекулы Толеубеков* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 9. — С. 68—76.

Статья посвящена проблемам определения парламентского контроля и особенностям его реализации в Республике Казахстан (РК). Отмечено, что основная проблема, существующая в конституционном законодательстве РК, — это отсутствие четкой законодательной регламентации проявлений функции парламентского контроля. Рассмотрены понятие и основные элементы парламентского контроля, его соотношение

с иными видами контроля, субъекты и объекты парламентского контроля, формы парламентского контроля, проанализированы контрольные полномочия Парламента РК. Сформулированы предложения по совершенствованию парламентского контроля в РК. Указано на необходимость внесения изменений и дополнений в уже существующий Конституционный закон РК от 16 октября 1995 г. «О Парламенте Республики Казахстан и статусе его депутатов». По мнению автора, в нем должны найти отражение нормы о субъектах парламентского контроля (осуществляется парламентом и его структурными подразделениями), объекте парламентского контроля — деятельности органов исполнительной власти и ее должностных лиц, Президента. Необходимо на законодательном уровне закрепить понятие парламентского расследования, контрассигнации, их объекты и субъекты, полномочия субъектов и порядок проведения процедуры.

02.01—02.13.157.

342.24(470) Хлопушин С. Н. К вопросу о конституционно-правовом статусе субъектов Российской Федерации / *Сергей Николаевич Хлопушин* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 9. — С. 42—47.

Дана характеристика статуса субъектов РФ, выявлены основные его элементы. Показано, что для развития России как федеративного государства принципиальное значение имеет оптимальное сочетание двух начал российской государственности: унитарных и федеративных, с учетом того, что РФ с момента своего возникновения в течение длительного времени представляла собой, по сути, унитарное государство с автономными образованиями. Сформулированы предложения, касающиеся совершенствования правового регулирования статуса субъекта РФ.

02.01—02.13.158.

342.736 Хохлова Е. А. Открытое письмо как конституционно-публичный институт выражения мнения / *Елена Алексеевна Хохлова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 11. — С. 23—34.

Статья посвящена анализу института открытого письма как конституционно-правового инструмента выражения мнения граждан, его правовых и общественно значимых последствий, перспектив нормативного регулирования и использования гражданами. Проанализирована практика использования института открытого письма, отмечены его некоторые разновидности. Автор разграничил письма в зависимости от квалификации и авторитета авторов и подписантов. Отмечено, что данный институт в первую очередь является общественным и излишнее огосударствление всех его аспектов недопустимо, тогда как установление обязательности рассмотрения и предоставления ответа на открытые письма соответствующими компетентными органами и должностными лицами, позволило бы ему при-

обрести статус конституционно-правового института выражения мнения граждан.

02.01—02.13.159.

342.34 Храмова Т. М. Право на контрдемонстрации: угроза или индикатор уровня демократии / *Татьяна Михайловна Храмова* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 7. — С. 10—16.

Статья посвящена анализу права на проведение контрдемонстраций, являющегося одним из проявлений свободы собраний. Подчеркивая ценность данного права как элемента демократического общества, автор признает наличие риска насильственных столкновений между участниками публичных мероприятий, придерживающихся противоположных идей. Данное обстоятельство диктует необходимость установления соразмерных ограничений права на контрдемонстрации, отдельные виды которых анализируются в статье. Имеющиеся в распоряжении государства способы поддержания общественного порядка на одновременных демонстрациях можно условно разделить на две группы: превентивные меры, или ограничения, вводимые на стадии до проведения мероприятий (меры *ex ante*); меры (санкции), применяемые во время и после проведения публичных мероприятий в случае, если потенциальная угроза реализовалась в конкретной ситуации (меры *ex post*).

02.01—02.13.160.

342.529 Шарнина Л. А. Злоупотребления конституционными правами и злоупотребления полномочиями: общее и особенное / *Любовь Александровна Шарнина* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 12. — С. 9—15.

Предпринята попытка соотнесения категорий «злоупотребление конституционными правами» и «злоупотребление полномочиями»: выявлены общие и особенные черты. Особое внимание в статье отведено вопросам отграничения злоупотребления правами (полномочиями) от смежных юридических категорий, критериям выявления и средствам реагирования на злоупотребление правами (полномочиями). Отмечено, что рассматриваемые категории — «злоупотребление конституционными правами» и «злоупотребление полномочиями» — одни из самых сложных в юриспруденции. Они не поддаются прямому переводу в нормативные конструкции позитивного права.

02.01—02.13.161.

342.4(470)“1993” Шахрай С. М. Жалею, что Конституцию 1993 года не сделали по-настоящему «суперпрезидентской» / *Сергей Михайлович Шахрай* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 12. — С. 2—5.

Действующая Конституция, напоминает один из ее создателей, заслуженный юрист РФ, доктор юридических наук, профессор С. М. Шахрай, не была плодом согласия элит, не фиксировала сложившиеся отношения, но содержала

ключевые цели, принципы и инструменты построения новой государственности, новой модели экономики, новых общественных отношений. Именно поэтому она оказалась чрезвычайно эффективным документом, определившим основные векторы развития нашей страны на много десятилетий вперед. Подробно рассмотрены проблемы и перспективы реализации Конституции как общенационального проекта.

02.01—02.13.162.

352.075.1(470):343.9 Широких А. В. Надзор за исполнением законодательства о муниципальной службе и противодействии коррупции в областном центре / *Андрей Вячеславович Широких* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 10. — С. 35—39.

Раскрыты основные направления деятельности органов прокуратуры по надзору за исполнением федерального антикоррупционного законодательства, а также использования средств прокурорского надзора, в т.ч. по административному преследованию виновных должностных лиц, на примере областного центра. Приведены примеры эффективной надзорной деятельности за соблюдением законодательства о муниципальной службе, размещением муниципального заказа, проведением антикоррупционной экспертизы нормативных правовых актов. Своевременное и качественное проведение проверок исполнения Федерального закона от 02.03.2007 «О муниципальной службе в Российской Федерации» позволяет выявлять нарушения законов, допускаемые муниципальными служащими.

02.01—02.13.163.

342.1 Шустров Д. Конституционный инжиниринг государства / *Дмитрий Шустров* // Сравнительное конституционное обозрение. — 2012. — № 5. — С. 13—33.

Настоящая статья посвящена анализу конституционного инжиниринга государства — идее, позволяющей понять суть конституционного регулирования государства. На основе изучения конституционного материала и основных теоретических подходов к проблеме автор конструирует целостную теоретическую концепцию конституционного инжиниринга государства — его понятие, значение, содержание, виды и стадии. Сделан вывод, что конституционный инжиниринг играет важную роль в конституционно-правовом регулировании государства. Конституционное регулирование государства по своему характеру является главным образом регулированием учредительным: данное конкретное государство, его форма создается данной конкретной конституцией. Следовательно, на долю конституции выпадает конструирование того, каким будет данное конкретное государство, а в основе такого конструирования лежит как раз конституционный инжиниринг. Разработчики, авторы текста конституции создают определенную модель, основанную на идеале государства, которая может быть учреждена данной конституцией в случае ее при-

няття і стать реальністю, начать воплотяться в жизнь. Для конституционного оформления данной модели идеала государства разработчиками используется сообразный замыслу конституционный регулятивный инструментарий, целый набор средств, составляющих метод конституционно-правового регулирования.

02.01—02.13.164.

342.34(470) Югов А. А. Право публичной власти как исключительное право народа на власть / *Анатолий Александрович Югов* // Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 9. — С. 28—33.

Отмечено, что Конституция РФ 1993 г. не только решает вопрос о формах осуществления официальной власти, но и закрепляет право граждан на осуществление публичной власти. Обращено внимание на то, что право публичной власти является естественным, вытекающим из природы человеческого бытия, но, будучи закрепленным в нормах, исходящих от государства, реализуется в форме позитивного права; оно существует объективно, и в сфере политической жизни общества не менее ценно и значимо, чем право собственности в области экономических отношений, так как власть в современной жизни, безусловно, является доминирующей ценностью. Исследование представляет собой попытку определить сложное юридическое содержание права публичной власти; в его структуре выделены три крупных макроправомочия: право прямой демократии, право представительной демократии и право партисипаторной демократии (демократии соучастия).

МУНІЦІПАЛЬНЕ ПРАВО

Автореферати

02.01—02.13.165.

342.8(043.3) Харченко О. О. Роль органов місцевого самоврядування в становленні локальної системи соціального захисту прав матері та дитини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / *Харченко Олена Олексіївна*; Маріуп. держ. ун-т. — Маріуполь, 2012. — 19 с.

Проведено комплексний аналіз ролі органів місцевого самоврядування України в становленні локальної системи соціального захисту прав матері та дитини. Досліджено теоретичні підходи до визначення взаємозв'язку і взаємозалежності місцевого самоврядування і прав людини. Розглянуто проблему муніципальних прав особистості в умовах формування соціальної державності. З'ясовано фемінологічну і ювенальну характеристику територіальної громади. Проаналізовано компетенцію органів місцевого самоврядування в сфері соціального захисту прав матері і дитини шляхом дослідження процесів нормативізації і визначення їх повноважень у профільній сфері. Розглянуто актуальні

проблеми організаційно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в профільній сфері і роль міжнародних стандартів прав людини і місцевого самоврядування у становленні і реалізації їх компетенції.

Статті

02.01—02.13.166.

342.553(477) Абасов Г. Г. Види функцій гарантування прав місцевого самоврядування в Україні / *Гафис Гасан огли Абасов* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 89—92.

Досліджено критерії класифікації функцій конституційно-правового гарантування та розвитку узагальненої характеристики основних видів функцій прав місцевого самоврядування в Україні. Зазначено, що вказані функції дають змогу побачити та проаналізувати відносно відокремлені напрями впливу гарантій прав місцевого самоврядування на реальну, соціально обумовлену дійсність в процесі діяльності територіальних громад та інших суб'єктів місцевого самоврядування щодо вирішення питань місцевого значення. У комплексі вони надають уявлення про динамічну природу системи місцевого самоврядування в процесі прогресивного розвитку громадського суспільства в Україні.

02.01—02.13.167.

342.553(477) Абасов Г. Несудові гарантії охорони та захисту прав місцевого самоврядування / *Гафис Абасов* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 12. — С. 94—96.

Розглянуто критерії класифікації гарантій прав місцевого самоврядування за функціональною спрямованістю. Досліджено й проаналізовано несудові гарантії прав місцевого самоврядування в Україні. Звернуто увагу, що Конституція України не передбачає посади регіональних представників уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Розглянуто діяльність інститутів регіонального та місцевого уповноваженого з прав територіальних громад, які успішно функціонують у зарубіжних країнах. Рекомендовано для України створити посади місцевого омбудсмана на кошти громадян та їх об'єднань.

02.01—02.13.168.

352.07(470).001.73 Андреева О. А. Формирование правосознания в процессе реформирования местного самоуправления РФ / *Ольга Александровна Андреева* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 9. — С. 8—11.

Рассмотрен процесс формирования правосознания граждан в муниципальном образовании, что способствует воспитанию уважения к местному нормативному правовому порядку. Повышение роли правовой культуры в жизни местной общины будет способствовать противодей-

ствию правовому нигилизму, укреплению демократических начал местной жизни. Показано, что наряду с органами местного самоуправления субъектами данной политики должны стать юридические сообщества и общественные объединения юристов, в том числе и в сфере образования, что будет повышать их роль в жизни местной общины и тем самым способствовать противодействию правовому нигилизму, укреплению демократических начал местной жизни и формированию правосознания граждан.

02.01—02.13.169.

342.843(470) Верижникова Н. М. Правовое регулирование процедуры назначения муниципальных выборов в России / *Надежда Михайловна Верижникова* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 9. — С. 23—26.

Рассмотрены вопросы, связанные с назначением выборов в органы местного самоуправления. Отражены особенности данной стадии муниципального избирательного процесса. Проанализированы нормы федерального и регионального законодательства РФ о порядке назначения выборов. Отмечено, что Федеральный закон «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации» установил чрезвычайно удачный механизм обеспечения прав граждан при назначении выборов. Установлена система организационно-правовых гарантий назначения муниципальных выборов, в рамках которой решение о назначении выборов может быть принято организующей муниципальные выборы избирательной комиссией, а также судом общей юрисдикции. Выводы автора могут быть использованы в правоприменительной практике.

02.01—02.13.170.

352.075(470):343.9 Гаврилова Н. В. Противодействие коррупции на муниципальной службе: доступность информации о деятельности муниципальных служащих как средство противодействия / *Надежда Владимировна Гаврилова* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 9. — С. 34—37.

Статья посвящена исследованию деятельности органов местного самоуправления по противодействию коррупции в России. На основе анализа действующего законодательства, а также муниципальных правовых актов исследованы механизмы доступности информации о деятельности муниципальных служащих. Выявлены основные недостатки в нормативно-правовом регулировании данного вопроса и предложены пути их устранения. Отмечено, что органы местного самоуправления отстают от федеральных органов государственной власти по уровню информационно-технологического обеспечения административно-управленческих процессов, а также развития информационно-технологической инфраструктуры и государственных информационных систем.

02.01—02.13.171.

35.073.5 Гулина В. В. Реализация институтом местного самоуправления экономической функции: постановка проблемы / *Вера Васильевна Гулина* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 12. — С. 6—9.

Обращено внимание на то, что одной из целевых функций местного самоуправления как политико-правового института является экономическая функция, цель которой состоит в удовлетворении основных жизненных потребностей населения муниципального образования и повышении его благосостояния посредством комплексного социально-экономического развития муниципального образования. В статье предложено определение экономической функции института местного самоуправления, раскрыто ее содержание, а также сформулированы основные проблемы ее реализации. На основе краткого анализа сделан вывод, что проблемой реализации экономической функции института местного самоуправления является отсутствие эффективного взаимодействия субъектов экономических отношений, что проявляется в нарушении баланса интересов и баланса взаимных усилий и является следствием дефектности норм, непродуманности механизма сотрудничества, а также отсутствия осознания субъектами муниципальных экономических отношений общих интересов и целей

02.01—02.13.172.

35.078.3:343.9 Гулягин А. Ю. Проблемные вопросы и практика осуществления антикоррупционной экспертизы нормативных правовых актов и их проектов органами местного самоуправления / *Александр Юрьевич Гулягин* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 10. — С. 25—28.

В статье рассмотрены проблемные вопросы теории и практики реализации органами муниципальной власти нормативных положений федерального антикоррупционного законодательства о проведении антикоррупционной экспертизы нормативных актов и их проектов. Автором раскрываются актуальные вопросы процедуры и субъектов проведения экспертизы, высказываются предложения о совершенствовании действующих правовых актов, повышении уровня взаимодействия органов власти с надзорным ведомством.

02.01—02.13.173.

342.553 Зайцева І. О. Становлення та розвиток організаційно-правового забезпечення національної моделі місцевого самоврядування / *Ірина Олександрівна Зайцева* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 114—118.

Проаналізовано еволюцію нормативно-правової бази місцевого самоврядування та розглянуто джерела і форми муніципального статутного права в їх генезисі. Наведено аналіз та оцінку явищ і процесів становлення муніципального

статутного права в історичній ретроспективі за хронологією. Уточнено його сутність і тенденції розвитку в сучасних умовах функціонування місцевого самоврядування. Зазначено, що на українських землях існувала відносно ефективна організаційно-правова система місцевого самоврядування, в якій громада відігравала ключову роль.

02.01—02.13.174.

342.553:343.9 Кабанов П. А. Основные формы взаимодействия институтов гражданского общества с органами местного самоуправления в области противодействия коррупции / Павел Александрович Кабанов // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 6. — С. 22—24.

Рассмотрены вопросы взаимодействия институтов гражданского общества с органами местного самоуправления в области противодействия коррупции. Антикоррупционное взаимодействие органов местного самоуправления и их должностных лиц с институтами гражданского общества должно пронизывать все стадии антикоррупционной деятельности: от выдвижения антикоррупционных инициатив до контроля за эффективностью государственной политики в сфере противодействия коррупции. Подчеркивается, что на стадии выдвижения антикоррупционных инициатив взаимодействие институтов гражданского общества с органами местного самоуправления и их должностными лицами предполагает: совместное обсуждение антикоррупционных инициатив, исходящих от органов местного самоуправления с заинтересованными институтами гражданского общества; выдвижение общественных антикоррупционных инициатив в органы местного самоуправления и их должностным лицам и их совместное обсуждение с заинтересованными органами; совместное выдвижение антикоррупционных инициатив институтами гражданского общества и органами местного самоуправления. Сделан вывод о том, что рассматриваемые формы взаимодействия на современном этапе приобретают особую актуальность.

02.01—02.13.175.

342.537(477):352 Квач С. С. Роль міжнародних стандартів у процесах формування законодавства / С. С. Квач // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 170—176.

Розглянуто питання впливу міжнародних стандартів муніципального права на формування національного законодавства України у сфері місцевого самоврядування. Здійснено аналіз норм чинного законодавства про місцеве самоврядування крізь призму вимог та рекомендацій, що містяться в Європейській Хартії місцевого самоврядування. Підкреслено, що в ієрархії джерел за юридичною силою міжнародні договори є вищими за закони, будь-який акт законо-

давства не повинен суперечити положенням міжнародного договору.

02.01—02.13.176.

352.078.3(470):343.9 Клоков А. М. О практике проверок за исполнением органами местного самоуправления требований Федерального Закона от 21.07.2005 № 94-ФЗ «О размещении заказов на поставки товаров, выполнение работ, оказание услуг для государственных и муниципальных нужд» / Александр Михайлович Клоков // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 10. — С. 31—35.

На примере конкретного района проанализирована практика проведения территориальной прокуратурой проверки исполнения органами местного самоуправления требований федерального законодательства о размещении муниципальных заказов. Раскрыта антикоррупционная направленность и профилактический потенциал правовых норм, информационные ресурсы получения сведений о нарушениях законодательства. Отражены сферы отношений, подверженные наибольшим коррупционным рискам.

02.01—02.13.177.

342.553(477) Падалко Г. В. Конституційні принципи служби в органах місцевого самоврядування в Україні: система та видова характеристика / Г. В. Падалко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 167—173.

Відмічено, що останні законопроектні роботи свідчать про дещо відмінний підхід до інституціоналізації принципів служби в органах місцевого самоврядування від положень чинного законодавства. Розглянуто концептуальні проблеми становлення та реалізації системи принципів служби в органах місцевого самоврядування. Сформульовано авторські пропозиції щодо вдосконалення організації служби в органах місцевого самоврядування та напрями її конституційно-правового забезпечення.

02.01—02.13.178.

342.553:352(477) Падалко Г. В. Співвідношення централізації, децентралізації та рецентралізації у правовому регулюванні служби в органах місцевого самоврядування: сучасний стан та прогноз розвитку / Геннадій Вадимович Падалко // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 99—104.

Розглянуто концептуальні проблеми служби в органах місцевого самоврядування. Відзначено, що сучасна модель місцевого самоврядування та служби в його органах останнім часом переживає фазу своєрідної мутації, поступово трансформуючись на модель самоврядування, яка за своїм духом близька до радянської моделі місцевої влади. Сформульовано авторські пропозиції щодо вдосконалення організації служби в органах місцевого самоврядування та напрямів її конституційно-правового забезпечення.

02.01—02.13.179.

352.075(470):336.226.11 Софронова Е. В. Исполнение государственными гражданскими и муниципальными служащими обязанности по предоставлению сведений о доходах / *Евгения Владимировна Софронова* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 10. — С. 29—31.

Статья посвящена результатам надзора органов прокуратуры Забайкальского края за исполнением законодательства о противодействии коррупции в части принятия органами государственной власти и местного самоуправления нормативных правовых актов, регламентирующих вопросы предоставления сведений о доходах, об имуществе и обязательствах имущественного характера, работы комиссий по соблюдению требований к служебному поведению и урегулированию конфликта интересов, а также соблюдения государственными и муниципальными служащими обязанности, установленной ст. 8 Федерального закона «О противодействии коррупции».

02.01—02.13.180.

351.711 Чердакова Л. А. Некоторые особенности в содержании права муниципальной собственности / *Лариса Анатольевна Чердакова* // Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 7. — С. 20—23.

Статья посвящена теоретическому обоснованию автором некоторых особенностей, присущих, по его мнению, содержанию права муниципальной собственности. Сделан вывод об отсутствии необходимости в содержательном дополнении права муниципальной собственности иными полномочиями собственника. Определено, что в целях исключения противоречий и установления единой правоприменительной практики считается нецелесообразным дополнение триады полномочий собственника правомочием «управление», которое не вносит ничего нового в описание содержания права муниципальной собственности и может именоваться скорее как полномочие, нежели правомочие. Муниципальное образование, как и любой другой собственник, обладает правом владения, пользования и распоряжения.

Див. також: 07.01—02.13.459.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Книги

03.01—02.13.181.

347.4 Договір як універсальна правова конструкція : монографія / за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової ; НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х. : Право, 2012. — 432 с.

Досліджено договір як універсальну правову конструкцію, яка в умовах формування ринкової системи господарювання спрямована на вирішення проблем як у сфері приватного, так і публічного права. Перший розділ монографічного дослідження присвячений загальнотеоретичній характеристиці договору. У другому розділі висвітлено теоретичні і практичні проблеми укладання цивільно-правових договорів, зокрема договору купівлі-продажу, договорам, що забезпечують оборотоздатність цінних паперів, а також договорів між акціонерами. У третьому розділі розкрито договірне регулювання в сімейній сфері. Окремі розділи присвячені договірному регулюванню відносин у сфері праці, в аграрній та екологічній сфері. Проаналізовано питання щодо проблем в адміністративному договорі та договорах і угодах у конституційному праві, які на рівні з конституцією, міжнародними договорами, законами, підзаконними та локальними нормативно-правовими актами, а також актами органів конституційної юрисдикції, визнаються одним з головних джерел конституційного права.

03.01—02.13.182.

347(477) Цивільне законодавство України (основні категорії, принципи та концепти) : монографія / за ред. Є. О. Харитонова ; рец. В. В. Луць, Р. А. Майданик ; НУ ОЮА. — Одеса : Фенікс, 2012. — 344 с.

Підготовлено колективом авторів у результаті виконання науково-дослідницьких робіт за фундаментальною науковою темою «Методологічне підґрунтя вдосконалення цивільного законодавства України» на замовлення МОНМолодьспорт України. Проаналізовано базові категорії цивільного законодавства. Визначено співвідношення принципів приватного, цивільного права та засад цивільного законодавства, сутність засад цивільного законодавства та їх місце в системі цивільно-правового регулювання. Досліджено засади цивільного законодавства, що регулює окремі групи відносин, окремі форми цивільного законодавства та особливості регулювання деяких цивільних і суміжних з цивільними груп відносин.

Автореферати

03.01—02.13.183.

347.754:332.87(043.3) Герасимчук М. О. Договори надання послуг, пов'язаних з користуванням житлом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Герасимчук Микола Олександрович ; НУ ОЮА. — О., 2012. — 20 с.

Визначено поняття та види житлово-комунальних послуг, розкрито зміст та юридичну природу відносин щодо надання послуг, пов'язаних із користування житлом. Розглянуто елементи договору про надання житлово-комунальних послуг, а також особливості укладення договорів між споживачами і управителями про надання житлово-комунальних послуг. Проаналізовано зміст зобов'язань, що зумовлено договором про надання житлово-комунальних послуг та особливості відповідальності сторін договору в разі його порушення. Сформульовано теоретичні висновки з дослідження питань та практичні пропозиції, спрямовані на удосконалення правового регулювання відносин, пов'язаних з наданням житлово-комунальних послуг.

03.01—02.13.184.

366.5:338.48(477)(043.3) Гудима М. М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Гудима Марія Мирославівна ; НДІ приватного права і підприємництва. — К., 2012. — 20 с.

Здійснено комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем цивільно-правового захисту прав споживачів за договором про надання туристичних послуг. Проаналізовано договір про надання туристичних послуг як вид споживчого договору. Здійснено дослідження поняття та правового статусу його сторін, а також стадій укладання. Особливу увагу приділено визначенню і дослідженню суттєвих умов договору про надання туристичних послуг. Проаналізовано правовий статус туриста як споживача туристичних послуг, виявлено його права та розкрито їх основний зміст. Визначено загальні засади, форми, порядок, засоби та способи захисту прав туристів. Виявлено особливості цивільно-правової відповідальності суб'єктів туристичної діяльності, що надають туристичні послуги, за порушення договірних зобов'язань перед споживачами туристичних послуг, зазначено форми такої відповідальності, диференціації відповідальності туроператора і турагента та підстави звільнення від неї. Сформульовано висновки, зроблено та обґрунтовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України з метою забезпечення додаткових гарантій захисту прав туристів.

03.01—02.13.185.

347.734(043.3) Михайлюк Г. О. Цивільно-правове регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Михайлюк Галина Олегівна ; НУ ОЮА. — О., 2012. — 20 с.

Розкрито витоки основних теоретико-правових підходів щодо розуміння цивільно правового аспекту регулювання нетрадиційних банківських операцій та послуг. На цій основі визначено їх поняття, сутність, види та відповідальність за порушення цивільного законодавства у сфері здійснення нетрадиційних банківських операцій та послуг. Розглянуто комплекс питань теоретичного та практичного характеру, пов'язаних із здійсненням банківських операцій та наданням послуг, які в Україні ще не набули статусу загальнозживаних, проте є широко розповсюдженими в зарубіжних країнах. Особливу увагу приділено аналізу практики надання вищезазначених операцій та послуг закордонними банками. Сформульовано пропозиції щодо удосконалення цивільного законодавства, що регулює зазначений різновид банківських операцій та послуг в Україні.

03.01—02.13.186.

347.122(477)(043.3) Сидоренко М. В. Судовий захист цивільного права та інтересу як загальна засада цивільного законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Сидоренко Михайло Володимирович ; НУ ОЮА. — О., 2012. — 20 с.

Проаналізовано систему загальних засад цивільного законодавства України і визначено судовий захист цивільних прав та інтересів як основного системного елементу цієї системи, який містить вказівку на юрисдикційну форму захисту. Досліджено поняття захисту права та інтересу, їх охорони, визначено правову природу права на судовий захист та її предмет. Проаналізовано умови та момент виникнення права на судовий захист, особливості вибору способу захисту, юрисдикційну форму захисту, переваги судового захисту цивільного права та інтересу. Обґрунтовано роль та значення судового рішення в процесі реалізації судового захисту цивільного права, інтересу та свобод.

Статті

03.01—02.13.187.

347.44 Алексашина Ю. Види цивільно-правових договорів як регуляторів цивільних правовідносин / Юлія Алексашина // Юридична Україна. — 2012. — № 12. — С. 68—74.

Досліджено класифікацію цивільно-правових договорів на основі використання тих критеріїв класифікації, які дозволяють проаналізувати види цивільно-правових договорів саме як регуляторів цивільних правовідносин. Розглянуто поіменовані та не поіменовані договори, майнові та організаційні договори, взаємопогоджені до-

говори та договори приєднання. Звернуто увагу, що систематизація цивільно-правових договорів у розумінні регулятора цивільних правовідносин має ряд недоліків. Вона не охоплює всі види договорів та не враховує можливість існування не поіменованих та змішаних договорів. Принцип свободи договору постійно породжує нові договірні конструкції, які не потраплятимуть до жодної з розглянутих у статті груп.

03.01—02.13.188.

347.921.4 Басай О. В. До питання про забезпечення реалізації принципу судового захисту цивільних прав і інтересів / Олег Вікторович Басай // Наше право. — 2012. — № 3, ч. 3. — С. 105—111.

Досліджено умови реалізації принципу судового захисту цивільних прав та інтересів. Проаналізовано організаційні та функціональні гарантії здійснення правосуддя, що виступають, водночас, процесуальними гарантіями реалізації принципу судового захисту цивільних прав та інтересів. Зазначено, що важливою складовою механізму реалізації принципу судового захисту цивільних прав та інтересів є відповідні процесуальні гарантії. Захист цивільних прав та інтересів охоплює комплекс норм матеріального характеру, спрямованих на забезпечення належної реалізації права на захист, що є важливою складовою будь-якого суб'єктивного права.

03.01—02.13.189.

347:340.13 Басай О. В. Співвідношення принципів цивільного права з предметом та нормами цивільного права / О. В. Басай // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 286—292.

Відмічено, що специфіка суспільних відносин, які складають предмет цивільного права, відображаються у принципах цивільного права, які пронизують всі його норми, спрямовані, у свою чергу, на регулювання цих відносин. Досліджено співвідношення принципів цивільного права з предметом та нормами цивільного права. Зроблено висновок, що принципи цивільного права, його предмет та норми знаходяться у тісному діалектичному зв'язку і взаємозалежні. Принципи проходять наскрізь усі структурні елементи цивільного права, визначають особливості регулювання відносин, які складають його предмет та зміст цивільно-правових норм.

03.01—02.13.190.

347.77(477):347.44 Боржемська О. Договори на створення виконання у сфері інтелектуальної власності / Ольга Боржемська // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 36—39.

Проаналізовано чинне законодавство України та сучасну наукову доктрину договірного права щодо договорів у сфері інтелектуальної власності. Розглянуто договори на створення виконання у сфері інтелектуальної власності націо-

нального та зарубіжного договірного законодавства. Встановлено суттєві відмінності, що відрізняють договори про використання результатів інтелектуальної діяльності від інших договорів. Запропоновано визначити на законодавчому рівні поняття «райдер» та умови його укладання.

03.01—02.13.191.

347.122 Венедіктова І. Захист інтересів у правовідносинах щодо здійснення особистих немайнових прав / *Ірина Венедіктова* // Юридична Україна. — 2012. — № 10. — С. 38—44.

Проаналізовано правову категорію «охоронювальний законом правовий інтерес» та з'ясовано її співвідношення з категорією «особисте немайнове право». Охарактеризовано здійснення захисту законом немайнових інтересів з точки зору плюралістичної та моністичної концепцій. Відображено роль категорії інтересу в законодавчому закріпленні множини особистих немайнових прав у ракурсі її системно-структурної побудови. Зазначено, що особистий немайновий інтерес, який захищається законом, слугує системоутворюючим чинником щодо закріплених особистих немайнових прав, адже окреслює їх внутрішню диференціацію на групи та визначає перспективи закріплення нових особистих немайнових прав.

03.01—02.13.192.

347.26(477) Венедіктова І. Захист інтересів у правовідносинах щодо реалізації обмежених речових прав / *Ірина Венедіктова* // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 1. — С. 6—9.

Підкреслено, що при встановленні обмежених речових прав значна сфера відносин залишається неврегульованою, а категорія інтересів, які захищає закон, — це саме той союз, що дасть змогу захистити інтереси як засновника та вигодонабувача, так і управителя довірчої власності у рамках ст. 16 ЦК України й інструментарію процесуальних кодексів. Проаналізовано існування, реалізацію та захист інтересів в окремих конструкціях обмежених речових прав — сервітуті, суперфіцію, довірчій власності. Зазначено, що реалізацію конкретних захищаних законом інтересів в обмежених речових правах можна віднести до публічних та приватних інтересів в активізації цивільного обороту, трансформації економічних відносин, уніфікації цивільного законодавства в європейському або світовому масштабі, збільшенні акумуляції капіталу, одержанні швидкого ефекту від розпорядження об'єктами народного господарства.

03.01—02.13.193.

347.122:618.39(477) Венедіктова І. Реалізація і захист інтересів осіб у репродуктивних правовідносинах / *Ірина Венедіктова* // Юридична Україна. — 2012. — № 11. — С. 46—50.

Досліджено чинне законодавство України щодо правовідносин по здійсненню особистих

немайнових прав. Проаналізовано захист сукупності охоронювальних законом інтересів при штучному пририванні вагітності (аборт), при застосуванні репродуктивних технологій, сурогатному материнстві, при здійсненні репродуктивних прав шляхом посмертних репродуктивних програм. Відмічено, що немайнові інтереси у репродуктивних правовідносинах не можуть бути чітко закріплені в законодавстві, адже мають нескінченну варіативність проявів.

03.01—02.13.194.

347.122(477)-057.68 Вихристенко Б. І. Туристи як суб'єкти туристичних правовідносин: характеристика та правовий статус / *Б. І. Вихристенко, Н. А. Опанасюк* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2013. — № 2. — С. 45—52.

Досліджено правовий статус туриста як одного з основних учасників туристичних правовідносин. Проаналізовано його права та обов'язки, закріплені у законодавстві України, щодо здійснення туристичних подорожей. Запропоновано умовний розподіл прав та обов'язків туриста на певні групи: загальні, споживчі й спеціальні. За результатами ґрунтовного аналізу законодавства України здійснено авторську класифікацію правового статусу туриста залежно від виду суб'єкта та за обсягом прав і обов'язків.

03.01—02.13.195.

347.65/68 Гонгало Р. Ф. Деякі аспекти участі держав у розгляді справ щодо спадкування за законом / *Р. Ф. Гонгало* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 321—328.

Звернуто увагу, що ЦК України введено нову концепцію, відповідно до якої спадкове правонаступництво суб'єкта, до якого переходить визнана судом від померлого спадщина, набуває характеру сингулярного. Обґрунтовано думку про те, що питання про визнання спадщини від померлого вирішується не за фактом відсутності (нез'явлення, усунення, відмови, неприйняття) спадкоємців, а за рішенням суду. Зазначено, що цивільне законодавство України щодо регулювання відносин спадкування за участю держави характеризується принципово новими підходами, що відповідають загальному характеру цивільного права у забезпеченні автономії особистості та невтручання держави у сферу приватноправового життя людини та суспільства.

03.01—02.13.196.

347.426.4 Гриняк А. Особливості відшкодування моральної (немайнової) шкоди в підрядних зобов'язаннях / *Андрій Гриняк* // Юридична Україна. — 2012. — № 11. — С. 51—56.

Визначено законодавчі підходи до відшкодування моральної шкоди у сфері договірних підрядних відносин. Проаналізовано підходи щодо зазначеного питання у національних правових системах інших держав та судової практики. Зазначено, що законодавче закріплення

відшкодування моральної шкоди лише за її завдання життю або здоров'ю учасників підрядних відносин чи інших осіб не забезпечує охорону їх немайнових прав. Обґрунтовано можливість при порушенні підрядних договорів стягнення з боржника моральної (немайнової) шкоди.

03.01—02.13.197.

347.468 Гриняк А. Поручка та гарантія як способи забезпечення виконання підрядних договорів / *Андрій Гриняк* // Юридична Україна. — 2012. — № 9. — С. 47—52.

Досліджено правову природу таких способів забезпечення виконання підрядних зобов'язань, як поручка та гарантія. Обґрунтовано можливість їх застосування для забезпечення виконання підрядних договорів. Акцентовано увагу на широкому підході до розуміння відповідальності поручителя при застосуванні поручки у підрядних зобов'язаннях та необхідності удосконалення чинного законодавства у сфері надання страховим організаціям можливості видавати гарантії.

03.01—02.13.198.

347.132.4(477) Губар О. Класифікація зловживання цивільними правами за законодавством України / *Олексій Губар* // Юридична Україна. — 2012. — № 11. — С. 93—100.

Проаналізовано наукові підходи щодо класифікації зловживання правом. Розглянуто питання класифікації зловживання цивільними правами за законодавством України. Визначено особливості різних критеріїв класифікації. Виявлено співвідношення і систему форм та видів зловживання цивільними правами у вітчизняному праві. Рекомендовано формування системної класифікації зловживання правом ґрунтувати на застосуванні ідеї дуалістичності (двох) рівнів такої класифікації: перший рівень мають становити форми зловживання; другий — види відповідних форм зловживання правом.

03.01—02.13.199.

347.157 Джумагазиева Г. С. Новое определение несовершеннолетнего в российском праве / *Гульнара Сарсенбаевна Джумагазиева, Петр Мартынович Филиппов* // Гражданское право. — 2012. — № 4. — С. 15—16.

На основе историко-правового анализа рассмотрено определение несовершеннолетнего лица в современном российском праве. На основе объема дееспособности выделены четыре категории несовершеннолетних лиц: а) малолетние дети; б) несовершеннолетние от 6 до 14 лет; в) несовершеннолетние в возрасте от 14 до 18 лет, которые могут совершать имущественные сделки (ст. 26 ГК РФ); г) несовершеннолетние, обладающие дееспособностью в полном объеме. Сделан вывод, что правовое положение несовершеннолетнего, обладающего дееспособностью в полном объеме, не всегда совпадает с правовым положением совершеннолетнего, так как в законе имеется ряд ограничений для несовершеннолетних в отношении возможности самостоятель-

ного совершения определенного вида сделок и иных действий, которые вправе осуществлять только совершеннолетние граждане.

03.01—02.13.200.

346.232(477) Добкіна К. Організаційно-правові засади джерел формування майна торгово-промислових палат / *Катерина Добкіна* // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 1. — С. 16—18.

Розкрито особливості формування майна торгово-промислових палат. Проаналізовано положення чинного законодавства України щодо понять «цивільна правосуб'єктність юридичних осіб», зокрема Торгово-промислової палати України, «цивільно-правове регулювання майна». Зазначено, що основна особливість, яка зумовлює спеціальний характер майнової правосуб'єктності торгово-промислової палати, полягає в меті її створення. Вихід за межі цієї мети діяльності призведе до втрати зазначеною юридичною особою та створеними нею підприємствами й іншими організаціями свого призначення. У зв'язку з цим рекомендовано із запровадженням ЦК України загальної правоздатності для всіх юридичних осіб (ст. 91) зберегти спеціальний характер майнової правоздатності торгово-промислових палат, визначений законом.

03.01—02.13.201.

347.1+340.142 Дрішлюк А. І. Вплив судової практики Верховного Суду України на систему джерел цивільного та цивільно-процесуального права України / *А. І. Дрішлюк* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 245—256.

Визначено значення рішень Верховного Суду України, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судових рішень з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права в аналогічних правовідносинах, з'ясовано порядок та їх вплив на систему джерел цивільного та цивільно-процесуального права, після законодавчого закріплення обов'язковості рішень Верховного Суду України для всіх суб'єктів владних повноважень (суб'єктів правозастосовної діяльності). Сформульовано авторську позицію щодо системи джерел цивільного права, судової практики, а також впливу останньої на трансформацію системи джерел цивільного та цивільно-процесуального права України на сучасному етапі її розвитку.

03.01—02.13.202.

347.(477):340.114 Дрішлюк А. І. Щодо актуальності дослідження системи джерел цивільного права України (огляд літератури та постановка проблеми) / *А. І. Дрішлюк* // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 361—367.

Проведено аналіз наукового спадку та здобутків сучасної цивілістики. Звернуто увагу на значення, яке російськими дослідниками відводиться джерелам права. Аналіз наведених робіт свідчить: якщо в російській цивілістичній літературі та доктрині в основному переважає нормативістський, по суті догматичний підхід до визначення джерела цивільного права, то для української науки відзначено його як невизначений. Зроблено висновок про необхідність науково обґрунтованої концепції розвитку та реформування системи джерел цивільного права України, яка з урахуванням сучасного праворозуміння дозволить перейти до наступного рівня розвитку регулювання приватноправових відносин в Україні.

03.01—02.13.203.

347.77(574) Елеусизова И. К. Полезная модель в законодательстве Республики Казахстан / И. К. Елеусизова // Право интеллектуальной собственности. — 2012. — № 5. — С. 22—25.

Рассмотрены актуальные вопросы правового регулирования полезной модели по законодательству Республики Казахстан. Исследована правовая природа полезной модели как объекта промышленной собственности, а также правовые нормы, направленные на регулирование порядка выдачи охранного документа, возникновения и охраны исключительных прав на полезную модель, в том числе служебные полезные модели. На основе анализа международной практики и законодательства, а также статистических данных в исследуемой области за период с 2002 по 2010 г. разработаны рекомендации по совершенствованию законодательства Республики Казахстан в этой области.

03.01—02.13.204.

347.19 Зеліско А. В. Модельний статут юридичної особи приватного права: деякі аспекти впровадження у законодавство / А. В. Зеліско // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 249—253.

Досліджена конструкція модельного статуту, яка спрямована на максимальне спрощення правового регулювання здійснення юридичними особами підприємницької діяльності. Встановлено, що механізм застосування модельного статуту суттєво відрізняється від того, який склався щодо використання типових договорів. Модельний статут юридичної особи за рішенням його засновників набув ознак ознак документа установчого характеру.

03.01—02.13.205.

347.122(470) Иванов В. И. О субъектах права по законодательству России / Вячеслав Игоревич Иванов, Юлия Сергеевна Харитонова // Гражданское право. — 2012. — № 3. — С. 27—33.

Обращается внимание на то, что следует различать субъекты права и субъекты гражданского права. Такие объединения, как холдинг, кре-

стьянское (фермерское) хозяйство, семья, простое товарищество и другие, зачастую признаются законодателем субъектом правовых отношений (налоговых, финансовых, жилищных, семейных). Введение в законодательство новых образований следует учитывать при конструировании системы субъектов права в целом, а не только исключительно гражданского права.

03.01—02.13.206.

347.78 Кондратьева Е. А. Инженерные изыскания как объект авторских прав / Е. А. Кондратьева // Право интеллектуальной собственности. — 2012. — № 6. — С. 8—11.

Акцент делается на том, что по причине отсутствия перечня объектов авторских прав и характерных признаков, установленных законодательно, на практике возникают проблемы по поводу отнесения того или иного объекта к объектам авторских прав, охраняемым авторским правом и, как следствие, возможности защиты нарушенных прав. Статья посвящена юридическому анализу особого объекта авторских прав — инженерным изысканиям. На базе гражданского законодательства, материалов судебной практики и специализированной юридической литературы проанализированы результаты инженерных изысканий как объекта авторских прав. Определено место данного объекта интеллектуальной собственности в системе объектов авторских прав. Рассмотрена возможность защиты исключительного права на инженерные изыскания.

03.01—02.13.207.

347.43 Коструба А. В. До питання про одностороннє припинення зобов'язань як однієї з форм правоприняючих юридичних фактів у цивільному праві / Анатолій Володимирович Коструба // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 204—207.

Досліджено правову природу одностороннього припинення зобов'язань. Проаналізовано умови одностороннього припинення зобов'язань як правоприняючого юридичного факту. З'ясовано його форми та механізм застосування. Сформуовано позиції щодо фіксації настання юридичних фактів у зобов'язальних цивільних правовідносинах з метою захисту прав та законних інтересів їх учасників.

03.01—02.13.208.

347.783 Кулініч О. О. Авторське право на фотографічні твори та право фізичної особи на власне зображення: визначення напрямків наукового дослідження / О. О. Кулініч // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 349—359.

Розглянуто проблему охорони авторських прав на фотографічні твори та права особи на власне зображення. Визначено стан дослідження відносин у зазначеній сфері. Охарактеризовано

коло питань, неврегульованих чинними законодавством. Звернуто увагу на актуальність питання формування ефективного захисту права «публічних» фізичних осіб на власне зображення. Обґрунтовано напрямки наступних досліджень за даною тематикою.

03.01—02.13.209.

347.77:338.48 Кусков А. С. Правовая защита интеллектуальных прав в сфере туризма / А. С. Кусков, А. А. Иванов // Право интеллектуальной собственности. — 2012. — № 6. — С. 32—36.

Рассмотрены особенности и проблемы защиты прав на результаты интеллектуальной деятельности и средства индивидуализации в сфере туризма. В частности, уделено внимание защите прав на фирменное наименование, товарный знак, знак обслуживания, внутрифирменные и общедоступные документы фирмы (программы и каталоги туров). Особо отмечено, что нарушение прав в части использования перечисленных интеллектуальных продуктов приводит к необходимости защиты деловой репутации турфирм. Определены направления дальнейшего совершенствования механизма регулирования гражданско-правовых отношений в части использования и защиты интеллектуальных прав в сфере туризма.

03.01—02.13.210.

347.66 Кухарев О. Право на оспорування правочину як об'єкт спадкового наступництва / *Олександр Кухарев* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 12. — С. 32—36.

Проаналізовано різні підходи до вирішення проблеми спадкування права на оспорування правочину, які склалися в цивілістиці. Вченими виокремлено як позитивне ставлення, так і негативне, коли заперечується сама можливість перегляду права на оспорування правочину, вчиненого спадкодавцем до його спадкоємців. Досліджено можливість спадкування права на оспорування правочину, вчиненого спадкодавцем за життя. Визначено правову природу такого права та доцільність його віднесення до об'єктів спадкового наступництва.

03.01—02.13.211.

347.441 Лаврінченко І. А. Волеформування юридичної особи при вчиненні правочину / *Ігор Анатолійович Лаврінченко* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 232—239.

Відмічено, що вивчення шляхів і особливостей формування волі юридичної особи як загалом, так і при укладанні й виконанні правочинів і донині залишається одним із найважливіших завдань юридичної науки. Розглянуто процес волеформування юридичної особи для вчинення правочинів. Досліджено та проаналізовано погляди різних науковців з цього приводу. Визначено стратегії прийняття юридичною особою рішення стосовно укладання правочину.

03.01—02.13.212.

347.65/68(470) Малкин О. Ю. Обязательная доля в наследстве: основания уменьшения и отказа в присуждении / *Олег Юрьевич Малкин* // Наследственное право. — 2012. — № 3. — С. 5—9.

Рассмотрены основания уменьшения размера обязательной доли, а также отказа в ее присуждении. Показано, что совокупность условий, установленных действующим законодательством, не в полной мере обеспечивают социальную справедливость. Из текста п. 4 ст. 1149 ГК РФ следует, что удовлетворение иска об отказе в присуждении обязательной доли либо ее уменьшении обусловлено следующим: наследник по завещанию пользовался спорным имуществом для проживания или использовал в качестве основного источника получения средств к существованию; наследник, имеющий право на обязательную долю, при жизни наследодателя не пользовался спорным имуществом; осуществление права на обязательную долю в наследстве повлечет за собой невозможность передать наследнику по завещанию спорное имущество; имущественное положение наследника, имеющего право на обязательную долю, позволяет уменьшить ее размер или отказать в присуждении. Сделан вывод, что действующая редакция п. 4 ст. 1149 ГК РФ не свободна от недостатков, что требует ее совершенствования. Внесены предложения, направленные на устранение выявленных недостатков и совершенствование практики применения законодательства.

03.01—02.13.213.

347.77 Микитин В. Цивільно-правові способи захисту майнових прав інтелектуальної власності / *Віталій Микитин* // Юридична Україна. — 2012. — № 9. — С. 53—61.

Проаналізовано поняття та класифікацію цивільно-правових способів захисту майнових прав інтелектуальної власності. Приведено судову практику застосування цивільно-правових способів захисту майнових прав інтелектуальної власності. Проаналізовано особливості відшкодування моральної шкоди за порушення майнових прав інтелектуальної власності. Наголошено на необхідності встановити критерії визначення розміру компенсації моральної шкоди за порушення особистих немайнових прав авторів, тобто визначити якусь середню величину, яка б була базисом, і суд зміг би від неї відштовхуватися при винесенні рішень у конкретних справах.

03.01—02.13.214.

347.23:349.6(470) Мисник Г. А. Модернизация правового института собственности на природные объекты в свете проекта изменений Гражданского кодекса РФ / *Г. А. Мисник* // Северо-Кавказский юридический вестник. — 2012. — № 3. — С. 37—42.

Статья посвящена исследованию правоотношений собственности на природные объекты в свете реформы гражданского законодательства,

направленої на усилення громадянсько-правових начал в регулюванні даних відносин. Проект змін, вносимих в ГК РФ, в частині визначення змісту права власності на природні об'єкти, має суттєві недоліки, які сприяють посиленню існуючого в суспільстві конфлікту між громадянами, зацікавленими в реалізації екологічного права користування навколишнім середовищем і матеріальними інтересами природних об'єктів. В цілях усунення названого протиріччя в роботі запропоновано формування інституту народної достоянності в відношенні природних об'єктів, які мають найбільшу соціальну цінність.

03.01—02.13.215.

347.56:614.25 Моткова О. До питання співвідношення медичної таємниці та права людини на таємницю про стан свого здоров'я / *Ольга Моткова* // Підприємство, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 76—78.

Звертається увага, що зведення медичної таємниці у ранг юридичних норм викликало гостру необхідність гармонізації національного законодавства з вимогами сучасного суспільного розвитку. Досліджено проблеми співвідношення поняття «медична таємниця» та права людини на таємницю про стан свого здоров'я. Проаналізовано національні нормативно-правові акти в їх співвідношенні. Визначено шляхи подолання недоліків і колізій у національному законодавстві на прикладі законів інших країн.

03.01—02.13.216.

347.77(477) Орлюк Е. П. Интеллектуальная собственность в Украине: законодательство, проблемы, перспективы / *Е. П. Орлюк* // Право интеллектуальной собственности. — 2012. — № 5. — С. 6—16.

Проаналізована загальна ситуація з правовим забезпеченням інтелектуальної власності в Україні, її роль і значення в побудові національної інноваційної економіки. Приведена інформація про функціонування національної патентної системи. Исследовано стан забезпечення вільного доступу до інформаційних ресурсів, пов'язаних з інтелектуальною, творчою діяльністю як по об'єкту, так і по суб'єкту складу. Обращається увага на неоднозначність інтелектуальної власності як об'єкта правового регулювання. Освітлюються окремі проблеми практики застосування законодавства в сфері захисту інтелектуальної власності, визначені шляхи розвитку даної сфери і напрямки удосконалення діючого законодавства.

03.01—02.13.217.

347.659(470) Панфило Е. А. Институт выморочного имущества: проблема определения оптимального правопреемника / *Евгений Алексан-*

дрович Панфило // Наследственное право. — 2012. — № 3. — С. 10—13.

Розглянуті основні точки зору на рішення питання об визначенні суб'єкта (або кола суб'єктів) права, перехід виморочного майна до якого дозволить забезпечити оптимальне господарське використання даного майна. Вказано на необхідність продуманого і детально проработаного розширення прав місцевих образів на придбання виморочного майна, за виключенням об'єктів, які повинні перейти до РФ (наприклад, об'єкти, вилучені з обороту, або об'єкти, обмежені в обороті, якщо вони не можуть належати місцевим образам). Автор сформулював і аргументував власну позицію по даному питанню, запропонував найбільш прийнятні варіанти його рішення. Відзначено, що цілорозумно було б повернутися до початкової редакції ГК РФ, передбачаючої перехід виморочного майна виключно до РФ, і, одночасно, прийняти спеціальний федеральний закон, вимагає п. 3 ст. 1151 ГК РФ і передбачаючий, в частині, порядок передачі виморочного майна, переданого до РФ, її суб'єктам і місцевим образам.

03.01—02.13.218.

347.447.54:336.71 Погрібний С. О. Про правову природу зобов'язань гаранта за банківською гарантією / *С. О. Погрібний* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 234—244.

Визначено характер відносин учасників банківської гарантії — гаранта, принципала та бенефіціара, характер їх взаємних зобов'язань, специфіку правовідносин між ними з огляду на обрану проблематику зосереджено увагу на питанні поняття та правової природи банківської гарантії, характеру зобов'язань гаранта перед бенефіціаром, незалежності гарантії від основного зобов'язання, правових наслідків порушення боржником зобов'язання, забезпеченого гарантією, порядку пред'явлення вимоги бенефіціара до гаранта про сплату грошової суми, строку пред'явлення вимоги бенефіціара до гаранта, меж здійснення зобов'язку гаранта тощо.

03.01—02.13.219.

347.122:347.27 Подцерковний О. П. Про проблеми застосування способів захисту порушеного права (наприкладі вимог про визнання права власності у заставних відносинах) / *О. П. Подцерковний* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 190—202.

Відмічено, що законодавче обмеження переліку способів захисту не тільки не гарантує правильне правозастосування у цій сфері, але й подекуди навпаки — стає перешкодою на шляху реального захисту суб'єктами майнових відно-

син своїх прав. Досліджено правові проблеми, що виникають при обранні способів захисту порушеного права, на прикладі вимог про визнання права власності кредитора при зверненні стягнення на заставне майно боржника. Звернуто увагу на думку фахівців щодо розширення способів захисту порушеного права. Зроблено висновок про необхідність узагальнення критеріїв обрання способів захисту та покращення якості тлумачення положень законодавства у цій сфері.

03.01—02.13.220.

347.783 Рамазанова Т. Проблеми правового регулювання співавторства при створенні фотографічного твору / *Таміла Рамазанова* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 25—28.

Звертається увага, що в чинному законодавстві України не висвітлені питання встановлення співавторства при створенні фотографічного твору. Визначено характерні ознаки процесу створення фотографічного твору як об'єкта авторських прав. Розкрито особливості визначення співавторів фотографічного твору. Зазначено, що основним критерієм, необхідним для надання об'єкту правової охорони за авторським правом, є критерій творчості. Технічне сприяння ніколи не було підставою виникнення авторських прав. Запропоновано напрями подальших досліджень.

03.01—02.13.221.

347.657 Ремизова А. В. Наследование доли в уставном капитале общества с ограниченной ответственностью пережившим супругом / *Анастасия Вадимовна Ремизова* // Наследственное право. — 2012. — № 4. — С. 38—42.

Проанализирован установленный порядок наследования доли в уставном капитале общества с ограниченной ответственностью пережившим супругом. Определена проблема отличия правового положения пережившего супруга от положения остальных наследников первой очереди. Показано соотношение нормы наследственного и корпоративного права. Отмечено, что переживший супруг будет считаться участником общества с момента открытия наследства. Получается, что переживший супруг приобретает статус участника общества «задним числом». Это связано с процессуальными особенностями, вызванными различиями норм корпоративного законодательства, регулирующих порядок включения в состав участников общества, и норм гражданского законодательства, регулирующих принятие и открытие наследства. Приведены примеры из судебной практики.

03.01—02.13.222.

347.65(470) Ростовцева Н. В. Особенности правового регулирования участия несовершеннолетних в наследственных правоотношениях / *Наталья Владимировна Ростовцева, Александр Сергеевич Сураев* // Наследственное право. — 2012. — № 4. — С. 11—17.

Рассмотрены особенности правового регулирования участия несовершеннолетних в наследственных правоотношениях. Затронуты теоретические и практические проблемы, связанные с правовым статусом несовершеннолетних в наследственном праве и предложены пути их решения на основе судебной практики и опыта зарубежных стран. Обращено внимание на то, что анализ норм, регулирующих участие несовершеннолетних в наследственных правоотношениях, свидетельствует о том, что воля законодателя направлена на последовательную защиту интересов несовершеннолетних наследников. Отмечено, что защита интересов ребенка при разделе наследства представляется более эффективной, если орган опеки и попечительства будет не только уведомляться, но и, в необходимых случаях, по усмотрению суда привлекаться для участия в процессе. Подчеркнуто, что ст. 26 ГК РФ для несовершеннолетних, достигших 14 лет, законом должна быть установлена возможность завещать имущество, которым они вправе распоряжаться самостоятельно.

03.01—02.13.223.

347.122(470) Рыженков А. Я. Нанотехнологии и наноматериалы как объекты гражданских прав / *Анатолий Яковлевич Рыженков, Ярослав Валерьевич Трофимов* // Гражданское право. — 2012. — № 5. — С. 14—16.

Освещены актуальные вопросы, связанные с необходимостью тщательной разработки концептуальных положений гражданского права РФ с учетом развития наноиндустрии в глобальном контексте и в России. Выделены такие значимые направления исследований, как соотношение общественных отношений, связанных с «нано» как количественной измеряемой единицей материи, с предметом регулирования гражданского права, разработка в части защиты прав потребителей в сфере нанотехнологий и наноматериалов, исследования многих аспектов рекламной деятельности, концептуальных вопросов перспективной и перспективной ответственности изготовителя и услугодателя, которые используют в своей деятельности наноматериалы и нанотехнологии, а также другие перспективные направления исследований.

03.01—02.13.224.

347.242(477) Спасибо І. Можливість набуття права власності на об'єкти самочинного та незавершеного будівництва / *І. Спасибо* // Вісник Академії правових наук України: зб. наук. пр. / Президія НАПрН України, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — № 3. — С. 101—108.

Проаналізовано чинне законодавство України щодо самочинного та незавершеного будівництва. Зосереджено увагу на тому, що об'єкти самочинного та незавершеного будівництва не є об'єктами права, що, у свою чергу, робить придбання права власності на них не безпроблемним. Визначено питання суб'єкта права влас-

ності, на яке претендує особа, яка здійснила самочинне будівництво. Звернуто увагу на те, як співвідноситься судове рішення з державною реєстрацією права (власності). З'ясовано, яку кваліфікацію надати позову за ст. ст. 335, 344 та 376 ЦК України. Розглянуто проблемний аспект: в якому провадженні розглядатимуться вимоги особи — позовному чи окремому. Вказано на необхідність удосконалення чинного законодавства України про державну реєстрацію прав на нерухомість.

03.01—02.13.225.

347.78(520) Терентьева Л. В. Ограничения авторских прав на произведения в Японии / Л. В. Терентьева // Право интеллектуальной собственности. — 2012. — № 6. — С. 16—19.

Статья посвящена исследованию концепции правового регулирования авторских прав Японии в цифровую эпоху, а также анализу соотношения интересов правообладателей и других категорий лиц. Продемонстрировано, как технологические новации обусловили изменение модели регулирования авторских отношений в Японии при сохранении социально-ориентированной направленности законодательства об авторском праве. Исследован широкий перечень социальных ограничений в сфере авторских прав и сделан вывод о возможности применения данного блока ограничений в отношении цифрового использования произведения. Указано на то, что закон «Об авторском праве» Японии предусматривает ряд ограничений авторского правомочия на распространение произведения. Исчерпание прав регламентируется в п. 2 ст. 26 bis закона, при этом данная статья не применяется к кинематографическим произведениям.

03.01—02.13.226.

347.77 Ус М. Конкуренція прав інтелектуальної власності / Марина Ус // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 12. — С. 41—44.

Розглянуто питання конкуренції прав інтелектуальної власності, як один із аспектів проблематики конкуренції в цивільному праві. Проаналізовано можливість обрання позову. Визначено доцільність та ефективність захисту за допомогою здійснення того чи іншого права інтелектуальної власності. Зазначено, що причина конкуренції прав у сфері інтелектуальної власності полягає в тому, що одне й те саме позначення, форма можуть захищатись у вигляді різних за видовою характеристикою об'єктів інтелектуальної власності, права на які належать одній і тій самій особі. Підкреслено, що це зумовлюється схожими фізичними властивостями відповідних об'єктів, подібністю способів їх використання, виконуваних функцій тощо.

03.01—02.13.227.

347(477).001.11 Харитонов Є. О. До проблеми визначення змісту поняття «цивільне законодавство України» / Є. О. Харитонов // Акту-

альні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 107—115.

Розглянуто проблемні питання визначення поняття «цивільне законодавство України». Проаналізовано зміст цього питання. Обґрунтовано позицію щодо того, що зміст останнього не зводиться лише до актів цивільного законодавства, а охоплює також інші форми цивільного права, як згадувані, так і не згадувані в ЦК України. Звернуто увагу на міжнародні договори, в яких держави виступають як суб'єкти цивільних відносин. Вирішено питання: такі договори мають оцінюватися як угода суб'єктів цивільного права чи як акти цивільного законодавства.

03.01—02.13.228.

347.1/7(477).001.11 Харитонов Є. О. Категорії «приватне право», «цивільне право України» та «цивільне законодавство України»: до проблеми співвідношення / Є. О. Харитонов // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 157—169.

Розглянуто питання визначення поняття «приватне право», «цивільне право України» та «цивільне законодавство України». Проаналізовано наявність в них спільних рис та відмінностей між ними. Обґрунтовано погляд автора стосовно думки деяких науковців, що цивільне право складає зміст цивільного законодавства, а останнє є формою вираження цивільного права. Звернуто увагу, що хоча цивільне право й складає зміст цивільного законодавства, але останнє є сукупністю форм вираження лише нормативної частини цивільного права.

03.01—02.13.229.

347.77.028 Харитонova О. І. До проблеми виокремлення категорії «творчі правовідносини інтелектуальної власності» / О. І. Харитонova // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 170—181.

Автор звертає увагу, що питання охорони прав інтелектуальної власності є актуальними та недостатньо розробленими. З'ясовано поняття та особливості авторських правовідносин, слідуючи за структурою книги четвертої ЦК України. Аспекти, розглянуті в статті, дають підстави розрізняти види цивільних правовідносин інтелектуальної власності на авторські правовідносини; правовідносини, які суміжні з авторськими; правовідносини промислової власності; правовідносини, які суміжні з правовідносинами промислової власності; індивідуальні правовідносини інтелектуальної власності (правовідносини індивідуальні). Підкреслено, що даний розподіл дозволяє охопити всі сфери суспільного життя інституту права інтелектуальної власності.

03.01—02.13.230.

347.77.01 Харитонов О. І. Співвідношення категорій «правовідносини інтелектуальної власності» та «регулятивні, організаційні, охоронні цивільні правовідносини» / *О. І. Харитонов // Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 115—125.

Охарактеризовано регулятивні, організаційні та охоронні цивільні правовідносини. Наголошено, що зважаючи на складний характер правовідносин інтелектуальної власності, поєднання в них прийомів імперативного та диспозитивного регулювання, регулятивного та охоронних елементів тощо, вони можуть бути як регулятивними, так і організаційними. Охоронні цивільні правовідносини виступають як результат, спеціальний правовий наслідок деформації регулятивних цивільних правовідносин, котра не може бути виправлена без застосування такого примусу. Доведено, що мова не може йти про охоронні правовідносини інтелектуальної власності, адже у випадку їх порушення учасниками цих самих правовідносин виникають охоронні цивільні правовідносини, що не належать до сфери права інтелектуальної власності.

03.01—02.13.231.

347.457(470) Чикулаев Р. В. Юридические концепции ценных бумаг и их влияние на развитие гражданского права / *Р. В. Чикулаев // Журнал российского права*. — 2012. — № 12. — С. 12—24.

Рассмотрены вопросы развития различных теоретических концепций ценных бумаг. На основе комплексного сравнительного анализа теоретических воззрений классиков зарубежной и отечественной цивилистики, а также современных авторов сделаны выводы о соотношении и значении различных теорий. Показана проекция соответствующих теорий на российское гражданское законодательство и правоприменительную практику. Обозначены тенденции формирования современной обязательственной теории ценных бумаг, в том числе в условиях разработки обновленного Гражданского кодекса РФ.

03.01—02.13.232.

347.15/17(477) Шалиганова А. Право фізичної особи на індивідуальність як втілення моністичної концепції Цивільного кодексу України / *Анна Шалиганова // Підприємство, господарство і право*. — 2013. — № 1. — С. 10—12.

Досліджено концепції розуміння кількісного складу особистих немайнових прав. Проаналізовано доктринальне обґрунтування, нормативне закріплення та практичне застосування загального права особистості у зарубіжних юрисдикціях. Звернуто увагу, що огляд зарубіжної практики щодо застосування моністичного підходу до охорони особистих немайнових прав свідчить, що ефективність такого підходу можлива лише завдяки впровадженню окремих елементів прецедентної системи права в континентальну сис-

тему. Зазначено, що незначне практичне застосування норми, закріпленої ст. 300 ЦК України, пояснюється саме бездіяльністю судової влади в тлумаченні змісту даного права, закореністю позитивістського праворозуміння, що вже давно довело свою неспроможність, однак, з огляду на досить тривалу власну історію, продовжує, на жаль, посідати почесне місце у вітчизняній правовій системі.

Див. також: 01.01—02.13.47, 02.01—02.13.113, 02.01—02.13.114, 02.01—02.13.152, 02.01—02.13.180, 06.01—02.13.362, 06.01—02.13.366, 06.01—02.13.409.

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Книги

03.01—02.13.233.

347.91/95(477)(075.8) Логінов О. А. Цивільний процес України : навч. посіб. / *О. А. Логінов, О. О. Штефан*. — К. : Юрінком Інтер, 2012. — 368 с.

Посібник розраховано на використання при викладанні навчальної дисципліни «Цивільний процес України». Розкрито загальні положення правового регулювання порядку розгляду та вирішення цивільних справ, а також окремі теоретичні проблеми науки цивільного процесуального права. Посібник вміщує перелік нормативно-правових актів, список основної та додаткової літератури, предметний показник, що допоможе студентам у кращому сприйнятті матеріалу та поглибленому засвоєнню навчальної дисципліни. Правове регулювання цивільного судочинства України відображено за станом на 1 серпня 2012 р.

Автореферати

03.01—02.13.234.

347.94(477+73)(043.3) Руда Т. В. Докази і доказування в цивільному процесі України і США : порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / *Руда Тетяна Володимирівна* ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2012. — 21 с.

Досліджено поняття доказування та стадії доказування; поняття і зміст предмета доказування; підстав звільнення від доказування; поняття та значення тягаря доказування та правил його розподілу; поняття та класифікацію доказів, порядок їх дослідження у судовому засіданні; критерії оцінки доказів у цивільному судочинстві України і США. Проаналізовано питання ролі суду і сторін у змагальному процесі доказування. Сформульовано теоретичні висновки та практичні пропозиції щодо вдосконалення чинного національного законодавчого регулювання процесу доказування, а також практики правозастосування. Відповідні пропозиції спрямовані на зміцнення змагальності, прискорення

розгляду справ, запобігання притримуванню доказів та сприяють полегшенню визначення предмета доказування, забезпечення повноцінної реалізації права на судовий захист, процесуальної рівності та змагальності сторін.

Див. також: 11.01–02.13.677.

Статті

03.01–02.13.235.

347.91/95 Аболонин В. О. О развитии гражданского процесса через смену основной парадигмы / *Вадим Олегович Аболонин* // Арбитражный и гражданский процесс. — 2012. — № 11. — С. 40–43; № 12. — С. 43–46.

Впервые рассмотрено развитие гражданского процесса через смену основной парадигмы. Обращено внимание на то, что кризис парадигмы традиционного гражданского процесса привел к появлению современного гражданского процесса в середине прошлого века. В настоящее время, по мнению автора, современный гражданский процесс также находится в кризисе, что неминуемо приведет к появлению парадигмы «нового гражданского процесса». Значение данной концепции автор видит в сокращении разрыва между теорией и практикой, повышении инновативности правовых исследований и включении российской процессуальной науки в международную научную дискуссию.

03.01–02.13.236.

347.91/95:340.113 Андронов І. В. Мова цивільного судочинства та судового рішення у цивільній справі / *І. В. Андронов* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолдспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 313–320.

Відмічено, що передбачена законом можливість використання регіональних мов у цивільному судочинстві порушує цілий пласт питань, які потребують як науково-теоретичного аналізу, так і практичного вирішення у судовій практиці. Визначено порядок реалізації права громадян на звернення до суду регіональною мовою. Проаналізовано процесуальні особливості здійснення судового провадження у цивільних справах регіональною мовою. З'ясовано особливості ухилення судових рішень у справах, в яких судовий розгляд здійснювався регіональною мовою.

03.01–02.13.237.

347.965.43(477)-054.6 Бичкова С. С. Особливості представництва іноземних осіб у цивільному процесі України / *С. С. Бичкова, Н. О. Чучкова* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 274–280.

Процесуальне представництво іноземних осіб

у цивільному процесі розглянуто як правовідносини, через які одна особа виконує у межах своїх повноважень процесуальні дії від імені та в інтересах іншої особи, а саме — іноземної особи. Досліджено інститут цивільного процесуального представництва іноземних осіб. Виокремлено та проаналізовано три основні особливості представництва іноземних осіб у цивільному процесі України.

03.01–02.13.238.

347.91/95:339.5 Бреева Н. Н. Механизмы по waiver и waiver of right в материально-правовом и процессуальном аспектах внешнеторговых споров / *Н. Н. Бреева* // Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 6. — С. 80–91.

No waiver можно определить как условие в договоре, согласно которому действие отказа от права прекращается, как только сторона, которой это право принадлежит, заявит о возобновлении действия своего права. В зарубежной практике данный институт известен давно и широко применяется. В российском материальном и процессуальном праве отказ от права не исключает этого права, и механизм по waiver не применяется. Waiver of right можно определить как утрату стороной права по истечению срока, в которой оно могло быть осуществлено. Механизм waiver of right применяется в материальном праве РФ, а также в процессуальном праве. При этом в национальном законодательстве РФ термин «отказ от права» («утрата права») не употребляется, но сами положения применяются. В законодательстве, которое принято в соответствии с международными типовыми формами, есть термин «отказ от права».

03.01–02.13.239.

347.91/95(438) Бутирський А. А. Особливості вирішення цивільних спорів у Польщі / *А. А. Бутирський* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 261–266.

Проаналізовано ЦПК Польщі. Досліджено його окремі інститути та визначено характерні особливості цивільного процесу згаданої країни. Розглянуто останні зміни до ЦПК Польщі. Зазначено, що у ЦПК Польщі скасовані норми про особливий розгляд господарських спорів, що є недоречним; не всі судові рішення за ЦПК Польщі підлягають касаційному оскарженню; існування у ЦПК Польщі таких інститутів, як міжнародний арбітраж, виконавче провадження не характерно для українського цивільного процесу.

03.01–02.13.240.

347.94(477) Гетманцев М. Аналіз взаємозв'язку прямих та побічних речових доказів у цивільному процесі України / *Максим Гетманцев* // Юридична Україна. — 2013. — № 2. — С. 67–72.

Досліджено характер зв'язку доказу з обставинами, що підлягають встановленню, який зу-

мовлює наявність прямих і непрямих (побічних) доказів. Наголошено, що доказ може бути безпосередньо пов'язаний з обставинами, що встановлюються. Наголошено, що для підтвердження обставин конкретної цивільної справи недостатньо посилатися лише на один непрямий доказ. Зазначено, що обґрунтований варіант співвідношення прямих та побічних доказів є найбільш оптимальним і має не тільки теоретичне, а й велике практичне значення, оскільки є зрозумілим і доступним для будь-якого фахівця правоохоронної сфери, досить зручним і ефективним у використанні.

03.01—02.13.241.

347.922:347.122 Дернава Д. В. Исковая форма защиты субъективных прав граждан в гражданском процессе / *Долорес Владимировна Дернава* // Арбитражный и гражданский процесс. — 2012. — № 11. — С. 20—22.

Рассмотрено исковое производство как основной вид судопроизводства, затронуты проблемы понятия иска и права на иск. Изучение проблемы исковой формы защиты нарушенного или оспоренного права позволяет установить ряд моментов, имеющих не только теоретическое значение, но и обладающих практической значимостью. По мнению автора, иск является самостоятельным процессуально-правовым институтом по применению норм права и средством защиты не только субъективного, но и объективного права.

03.01—02.13.242.

347.91/95(477) Короєд С. О. Спрощення судових процедур як окремий напрям оптимізації цивільного процесу України / *С. О. Короєд* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 328—332.

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти запровадження спрощених судових процедур у цивільному процесі України, які забезпечують оптимальний шлях досягнення цілей правосуддя з мінімізацією часу та матеріальних витрат через створення механізму прискореного судового розгляду, альтернативного наказному та заочному провадженню. Наголошено, що запропоновані напрями спрощення судових процедур мають стати теоретичним підґрунтям для обґрунтування оптимально прискореного процесуального порядку розгляду і вирішення цивільних справ у судах.

03.01—02.13.243.

347.91/95:111.83 Лежнева Т. Співвідношення принципу змагальності та принципів публічності, диспозитивності й об'єктивної істини в цивільному процесі / *Тетяна Лежнева* // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 52—55.

Застосовуючи системний метод, автор досліджує принцип змагальності у цивільному процесі

в його співвідношенні з принципами публічності, диспозитивності та об'єктивної істини. Встановлено характер співвідношення цих принципів, подано парну модель їх співвідношення. Приділено увагу уточненню розмежування принципів змагальності та диспозитивності. Зазначено, що подальший розвиток цивільного судочинства має відбуватися у напрямі пошуку оптимального співвідношення пануючого принципу змагальності та необхідних, доцільних, виправданих метою цивільного судочинства елементів принципу об'єктивної істини (активності суду).

03.01—02.13.244.

347.957 Мінченко Р. М. Касаційне провадження: об'єкти та суб'єкти касаційного провадження / *Р. М. Мінченко* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 182—189.

Висвітлено поняття стосовно «ревізійного» перегляду прийнятих та таких, що вступили в законну силу, судових рішень у рамках касаційного провадження. Розкрито питання щодо об'єктів касаційного оскарження і суб'єктів касаційного провадження. Зазначено, що суб'єктами касаційного провадження у цивільному процесі України виступають: суб'єкти касаційного оскарження, тобто особи, яким цивільним процесуальним законодавством надана можливість звертатися до Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ і які мають процесуальний та/або матеріальний інтерес у результатах розгляду справ; інші учасники цивільного процесу, які сприяють перегляду справ у касаційному провадженні та безпосередньо Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

03.01—02.13.245.

340.12:347.961(477) Черниш В. До питання про реформування органів нотаріату в Україні / *Віталій Черниш, Олександр Нелін* // Юридика України. — 2012. — № 9. — С. 10—14.

Проаналізовано стан модернізації нотаріального законодавства та сформульовано пропозиції щодо реформування українського нотаріату як інституту позасудового захисту цивільних прав фізичних та юридичних осіб. Зроблено висновки, що запропоновані нововведення є лише частиною глобальної нотаріальної реформи, яка не тільки розширить повноваження нотаріусів, а й ускладнить їх роботу, збільшить коло обов'язків та ступінь відповідальності. Зауважено, що на нинішньому етапі необхідна зосереджена і скоординована діяльність всіх учасників процесу реформування органів нотаріату в Україні, щоб ця реформа сприяла забезпеченню цілісного підходу до визначення функцій нотаріату, наданню населенню послуг правового та нотаріального характеру відповідно до міжнародних стандартів.

Див. також: 01.01—02.13.44.

СІМЕЙНЕ ПРАВО

Книги

03.01—02.13.246.

347.61/64(477)(075.8) Сімейне право України: підручник / за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. — 4-те вид., переробл. і допов. — К.: Право, 2012. — 322 с.

Підручник підготовлено колективом викладачів кафедри цивільного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» на основі СК України і відповідно до нової програми курсу сімейного права. Висвітлено актуальні теоретичні проблеми сімейного права і розглянуто основні питання курсу: сім'я, шлюб, особисті та майнові правовідносини подружжя, права та обов'язки батьків і дітей, влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування тощо. Особливу увагу приділено новим інститутам сімейного права. З'ясовано колізійні норми сімейного права: сімейні правовідносини з іноземним елементом; колізійні питання укладання та припинення шлюбу; колізійні питання визначення походження дитини тощо.

Статті

03.01—02.13.247.

347.61:294/297 Володина Н. В. Семейно-брачные отношения в современном мусульманском, иудейском и индуистском праве / Н. В. Володина, С. Е. Вавильченкова // Современное право. — 2012. — № 12. — С. 133—139.

Отмечено, что регулирование сферы семьи и детства имеет особенности в мусульманском, иудейском и индуистском праве. В современном мире, имеющем тенденции к секуляризации, ислам, иудаизм и индуизм оказывают влияние на формирование правовых систем. Актуальным для многоконфессиональной России является изучение исламской, иудейской и индуистской государственно-правовых моделей для решения возникающих проблем при правовом регулировании вопросов семьи и детства. Сделан вывод о том, что в современном мире правовые системы содержат нормы религиозного права. Несмотря на принятые нормы международного права, являющегося приоритетным над национальным правом, многие законодательные акты государств (особенно исламского мира) содержат религиозные установки, противоречащие принципам равноправия граждан и общечеловеческим принципам гуманизма и морали.

03.01—02.13.248.

347.64(477) Конончук Н. Правова природа категорії «інтерес дитини» у сімейному праві України / Наталія Конончук // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 12. — С. 57—60.

Розглянуто питання, пов'язані із визначен-

ням категорій «інтерес» та «інтерес дитини» у сімейному праві України. Досліджено співвідношення категорій «інтерес», «суб'єктивне право»; «потреба» та «благо». Висвітлено співвідношення інтересів дитини з інтересами батьків. Зазначено, що дії держави мають бути спрямовані на реалізацію конституційних прав та інтересів дитини; сприяння фізичному, психічному, інтелектуальному, духовному та моральному розвитку дитини; розвиток особистості дитини в інтересах сім'ї, суспільства і держави.

03.01—02.13.249.

347.63(477) Рубець І. Визначення походження дитини від колишнього подружжя / Ірина Рубець // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 47—49.

Проаналізовано залежність визначення походження дитини від наявності зареєстрованого шлюбу її батьків між собою. Виявлено проблемні моменти реєстрації дітей, оспорування та визнання батьківства (материнства) з прив'язкою до припинення шлюбу матері та батька на момент зачаття та (або) народження дитини. Зазначено, що потребує змін чинне законодавство України, щоб забезпечити ситуацію, за якої будуть враховані інтереси всіх заінтересованих осіб, шляхом виключення абз. 2 ч. 3 ст. 122 СК України із змісту цієї статті. Звернуто увагу, що законодавство України вже допускає можливість оспорювати та визнавати факт батьківства після смерті особи.

03.01—02.13.250.

347.626.5(091)(470) Труш Ж. С. История развития института супружеской собственности в России / Ж. С. Труш // Современное право. — 2012. — № 12. — С. 156—161.

Представлена эволюция имущественных отношений супругов со времен Древней Руси до настоящего времени. Проведен анализ процесса развития супружеской собственности. Исследован порядок наследования супругов в древнерусской семье. Рассмотрен состав имущества замужней женщины и институт приданого. Выделены принципы построения взаимоотношений супругов, определяющие режим их имущества. Отмечено, что имущественная независимость жены, по мнению современников, нивелировалась все еще сохраняющейся по традиции беспредельной семейной властью мужа. Только после победы Великой Октябрьской революции, следуя цели искоренения в социалистическом обществе всякого неравенства и закрепощения, в том числе в семье, началось формирование нового семейного законодательства, основанного на абсолютном равенстве мужчины и женщины.

03.01—02.13.251.

347.64:364.048.6(477) Шаповал Л. Проблеми патронатного виховання й особливості влаштування вихованців дитячого будинку у патронатну сім'ю / Леся Шаповал // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 1. — С. 31—33.

Розкрито деякі проблеми патронатного виховання. Визначено особливості влаштування вихованців дитячого будинку у патронатну сім'ю. Рекомендовано для забезпечення ефективного розвитку патронатної форми влаштування дітей, яка передбачена СК України, розробити заходи соціальної підтримки патронатної сім'ї на державному рівні. Запропоновано внести зміни до глави 20 СК України щодо патронату та прийняти відповідний закон, яким визначати статус патронатних вихователів, функції уповноважених органів і служб щодо супроводження патронатних сімей і роботи з батьками дитини, заходи державної підтримки як дітей у патронатних сім'ях, так і патронатних вихователів.

Див. також: 01.01–02.13.56.

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Книги

03.01–02.13.252.

341.96:347.79(075.8) Кузнецов С. О. Морське приватне право : навч. посіб. / С. О. Кузнецов, Л. І. Пашковська ; НУ ОЮА. — О. : Фенікс, 2012. — 236 с.

У посібнику з урахуванням практичного досвіду здійснено аналіз таких правовідносин у сфері торговельного мореплавства як: морські перевезення вантажів, морські перевезення пасажирів, фрахтування суден. Розкрито загальні положення морського приватного права. Розглянуто поширені проформи чартерів. Проаналізовано загальні та приватні аварії, зіткнення суден у морі, рятування на морі, забруднення морського становища тощо. Окрему главу присвячено морським вимогам та правовому регулюванню забезпечення інтересів сторін. Висвітлено питання щодо морських протестів, обмеження відповідальності судовласника, морської іпотеки та застави, морського страхування, арешту морських суден і морських арбітражних комісій.

Автореферати

03.01–02.13.253.

347.122:347.918(043.3) Кравцов С. О. Міжнародний комерційний арбітраж та національні суди : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Кравцов Сергій Олександрович ; НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — 22 с.

Проаналізовано комплекс питань взаємодії міжнародного комерційного арбітражу та національних судів. Розглянуто питання правової природи міжнародного комерційного арбітражу, його уніфікації та делокалізації. Розкрито проблему щодо автономності арбітражної угоди, судового контролю дійсності арбітражної угоди, видів та способів реабілітації «патологічних» арбітражних угод в аспекті контрольних повнова-

жень національних судів. Досліджено процедуру взаємодії міжнародного комерційного арбітражу та національних судів при формуванні складу арбітрів, застосування забезпечувальних заходів, отримання, збереження та забезпечення доказів у міжнародному комерційному арбітражі, визнання і приведення до виконання арбітражних рішень та скасування арбітражних рішень національним судом.

03.01–02.13.254.

341.96:347.4(043.3) Покачалова А. Г. Забезпечення зобов'язань в міжнародному приватному праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Покачалова Альона Геннадіївна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2012. — 20 с.

На основі аналізу положень законодавства України та законодавства ряду іноземних країн, а також основних положень теорії забезпечувальних правовідносин, досліджується поняття та правова природа забезпечення зобов'язань, сутність забезпечувального інтересу, визначення та правові ознаки міжнародного забезпечувального правочину, сучасні світові тенденції правового регулювання забезпечення зобов'язань. Аналізується колізійне регулювання забезпечувальних правовідносин, визначається застосоване право до міжнародних забезпечувальних право чинів і висвітлюються уніфікації та гармонізації ні процеси в цій сфері.

Див. також: 03.01–02.13.253, 04.01–02.13.284.

Статті

03.01–02.13.255.

347.773 Басай О. В. Набуття прав на промисловий зразок Європейської Спільноти / О. В. Басай // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 484–490.

Досліджено порядок реєстрації промислових зразків Спільноти. Охарактеризовано дві системи охорони промислових зразків Спільноти — на підставі реєстрації та без реєстрації. Визначено умови охороноздатності промислових зразків Спільноти. Зазначено, що запровадження практики охорони промислових зразків Спільноти, з однієї сторони, не обмежило можливість реєстрації промислових зразків в окремих державах ЄС, а з іншої сторони, суттєво спростило процедуру отримання охорони промислових зразків на території ЄС. Констатовано, що система охорони промислових зразків без реєстрації в Україні відсутня.

03.01–02.13.256.

347.191.11 Беликова К. М. Мотивы и юридические возможности концентрации многонационального капитала посредством реорганизации компаний МЕРКОСУР и ЕС / Ксения Михайловна Беликова, Агнеса Олеговна Иншакова

// Международное публичное и частное право. — 2012. — № 6. — С. 9—15.

Предпринята попытка обратить внимание юридической общественности на некоторые позитивные особенности законодательства стран — участниц ЕС и МЕРКОСУР в ходе проведения реорганизации юридических лиц (хозяйственных обществ и товариществ), общее и различия исследуемых правовых предписаний. На фоне активно развивающегося экономического сотрудничества со странами Европейского и Латиноамериканского (Бразилией, Аргентиной, Мексикой, Кубой, Венесуэлой и др.) регионов интерес представляют как доктринальные, так и законодательные особенности соответствующих положений корпоративного регулирования составляющих их государств-членов. В частности, изучение вопроса о способах и механизмах концентрации, включая исследование существующих трактовок понятий «слияние (присоединение, поглощение) юридических лиц».

03.01—02.13.257.

347.133(470):341.24 Вавилин Е. В. Принцип добросовестности в гражданском и международном частном праве: новеллы Проекта изменений и дополнений Гражданского кодекса Российской Федерации / Евгений Валерьевич Вавилин, Ирина Викторовна Шугурова // Гражданское право. — 2012. — № 4. — С. 41—45.

Статья посвящена исследованию основных проявлений принципа добросовестности в гражданском и международном частном праве. Проанализирован проект системных изменений ГК РФ, связанных с пределами осуществления гражданских прав, злоупотреблением правами, недобросовестными переговорами, недобросовестной конкуренцией, обходом закона в аспекте материально-правового и коллизионного регулирования. В проекте изменений ГК РФ наблюдается тенденция к ужесточению ответственности государственных органов за неисполнение (ненадлежащее исполнение) своих обязанностей. Отмечено, что одним из направлений совершенствования ГК РФ является усиление нравственных начал гражданско-правового регулирования. В качестве положительных сторон Проекта изменений ГК РФ можно указать на успешное усиление роли принципа добросовестности и его конкретизацию в отдельных положениях.

03.01—02.13.258.

341.9 Гетьман-Павлова И. В. Наука международного частного права: Филипп де Ренюссон / Ирина Викторовна Гетьман-Павлова // Международное публичное и частное право. — 2012. — № 5. — С. 11—15.

Проанализированы работы французского ученого XVII в., одного из основоположников науки международного частного права Филиппа де Ренюссона. Сделан вывод, что Ренюссон — один из немногих ученых того времени, кто сделал попытку отказаться от повсеместно господствовавшей теории трех статутов. Он сделал попыт-

ку выстроить свою собственную теорию конфликтного права, основанную на постулате, что все кутюмы являются смешанными. Ренюссон предлагал различать в законах «нераздельные» и «раздельные» постановления, но не сумел доказательно сформулировать преимущества своей концепции.

03.01—02.13.259.

347.67(477):347.961 Гуть Н. Ю. Форма заповіту за Вашингтонською та Гаазькою конвенціями: проблеми теорії, нотаріальної практики та необхідність законодавчої регламентації / Неля Юрїївна Гуть // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 224—228.

Порівняно основні вимоги, які встановлюються до форм заповітів у Гаазькій та Вашингтонській конвенціях на предмет доцільності їх відображення у міжнародних договорах, законодавстві України і практиці посвідчення заповітів. Звернуто увагу на різні підходи до міжнародно-визнаної форми заповіту, які диктуються у цих конвенціях. Надано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України у питаннях форми заповіту.

03.01—02.13.260.

347.44(477+4) Діковська І. Тенденції розвитку правового регулювання договірних зобов'язань у Європейському Союзі / Ірина Діковська // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 12. — С. 61—64.

Підкреслено, що на сучасному етапі для ЄС характерним є пошук моделі правового регулювання договірних зобов'язань. Проаналізовано сім варіантів правової природи документа з європейського договірного права, який відображений в Зеленій книзі «Про політичні можливості для прогресу Європейського договірного права та споживачів і підприємців» від 1 липня 2010 р. Із запропонованих семи можливих варіантів такої моделі Європейський парламент підтримує прийняття Регламенту про введення факультативного документа з європейського договірного права. Враховуючи значущість результатів роботи Експертної групи, створеної для розроблення документа рекомендовано їх вивчення з метою аналізу та дослідження можливості використання для правового регулювання договірних відносин в Україні.

03.01—02.13.261.

341.244.8:341.942 Жорник І. В. До питання про забезпечення автентичності перекладів міжнародних морських конвенцій в Україні / І. В. Жорник // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 504—510.

Розглянуто існуючі недосконалості перекладів міжнародних угод, згоду на обов'язковість яких для України надано Верховною Радою. Зроблено висновок про те, що доцільно передбачити у ЗУ або у підзаконному акті норми, якими буде врегульований процес перекладу

міжнародних угод більш детально, ніж є сьогодні, визначити терміни перекладу та оприлюднення; запровадити в Міністерстві закордонних справ та Міністерстві юстиції України спеціальні підрозділи, що мають займатися відповідними перекладами та відповідати за їх правильність.

03.01—02.13.262.

341.9:336.745 Криволапов Б. М. Проблеми застосування іноземного валютного законодавства у міжнародному приватному праві / *Богдан Михайлович Криволапов* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 331—334.

Досліджено проблеми застосування іноземного валютного законодавства про валютне регулювання та валютний контроль. Проаналізовано різні концепції, думки та доктрини з цього приводу відомих теоретиків міжнародного приватного права. Звернуто увагу на поділ норм валютного законодавства на приватноправові і публічно-правові норми. Зазначено, що на сьогоднішній день проблема застосування іноземних норм валютного законодавства не знайшла свого рішення в науці міжнародного приватного права.

03.01—02.13.263.

341.9:159.9.01 Мережка А. А. Психологическая теория международного частного права / *А. А. Мережка* // Российский юридический журнал. — 2012. — № 6. — С. 52—68.

Рассмотрены различные аспекты применения психологической теории права к изучению международного частного права (МЧП) на основе работ Л. И. Петражицкого. С позиций психологической теории исследованы некоторые институты и отдельные проблемы международного частного права: применение императивных норм, обратная отсылка, принципы международного частного права и др. Сделан вывод, что психологический подход к проблематике МЧП открывает новые возможности, позволяющие эффективнее решать возникающие коллизии. При этом он дает возможность глубже проникнуть в суть коллизионных вопросов, показать их сложность и противоречивость, а также представить их в новом, иногда совершенно неожиданном свете. По мнению автора, дальнейшее развитие науки МЧП невозможно представить без развития её психологического направления. На современном этапе развития МЧП перед международным сообществом все острее встает проблема разработки глобальной политики МЧП.

03.01—02.13.264.

341.96:347.7 Сердюк И. В. Принципы УНИДРУА в рамках доктрины транснационального торгового права (LEX MERCATORIA) / *Илья Викторович Сердюк* // Международное публичное и частное право. — 2012. — № 6. — С. 22—24.

Статья посвящена рассмотрению Принципов УНИДРУА в рамках концепции *lex mercatoria*. Исследованы причины возникновения доктрины транснационального торгового права, а также вопрос, возможно ли признать Принципы явлением, тождественным доктрине *lex mercatoria*. Приведены мнения российских ученых, а также исследователей Бельгии, Шотландии и Германии по данной проблематике. На основе мнения ученого сообщества как в России, так и за рубежом, показано, что Принципы УНИДРУА вполне возможно рассматривать как институт, тождественный *lex mercatoria*, а значит, отвечающий требованиям национального торгового права.

03.01—02.13.265.

341.232.3:339 Толочко О. Н. Международное экономическое право и его место в системе правового регулирования международных экономических отношений / *О. Н. Толочко* // Московский журнал международного права. — 2013. — № 1. — С. 73—91.

Рассмотрено понятие «международное экономическое право» как отрасль международного права, его предмет, структура и место в общей системе правового регулирования международных экономических отношений. Выделено, что международное экономическое право представляет собой формирующуюся отрасль международного права, призванную регулировать системные международные экономические отношения и имеющую «зонтичный» характер для всех специальных отраслей, институтов и норм, регулирующих международные экономические отношения. Подчеркнуто, что международное экономическое право, как системный регулятор, приоритетно по отношению к международному частному праву, транснациональному праву и национальному внешнеэкономическому законодательству. При этом из его состава должны быть выведены такие специальные отрасли как международное торговое, транспортное, финансово-кредитное право и др. Как системообразующая отрасль, устанавливающая основы справедливого экономического миропорядка, международное экономическое право в настоящее время находится в стадии становления, и процесс его формирования вряд ли будет завершён в ближайшем будущем.

03.01—02.13.266.

341.9(4) Хоррманн Е. А. Некоторые аспекты гармонизации и унификации частного права в Европейском союзе / *Е. А. Хоррманн* // Московский журнал международного права. — 2012. — № 4. — С. 135—149.

Рассмотрены теоретические аспекты унификации и гармонизации частного права в Европейском союзе, а также практика применения современных методов унификации и гармонизации частного права в ЕС. Даны определения ключевых понятий в данной области, рассмотрены и проанализированы такие новейшие доку-

менты в сфере унификации и гармонизации частноправовых норм ЕС, как Проект Общей Системы Критериев, подготовленный объединенной группой европейского частного права, а также проект Регламента о всеобщем европейском праве. Подчеркнуто, что европейское частное право отличается от частного права в классическом его понимании. Это, скорее, право, объединяющее разрозненные части и элементы частного права, находящиеся на различных уровнях юридической системы ЕС, в одно целое.

11.01—02.13.267.

341.24:330.322 Шемшученко С. О. Режим нації найбільшого сприяння у міжнародних інвестиційних договорах / С. О. Шемшученко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 528—534.

Досліджено питання практичного застосування режиму нації найбільшого сприяння, які виникають у контексті міжнародних інвестиційних договорів. Проаналізовано його історичний розвиток, сучасний стан і практику застосування у ході розгляду інвестиційних арбітражних справ. Обґрунтовано відсутність згоди арбітражних трибуналів щодо застосування режиму нації найбільшого сприяння до врегулювання спорів. Зазначено, що режим нації найбільшого сприяння є стандартом, який отримав досить широке застосування у сфері вирішення інвестиційних спорів шляхом міжнародного арбітражу. Він еволюціонував у процесі розгляду спорів, вбираючи новий зміст і відокремлюючись від класичного принципу, що існував і продовжує існувати в контексті торгових відносин.

Див. також: 02.01—02.13.146.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Книги

04.01—02.13.268.

346(477)(075.8) Несинова С. В. Господарське право України : навч. посіб. / С. В. Несинова, В. С. Воронко, Т. С. Чебикіна ; за заг. ред. С. В. Несинової. — К. : Центр учбов. л-ри, 2012. — 565 с.

Розглянуто теоретико-правові засади та умови здійснення господарської діяльності в Україні, роль держави та місцевого самоврядування щодо правової регламентації господарської діяльності, правове становище суб'єктів господарювання. Розкрито характерні риси окремих видів господарювання та спеціальних режимів господарювання, особливості відповідальності та захисту прав суб'єктів господарювання. Наведені питання для самостійного опрацювання матеріалу і тестові завдання для перевірки засвоєних знань студента.

Автореферати

04.01—02.13.269.

346.22:332.021(043.3) Задихайло Д. В. Правові засади формування та реалізації економічної політики держави : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / Задихайло Дмитро Вітольдович ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2013. — 38 с.

Дисертацію присвячено дослідженню правових проблем формування та реалізації економічної політики держави. Запропоновано визначення економічної політики держави та класифікація усталених комплексів господарсько-правових засобів її реалізації. Визначено поняття конституційного економічного порядку та його роль у формуванні змісту економічної політики. Запропоновано конституційні засади правового господарського порядку структурувати в окремому підрозділі Основного Закону. Визначено господарсько-правову політику як невід'ємну складову реалізаційного механізму економічної політики; зміст та структурні особливості правового господарського порядку як механізму впливу економічної політики на реальні економічні відносини. Аргументовано необхідність виділення як цілісного нормативно-забезпеченого комплексу правовідносин державного макроекономічного регулювання щодо якого запропоновано здійснити кодифікацію відповідного законодавчого матеріалу. З приводу цього запропоновано авторське бачення процесу подальшої кодифікації господарського законодавства, що приведе його до багаторівневої ієрархічно розбудованої системи з підпорядкуванням ГК України її підгалузевих та інституційних кодифікацій. Об-

ґрунтовано необхідність створення господарсько-правової кваліфікації відносин економічної влади, що активно формується в сфері господарювання з урахуванням того, що її носії є джерелом власної економічної політики, яка знаходиться у різному співвідношенні з економічною політикою держави. У зв'язку з цим визначено ряд правових позицій для удосконалення чинного законодавства про захист економічної конкуренції та про холдингові компанії в Україні.

04.01—02.13.270.

346.543(043.3) Кампі О. Ю. Правове регулювання господарської діяльності зі спільного інвестування за участю інститутів спільного інвестування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Кампі Орест Юрійович ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2013. — 20 с.

Досліджено питання правового регулювання господарської діяльності зі спільного інвестування за участю інститутів спільного інвестування. Проаналізовано соціально-економічні передумови виникнення і розвитку господарської діяльності зі спільного інвестування. З'ясовано правову сутність поняття, змісту та особливостей господарської діяльності зі спільного інвестування за участю інститутів спільного інвестування. Досліджено правові засади здійснення господарської діяльності зі спільного інвестування в сучасних економічних умовах України. Надано характеристику правового статусу суб'єктів господарської діяльності зі спільного інвестування. З'ясовано їх склад, проведено класифікацію зазначених суб'єктів з урахуванням притаманних їм ознак. Здійснено аналіз умов легітимації суб'єктів господарської діяльності зі спільного інвестування та правових проблем припинення господарської діяльності зі спільного інвестування. Особливу увагу приділено проблемі співвідношення державного регулювання і ринкового саморегулювання у сфері спільного інвестування. Висвітлено пропозиції щодо формування оптимального механізму регулювання сфери спільного інвестування.

04.01—02.13.271.

346:332.82(477)(043.3) Ковальова О. П. Житлово-будівельні кооперативи в системі господарсько-правових відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Ковальова Олена Петрівна ; НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2013. — 20 с.

Визначено місце житлово-будівельних кооперативів в системі господарсько-правових відносин як особливого суб'єкта господарської діяльності на ринку будівництва житла. Розглянуто історію розвитку та сучасний стан житлово-будівельної кооперації в Україні. Визначено систему створення ринку будівництва об'єктів нерухомості, що структурно складається із взаємопов'язаних елементів, найважливішим з яких є :

суб'єкти ринку; інститути ринку; учасники ринку. Обґрунтовано специфіку організаційно-правової форми житлово-будівельного кооперативу та сформульовані особливості відносин, що виникають при створенні та функціонуванні житлово-будівельних кооперативів. Запропоновано концептуальні положення розробки проекту ЗУ «Про житлово-будівельні кооперативи» та надійний зразок договору про пайову участь.

04.01—02.13.272.

346.5(043.3) Орлова О. С. Правове регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Орлова Оксана Степанівна; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2013. — 18 с.

Надано загальну характеристику майнового стану та правового регулювання обліку суб'єкта господарювання. Визначено зміст поняття «майновий стан суб'єкта господарювання», його співвідношення з категорією «фінансовий стан суб'єкта господарювання». Особливу увагу приділено питанням співвідношення та гармонізації бухгалтерського й податкового обліку суб'єкта господарювання. З'ясовано мету та основні принципи бухгалтерського обліку, особливості правового регулювання організації щодо ведення бухгалтерського обліку. Виокремлено проблемні аспекти формування та реалізації облікової політики суб'єктів господарювання. Визначено види фінансової звітності суб'єктів господарювання. Досліджено загальні вимоги щодо фінансової звітності, принципи її побудови, порядок подання її суб'єктами господарювання, оприлюднення. Висвітлено питання державного регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні.

Статті

04.01—02.13.273.

346.7(477):656.615 Драпайло Ю. З. Правове регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у морських портах / Ю. З. Драпайло // Митна справа. — 2013. — № 1. — С. 73—79.

Досліджено існуючий стан правового регулювання природних монополій у морських портах, а також новачі, що будуть запроваджені Законом України «Про морські порти України». Вказано, що ефективність цих змін буде залежити від прийняття законодавцем нормативно-правових актів, які сприятимуть реалізації державної політики у сфері регулювання природних монополій у портовому господарстві; науково обґрунтованого віднесення тих чи інших послуг/робіт у морських портах до сфери природних монополій; своєчасного створення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту, та належного правового забезпечення її діяльності; ефективної перебудови суб'єктивного складу учасників господарських правовідносин у морських портах.

04.01—02.13.274.

346.546.4(470) Егорова М. А. Проблемы антимонопольного регулирования договоров поставки продовольственных товаров в свете реформы конкурентного законодательства и закона о торговой деятельности / М. А. Егорова // Конкурентное право. — 2013. — № 1. — С. 8—14.

Проанализированы законодательные инициативы Федеральной антимонопольной службы в отношении изменения антимонопольных требований к правовому регулированию поставки продовольственных товаров, содержащихся в ФЗ РФ «Об основах государственного регулирования деятельности в Российской Федерации» (Закон о ГРТД), и их связь с Третьим антимонопольным пакетом изменений в законе о защите конкуренции. Проанализированы существующие недостатки современной редакции ст. 9 и 13 данного закона. Отмечено, что сужение сферы применения ст. 9 ФЗ о ГРТД только до уровня деятельности хозяйствующих субъектов, осуществляющих розничную торговлю, является неприемлемым, так как противоречит основным целям и задачам ФЗ о ГРТД и создает неблагоприятные условия для конкуренции на рынках продовольственных товаров. Указано, что два года применения ФЗ о ГРТД подтвердили позитивное влияние на состояние конкурентной среды запрета на использование в оптовой торговле договора комиссии или смешанного договора, содержащего элементы договора комиссии. Освещены недостатки частного правового подхода к реформированию положений ФЗ о ГРТД в области установления антимонопольных требований.

04.01—02.13.275.

346.5(477):368.029 Кнейслер О. В. Проблемы и перспективы развития профессионального рынка перестрахования в Украине / О. В. Кнейслер // Финанси України. — 2012. — № 11. — С. 108—117.

Наголошено, що професійний ринок перестрахування в Україні не сформований, і це пояснюється нерозумінням глибинної сутності перестрахування і його великого значення як на мікро-, так і на макроекономічному рівнях. Проаналізовано існуючі точки зору щодо бізнес-моделі перестраховальної компанії та її функціонального призначення. Виокремлено низку проблем, які негативно впливають на розвиток перестрахування в Україні: низька місткість і капіталізація ринку; домінування на вітчизняному ринку некласичних форм, методів і схем перестраховальної діяльності. Запропоновано критичний аналіз існуючих поглядів відносно створення в Україні державної перестрахової компанії. Зазначено, що найбільш прийнятним у сучасних умовах розвитку страхової індустрії України є шлях формування гарантійних перестрахових фондів на добровільних засадах прямими страховиками і державою, які й будуть їхніми акціонерами.

04.01—02.13.276.

346.5(470):620.91 Матиящук С. В. Саморегулирование на оптовом рынке электрической энергии (мощности) России / С. В. Матиящук // Конкурентное право. — 2013. — № 2. — С. 16—19.

Представлен анализ законодательства в сфере регулирования отношений, складывающихся на оптовом рынке электрической энергии (мощности) России за период с момента формирования единой энергетической системы РФ до использования института саморегулирования. Выявлены проблемные вопросы, отмечены современные тенденции. Детально проанализирован состав участников оптового рынка электрической энергии и мощности, который обусловлен как спецификой технологических процессов по производству и передаче электрической энергии в рамках ЕЭС, так и формированием на оптовом рынке электроэнергии новых отношений на конкурентной основе. Раскрыты основные функции саморегулируемой организации (НП «Совет рынка»), которая состоит из четырех палат: палаты продавцов, палаты покупателей, палаты инфраструктурных организаций и палаты экспертов. Указано, что деятельность по саморегулированию на оптовом рынке электрической энергии России направлена на поддержание среднеотраслевого уровня издержек на электрическую энергию, что не способствует снижению цен на энергию.

04.01—02.13.277.

346.7(477):368.013:368.5 Мушенко В. В. Нормативно-правове регулювання участі держави у страхуванні ризиків сільськогосподарського виробництва / В. В. Мушенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 9. — С. 71—77.

Спираючись на пропозиції вітчизняних науковців, власні наукові надбання, автор доводить необхідність формування нормативно-правової бази, яка забезпечить впровадження нових підходів до здійснення державної підтримки сільськогосподарського виробництва шляхом запровадження добровільного та обов'язкового державного страхування ризиків такого виробництва. Наголошено, що з прийняттям ЗУ «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» не внесено суттєвих прогресивних змін до закріпленої на законодавчому рівні концепції державної фінансової підтримки аграрної галузі через механізм страхування. Проаналізовано існуючі прогалини у законодавчому регулюванні ризиків сільськогосподарського виробництва.

04.01—02.13.278.

340.12:33 Плавич В. П. Право та економіка: теоретико-правові роздуми / В. П. Плавич // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 3—8.

Досліджено процес взаємодії права з економікою через визначення правового статусу підприємств та інших господарюючих суб'єктів. Зроблено висновок, що право є одним з найважливіших чинників у створенні основ для формування в Україні сучасної ринкової економіки. Зазначено, що безпосередній зв'язок права і економіки реалізується через функції права, які обумовлюють службове призначення права в суспільстві. Серед функцій права важливе місце посідає так звана компенсаційна функція, через яку можна прослідкувати взаємодію економіки і права. Аргументовано показано, що право і економіка як соціальні явища перебувають у постійному взаємозв'язку, взаємодії та взаємозалежності один від одного.

04.01—02.13.279.

346.544(470) Третьякова А. С. О вознаграждении, выплачиваемом поставщиком продовольственных товаров торговой сети в связи с приобретением определенного количества продовольственных товаров / А. С. Третьякова // Конкурентное право. — 2013. — № 2. — С. 13—16.

Проаналізована практика применения ряда новелл ФЗ РФ «Об основах государственного регулирования торговой деятельности в Российской Федерации» (Закон о торговле, вступивший в силу 1 февраля 2010 г.), касающихся отношений поставки, возникающих между поставщиком продовольственных товаров и торговой сетью, в частности по вопросу выплаты поставщиком продовольственных товаров вознаграждения торговой сети за достижение определенного объема закупленного товара, а также спорных вопросов, возникающих в связи с их реализацией. Указано на необходимость для целей налогообложения понятие вознаграждения, которым оперирует Закон о торговле, истолковывать тождественно понятию «премия» в налоговом законодательстве. Отмечена необходимость определять договором поставки порядок расчета предельного размера указанного вознаграждения, учитывая при этом, что если цена продовольственных товаров по договору поставки включает в себя сумму налога на добавленную стоимость, то и цена вознаграждения должна рассчитываться из цены этих товаров с суммой налога на добавленную стоимость.

04.01—02.13.280.

346.23:347.72.04 Труш І. В. Основні етапи припинення комунального підприємства шляхом ліквідації в добровільному порядку / І. В. Труш // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 68—76.

Розглянуто сутність припинення комунального підприємства шляхом ліквідації. На підставі аналізу чинного законодавства, яке забезпечує правове регулювання відносин припинення суб'єкта господарювання, виділені основні етапи припинення комунального підприємства (прийняття рішення про припинення підприємства шляхом його ліквідації та подання

держреєстратору документів для внесення запису до ЄДР про рішення щодо ліквідації підприємства; розрахунки з кредиторами і дебіторами та складання ліквідаційного балансу; державна реєстрація припинення підприємства) шляхом ліквідації та особливості ліквідації комунальних акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю.

04.01—02.13.281.

346.3(470) Чваненко Д. А. К вопросу об ответственности за нарушение условий государственного (муниципального) контракта / Д. А. Чваненко // Конкурентное право. — 2013. — № 2. — С. 25—28.

Указано на актуальность вопросов, связанных с правовым регулированием неустойки, взыскиваемой по государственному (муниципальному) контракту, что обусловлено многочисленными судебными спорами, часть из которых дошла до уровня Президиума ВАС РФ, а также с планируемым реформированием законодательства о государственных закупках. Особое внимание уделено вопросам ответственности поставщика, неравному положению поставщика и заказчика, зачета неустойки. Предложено установить законную неустойку, взыскиваемую с поставщика; исключить право заказчика устанавливать в контракте штрафные санкции; определить для заказчика и поставщика одинаковый размер неустойки; установить, что неустойка начисляется только на сумму невыполненного обязательства. Отмечено, что только после реализации данных изменений целесообразно допустить возможность совершения зачета неустойки и основного долга по государственным (муниципальным) контрактам.

04.01—02.13.282.

346.3:334.722.2 Яншина А. М. Корпоративна відповідальність фінансових транснаціональних компаній / А. М. Яншина // Фінанси України. — 2012. — № 12. — С. 113—123.

Проаналізовано наукові підходи до визначення сутності корпоративної соціальної відповідальності. Досліджено інституційні аспекти корпоративної відповідальності транснаціональних корпорацій фінансового сектору крізь призму співпраці останніх з міжнародними організаціями у сфері сталого розвитку, до яких віднесено Принципи «Екватор» (PE); Принципи відповідального інвестування ООН (UNEP FI) і Глобальний договір ООН (UNGCI). Зазначено, що повноцінну участь фінансових установ у процесах популяризації та втілення у життя ключових положень концепції сталого розвитку забезпечуватимуть такі заходи, як: інформування клієнтів про екологічні ризики; надання консультативних послуг щодо оцінювання ризиків такого типу; запровадження програм з екологічної організації праці тощо.

Див. також: 02.01—02.13.112, 03.01—02.13.221, 06.01—02.13.353.

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

Книги

04.01—02.13.283.

347.918(477)(075.8) Квасніцька О. О. Господарське процесуальне право : навч.-метод. посіб. / О. О. Квасніцька. — О. : Фенікс, 2012. — 195 с.

Навчально-методичний посібник містить тематичний план навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право України» (загальна та особлива частини) для студентів денної та заочної форми навчання. Запропоновано програму навчальної дисципліни (загальна та особлива частини), плани практичних занять, рекомендовані текстові завдання до навчальної дисципліни, а також програмні питання для самостійної перевірки знань студентів. Окремо приділено увагу переліку рекомендованої літератури до навчальної дисципліни.

Автореферати

04.01—02.13.284.

346.93:341.63(043.3) Рабенко С. Л. Захист прав суб'єктів господарювання міжнародним комерційним арбітражем : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Рабенко Сергій Львович ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2013. — 15 с.

Запропоновано комплексне наукове дослідження та аналіз проблем, які виникають у зв'язку із захистом прав суб'єктів господарювання міжнародним комерційним арбітражем. Сформульовано власні концепції розуміння міжнародного комерційного арбітражу як альтернативної юрисдикційної позасудової форми захисту прав, а також внутрішнього (інституційного) контролю за арбітражним рішенням. Запропоновано і обґрунтовано виділення моделей здійснення внутрішнього контролю за арбітражними рішеннями. Проаналізовано особливості взаємодії судів і міжнародного комерційного арбітражу при здійсненні захисту прав суб'єктів господарювання. Розглянуто останні законодавчі зміни щодо регулювання оспорування рішень міжнародного комерційного арбітражу з урахуванням положень міжнародних договорів України та ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж», які не знайшли відображення у прийнятих законодавчих змінах. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення законодавства в частині провадження по справах щодо застосування окремих діючих норм законодавства України.

Статті

04.01—02.13.285.

346.92(477) Закурін М. К. Межі адміністративно-правового регулювання діяльності господарських судів / М. К. Закурін // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 5. — С. 33—37.

Проаналізовано нормативно-правові акти України, на основі яких здійснюється адміністративно-правове регулювання діяльності господарських судів. Обґрунтовано точку зору, згідно з якою адміністративно-правове регулювання у сфері господарського судочинства включає: адміністративні процедури щодо створення, реорганізації та ліквідації господарських судів; кадрову роботу в системі господарського судочинства (регулювання питань відбору, призначення, звільнення, відставки суддів господарських судів та їх керівників; заміщення вакантних посад державних службовців апарату господарських судів, їх призначення та звільнення; правове регулювання особистого прийому громадян у системі господарських судів; доступ до публічної інформації та взаємодію із засобами масової інформації; правове регулювання суддівського самоврядування системи господарських судів; організацію захисту суддів, охорону приміщень судів, підтримання в них правопорядку; особливості заохочення і дисциплінарної відповідальності суддів і державних службовців апарату господарських судів.

04.01—02.13.286.

346.546.5(470):347.94 Ковшова А. И. Доказательства и доказывание в антимонопольных спорах / А. И. Ковшова // Конкурентное право. — 2013. — № 1. — С. 22—27.

Рассматриваются сложившиеся при применении антимонопольных норм РФ стандарты доказывания в соответствующей категории дел. Исследована эволюция предмета доказывания по антимонопольным спорам. Проанализирована судебная практика по отдельным категориям антимонопольных правонарушений: согласованным действиям, картелям и др. Отмечено, что бремя доказывания в таких спорах смещено с антимонопольного органа в сторону хозяйствующего субъекта, что является недопустимым ввиду сложности конкурентного законодательства, что не позволяет хозяйствующим субъектам выбирать для опровержения наиболее приемлемые средства доказывания. Акцентируется внимание на необходимости проведения тщательного и подтвержденного доказательствами экономического анализа по каждому антимонопольному спору.

04.01—02.13.287.

346.91(470):347.73:336.22 Ольшанская Н. Вопросы ретроспективного применения судебных правовых позиций при разрешении налоговых споров / Н. Ольшанская // Хозяйство и право. — 2012. — № 9. — С. 69—75.

Рассмотрен вопрос о возможности применения судами положений п. 7 ст. 3 НК РФ в случае противоречия правовой позиции ВАС РФ, трактующей налоговую норму отлично от практики ее использования налогоплательщиками. Указано, что при установлении по результатам рассмотрения конкретного спора по поводу неясности в налоговой норме, существовавшей на момент ее

применения налогоплательщиком, суд вправе указать в мотивировочной части судебного акта на неверное определение налогоплательщиком его обязанностей со ссылкой на правильное толкование нормы (определенное позднее). При этом, целесообразным будет признание действия налогового органа по выявлению налогового правонарушения и доначислению налога — незаконными в соответствии с п. 7 ст. 3 НК РФ.

04.01—02.13.288.

346.91:339.727.22 Поєдинок В. В. Проблеми вирішення спорів між іноземними інвесторами та приймаючими державами / В. В. Поєдинок // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 5. — С. 93—100.

Досліджено недоліки інвестиційного арбітражу як основного способу вирішення спорів між іноземними інвесторами та приймаючими державами, а також роль господарсько-правової науки в їх нейтралізації. Наголошено, що загроза регулятивній свободі приймаючих країн є чи не найсуттєвішим чинником занепокоєння, який викликає динаміка розвитку інвестиційного арбітражу. Зазначено, що вилучення інвестиційних спорів з компетенції національних судів спричиняє комплекс негативних наслідків у царині здійснення правосуддя в приймаючій країні. Вказано, що недоліки механізму арбітражного вирішення інвестиційних спорів поряд із стрімким зростанням їхньої кількості спонукає до дослідження альтернатив цьому механізму.

04.01—02.13.289.

342.925:334.788(477) Семаніва Ю. В. Внутрішня організація роботи Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України / Ю. В. Семаніва // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 339—348.

Досліджено питання щодо внутрішньої організації роботи Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України. Розглянуто основні засади внутрішньої організації роботи Морської арбітражної комісії як автономної структури, яка діє на підставі положення, що є частиною ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж». У статті проаналізовано внутрішню організаційну структуру та розглянуто всі її складові, зокрема, проаналізовано повноваження та правовий статус Голови МАК і його заступників, Президії МАК, Секретаріату МАК та арбітрів. Зроблено висновок про те, що МАК за внутрішньою організацією роботи поєднує в собі специфічні ознаки внутрішньої організації роботи громадських організацій та внутрішньої організації роботи державних органів.

04.01—02.13.290.

347.918:346.548 Таликін Є. Ознаки господарської процесуальної форми як судової форми захисту прав та інтересів / Євген Таликін // Юридична Україна. — 2012. — № 9. — С. 87—94.

Проаналізовано систему ознак господарської процесуальної форми, які притаманні їй як одному з видів судової процесуальної форми і яка складається з наступних ознак: універсальність; самостійне значення; найвищий владний характер повноважень юрисдикційного органу; регламентарний характер; реалізація соціального, ідеологічного стандарту справедливості. На

підставі узагальнення низки теоретичних праць та загальних положень сформульовано авторський погляд на спільність деяких якостей, які відрізняють судову процесуальну форму від інших форм захисту прав та інтересів. Визначено умови використання загальних ознак для подальшого окреслення специфіки господарської процесуальної форми.

ТРУДОВЕ ПРАВО

Книги

05.01—02.13.291.

349.2(477)(075.8) Венедіктов С. В. Правове регулювання трудових відносин: вітчизняний та зарубіжний досвід : навч. посіб. / С. В. Венедіктов. — К. : Алерта, 2012. — 368 с.

Досліджено структуру та зміст трудового правовідношення в умовах ринкової економіки та інтеграції України до світової спільноти, розширення ринків й поява нових сучасних професій. Із методологічних і практичних позицій розкрито сучасні підходи до правового регулювання трудового правовідношення. Розглянуто його зміст, суб'єкти та юридичну характеристику припинення. Особливу увагу приділено аналізу міжнародних стандартів, характеристик трудових правовідносин у країнах ЄС, а також порівняльному аналізу трудового правовідношення згідно з законодавством пострадянських держав, держав Західної Європи, Північної Америки, Близького Сходу та Азії.

05.01—02.13.292.

349.2(477)(075.8) Гончарова Г. С. Трудове право України у запитаннях та відповідях : навч.-довід. посіб. / Г. С. Гончарова, В. В. Жернаков, С. М. Прилипка. — 3-тє вид., змін. та допов. — Х. : Одиссей, 2012. — 280 с.

Навчально-довідковий посібник містить відповіді на основні запитання, що виникають під час вивчення трудового права. Викладено матеріал відповідно до програми курсу «Трудове право» вищих навчальних закладів, засвоєння якого допоможе студентам здобути знання на рівні державних стандартів «бакалавр» та «магістр». Значну увагу приділено питанням загальної частини трудового права (його виникненню, предмету, методу, принципам, функціям, суб'єктам, джерелам тощо). Матеріал зі всіх основних інститутів особливої частини трудового права (від трудового договору до трудових спорів) викладено з урахуванням інтересів фахівців, які займаються юридичною практикою.

05.01—02.13.293.

349.243(477)(094.1) Науково-практичний коментар Закону України «Про охорону праці» : станом на 1 січня 2012 р. / за ред. О. В. Артеменко. — К. : Професіонал, 2012. — 592 с.

Подано постатейний аналіз чинної редакції ЗУ «Про охорону праці» з урахуванням останніх змін і доповнень станом на 1 січня 2012 р., у тісному взаємозв'язку з нормами Кодексу законів про працю України. При підготовці коментаря було враховано понад дві сотні державних нормативно-правових актів (ДНАОП), що регламентують відносини у сфері охорони праці, в тому числі численні державні стандарти, а також акти органів влади

СРСР та УРСР, які відповідно до Перехідних положень Конституції України продовжують діяти на території України в частині, в якій не суперечать Конституції та законам України.

Автореферати

05.01—02.13.294.

349.2(043.3) Мокрицька Н. П. Реалізація права на працю за трудовим договором : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Мокрицька Наталія Петрівна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2012.

Проведено комплексне дослідження законодавчих правил, якими створюються правові умови для реалізації конституційного права на працю в Україні шляхом укладення трудового договору. Визначено поняття конституційного права на працю та розглянуто форми його реалізації в Україні. Особливу увагу приділено з'ясуванню способів укладення трудового договору. Здійснено ґрунтовний аналіз процесу виникнення відносин найманої праці на підставі акта про призначення на посаду, конкурсного відбору, виборів, судового рішення.

05.01—02.13.295.

349.22(477)(043.3) Подгорна Г. В. Удосконалення системи нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю в умовах сучасного розвитку України як правової та демократичної держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Подгорна Ганна Вікторівна ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — 18 с.

Проаналізовано нормативно-правове забезпечення нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю. Дана розгорнута характеристика предмета, об'єктів та суб'єктів нагляду, предмета і стадії контрольної діяльності за дотриманням трудового законодавства України. Визначено принципи, форми та методи контролю за дотриманням виконання приписів нормативно-правових актів у сфері регулювання трудових відносин. Окреслено тенденції та напрямки розвитку нормативно-правового забезпечення контролю у сфері дотримання трудового законодавства. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства із зазначених питань.

Див. також: 06.01—02.13.370.

Статті

05.01—02.13.296.

349.23:331.106.5(477) Богданюк Я. Інститут зміни умов трудового договору в державах колишнього СРСР та Європейського Союзу / Яна

Богданюк // Юридична Україна. — 2013. — № 2. — С. 83—87.

Проведено порівняльно правовий аналіз зміни умов трудового договору за законодавством України, країн колишнього пострадянського простору та країн ЄС. Розглянуто норми Трудових кодексів країн колишнього Радянського Союзу, оскільки вони, так само як і Україна, зазнали безпосереднього впливу тогочасної ідеології на національне законодавство. Звернута увага на те, що у Трудових кодексах деяких країн, а також у проекті ТК України, до змісту трудового договору належать не тільки умови, а й відомості. Висвітлено, як питання щодо зміни трудового договору регулюється Трудовими кодексами розвинутих країн Європи. Рекомендовано використати досвід інших країн та у трудовому законодавстві України не виділяти окремі способи зміни трудового договору, а ввести одну юридичну категорію «новація умов трудового договору», яка б замінила «переведення», «переміщення» та «зміну умов договору».

05.01—02.13.297.

349.22:369.06(470) Власенкова В. В. Гарантии и компенсации работникам-донорам / *Вероника Викторовна Власенкова* // Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1. — С. 22—25.

Статья посвящена изменениям в правовом регулировании отношений в области донорства в связи с принятием 20 июля 2012 г. Федерального закона № 125-ФЗ «О донорстве крови и ее компонентов». Отмечено, что новый закон более четко и полно формулирует понятие «донор», расширяет круг лиц, которые могут признаваться донорами. Обращено внимание на то, что все рассматриваемые меры будут предоставляться только донорам, сдавшим свою кровь безвозмездно (например, только такой донор будет обеспечиваться бесплатным питанием в день сдачи крови). Замечено, что принципиальных изменений в мерах социальной поддержки доноров и почетных доноров России новый закон не содержит. Гарантии и компенсации донорам, предусмотренные ст. 186 ТК РФ, остались теми же независимо от того, каким образом сдавалась кровь: безвозмездно или за плату. Работодатель обязан освободить работника-донора от работы в день сдачи крови и ее компонентов и в день медицинского обследования (ч. 1 ст. 186 ТК РФ). Рассмотренные гарантии и компенсации работникам-донорам предусмотрены действующим законодательством. Это тот минимум прав, который должен быть обеспечен любым работодателем, если у него есть работники-доноры. Установить дополнительные льготы и преимущества работникам-донорам возможно в коллективном договоре с учетом финансово-экономического положения работодателя (ч. 3 ст. 41 ТК РФ).

05.01—02.13.298.

349.2:331.07(100) Волохов О. С. Міжнародно-правове регулювання праці: поняття та принципи / *О. С. Волохов* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т дер-

жави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 337—342.

Досліджено поняття про засоби та учасників міжнародно-правового регулювання праці. Проаналізовано теоретичні особливості процесу міжнародного регулювання праці шляхом визначення його основних суб'єктів і принципів. Наголошено на необхідності відрізнити принципи міжнародного регулювання праці від учасників Міжнародної організації праці, що стосуються основоположних прав у сфері праці, адже, якщо перші встановлюють стандарти для міжнародної нормотворчості та правозастосування, то останні мають характер імперативних норм міжнародного права.

05.01—02.13.299.

349.2(477):341.24 Волохов О. С. Особливості реалізації положень міжнародних правових актів у національному трудовому законодавстві / *О. С. Волохов* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 345—351.

Наголошено на існуванні потреби у подоланні колізій, що виникають під час процесу реалізації, створення додаткових органів та структур, які здійснювали б адекватний переклад міжнародних актів українською мовою, контролювали його якість. Розглянуто особливості реалізації положень міжнародних актів у національному трудовому законодавстві. Особливу увагу приділено колізіям між міжнародними та національними трудовими нормами, що можуть виникати під час реалізації міжнародних актів. Звернуто увагу на питання щодо ієрархії джерел міжнародного трудового права. Для уникнення колізій запропоновано включити додатковий п. 3 до ст. 15 проекту ТК України та викласти його у такій редакції «Якщо виникає суперечність між положеннями чинних для України міжнародних договорів про працю, застосовуються правила тих, що забезпечують більш сприятливі умови для працівників».

05.01—02.13.300.

349.2(470) Воронов И. Ю. Юридическая природа основополагающих принципов российского трудового права в контексте правовой политики Российской Федерации / *Игорь Юрьевич Воронов* // Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1. — С. 32—36.

Проанализированы основополагающие принципы российского трудового права в ракурсе правовой политики РФ. Сделан основанный на интегративном правопонимании вывод о том, что основополагающие принципы российского трудового права являются одним из элементов подсистемы российского трудового права, единой системы форм трудового права в РФ, включающей в себя также и подсистему международного трудового права (в том числе ее элемент — основополагающие принципы международного трудового права). В работе представлено авторское виде-

ние юридической природы основополагающих принципов российского трудового права, состоящее в том, что основополагающие принципы российского трудового права — фундаментальная форма российского трудового права, определяющая его сущность и основные начала. Сделан вывод о том, что основополагающие принципы российского трудового права применяются прямо и непосредственно, имеют более высокую юридическую силу перед нормами трудового права, содержащимися в российских нормативных правовых актах, нормативных правовых договорах и традициях российского трудового права.

05.01—02.13.301.

349.22:331.526(470) Гефтер Ю. А. Приоритетное трудоустройство граждан РФ: как обеспечить? / *Юлия Александровна Гефтер* // Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1. — С. 30—32.

Статья посвящена рассмотрению вопроса, действительно ли граждане РФ при трудоустройстве имеют преимущество перед иностранными гражданами? По мнению автора, в соответствии с российским законодательством это действительно так, но на практике ситуация отличается. Как правило, иностранные граждане используются как неквалифицированная и дешевая рабочая сила. Более того, во многих случаях работодатели предлагают работу исключительно иностранным гражданам. Представляется, что для разрешения данной проблемы необходимо, чтобы предложение о приеме на работу было сделано публично прежде, чем на данную работу мог быть принят иностранный гражданин. Предложено обратиться к опыту Великобритании для решения указанной проблемы.

05.01—02.13.302.

349.22(470):331.101.21 Гладков Н. Г. Вопросы повышения эффективности самозащиты трудовых прав работников / *Николай Георгиевич Гладков* // Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1. — С. 6—9.

Рассмотрен ряд проблем использования работниками самозащиты своих трудовых прав. Кратко освещены некоторые вопросы, связанные с формой реализации такой самозащиты. В ст. 379 ТК РФ предусмотрена самозащита трудовых прав работника только в одной форме — в форме отказа работника от выполнения работы. В ч. 1 ст. 379 ТК РФ предусмотрены два случая, когда работник в целях самозащиты может отказаться от выполнения работы: формы, не предусмотренной трудовым договором, а также отказ от выполнения работы, которая непосредственно угрожает жизни и здоровью работника, за исключением случаев, предусмотренных федеральными законами. С учетом судебной практики и практики в сфере социального партнерства предложено внести ряд изменений в ТК РФ, направленных на повышение эффективности защиты трудовых прав работников. В частности, ст. 142 ТК РФ дополнить соответствующей час-

тью следующего содержания: «Время приостановления работы в связи с задержкой выплаты заработной платы на срок более 15 дней оплачивается в размере средней заработной платы работника» и в ст. 236 ТК РФ слово «трехсотой» заменить словом «двухсотой».

05.01—02.13.303.

349.2:331.101(470) Деменева Н. А. Проблемы запрещения дискриминации в сфере наемного труда / *Наталья Анатольевна Деменева* // Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1. — С. 45—49.

Раскрыты отдельные правовые проблемы государственного и договорного регулирования в сфере наемного труда, обусловленные дискриминацией работников, а именно, при приеме на работу, при подписании трудового договора, при выполнении работы, необусловленной трудовым договором. Рассмотрены факты дискриминации женщин, детей, инвалидов и др. на работе. Обращено внимание на то, что возникла крайняя необходимость в разработке и принятии Трудового процессуального кодекса (ТПК РФ), который закрепил бы четкий порядок, процедуру, сроки выполнения, правильность оформления процессуальных документов, за нарушение которых должна быть установлена ответственность работодателя.

05.01—02.13.304.

349.23:340.13 Ерьоменко В. В. Поняття та окремі види норм трудового права в аспекті правозастосування / *В. В. Ерьоменко* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 12. — С. 37—43.

Звернуто увагу, що проблема поняття і видів правових норм в аспекті їх застосування у сфері трудового права не досліджувалась. Здійснено теоретико-правове дослідження поняття правових норм трудового права в аспекті їх правозастосування і раціонального вирішення чисельних колізій у правовому регулюванні трудових правовідносин. Зазначено, що норми трудового права, які виявляються при тлумаченні актів законодавства про працю за допомогою висновків ступеня, від протилежного, від попереднього правового явища до наступного або навпаки є реальністю, яка потребує уваги з боку науки і суб'єктів правотлумачення та правозастосування. Враховуючи величезний нормативний масив, який утворюють ці норми, та їх фактичне ігнорування в науці й на практиці, рекомендовано у визначенні норм права взагалі і норм трудового права, зокрема, спеціально зазначити такі види правових норм.

05.01—02.13.305.

349.22: 331.542 Зінченко М. Ю. Професія як елемент трудової функції працівника / *М. Ю. Зінченко* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 315—319.

Встановлено, що професія відіграє важливу роль у житті кожної людини. Вона є ключовим

элементом трудовой функции работника. Проанализовано понятие «профессия» за национальной та західною традицією. Виділено ознаки професії. Розглянуто Класифікатор професій України. Зазначено, що держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

05.01—02.13.306.

349.2:355.338(470) Кайтаева Х. Правовое регулирование труда гражданского персонала в Вооруженных Силах Российской Федерации / *Х. Кайтаева* // Вопросы трудового права. — 2012. — № 12. — С. 57—60.

Раскрыты особенности правового регулирования труда гражданского персонала в Вооруженных Силах РФ. Проанализированы нормы, регулирующие прием на работу и увольнение гражданского персонала в Вооруженных Силах, а также проблемы материального стимулирования и оплаты труда данной категории работников. Сделан вывод, что правовой статус гражданского персонала в Вооруженных Силах характеризуется следующими особенностями: во-первых, данный статус имеет двойственную природу, т. е. он определяется как нормами трудового законодательства и законодательства о государственной гражданской службе, так и специальными нормами, содержащимися в нормативных актах Министерства обороны; во-вторых, в правовом статусе гражданского персонала в Вооруженных Силах проявляется противоречие между нормами права и правоприменительной практикой.

05.01—02.13.307.

349.22:331.106(470)-055.26 Корсаненкова Ю. Б. Проблемы правового регулирования социально-трудовых прав беременных женщин и женщин с детьми / *Юлия Борисовна Корсаненкова* // Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1. — С. 16—22.

Представлен краткий обзор основных проблем правового регулирования социально-трудовых прав особой категории работников — беременных женщин и женщин с детьми. Выявлены пробелы в трудовом законодательстве, регулирующем вопросы заключения, изменения и расторжения трудового договора, а также отношения по рабочему времени, времени отдыха и охране труда беременных женщин и женщин с детьми, и сформулирован ряд предложений по их совершенствованию. Отмечено, что в трудовом законодательстве РФ необходимо совершенствовать нормы, направленные на охрану труда женщин, поскольку сохранение их здоровья, в том числе и репродуктивного, имеет важное значение для государства и общества.

05.01—02.13.308.

349.22:331.108.47(470) Кузнецов Д. Временный перевод по соглашению как способ замеще-

ния временно отсутствующего работника / *Дмитрий Кузнецов* // Вопросы трудового права. — 2012. — № 10. — С. 30—38.

Статья посвящена особенностям временного перевода, осуществляемого с целью замещения временно отсутствующего работника. Детально рассмотрен порядок оформления данного вида перевода, а также специфика его оплаты. Отмечено, что во всех случаях временного перевода по соглашению сторон для замещения временно отсутствующего работника, за которым в соответствии с законом сохраняется место работы, оплата замещающего работника должна в полной мере соответствовать системам оплаты труда данной организации, установленным коллективным договором, соглашениями, локальными нормативными актами. Особое внимание уделено вопросам прекращения перевода в различных обстоятельствах, в том числе и при увольнении замещаемого работника.

05.01—02.13.309.

349.22:331.108.644.7(470) Ломакин А. Злоупотребление правом со стороны работника при инициативе работодателя / *Артем Ломакин* // Трудовое право. — 2012. — № 11. — С. 69—80.

Статья посвящена некоторым моментам, относящимся к спорным вопросам трудовых отношений между сторонами, в случаях увольнения по инициативе работодателя. Раскрыто понятие «злоупотребление правом со стороны работника». Под злоупотреблением правом следует понимать именно злоупотребление материальным правом в трудовых отношениях, то есть умышленные недобросовестные действия (бездействие) работника при реализации трудовых прав, в результате чего для работодателя наступают неблагоприятные последствия. Замечено, что обязанность доказать наличие законного основания для увольнения и соблюдение установленного порядка увольнения возлагается на работодателя. Рассмотрены нормы зарубежного законодательства и сделан вывод, что там уже более благоприятная ситуация в области обсуждаемого вопроса.

05.01—02.13.310.

349.22:331.109.332/334 Марушева О. А. Досвід правового регулювання внутрішнього трудового розпорядку в країнах далекого зарубіжжя / *О. А. Марушева* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 305—310.

Відмічено, що у світлі серйозної трансформації правового регулювання внутрішнього трудового розпорядку на виробництві необхідно використовувати нові способи правового регулювання. Наголошено, що внутрішній розпорядок перестав зводитися лише до заходів щодо підтримання трудової дисципліни. З'ясовано питання щодо необхідності чіткого і вичерпного переліку у нормативно-правових актах всіх видів правопорушення. Розглянуто сутність правового

регулювання внутрішнього трудового розпорядку на підприємствах різних країн світу.

05.01—02.13.311.

349.22:331.108.644.1 Мельничук Н. О. Пропозиції щодо правового регулювання застосування штрафів до працівників / *Наталія Олексіївна Мельничук* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 179—182.

Проаналізовано ситуацію, яка існує із накладенням дисциплінарних стягнень на працівників, з'ясовано їх ефективність. Визначено ті напрями, в яких має здійснюватися регулювання застосування штрафів за допомогою норм права. Використано наукові здобутки О. Панасюка, В. Щербини та здійснено ґрунтовну аналітичну роботу. Надано пропозиції щодо напрямів правового врегулювання застосування штрафів до працівників, які сьогодні як явище фактичної діяльності реально існують, але залишаються поза правовим полем, що, з одного боку, слід розцінювати як свавілля роботодавців, а з іншого — як один із способів пристосування роботодавців до нових умов ринку, чого, на жаль, поки що не робить законодавець.

05.01—02.13.312.

349.23:331.106.24 Морозов С. Колективний договір як форма участі працівників в управлінні підприємством / *Станіслав Морозов* // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 89—92.

Проаналізовано значення колективного договору як регулятора колективних відносин на підприємстві. Звернуто увагу на те, якщо в законах та інших нормативних актах не всі інтереси сторін трудових відносин щодо участі в управлінні можна врахувати, то в колективних договорах їх можна передбачити. Відмічено, що потенційні можливості колективного договору в повному обсязі ще не були реалізовані. Рекомендовано у колективному договорі більше уваги приділяти створенню належних умов для участі працівників в управлінні підприємством.

05.01—02.13.313.

349.233(470) Мун О. Пределы материальной ответственности работника / *Оксана Мун* // Трудовое право. — 2012. — № 12. — С. 9—30.

Отмечено, что ТК РФ предусматривает два вида ответственности работника: индивидуальная ответственность; коллективная (бригадная) ответственность (ценности вручаются заранее определенной группе лиц, на которую возлагается полная материальная ответственность за их недостачу (ст. 245 ТК РФ). Рассмотрены два вида индивидуальной материальной ответственности работника: ограниченная материальная ответственность (размер возмещаемого ущерба в пределах среднемесячного заработка); полная материальная ответственность (работник в определенных случаях возмещает ущерб в полном объеме). Выделены наиболее типичные случаи причинения ущерба, за которые наступает мате-

риальная ответственность работника в размере, не превышающем среднего месячного заработка. Приведены четыре условия привлечения работника к ответственности. Констатируется, что привлечь работника к материальной ответственности можно лишь при наличии всех четырех условий, в случае если отсутствует хотя бы одно, то взыскать ущерб невозможно. Определен порядок возмещения ущерба.

05.01—02.13.314.

349.22(477):331.109 Мусієнко Б. Ю. Спеціалізована трудова юстиція в контексті реформування судової системи України / *Б. Ю. Мусієнко* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 347—351.

Обґрунтовано необхідність створення спеціалізованих судів трудової юстиції. Досліджено та проаналізовано українське законодавство на предмет визначення передумов до створення системи врегулювання трудових спорів спеціалізованими трудовими судами. Рекомендовано в проєкті ТК України закріпити розділи «Індивідуальні трудові спори», внести зміни та доповнення до ЗУ «Про порядок вирішення трудових спорів (конфліктів)», зміни та доповнення до ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», прийняти ЗУ «Про трудові суди» та Трудовий процесуальний кодекс України.

05.01—02.13.315.

349.2(477):34.03 Новосельська І. Питання визначення трудової відповідальності як виду юридичної відповідальності / *Ірина Новосельська* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 50—54.

Досліджено проблеми визначення трудової відповідальності як одного з центральних у науці трудового права питань через призму визначення поняття «правопорушення», яке є суспільно шкідливим явищем, вчинення якого зумовлює юридичну відповідальність. Зазначено, що для всіх видів трудової відповідальності характерні такі загальні ознаки: це види відповідальності одного суб'єкта трудових правовідносин перед іншими, так звані внутрішні види відповідальності; зв'язок видів трудової відповідальності з державою має опосередкований, латентний характер і зумовлений наявністю відповідних правових норм і правом працівника оспорювати дії іншої сторони в суді; конкретні склади правопорушень, за які передбачена трудова відповідальність (у КЗпП України та трудовому законодавстві у повному обсязі не передбачені); суб'єктами, які притягаються до трудової відповідальності, можуть бути сторони трудових правовідносин та їх представники.

05.01—02.13.316.

349.22:331.109.4(470) Петрушкина А. В. Некоторые вопросы ограничения права работодателя на прекращение трудового отношения /

Анна Васильевна Петрушкина // Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1. — С. 37–39.

Представлено исследование оснований законодательного закрепления права работодателя на прекращение трудового отношения с работником. На основе анализа и оценки действующих в настоящее время в России нормативных правовых актов и практики их применения определены наиболее существенные проблемы правового регулирования ограничения права работодателя на прекращение трудовых отношений. Сделан вывод о том, что установление ограничения права работодателя на прекращение трудового отношения продиктовано интересами всего общества в целях обеспечения защиты занятости, предотвращения безработицы и не нарушения закрепленного в трудовом законодательстве права на труд.

05.01–02.13.317.

349.22:331.315(470) Пикалова А. Командировки / *А. Пикалова* // Трудовое право. — 2012. — № 8. — С. 89–96.

Представлен анализ судебной практики, связанной с определением понятия «служебная командировка». Проанализирована судебная практика по расходам, связанным с командировками. Отмечено, что для работодателей, не финансируемых из российского федерального бюджета, нормы суточных устанавливаются коллективным договором или локальным нормативным актом. Сделан вывод, что наиболее удобно прописать порядок выплаты работнику суточных в коллективном трудовом договоре, если же в организации таковой отсутствует, то необходимо подготовить и утвердить внутренний локальный акт, например «Положение о командировках», статьями которого необходимо руководствоваться при направлении работника в командировку и выплате ему суточных. Этот документ сможет систематизировать работу кадровой службы и бухгалтерии предприятия.

05.01–02.13.318.

349.22:331.108.47(470) Погодина И. Правовая природа ротации персонала / *Ирина Погодина* // Вопросы трудового права. — 2012. — № 10. — С. 68–72.

В статье рассмотрены правовые аспекты перевода сотрудников на другую работу. Приведена ретроспектива данного института трудового права. Даны рекомендации работодателям по оформлению перевода при осуществлении ротации. Рассмотрены вопросы отличия перевода на другую работу от перемещения. Отмечено, что правовое понятие «перемещение работника» отличается от правового понятия «перевод на другую работу» по доказанности следующих юридически значимых обстоятельств: во-первых, отсутствия изменений трудовой функции работника; во-вторых, отсутствия изменений доказывает отсутствие перемещения работника; в-третьих, отсутствия необходимости получать согласие работника на осуществле-

ние его перемещения. При переводе в той же организации на другую постоянную работу работодатель оформляет приказ, основанием для издания которого являются подписанные сторонами изменения к трудовому договору. Постановлением Госкомстата России от 5 января 2004 г. утверждена унифицированная форма (№ Т-5) приказа о переводе работника на другую работу в той же организации.

05.01–02.13.319.

349.22:331.31(470) Савельева А. Ненормированный рабочий день: на что могут рассчитывать работники? / *Анна Савельева* // Трудовое право. — 2012. — № 10. — С. 59–78.

Рассмотрена актуальная судебная практика, связанная с применением норм, регулирующих режим ненормированного рабочего времени. Отмечено, что право на дополнительный отпуск за ненормированный рабочий день имеют только те работники, перечень должностей которых указан в коллективном договоре или в правилах внутреннего трудового распорядка. Там же должно быть установлено и количество дней предоставляемого отпуска. В противном случае при привлечении работника к дополнительным работам данная работа будет считаться сверхурочной, должна оформляться приказом и оплачиваться в соответствии с ТК РФ. Предоставление одновременно и отпуска, и оплаты за сверхурочную работу невозможно. Указано на то, что законодатель установил минимальное количество дней дополнительного отпуска за ненормированный рабочий день, не ограничивая работодателей в предоставлении большего количества дней. Тем не менее увеличение продолжительности дополнительного отпуска является правом работодателя, а не его обязанностью.

05.01–02.13.320.

349.22:331.108.26(470) Станскова У. К вопросу о конфиденциальности локальных нормативных актов и других документов работодателя / *Ульяна Станскова* // Вопросы трудового права. — 2012. — № 12. — С. 31–36.

Рассмотрена проблема установления режима конфиденциальности в отношении локальных нормативных актов работодателя и ограничения доступа работников к таким актам. На практике данная проблема вызывает отказ работодателя в предоставлении копий локальных нормативных актов работникам. На основе примеров судебной практики и действующего законодательства определены те локальные нормативные акты, к которым не может быть ограничен доступ работников. Отмечено, что для исключения злоупотребления правом на ограничение доступа к локальным нормативным актам со стороны работодателя в ТК РФ должно быть предусмотрено, что локальные нормативные акты, устанавливающие права и обязанности работников, должны находиться в открытом доступе для своих работников, а именно: правила внутреннего трудового распорядка, положения об охране труда, коллектив-

ний договір, положення по оплаті праці, об аттестації, о нормуванні праці, по питаннях робочого часу і часу відпочинку, по обробці, передачі і захисті персональних даних.

05.01—02.13.321.

349.22:351.761.2(470) Хныкин Г. В. Правовые вопросы, связанные с курением на работе / Геннадий Валентинович Хныкин // Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1. — С. 26—30.

Проаналізовано законодавство, пов'язане з заборонами куріння на роботі. Предложено варіанти зміни і доповнення ТК РФ, локальної практики, присвячені антитабачним проблемам. Вказано на те, що цілеспрямовано доповнити ст. 109 ТК РФ ч. 3 наступного змісту: «Работодатель в правилах внутреннего трудового распорядка устанавливает периодичность и продолжительность перерывов для курения». По мнению автора, работодателю должна быть предоставлена возможность увеличения рабочего времени курильщиков на продолжительность их перекуров. Сделан вывод, что действующее российское законодательство и законопроект, посвященный антитабачным проблемам, недостаточно учитывают зарубежный опыт и не решают кардинальные вопросы, связанные с табакокурением на работе. На повсеместный запрет курения на работе российский законодатель пока не решился.

05.01—02.13.322.

349.22 Цесарський Ф. А. Актуальні проблеми укладення трудових договорів в сучасних умовах економічного та технологічного розвитку суспільства / Ф. А. Цесарський // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолдспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 490—496.

Розглянуто проблему укладення трудових договорів з урахуванням сучасної суспільно-економічної ситуації та розвитку технологій, які дають змогу сформулювати новий погляд на цей процес. Розглянуто традиційні та інноваційні способи укладення трудових договорів. Наголошено на можливостях використання у цьому процесі нових інформаційних технологій. Зазначено, що сфера укладення трудових договорів буде розширюватися як об'єктивна необхідність розвитку трудового права, оскільки держава сама зацікавлена в тому, щоб уже на стадії укладення трудового договору роботодавець і працівник всебічно і ґрунтовно визначали усі договірні умови, для того щоб у подальшому були відсутні підстави для суперечок і спорів відносно обсягів трудової функції, робочого часу, оплати праці тощо.

05.01—02.13.323.

349.22:331.106 Чанишева Г. І. Співвідношення трудового договору із цивільно-правовими договорами про працю / Г. І. Чанишева // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолдспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 203—213.

лодспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 203—213.

Охарактеризовано існуючі відмінності між трудовим договором та суміжними цивільно-правовими угодами за двома групами ознак: юридичні та економічні. Розкрито співвідношення трудового договору із суміжними правовими угодами про працю, що виявляється у наявності спільних рис та принципових відмінностей. Розглянуто питання про способи захисту працівником своїх прав у разі використання спору щодо правової природи укладеного договору. Підкреслено, що підміна трудових відносин цивільно-правовими не тільки обмежує права працівника, а й може спричинити несприятливі наслідки для роботодавця. Внесено пропозиції щодо удосконалення відповідних норм у проекті ТК України.

Див. також: 01.01—02.13.43, 02.01—02.13.91, 02.01—02.13.105, 06.01—02.13.377.

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Книги

05.01—02.13.324.

349.3:368.914.001.73(477)(094.1) Науково-практичний коментар Закону України «Про пенсійну реформу» / за заг. ред. Ю. І. Руснака. — К.: ЦУЛ, 2012. — 158 с.

Книга містить аналітичний, а в окремій частині хрестоматійний виклад ключових аспектів пенсійної реформи, початок якої було покладено прийняттям Верховною Радою України 8 липня 2011 р. Закону «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи». По суті, мова йде саме про структурні зміни у законодавчому регулюванні пенсійної системи, а не про комплексну реформу, оскільки відсутність якісно нової концепції та ідеології пенсійного страхування вітчизняного зразка, і, тим паче, будь-яких реалістичних гарантій та механізмів втілення в життя задекларованих у них цілей, не дозволяє вести мову про реформу в аспекті наслідків коментованого Закону як такої.

05.01—02.13.325.

349.3(477)(075.8) Право соціального забезпечення України : навч. посіб. (з урахуванням новел пенсійної реформи) / за ред. П. Д. Пилипенка. — 3-тє вид., змін. і допов. — К.: Істина, 2012. — 232 с.

Підготовлено з метою надання допомоги студентам вищих навчальних закладів юридичного профілю у підготовці до іспиту з права соціального забезпечення України. Посібник складається з чотирнадцяти розділів. Конспективний характер викладення матеріалу посібника допоможе систематизувати та пригадати набуті в процесі навчання знання, побудувати схему відповіді на іспиті.

05.01—02.13.326.

349.3:368.914.001.73(477)(075.8) Сирота І. М. Пенсійна реформа в Україні : навч.-метод. посіб. / І. М. Сирота, Л. І. Харитоновна ; НУ ОЮА. — О. : Фенікс, 2012. — 70 с.

Навчально-методичний посібник відповідає програмі спецкурсу «Пенсійна реформа в Україні», створений з метою надання допомоги студентам, які навчаються на соціально-правовому факультеті. Зазначено проблемні питання, які потребують вирішення. Посібник складається з дванадцяти тем. До кожної теми додаються плани практичних занять, питання для дискусії, теми наукових повідомлень і рефератів, завдання для самостійної роботи, задачі, тести та перелік основних нормативно-правових актів.

Автореферати

05.01—02.13.327.

349.3(477)(043.3) Рошканюк В. М. Правове регулювання соціального захисту в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Рошканюк Вадим Михайлович ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2012. — 19 с.

Визначено сутність та поняття соціального захисту в Україні. Доведено, що соціальний захист як правова категорія є більш широким поняттям, ніж соціальне забезпечення, яке є пережитком радянських часів та не може вживатися для позначення діяльності у цій сфері в сучасних умовах, натомість є лише однією із складових частин соціального захисту. Розкрито соціальний захист як функцію та принцип соціальної держави. Встановлено зміст, суб'єкти та підстави виникнення правовідносин у сфері соціального захисту. Охарактеризовано відображення права на соціальний захист в міжнародно-правових актах. Проаналізовано міжнародні стандарти права особи на соціальний захист. Здійснено порівняльну характеристику внутрішньодержавної та європейської систем соціального захисту. Сформульовано основні напрямки удосконалення правового регулювання соціального захисту з метою подальшого розвитку України як соціальної держави.

Статті

05.01—02.13.328.

349.3:368 Галаева Л. А. К вопросу о видах страховых случаев в обязательном социальном страховании / Людмила Анатольевна Галаева // Социальное и пенсионное право. — 2012. — № 3. — С. 4—7.

Статья посвящена анализу норм права социального обеспечения и трудового права РФ, имеющих отношение к страховым случаям в системе обязательного социального страхования. На основе сравнительного анализа таких норм, установления взаимосвязи между ними, автор преследует цель выявить специфику стра-

ховых случаев в системе обязательного социального страхования, установить их точный перечень. По мнению автора, представляется целесообразным сократить перечень страховых случаев за счет объединения нескольких из них, касающихся так или иначе нетрудоспособности застрахованного лица, под более общей формулировкой. Имеются в виду временная нетрудоспособность, наступление инвалидности, несчастный случай на производстве, профессиональное заболевание и пенсионный возраст. Отмечено, что такой сжатый перечень страховых случаев в «рамочном» федеральном законе нужен для устранения противоречий между содержащимися в нем правовыми нормами и статьями других федеральных законов РФ о конкретных видах обязательного социального страхования.

05.01—02.13.329.

351.84:347.64-053.2 Жилиева С. К. О мерах по предоставлению дополнительных гарантий по социальной поддержке детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, и их финансовом обеспечении / Светлана Константиновна Жилиева // Социальное и пенсионное право. — 2012. — № 3. — С. 8—10.

Статья посвящена определению общих принципов содержания и мер государственной поддержки детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей. Конкретный перечень льгот устанавливается в нормах Федерального Закона от 21 декабря 1996 г. № 159 «О дополнительных гарантиях по социальной поддержке детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей». Обращено внимание на то, что субъектами РФ принимаются собственные законы, которые регулируют вопросы предоставления дополнительных гарантий социальной поддержки детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, на территории конкретных субъектов РФ. Раскрыты проблемы финансового обеспечения дополнительных гарантий по социальной поддержке для детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей.

05.01—02.13.330.

349.3:369.5(470) Захаров М. Л. Международные стандарты и российская пенсионная система / М. Л. Захаров // Журнал российского права. — 2012. — № 9. — С. 5—18; № 10. — С. 14—29.

Проанализированы установленные правила выплаты пенсии по старости в России и дана оценка возможным перспективам их изменения в дальнейшем при повышении уровня пенсионного обеспечения. Рассмотрены пути реформирования досрочных пенсий по старости, устанавливаемых в России по различным основаниям. Исследован установленный в России и в других странах пенсионный возраст, показатели, с учетом которых он определяется, а также возможность и методы его корректировки. Изучены проблемы формиро-

вання фінансової бази обов'язального пенсійного страхування, правила визначення рівня пенсії по старості та її обчислення.

05.01—02.13.331.

349.3:368.914(477) Каптар Г. Об'єктивна зумовленість класифікації пенсійного страхування в Україні / *Ганна Каптар* // Юридична Україна. — 2013. — № 1. — С. 73—78.

Наголошено, що в основі характеристики кожного виду пенсійного страхування повинен бути відповідний пенсійний ризик, який відображає його соціальну сутність. Розкрито основні умови та види пенсійного страхування в Україні згідно з чинним законодавством країни та міжнародними законодавчими актами. Зазначено, що проблемою сучасного пенсійного страхування в Україні є надмірна кількість пільгових умов призначення та виплат пенсій. Рекомендовано реформування системи пенсійного страхування в Україні ґрунтувати на нормах міжнародних соціальних стандартів в цій сфері.

05.01—02.13.332.

349.3(477)-057.75 Коробенко Н. П. Міжнародно-правове регулювання пенсійного забезпечення по інвалідності внаслідок загального захворювання / *Н. П. Коробенко* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 309—315.

Проаналізовано універсальні та європейські міжнародно-правові акти в сфері пенсійного забезпечення по інвалідності внаслідок загального захворювання щодо їх відповідності пенсійному законодавству України. Звернуто увагу, що у чинному законодавстві України термін «задовільний рівень життя» не використовується. Внесено пропозиції щодо приведення у відповідність до міжнародних соціальних стандартів окремих положень національного законодавства у сфері пенсійного забезпечення по інвалідності.

05.01—02.13.333.

349.3:368.914(477)-057.4 Кульчицька О. І. Право на пенсію за Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність»: пільга чи дискримінація? / *О. І. Кульчицька* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 279—284.

Досліджено порядок визначення заробітної плати для обчислення пенсії науковому (науково-педагогічному) працівнику. Обґрунтовано думку про те, що проявом дискримінації є можливість врахувати для обчислення пенсії заробітну плату лише за основним місцем роботи, а також обмеження заробітної плати наукових працівників недержавних наукових установ, організацій. З метою усунення дискримінації у правовому регулюванні порядку визначення заробітної плати для обчислення пенсії наукового і науково-педагогічного працівника розроблено ряд положень до чинного законодавства України.

05.01—02.13.334.

349.3:369.5(470) Метелева А. Могут ли действия работодателя лишить работника льготной пенсии? / *Анастасия Метелева* // Трудовое право. — 2012. — № 9. — С. 47—56.

Обращено внимание на то, что нередко случаи, когда работники, обладающие правом на льготную пенсию, выработав необходимое количество лет, обращаются в Пенсионный фонд РФ за ее назначением, но им отказывают. И, как правило, отказывают из-за ошибок, допущенных работодателем. Проанализированы самые распространенные из них, большей частью относимые к назначению льготных пенсий работникам, осуществляющим лечебную и иную деятельность по охране здоровья в учреждениях здравоохранения, и работникам, осуществляющим педагогическую деятельность в учреждениях для детей. Указано, что периоды нахождения на курсах повышения квалификации являются периодами трудовой деятельности работника и должны включаться в стаж работы для назначения льготной пенсии. Рассмотрен вопрос, когда работодатель не должным образом исполняет свои обязательства по уплате обязательных страховых взносов за работника. Сделан вывод, что неуплата страхователем (работодателем) в установленный срок или уплата не в полном объеме страховых взносов в Пенсионный фонд РФ в пользу работающих у него по трудовому договору застрахованных лиц не должна препятствовать реализации ими права своевременно и в полном объеме получать трудовую пенсию. Приведен пример судебной практики, когда Октябрьским районным судом г. Ижевска были удовлетворены требования истицы, просившей суд включить в ее специальный стаж лечебной деятельности, дающей право на досрочное назначение трудовой пенсии по старости, периоды ее нахождения в отпуске по уходу за ребенком в возрасте до трех лет, не включенный ранее Пенсионным фондом в ее специальный стаж лечебной деятельности, вплоть до 18 сентября 1994 года.

05.01—02.13.335.

349.3:369.5(477).001.73/46 Сирота І. М. Пенсійна реформа та новачі її здійснення в солідарній системі / *І. М. Сирота* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 294—299.

Проаналізовано сучасний стан пенсійного забезпечення в Україні. Досліджено основні нововведення пенсійної реформи та етапи її проведення. Проведено детальний аналіз правового регулювання пенсійного забезпечення окремих категорій осіб. Розглянуто актуальні питання впровадження накопичувального рівня пенсійної системи. Підкреслено, що всі зміни в пенсійній реформі не розповсюджуються на пенсіонерів, пенсії яким були призначені до вступу в силу нового Закону про пенсійну реформу, в тому числі пенсіонерів, які продовжують працювати.

Зазначено, що реформування пенсійної системи повинно позитивно вплинути на всю систему соціального захисту населення України.

05.01—02.13.336.

347.764 Сільченко С. О. Механізм правового регулювання соціального страхування: теоретичні аспекти / С. О. Сільченко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 288—294.

Проаналізовано погляди науковців щодо поняття механізму правового регулювання. З позицій загальної теорії права проведено дослідження елементів механізму правового регулювання соціального страхування. Механізм правового регулювання соціального страхування розглядається як динамічна система, де кожній стадії правового регулювання притаманні певні правові засоби. Зазначено, що оптимальна модель правового регулювання соціального страхування передбачає фіксацію у нормі права певної моделі соціального забезпечення та умов його надання, встановлення необхідних юридичних фактів і виникнення на цій підставі соціально-страхових правовідносин з метою реалізації права особи на певний вид забезпечення, а також прийняття органом соціального страхування на підставі волевиявлення застрахованого чи іншої уповноваженої особи правозастосовного акту, спрямованого на фактичне забезпечення громадянина тим чи іншим благом.

05.01—02.13.337.

349.3:616-082 Соколова Н. А. Качество медицинской помощи как критерий компенсации социального риска: проблемы правоприменения / Наталья Александровна Соколова // Социальное и пенсионное право. — 2012. — № 4. — С. 29—32.

Статья посвящена рассмотрению медицинской помощи как вида социального обеспечения, а ее качества — как характеристики, необходимой для компенсации социального риска. Проведен анализ позиции законодателя, научных точек зрения специалистов в различных отраслях права. Особого внимания заслуживает позиция законодателя по установлению характеристик надлежащей медицинской помощи, выраженная в нормах Федерального закона от 29 ноября 2010 г. «Об обязательном медицинском страховании в Российской Федерации». Сделан вывод, что для признания медицинской помощи качественной она должна соответствовать определенным стандартам, которые следует считать социальными. Указано на необходимость дальнейшего продуманного и последовательного совершенствования действующего законодательства, как части установления общих норм, закрепляющих гарантии социального обеспечения, предоставляемого в натуральной форме, определенного уровня, достаточного для компенсации социального риска, так и специальных — определяющих конкретные требования к медицинским

ким услугам, выступающим объектом социально-обеспечительных правоотношений.

05.01—02.13.338.

347.15/17:616-082(470)-056.26 Шестаков В. П. Современные подходы к нормативно-правовому регулированию в области оказания ситуационной помощи инвалидам / Владимир Петрович Шестаков, Александр Анатольевич Свинцов, Владимир Иванович Радута // Социальное и пенсионное право. — 2012. — № 4. — С. 16—20.

В качестве объекта исследования рассмотрены правовые подходы в регулировании нового понятия «ситуационная помощь». Отмечено, что определение видов ситуационной помощи инвалиду должно быть возложено на федеральные учреждения РФ медико-социальной экспертизы. Представлен перечень видов ситуационной помощи, которые должны оказываться инвалидам. Проанализированы нормативные документы. Сделан вывод о том, что уровень нормативно-правового регулирования оказания ситуационной помощи инвалидам должен быть осуществлен на федеральном уровне с принятием постановления Правительства РФ и внесением изменений и дополнений в ряд федеральных законов.

05.01—02.13.339.

342.734:614-082 Шкарин В. В. Право на здоровье: современные тенденции развития законодательства в области здравоохранения / Владимир Вячеславович Шкарин, Глеб Юрьевич Бударин // Социальное и пенсионное право. — 2012. — № 4. — С. 5—8.

Отмечено, что любой человек при обращении в учреждения здравоохранения за медицинской помощью становится пациентом, приобретает соответствующие этому статусу права и обязанности. Однако законодательное оформление этих прав и обязанностей не всегда соответствует этическим ожиданиям пациентов и медицинских работников. Статья посвящена анализу возникающей коллизии и формулирует некоторые представления, способствующие ее преодолению. Обращено внимание на то, что этическая некомпетентность разработчиков проекта нового Закона «Об охране здоровья граждан» и законодателей, рассматривавших его, заставляет принципиально поставить вопрос о необходимости этической экспертизы законопроектов в области охраны здоровья. Приведены примеры того, как этические вопросы в новом законе вообще представлены некорректно. Сделан вывод о том, что последние законодательные акты в сфере охраны здоровья показывают, что идет процесс формализации отношений в медицине, который неизбежно связан с ее деэтизацией и дегуманизацией.

12.00.06. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Книги

06.01—02.13.340.

349.41(477)(075.8) Мірошніченко А. М. Земельне право України : навч. посіб. / А. М. Мірошніченко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К. : Алерта, 2012. — 392 с.

Посібник містить опис системи правових норм, що складають земельне право України, практики їх застосування, а також положень земельно-правової доктрини. Видання має окремі риси збірника законодавства, наводить велику кількість цитат з нормативно-правових актів. Особливістю посібника також є те, що матеріал систематизований за кількома рівнями: основні положення подаються більшим штрихом, а додаткові відомості для поглибленого вивчення відокремлено і подано меншим шрифтом.

Автореферати

06.01—02.13.341.

349.42(477)(043.3) Єлькін С. В. Правове регулювання ландшафтного використання та охорони земель в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Єлькін Сергій Володимирович ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2012. — 20 с.

Проведено аналіз поняття, ознак та характерних рис ландшафтного підходу до регулювання земельних відносин. Визначено юридичну природу «ландшафтного використання та охорони земель». Досліджено правові форми використання земель на різних ландшафтах. З'ясовано сутність правового забезпечення планування у сфері ландшафтного використання земель. Обґрунтовано пропозиції щодо необхідності доповнення норм чинного земельного законодавства України положеннями по забезпеченню ландшафтного використання й охорони земель.

Реферати

06.01—02.13.342.

341.1/8:349.6:504.06 Антонюк У. В. Правова охорона земель: міжнародний та європейський досвід / У. В. Антонюк // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 257—265.

Стаття У. В. Антонюка присвячена дослідженню механізмів правової охорони земель у міжнародному та європейському праві навколишнього середовища. Автор вважає, що в сучасних умовах розвитку глобалізаційних процесів, які відбуваються в усьому світі, важливу

роль у механізмі охорони довкілля в цілому й у сфері використання і охорони земель повинні відігравати норми міжнародного та європейського права навколишнього середовища.

Перш за все, у статті проаналізовано кількісні та якісні показники стану земельних ресурсів в Україні. Також автором зазначається, що одним із пріоритетних екологічних завдань в Україні сьогодні повинно стати призупинення деградаційних процесів у сфері використання та експлуатації земельних ресурсів. Так, ступінь деградації земель в Україні у процесі техногенного впливу перевищує 60 відсотків, при цьому площі еродованих земель непинно зростають. Крім того, порушено проблеми радіоактивного забруднення земель внаслідок аварій на атомних електростанціях, випробуванні ядерної зброї, при видобутку радіоактивних речовин.

На думку автора у контексті міжнародного захисту навколишнього середовища відсутні чіткі та безпосередні міжнародно-правові механізми регулювання відносин щодо правового режиму охорони земель. Однак вагомим актом залишається якість міжнародно-правових актів, які опосередковано визначають охорону земель. Проаналізовано основні напрями міжнародно-правового регулювання відносин, які побіжно пов'язані з охороною земель.

Підводячи висновки, автор статті вказує на відсутність комплексних та наявність диференційованих підходів до забезпечення міжнародно-правового та європейського регулювання землеохоронних відносин.

А. Б. Наконечний

06.01—02.13.343.

349.412.22(477) Дроздюк Т. Сутність та інфраструктура ринку земель в Україні / Т. Дроздюк // Юридична Україна. — 2012. — № 10. — С. 76—80.

Одне з основних завдань сучасного етапу реформування економіки — це формування конкурентного ринкового середовища в усіх її сферах та захист прав учасників економічних відносин. У даній статті аналізуються різні теоретичні підходи до визначення сутності ринку земель, адже, як зазначає автор, поряд з працею і капіталом найважливішим фактором виробництва є земля. Було розглянуто інфраструктуру ринку земель як один з основних структурних елементів, що впливає на ефективність функціонування ринку земель в Україні.

Визначено, що в існуючій юридичній практиці поняття ринку та обігу земель дуже часто змішуються і справедливо зазначено, що проблема формування інфраструктури ринку земель надзвичайно актуальна для країн з перехідною економікою, у тому числі і для України.

На сучасному етапі, коли ринок землі ще остаточно не сформовано, збільшується роль

держави у регулюванні цих процесів. Тому необхідно не тільки впровадити цивілізований ринок земель, а й створювати ефективну його інфраструктуру.

На переконання автора, розвиток ринку земель і формування ринкової інфраструктури має відбуватися під контролем держави через уповноважені органи та необхідно продовжувати створювати нормативно-правову базу регулювання ринку земель, процесів формування ринкової інфраструктури. У зв'язку з цим значна роль відводиться законопроекту «Про ринок земель».

За підсумками проведеного дослідження позиції різних науковців щодо сутності ринку земель автор дійшов висновку, що більш повно ринок земель доцільно визначити як систему юридичних і економічних відносин між відчувачами та набувачами земельних ділянок або прав на них, часток у праві спільної власності на землю, що виникають на підставі їх купівлі-продажу, оренди, обміну, застави, дарування, успадкування та інститутів (елементів), що обслуговують, забезпечують права та встановлюють певні функції щодо нормального режиму організації ринку. Також зазначив, що у законі потрібно чітко визначити роль держави та рівень державного втручання стосовно процедури організації ринку земель, створення його інфраструктури, вирішення питань розвитку ринку земель.

М. М. Заверюха

06.01–02.13.344.

349.414(477.75):712.3 Дяченко В. Організаційно-правові та методичні засади розроблення проекту землеустрою щодо відведення земель історико-культурного призначення / В. Дяченко, К. Галіна // Землевпорядний вісник. — 2012. — № 10. — С. 10–15.

В статті Валентини Дяченко та Катерини Галіної досліджується проблема комплексного аналізу земель історико-культурного призначення, їх правовий режим, умови відведення земельної ділянки у постійне землекористування в межах населеного пункту. Вищезазначені питання розглянуті на прикладі відведення земельної ділянки Національному заповіднику «Херсонес Таврійський» у місті Севастополі, встановлення її охоронної зони, відповідних обмежень (обтяжень) у користуванні.

Аналізуючи результати дослідження про види об'єктів культурної спадщини та проводячи коротку історико-культурну характеристику Херсонеса Таврійського, автори доходять висновку, що він є надзвичайно важливим історико-культурним об'єктом в Україні, входить до п'ятірки найбільших туристичних центрів в Україні та відповідно до правового режиму йому надано статус Національного заповідника. Крім того, Херсонес цінний не тільки пам'ятками на території колишнього поселення, багатьма важливими об'єктами знаходяться на дні моря.

Надалі досліджено основні етапи відведення земельної ділянки Національному заповіднику «Херсонес Таврійський», а саме: роботи, що передували розробці проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки; підготовчі роботи з розробки проекту землеустрою, характеристика містобудівної документації; зміст геодезичних та кадастрових робіт на об'єкті проектування; розробка проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки; затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки; погодження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, земельна експертиза проекту; перенесення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки в натуру; встановлення охоронних зон навколо об'єкта.

Важливим є те, що всі вищезазначені етапи дослідження проблеми, проведені з урахуванням нормативно-правового регулювання та практичного досвіду відведення відповідної земельної ділянки. Акцентується увага також на проблемах, які виникали на кожному з етапів, та недоліках законодавчого регулювання.

Автори доходять висновку, що ключовою проблемою сучасного землеустрою є відсутність на планово-картографічних матеріалах меж об'єктів історико-культурного призначення, їх охоронних зон, а також відсутність затвердженого порядку складу та змісту проекту землеустрою. Часто не встановлюють межі таких земель у зв'язку з недостатнім державним фінансуванням, незацікавленості в їх встановленні з боку органів державної влади та місцевого самоврядування.

А. Б. Наконечний

06.01–02.13.345.

347.453.1(470) Козырь О. М. Одностороннее расторжение договора аренды земельного участка / О. М. Козырь // Экологическое право. — 2012. — № 5. — С. 34–37.

Статья О. М. Козырь, доцента кафедры экологического и земельного права факультета МГУ им. М. В. Ломоносова, посвящена новому виду принудительного прекращения права на землю, который введен в 2012 году по отношению к праву долгосрочной аренды земельных участков для целей строительства.

Достаточно подробно рассмотрены проблемные вопросы взаимоотношений между арендатором, арендодателем и инвестором при строительстве многоквартирных домов на примере строительства объектов в г. Москве и г. Санкт-Петербурге. Кроме нормативно — правового анализа законодательства Российской Федерации, которое закрепляет исследуемые положения, автор обращается к предпосылкам возникновения нормы.

Достаточно интересным является то, что автор обращается к судебной практике. Так, проанализировав материалы дел, а также обратившись к аналогичным делам, автор приходит к выводу, что суды не допускали произвольное расторжение долгосрочных договоров аренды зе-

мельных участков по искам Департамента земельных ресурсов г. Москвы, каждое же дело рассматривали конкретно и подобные иски удовлетворяли лишь в тех случаях, когда имелись существенные нарушения условий договора со стороны арендатора. Как утверждает сам автор, судебная практика стала основой для принятия вышеупомянутой новеллы, в связи с чем и были дополнены условия для получения возможности одностороннего расторжения договора аренды земельных участков.

Подводя выводы, автор указывает, что практика внесудебного одностороннего прекращения аренды земельных участков, отведенных для строительства, будет негативно влиять на привлечение инвестиций в строительство и развитие городов. Так, в связи с большим объемом и стоимостью подготовительных работ, в частности, на составление проектов, подготовку участков для строительства, с одной стороны, и возможность одностороннего прекращения договора аренды со стороны государственных или муниципальных органов, с другой стороны, инвесторы не желают вкладывать средства, не имея гарантий их компенсации.

А. Б. Наконечный

06.01—02.13.346.

349.412.2(470) Корнеев А. Л. Некоторые вопросы образования земельных участков / *А. Л. Корнеев* // Экологическое право. — 2012. — № 5. — С. 38—43.

В статье А. Л. Корнеева, доцента кафедры экологического и земельного права факультета МГУ им. М. В. Ломоносова, подробно освещаются вопросы образования земельных участков. Указывается, что понятие «образование земельного участка» приобрело особую актуальность и практическое значение. Это целесообразно связывать как с необходимостью в земельных ресурсах, так и с важностью четкого определения данного термина.

Автор отмечает, что понятие «образование земельных участков» следует понимать двояко. Во-первых, это возникающий эффект в силу соответствующих действий, а не сами действия, т.е. образование земельных участков при разделении, объединении, перераспределении, выделении земельных участков. Во-вторых, этот термин следует понимать не только как конечный результат, но и как конкретные действия, которые приводят к нему, включая процедуры межевания, присвоения кадастрового номера, определения границ.

Исследуя процесс формирования земельного участка, автор опирается на законодательство РФ, отмечает, что нормативно-правовое определение понятия «формирование земельного участка» неполно выражает суть этого понятия. Указывая на проблемные моменты в определении площади земельного участка, его идентификации, обособления других объектов на земельном участке, автор акцентирует свое внимание на вопросах установления границ земельного

участка. Кроме того, поднимается вопрос формирования кадастровой карты земельного участка, его кадастрового номера и др.

Отдельно освещена проблема, связанная с правами собственников многоквартирных домов на придомовую территорию, принадлежность этой территории к дому и границ реализации прав домовых объединений на такие земли. Как отмечает автор, эта проблема требует безотлагательного решения в связи со значительным количеством споров по данному поводу.

А. Б. Наконечный

06.01—02.13.347.

347.278(477) Кулинич П. Ф. Формування правових засад створення та діяльності Державного земельного банку: стан та перспективи / *П. Ф. Кулинич* // Земельне право України: теорія і практика. — 2012. — № 10. — С. 20—25.

У вищезазначеній статті розглядаються стан і перспективи формування правових засад створення та діяльності Державного земельного банку. Перший крок зроблений у березні 2012 р., коли до Бюджету України були внесені зміни, які дозволяють Кабінету Міністрів України використати 120 млн грн бюджетних коштів для формування статутного фонду Державного земельного банку. Кабінет Міністрів України 2 липня 2012 р. прийняв постанову «Про створення Державного земельного банку», якою визначив, що Державний земельний банк має бути створений відповідно до ст. 7 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

18 вересня 2012 р. проект ЗУ «Про внесення змін до Закону України “Про банки і банківську діяльність” щодо державного земельного банку» був розглянутий Верховною Радою України у першому і другому читанні з незначним інтервалом у часі та прийнятий у цілому. Даний законопроект спрямований на легалізацію створення Державного земельного банку з точки зору вимог ЗУ «Про банки і банківську діяльність», який висуває дуже суворі вимоги щодо створення банківських установ. Зокрема, законопроектом, по-перше, передбачено надання Кабінету Міністрів України дозволу на формування статутного капіталу Державного земельного банку за рахунок грошових внесків та внесків у вигляді земельних ділянок. По-друге, Державному земельному банку надано право здійснювати операції з земельними ділянками та майновими правами щодо них відповідно до законодавства України у сфері земельних відносин та свого статуту.

На думку П. Ф. Кулинич, це буде принципово нова банківська установа: він поєднуватиме у собі функції іпотечного банку, який надаватиме кредити під заставу землі; буде державним торговцем, який купуватиме та продаватиме землю та права на неї; вчинятиме інші правочинні дії щодо землі (міна, оренда тощо). Також автор зазначає проблеми, з якими зіткнеться законодавець прийняття даного закону, зокрема незрозумілим залишається, на основі якого права дер-

жава передаватиме власні землі до статутного капіталу Державного земельного банку.

Автор пропонує вихід з «глухого законодавчого кута» шляхом введення в земельне законодавство України інституту права господарського відання та внесення змін у відповідні законодавчі акти.

М. М. Заверюха

06.01—02.13.348.

349.41(477).001.73 Петлюк Ю. С. Земельна реформа в Україні на сучасному етапі: проблеми правового забезпечення / Ю. С. Петлюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 12. — С. 63—68.

У даній статті висвітлюються результати дослідження на основі аналізу земельного законодавства з окремих проблем правового забезпечення земельної реформи в Україні на сучасному етапі, зокрема недостатнього юридичного, організаційного та економічного забезпечення становлення й функціонування ринку земель, а також відсутності правового механізму забезпечення прав та інтересів власників земельних ділянок і землекористувачів в умовах запровадження ринкових відносин.

Одним з основних напрямів реформування земельних відносин у агропромисловому комплексі України було здійснення приватизації земель сільськогосподарських підприємств та організацій, тобто передача їх з державної власності у приватну власність громадян. Таким чином, дотримувався головний принцип реформування земельних відносин у сільськогосподарській сфері: передача землі у власність тим, хто її обробляє. Водночас більшість визначених завдань земельного регулювання залишаються невирішеними, оскільки комплексний розвиток аграрного сектору економіки не визнано одним із пріоритетів державної політики у відповідній галузі та не здійснена системна реформа аграрних відносин.

Ю. С. Петлюк розглядає деякі з основних проблем земельної реформи, а саме: катастрофічне дроблення сільськогосподарського земельного фонду та відсутність цивілізованого ринку землі.

Автор зазначає, що його дослідження на основі аналізу земельного законодавства окремих проблем правового забезпечення земельної реформи в Україні на сучасному етапі надає можливість стверджувати, що недостатній рівень правового, організаційного та економічного забезпечення становлення й функціонування ринку земель і відсутність правового механізму забезпечення прав та інтересів власників земельних ділянок і землекористувачів в умовах запровадження ринкових відносин є суттєвими підставами, щоб визнати, що завершення земельної реформи в Україні, про яке часто ведуться розмови у певних провладних колах, є недоцільним і передчасним.

М. М. Заверюха

06.01—02.13.349.

349.412(477):352 Самородов А. Правове регулювання повноважень місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин щодо розпорядження землями державної власності / А. Самородов // Вісник Академії правових наук України: зб. наук. пр. / Президія НАПрН України, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — № 3. — С. 168—175.

У вищезазначеній статті досліджується питання правового регулювання повноважень місцевих державних адміністрацій в галузі земельних відносин. Автор зазначає, що основні повноваження місцевих державних адміністрацій в галузі земельних відносин закріплені в ст. 17 ЗК України та ст. 21 ЗУ «Про місцеві державні адміністрації». Так, питання розмежування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування в сфері земельних відносин пов'язане з процесом розмежування земель державної та комунальної власності, який розпочався із прийняттям ЗК України і не завершився і до нашого часу.

Крім того, аналізуючи питання щодо земель комунальної власності, автор доходить висновку, що такі землі в Україні практично відсутні, незважаючи на нормативно-правове закріплення їх правового режиму та статусу. Основною проблемою вбачається відсутність форми державного акта щодо права комунальної власності на землю.

Наступною проблемою, яка висвітлюється у статті, є питання розмежування повноважень органів державної влади в сфері розпорядження землями державної власності. Зазначено, що незалежно від місця розташування земельної ділянки, її цільового призначення, у разі розташування на земельній ділянці об'єктів нерухомості, зазначених у підп. 2 п. 12 Перехідних положень ЗК України, розпорядження землями державної власності здійснюють державні органи приватизації. На думку автора, існування зазначеної норми заважає органам місцевого самоврядування повноцінно розпоряджатися відданим їм землями.

Таким чином, вказано на існування колізій та прогалин, які породжують неврегульованість земельних відносин у сфері повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування щодо реалізації прав на землю. Запропоновано удосконалити правове регулювання шляхом правотворчої діяльності в процесі реформування в Україні земельного законодавства.

А. Б. Наконечний

06.01—02.13.350.

349.415(477) Сухоруков М. Проблеми здійснення самоврядного контролю за використанням та охороною земель / М. Сухоруков // Землевпорядний вісник. — 2012. — № 10. — С. 25—26.

У даній статті автор розглядає питання виявлення і дослідження прогалин законодавства щодо реалізації радами повноважень у сфері

здійснення самоврядного контролю за використанням та охороною земель та розробляє пропозиції по їх усуненню. Автор зазначає, що ради мають повноваження здійснювати самоврядний контроль за використанням та охороною земель комунальної власності, проте останні де факто не існують, а чинним законодавством встановлено повноваження рад лише щодо розпорядження землями до завершення робіт з розмежування.

Існуючі прогалини законодавства роблять недовірливим на практиці інститут самоврядного контролю за використанням та охороною земель. Такий стан негативно впливає на розвиток земельних відносин, а особливо на збереження земель як основного національного багатства нашої країни.

У вищезазначеній статті автор пропонує внести зміни до чинного законодавства, зокрема до п. 12 розділу X Перехідних положень ЗК України, передбачивши, що ради мають повноваження не лише щодо розпорядження землями у межах населених пунктів, а й для здійснення контролю за охороною та використанням таких земель. На думку автора, потрібно укласти місцеві положення про самоврядний контроль на території відповідного населеного пункту та приймати рішення щодо затвердження цих положень. Також потрібно внести зміни до ст. 189 ЗК України, доповнивши її абзацом другим такого змісту: «Порядок організації та здійснення самоврядного контролю за використанням та охороною земель встановлюється Положеннями, які затверджуються відповідними радами».

Це, на переконання автора, позитивно позначиться на збереженні земель як основного багатства України.

М. М. Заверюха

06.01—02.13.351.

349.41(477):332.33 Таможній О. В. Правове регулювання надання адміністративних послуг у сфері земельних ресурсів / *О. В. Таможній* // Наше право. — 2012. — № 3, ч. 2. — С. 76—81.

У вищезазначеній статті розглядаються актуальні питання надання органами місцевого самоврядування адміністративних послуг та аналізується сучасний стан правового регулювання надання адміністративних послуг у сфері земельних ресурсів.

Потреба адміністративної реформи в Україні не викликає сумнівів, але, якщо говорити про адміністративне право та його реформування, то це стосується його як галузі права, відповідної системи законодавства, і аж ніяк не науки.

Серед проблем автор визначає відсутність відповідних методичних рекомендацій і стандартів, які забезпечували б чітку процедуру підготовки документації із землеустрою та оформлення для громадян України державних актів на право власності на земельні ділянки та відсутність чіткої взаємодії між територіальними органами земельних ресурсів, землевпорядними організаціями і державним підприємством «Центр державного земельного кадастру». На

думку автора, слід на законодавчому рівні встановити, що платні земельні адміністративні послуги можуть надаватися тільки органами виконавчої влади. Також слід законодавчо визначити, а для органів місцевого самоврядування і нормативно, розміри плати за надання земельних адміністративних послуг з метою недопущення до зловживань і корупційних дій з боку посадових і службових осіб органів місцевого самоврядування.

Автор переконаний у необхідності прийняття Адміністративно-процедурного кодексу, однак політичні баталії, що тривалий час відбуваються у Верховній Раді України, не дають можливості розглянути і прийняти цей важливий для суспільства документ.

У висновку зазначається, що законодавче врегулювання процедури надання адміністративних послуг забезпечить прозорість, відкритість та відповідальність дій органів публічної адміністрації у сфері надання адміністративних послуг, максимально забезпечить ефективність бажаного результату, сприятиме усуненню «білих плям» як у діяльності самих органів публічної адміністрації, так і в наданні адміністративних послуг у сфері земельних ресурсів.

М. М. Заверюха

С т а т т і

06.01—02.13.352.

341.412:349.6 Барабаш Н. Особливості використання земельних ділянок для видобування корисних копалин / *Наталія Барабаш* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 112—116.

Досліджено окремі теоретичні аспекти правового регулювання використання земельних ділянок, наданих для видобування корисних копалин. Визначено особливості використання зазначених земельних ділянок. Відзначено, що розглянуті обмеження забудови у місцях залягання корисних копалин повинні бути закріплені не лише в законодавстві про надра, а й у положеннях земельного законодавства, оскільки ці обмеження спрямовані на охорону надр і впливають на використання земельних ділянок. У висновках зазначено, що з'ясування особливостей використання земельних ділянок для видобування корисних копалин не вирішує всього спектра проблем правового регулювання відносин у сфері надрокористування та запропоновано напрямки подальших наукових розробок.

06.01—02.13.353.

347.235:656.2 Бахуринська М. М. Правові проблеми оформлення прав на землю в умовах утворення державного акціонерного товариства залізничного транспорту / *М. М. Бахуринська* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 386—392.

Звертається увага на те, що у зв'язку зі створенням нового суб'єкта господарювання залізничного транспорту виникає необхідність закріплення за ним права на землю. Висвітлено проблеми оформлення прав на землю. Розглянуто проблеми суб'єктивного складу права постійного землекористування у зв'язку з утворенням державного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування. Запропоновано розширити коло суб'єктів інституту права постійного землекористування та внести зміни до чинного законодавства України з питань закріплення земель залізничного транспорту за вказаним товариством.

06.01—02.13.354.

349.412.2:332.025.28 Бондаренко Є. В. Актуальні питання визначення поняття об'єктів та суб'єктів приватизації земельних ділянок / *Євгенія Володимирівна Бондаренко* // Наше право. — 2012. — № 3, ч. 1. — С. 194—198.

Досліджено проблеми визначення поняття приватизації земельних ділянок та з'ясовано підходи щодо вирішення зазначеного питання. Надано вичерпний перелік об'єктів та суб'єктів механізму реалізації права на приватизацію земельних ділянок. Звернуто увагу, що зазначені елементи даного процесу дають змогу зрозуміти суть та значення приватизації земель для економічного і соціального розвитку країни.

06.01—02.13.355.

349.412 Галиновская Е. А. Особенности включения земли в правовые отношения в качестве объекта / *Е. А. Галиновская* // Журнал российского права. — 2012. — № 8. — С. 105—111.

Исследованы правовые формы, предусмотренные для обеспечения условий включения земли в правовое регулирование в качестве объекта. При этом особое внимание уделено подходам к решению вопросов из разных отраслей законодательства (гражданского, земельного, градостроительного и др.) Обращено внимание на особенности учета правовых свойств земли как объекта отношений, на роль земельного участка как одного из универсальных объектов правовых отношений и другие аспекты. Отмечено, что любая правовая форма, которую принимает земля, как бы опирается на фактические свойства этого объекта, являющегося базовым для любых правовых и других общественных отношений. Специфика правового регулирования земельных отношений возникает не только из правовой формы, но и из свойств объекта общественных отношений — земли, который оказывается в поле зрения правового регулирования.

06.01—02.13.356.

349.412.2 Данилко Н. І. Засади правового регулювання викупу земельних ділянок для суспільних потреб органами місцевого самоврядування / *Н. І. Данилко* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т дер-

жави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 399—404.

Проаналізовано чинне законодавство України щодо викупу земельних ділянок. Визначено проблему правового забезпечення викупу земельних ділянок органами місцевого самоврядування для суспільних потреб. Досліджено процедуру прийняття органами місцевого самоврядування рішення про викуп земельних ділянок, що перебувають у власності фізичних і юридичних осіб. Визначено порядок повідомлення органами місцевого самоврядування власнику земельної ділянки про її викуп.

06.01—02.13.357.

349.412.3:630 Каракаш І. І. Право власності на користування на землях лісгосподарського призначення / *І. І. Каракаш* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 214—226.

Розглянуто питання щодо права власності на землі лісгосподарського призначення та визначено правове їх використання на власницьких засадах і засадах природокористування. На підставі порівняльного аналізу відповідних положень земельного та лісового законодавства щодо правового режиму лісових земель та правового регулювання основних видів лісокористування виявлено певні суперечності та неузгодженості між земельно-правовими нормами. Запропоновано конкретні пропозиції щодо їх усунення шляхом внесення відповідних змін і доповнень до Земельного та Лісового кодексів України.

06.01—02.13.358.

349.6(477):332.368 Кишко-Єрлі О. Визначення техногенно забруднених земель за законодавством України / *Оксана Кишко-Єрлі* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 117—120.

Підкреслюється, що ефективність і досконалість правового регулювання суспільних відносин у сфері використання та відтворення техногенно забруднених земель залежить від правового визначення терміна «техногенно забруднені землі», оскільки це поняття відображає кваліфікаційні ознаки, за якими земельні ділянки можуть бути ідентифіковані як техногенно забруднені. Розглядаються аспекти визначення терміна «техногенно забруднені землі». Звертається увага на те, що причиною деградації земель можуть бути антропогенні фактори та природні фактори. Виокремлено основні можливі загрози земельним ресурсам України. Обґрунтована необхідність віднесення до категорії техногенно забруднених земель і таких земель, які забруднені небезпечними речовинами в результаті форс-мажорних обставин.

06.01—02.13.359.

349.415(477) Кишко-Єрлі О. Правове регулювання економічного стимулювання раціонально-

го використання та охорони земель / *Оксана Кишко-Єрлі* // Юридична Україна. — 2012. — № 12. — С. 81–84.

Підкреслено, що порядок економічного стимулювання заходів щодо використання та охорони земель і підвищення родючості ґрунтів встановлює Кабінет Міністрів України. Звертається увага, що на сьогоднішній день такий порядок не затверджений. Розглянуто практичну можливість застосування економічних стимулів у сфері раціонального використання та охорони земель, зокрема, отримання податкових і кредитних пільг та компенсації з бюджетів різних рівнів. Надано пропозиції щодо підвищення ефективності застосування різних видів економічних стимулів.

06.01–02.13.360.

349.414 Крассов О. И. Совершенствование правового регулирования рекультивации земель / *О. И. Крассов* // Экологическое право. — 2012. — № 6. — С. 2–8.

Статья посвящена анализу законодательства о рекультивации земель при разработке месторождений полезных ископаемых, проведении строительных, мелиоративных, лесозаготовительных, изыскательских и иных работ, а также работ, осуществляемых для внутрихозяйственных или собственных надобностей. Отмечено, что рекультивация традиционно рассматривается как один из важнейших способов охраны и восстановления качества земель. В законодательстве РФ урегулированы порядок и условия проведения работ по рекультивации земель, нарушенных в результате различных видов деятельности. Обращено внимание на то, что поскольку отдельные нормы Основных положений о рекультивации земель, снятии, сохранении и рациональном использовании плодородного слоя почвы не соответствуют действующему законодательству, то и их применение не может в полной мере решить проблему рекультивации земель в стране. Анализ законодательства РФ приводит к выводу о том, что целесообразно закрепить четкое юридическое понятие внутрихозяйственных и собственных потребностей. Показано также, что, исходя из интересов охраны земель, целесообразно определить перечень земельных участков, на которых не допускается добыча общераспространенных полезных ископаемых. По мнению автора, следует законодательно закрепить требование о направлении в соответствующий исполнительный орган государственной власти уведомления о планах осуществить рассматриваемые работы для внутрихозяйственных и собственных надобностей на земельном участке, что способствовало бы повышению эффективности государственного экологического надзора в сфере рекультивации земель.

06.01–02.13.361.

349.41(470).001.73 Крассов О. И. Современное земельное право в свете новелл гражданского законодательства / *О. И. Крассов* // Экологическое право. — 2012. — № 5. — С. 7–14.

Статья посвящена вопросам определения соотношения правовых норм земельного и гражданского законодательства, земельного и гражданского права в связи с законопроектом о внесении изменений в ГК РФ. Отмечено, что в законопроекте есть некоторые нормы, которые регулируют земельные отношения по поводу использования земельных участков. Речь идет о соседских правах, предусмотренных ст. 293 проекта ГК. По мнению автора, анализ норм ЗК РФ позволяет выделить четыре основные группы земельных отношений и тем самым определить структуру земельных отношений. Сделан вывод, который заключается в том, что несмотря на включение ряда норм земельного права в текст проекта ГК РФ, это обстоятельство не влечет за собой изменения предмета правового регулирования современного земельного права, являющегося одной из важнейших самостоятельных отраслей национального права.

06.01–02.13.362.

349.41:347.27 Рыженков А. Я. Залоговые правоотношения в земельно-правовой сфере: особенности и проблемы реализации / *А. Я. Рыженков* // Современное право. — 2012. — № 11. — С. 66–70.

Проанализировано правовое содержание договора ипотеки земельного участка, выделены его особенности. Рассмотрены ключевые вопросы реализации залоговых правоотношений, возникающих в процессе оборота земельных участков. Аргументирована позиция, согласно которой предмет залога — земельный участок или арендные права на него — является существенной специфической чертой договора ипотеки и предопределяет остальные специфические черты данного рода сделок. Исследованы последствия установления взыскания на заложенный земельный участок или земельные права, а также правовые аспекты обеспечения прав залогодателя при оценке предмета залога.

06.01–02.13.363.

349.41:332.33(470) Рыженков А. Я. О некоторых теоретических проблемах управления земельным фондом / *А. Я. Рыженков* // Российская юстиция. — 2012. — № 10. — С. 15–20.

Отмечено, что функции государственного (муниципального) управления земельными ресурсами — это установленные нормами различной отраслевой принадлежности (земельного, административного, экологического и градостроительного законодательства) основные направления деятельности органов публичной власти и частных лиц, предполагающие осуществление комплекса мероприятий по рациональному использованию и охране земельных участков. Рассмотрены такие основные функции: кадастровая, контрольная, функция территориального планирования, установления категорий земель и т.д., вносятся предложения по совершенствованию гражданского и земельного законодательства. По мнению автора, представляется необ-

ходимым вернуть в ЗК РФ прежнее понимание «государственного земельного контроля», а не надзора. Кроме того, необходимо осуществление мероприятий, направленных на повышение эффективности государственного земельного надзора и контроля. Указано на то, что для каждой категории земель устанавливается свое целевое назначение, которое имеет чисто отраслевой характер. Конструкция «разрешенное использование» применяется не ко всем категориям земель, и имеет межотраслевой характер. Требуется разработки и принятия единый Федеральный закон о кадастрах.

06.01—02.13.364.

349.41:332.33(470) Умеренко Ю. А. Перспективы развития земельного законодательства в свете принятия Основ государственной политики использования земельного фонда Российской Федерации на 2012-2017 годы / Ю. А. Умеренко // Современное право. — 2012. — № 12. — С. 65—72.

Рассмотрен вопрос о перспективах развития земельного законодательства РФ в связи с принятием Основ государственной политики использования земельного фонда РФ на 2012-2017 годы. Проанализированы основные направления государственной политики по управлению земельным фондом. В качестве одного из недостатков данного документа указано отсутствие критериев определения эффективности и полноты реализации положений данного нормативного акта. На основе проведенного анализа правовых аспектов Основ государственной политики использования земельного фонда РФ на 2012—2017 годы дан прогноз, что в ближайшее время в ЗК РФ и ГК РФ, а также в иные федеральные законы и подзаконные нормативные правовые акты будет внесен целый ряд концептуальных изменений, которые должны обеспечить прогрессивное развитие земельных правоотношений в РФ и создать эффективные механизмы реализации прав граждан и юридических лиц на землю.

06.01—02.13.365.

349.412:347.235(470) Умеренко Ю. А. Установление публичных сервитутов на земельные участки: проблемы правового регулирования / Ю. А. Умеренко // Современное право. — 2012. — № 9. — С. 68—74.

Рассмотрены некоторые проблемы правового регулирования установления публичных сервитутов. Выявлены и проанализированы пробелы в регламентировании установления публичных сервитутов. Предложены способы решения возникающих проблем, обеспечивающие оптимальный баланс частных и публичных интересов. Отмечено, что гарантией прав собственников, землепользователей, землевладельцев является п. 8 ст. 23 ЗК РФ, в соответствии с которым «лица, права и законные интересы которых затрагиваются установлением публичного сервитута, могут осуществлять защиту своих прав в су-

дебном порядке». Предполагается, что государственную регистрацию публичных сервитутов осуществляют органы государственной власти и органы местного самоуправления, принявшие решение об установлении публичного сервитута. Сделан вывод, что проблемы правового регулирования установления публичных сервитутов нуждаются и в дальнейшей теоретической разработке, также направленной на повышение эффективности данного института и его адаптации к современным условиям.

06.01—02.13.366.

349.412(470) Устюкова В. Оборотноспособность земельных участков в свете проекта федерального закона о внесении изменений в Гражданский кодекс РФ / В. Устюкова // Хозяйство и право. — 2012. — № 8. — С. 3—10.

Проанализированы действующее законодательство об обороте земельных участков, точки зрения ученых-земельников и цивилистов по данной проблеме. Подвергнута критике предпринятая в проекте изменений ГК РФ попытка отказаться от понятия объектов, изъятых из гражданского оборота. Приведены аргументы в пользу сохранения существующего соотношения гражданского и земельного законодательства в регулировании оборота земель. Отмечено, что ни ЗК РФ в целом, ни его отдельные положения, равно как и Закон об обороте земель и другие акты земельного законодательства, регулирующие оборот земельных участков, не предполагается признать утратившими силу. Согласно п. 3 ст. 8 Проекта изменений ГК РФ эти законы впредь до приведения их в соответствие с положениями ГК РФ в редакции Проекта применяются постольку, поскольку они не противоречат положениям Кодекса в редакции Проекта.

06.01—02.13.367.

349.41 Хотько А. В. Экономический, экологический и социально-нравственный аспекты в понимании ценности земли / А. В. Хотько // Экологическое право. — 2012. — № 6. — С. 14—18.

Отмечено, что ценность земли является универсальной категорией в основе реализации принципов платности землепользования и комплексного подхода в представлениях о земле, а также функционирования экономических механизмов использования земли. В значении земли как основы самой жизни заключается социально-нравственный аспект ценности земли. В разногласиях относительно ценностных представлений о земле находятся истоки научной дискуссии о соотношении и разграничении гражданского и земельного права и законодательства. Необходимость установления принципа приоритетности земельного законодательства в регулировании земельных отношений ассоциируется с тем, что цели и задачи гражданского права и земельного права в этой сфере находятся в определенном диалектическом противоречии: гражданское право основывается на обеспечении свободы имущественных прав, а земельное — на

обеспечении рационального использования и охраны земель как основы жизни и деятельности общества.

06.01—02.13.368.

349.412(470) Чаркин С. А. О некоторых проблемах теории управления земельным фондом / С. А. Чаркин // Современное право. — 2012. — № 9. — С. 62—67.

Исследованы некоторые проблемы теории управления земельным фондом. Выделены два уровня управления: общий (применительно ко всей территории страны) и специальный (для отдельных локализованных территорий). Проанализировано соотношение понятий «целевое назначение» и «разрешенное использование» как важнейших инструментов управления земельными ресурсами. Сформулированы некоторые выводы. 1. Необходимо выделить общее и специальное управление земельным фондом. Общее управление осуществляется органами исполнительной власти РФ, ее субъектов, органами местного самоуправления по определенным земельным и административным законодательством вопросам в рамках территории, соответствующей уровню их компетенции. Специальное управление осуществляется в отношении отдельных земельных массивов, имеющих особый правовой режим. Виды специального управления могут быть обусловлены политическими, экономическими, экологическими и социальными причинами. 2. Правовые конструкции «целевое назначение» и «разрешенное использование» являются способами реализации управленческой функции государства (в публичном праве) и одновременно устанавливают пределы осуществления правомочий собственника (в частном праве). Категория «разрешенное использование» не просто уточняет содержание категории «целевое назначение земель», а выходит за его рамки, имеет межотраслевой характер. Поэтому данные категории следует рассматривать как несовпадающие.

06.01—02.13.369.

349.414:630 Чередников А. В. Правовой режим земель, занятых городскими лесами / А. В. Чередников // Экологическое право. — 2012. — № 6. — С. 27—30.

Выявлены проблемы определения правового режима земель, занятых городскими лесами. Отмечено, что критериями определения разрешенного использования земельных участков в рекреационных зонах, включающих территории, занятые городскими лесами, являются: сведение к минимуму нанесение вреда окружающей среде и здоровью человека; обеспечение права граждан пребывать в лесах; запрет строительства; размещение временных построек на участках, не занятых деревьями и кустарниками. Предложены пути совершенствования действующего градостроительного законодательства в целях обеспечения устойчивого экологического развития территорий поселений. Сделан вывод, что итогом

результатом должно стать устойчивое экологическое развитие территорий поселений, предполагающее сохранение благоприятных условий жизнедеятельности человека, ограниченности воздействия хозяйственной и иной деятельности на окружающую среду, обеспечение охраны и рационального использования природных ресурсов в интересах настоящего и будущего поколений (п. 3 ст. 1 ГрК РФ).

Див. також: 07.01—02.13.446.

АГРАРНЕ ПРАВО

Автореферати

06.01—02.13.370.

349.42(477+430)(043.3) Рижко П. О. Порівняльно-правовий аналіз форм аграрного підприємництва за законодавством ФРН та України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Рижко Павло Олексійович; НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — 20 с.

Комплексно і всебічно досліджено за законодавством ФРН та України такі форми аграрного підприємства як сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські акціонерні товариства та сільськогосподарські товариства з обмеженою відповідальністю. Визначено особливості та закономірності регулювання їх правозастосування. Сформульовано поняття аграрної політики. Розроблено класифікацію аграрного законодавства ФРН у сфері регулювання сільськогосподарської діяльності за предметною ознакою. Подано низку пропозицій щодо удосконалення чинного аграрного законодавства України у зазначеній сфері, у тому числі з урахуванням вимог законодавства ЄС.

Реферати

06.01—02.13.371.

349.414 Другак В. М. Парадигма економіки сільськогосподарського землекористування в умовах нових земельних відносин / В. М. Другак // Земельне право України: теорія і практика. — 2012. — № 10. — С. 26—32.

В умовах нових земельних відносин поняття економіки землеволодіння та землекористування необхідно розглядати окремо відповідно до практики ринкової економіки. У даній статті обґрунтовано парадигму економіки сільськогосподарського землекористування в умовах нових земельних відносин, яка полягає у виокремленні в окрему сферу діяльності економічних, екологічних та правових відносин власності на землю суб'єктів землекористування.

На думку В. М. Другак поняття економіки землекористування необхідно розуміти як науку, яка висвітлює економічні відносини і пере-

дусім економічні відносини прав власності на землю у взаємодії з розвитком продуктивних сил, особливості дії економічних законів у процесі землекористування. А сутність економіки землекористування полягає в ефективності організації сукупності всіх видів суспільної життєдіяльності, які здійснюються на конкретній території із залученням земельного фактора в тій чи іншій формі та на відповідних правах, у різних масштабах і з різним функціональним змістом у процесі економічних відносин суб'єктів землекористування. З характеристики економічного змісту землекористування випливає закономірність взаємозв'язку розмірів виробництва і території. Теоретичною основою такого взаємозв'язку є положення про необхідність забезпечення відповідності трьох факторів виробництва: праці, землі і капіталу.

Автор визначає взаємозв'язок розмірів виробництва і території в сільському господарстві, що виявляється у двох аспектах: технологічному і територіальному.

Автор дійшов висновку, що сутність парадигми економіки сільськогосподарського землекористування в умовах нових земельних відносин полягає у виділенні в окрему сферу діяльності економічних, екологічних та правових відносин власності на землю суб'єктів землекористування відповідно до форм та методів використання землі щодо ефективної організації сукупності всіх видів суспільної життєдіяльності, які здійснюються на конкретній території із залученням земельного фактора в тій чи іншій формі та на відповідних правах, у різних масштабах і з різним функціональним змістом у виробничо-технологічний процес суспільного життєзабезпечення та формування і регулювання цих відносин із застосуванням нової інституціональної економічної теорії.

М. М. Заверюха

06.01—02.13.372.

347.278(477) Ходаківська О. Актульні питання формування Державного земельного банку в умовах становлення ринку сільськогосподарських земель / *О. Ходаківська, В. Торчук* // Землепорядний вісник. — 2012. — № 10. — С. 76—80.

У статті висвітлюється проблема щодо завершення реформування земельних відносин в Україні шляхом залучення в ринковий обіг сільськогосподарських ділянок та прав на них. Зазначено, що у подальшому реформування земельних відносин дозволить реалізувати права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, зменшити тінізацію ринку, підвищити раціональне землекористування. Акцент зроблено на Державному земельному банку як головному державному регуляторові ринку земель сільськогосподарського призначення.

Автори розглядають проблему запровадження іпотечного кредитування з використанням земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Так, зазначено, що згідно з умовами іпотечного кредитування у заставу можуть пере-

даватися земельні ділянки, які перебувають у власності громадян та юридичних осіб, а також права на них — право оренди земельної ділянки, право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб чи для забудови. Приділено увагу дискусії щодо того, хто буде здійснювати іпотечне кредитування — діючі комерційні банки чи спеціалізована державна іпотечна установа.

Детально проаналізовано основні механізми захисту інтересів власників земельних ділянок та держави для забезпечення максимально високої ціни на ринку, основні функції Державного земельного банку. Окремо висвітлено проблеми доцільності створення Державного земельного банку. Автор висловлює думку, що для підвищення ефективності діяльності та для кращого управління землями державної власності при банку необхідно створити Фонд земель сільськогосподарського призначення.

У висновках зазначено, що в Україні сформувалась низка об'єктивних умов для створення Державного банку України як головного державного регулятора на ринку земель сільськогосподарського призначення. Створення такої установи допоможе у формуванні централізованого земельного кредитування, ринку земель, реалізації цільових земельних програм, забезпеченні ефективного управління землями державної власності.

А. Б. Наконечний

С т а т т і

06.01—02.13.373.

349.42(477):338.43 Батигіна О. Особливості правового регулювання оптових ринків сільськогосподарської продукції України / *О. Батигіна* // Вісник Академії правових наук України: зб. наук. пр. / Президія НАПрН України, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — № 3. — С. 159—167.

Проаналізовано чинне законодавство України щодо створення організаційно-правової основи функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції. Досліджено особливості правового регулювання оптових ринків сільськогосподарської продукції. Проаналізовано та виявлено проблеми щодо створення державної підтримки та оподаткування оптового ринку сільськогосподарської продукції. Зазначено, що поступово оптові ринки сільськогосподарської продукції займають своє належне місце в Україні та отримують правову основу для функціонування. Запропоновано пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства.

06.01—02.13.374.

349.42:62-634.5 Гончар Ю. Особливості правособ'єктності виробників ріпака як суб'єктів правовідносин / *Юлія Гончар* // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 93—96.

Розглянуто теоретичні підходи до визначення сутності поняття правосуб'єктності у сфері виробництва ріпака. Розкрито особливості спеціальної правосуб'єктності виробників ріпака. Зазначено, що виробники ріпака є носіями спеціальної правосуб'єктності, яка характеризується своєю комплексністю. На її комплексність впливає специфіка виробництва — своєрідне коло суб'єктів і різноманітність правовідносин, які виникають між ними. Сформульовано визначення поняття «правосуб'єктність виробників ріпака».

06.01—02.13.375.

351.773(477) Гребенюк М. Шляхи вдосконалення законодавства у сфері виробництва й обігу новітніх харчових продуктів / Максим Гребенюк // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 108-111.

Розкрито проблемні питання правової регламентації виробництва й обігу новітніх харчових продуктів у системі продовольчого забезпечення України. Звернуто увагу на необхідність відрізнити функціональні харчові продукти від дієтичних добавок, якими є вітамінні, вітамінно-мінеральні або трав'яні добавки окремо або в поєднанні у формі пігулок. Розглянуто міжнародний досвід щодо новітніх харчових продуктів. Визначено шляхи вдосконалення законодавства, що регулює сферу виробництва й обігу функціональних продуктів харчування в контексті забезпечення продовольчої безпеки.

06.01—02.13.376.

347.73(477):332.8 Латишева В. В. Правове забезпечення фінансування розвитку житлово-комунального господарства як складової соціальної сфери села / Вікторія Володимирівна Латишева // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 300—304.

Досліджено правове забезпечення фінансування розвитку житлово-комунального господарства як складової соціальної сфери села в Україні. Надано характеристику інвестицій, які вкладаються в житлово-комунальне господарство як складову соціальної сфери села, — державних, комунальних, приватних, іноземних та змішаних інвестицій. Зроблено висновок про те, що для правового регулювання фінансування розвитку житлово-комунального господарства як складової соціальної сфери села оптимальною є змішана форма інвестування.

06.01—02.13.377.

349.42:636 Новак Т. С. Правові напрями підвищення рівня захищеності сільськогосподарських працівників, зайнятих на роботах у тваринництві / Т. С. Новак // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 9. — С. 64—70.

Звернуто увагу на те, що міжнародне законодавство з охорони праці акцентує особливу увагу на необхідності безпечного поводження з тваринами й захисті від ризиків біологічного харак-

теру. Визначено правові напрями підвищення рівня захищеності сільськогосподарських працівників, зайнятих на роботах у тваринництві, від шкідливого впливу на них мікроорганізмів. Окремо розглянуто роботи з підвищеною небезпечкою в сфері тваринництва. Визначено прогалини у правовому регулюванні захищеності сільськогосподарських працівників, зайнятих на роботах у тваринництві, та запропоновано доповнення до галузевих нормативних актів.

06.01—02.13.378.

349.42(477).001.36 Семчик В. І. Досвід правового регулювання аграрних інтервенцій у країнах ЄС: порівняльно-правовий аспект / В. І. Семчик, С. О. Костенко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 380—386.

Звернуто увагу, що в Україні інтервенційний механізм не реалізує у повному обсязі своє призначення в силу незадовільного нормативно-правового забезпечення. Розглянуто певні елементи правового регулювання державних аграрних інтервенцій в Україні та державах ЄС. Проведено порівняльно-правовий аналіз законодавства різних країн щодо аграрних інтервенцій з метою перейняття Україною позитивного досвіду іноземного правового регулювання державних аграрних інтервенцій.

06.01—02.13.379.

349.42 (477):631.452 Сидорова С. В. Агротехнічні заходи у сфері правового забезпечення підвищення родючості ґрунтів / С. В. Сидорова // Проблеми законності : акад. зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — Вип. 119. — С. 265—274.

Досліджено проблеми застосування агротехнічних заходів у сфері правового забезпечення охорони і підвищення родючості ґрунтів. На підставі існуючого законопроекту «Про органічне виробництво» запропоновано розробити і прийняти спеціальний ЗУ «Про органічне землеробство» для вирішення двох основних проблем: подальшого розвитку правового регулювання охорони якості родючості ґрунтів; забезпечення споживачів натуральною і безпечною сільськогосподарською продукцією.

06.01—02.13.380.

349.42:339.172 Станіславський В. Правове регулювання діяльності аграрної біржі із забезпечення продовольчої безпеки / Валерій Станіславський // Юридична Україна. — 2012. — № 10. — С. 68—75.

Визначено проблемні питання у діяльності аграрної біржі у забезпеченні продовольчої безпеки держави та населення. Звернуто увагу на діяльність філіалів аграрних бірж у регіонах, які забезпечують продовольчу безпеку країни у належній доставці товару, формуванні доступності для виробника та для споживача, як ринків збу-

ту, так і цін на сільськогосподарську продукцію. Запропоновано наукові напрями вдосконалення правового регулювання у забезпеченні продовольчої безпеки держави та населення.

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

Книги

06.01—02.13.381.

347.45/47:349.6(477)(075.8) Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / М. В. Краснова; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К.: Алерта, 2012. — 216 с.

Висвітлено питання теорії публічного за характером дозвільно-договірного правового регулювання природокористування, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки як міжгалузевого інституту екологічного права. Виявлено загальні теоретико-правові положення щодо поняття, сутності, видів, підстав виникнення і припинення еколого-договірних зобов'язань. Розкрито питання співвідношення договорів в екологічному праві з договорами в цивільному, господарському, адміністративному та іншому праві, а також питання належного їх виконання. Охарактеризовано засоби забезпечення такого виконання та відповідальність за їх порушення.

Автореферати

06.01—02.13.382.

349.6(477)(043.3) Медведєв К. В. Екологічні права громадян України: гарантії їх судового захисту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Медведєв Костянтин Вікторович; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2012. — 17 с.

Комплексно досліджено теоретичні та практичні проблеми механізму реалізації екологічних прав громадян України, з'ясовано їх гарантії. Визначено особливості судового захисту екологічних прав громадян України та обґрунтовано його юридичну дефініцію. Значну увагу приділено налізу нормативно-правового регулювання судового захисту екологічних прав громадян України у національному та міжнародному аспекті. Запропоновано зміни і доповнення до чинного законодавства України щодо запровадження більш ефективного судового захисту екологічних прав громадян України та гарантій такого захисту.

Реферати

06.01—02.13.383.

349.6(477) Балюк Г. Проблемы законодательной регламентации и реализации в Украине экологической составляющей концепции устойчивого развития / Г. Балюк // Ежегодник украин-

ского права: сб. науч. тр. / отв. за вып. А. В. Петришин. — Х., 2012. — № 4. — С. 404—414.

В статье Г. Балюка, члена-корреспондента НАПрН Украины, профессора кафедры экологического права юридического факультета Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, детально исследованы вопросы, касающиеся сферы регулирования экологических отношений и обеспечения экологической безопасности. Действительно, современный экологический кризис ставит под угрозу развитие государства, безопасность населения.

Автор отмечает, что на сегодняшний день под устойчивым развитием понимается такое развитие общества, которое удовлетворяет современные потребности, но не ставит под угрозу возможности будущих поколений удовлетворять их жизненные потребности. Основу же идей устойчивого развития, по мнению автора, составила конференция ООН по проблемам окружающей среды и развитию, которая проходила в Рио-де-Жанейро (1992 г). На конференции были приняты ряд важных документов, которые призваны внедрить принципы экологически безопасного развития в сфере экономической, экологической и социальной политики.

В статье обозначен основной комплекс проблем, связанных с охраной окружающей среды и безопасностью человека. Кроме того, во избежание необратимых процессов предложены меры на всех уровнях власти для реализации идеи устойчивого развития. Проанализированы основные группы факторов, которые обеспечат успешность реализации проекта.

Кроме того, автор тщательно исследует вопросы, связанные с развитием законодательного регулирования экологического устойчивого развития в Украине и в международном праве и предлагает усовершенствовать ряд проблем, которые при этом возникают.

А. Б. Наконечный

06.01—02.13.384.

349.6(477) Гвоздик П. О. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела екологічного права / П. О. Гвоздик // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 11. — С. 31—37.

Важливу роль у регулюванні екологічних відносин відіграють підзаконні акти. У статті аналізуються співвідношення підзаконних нормативно-правових актів з іншими джерелами екологічного права.

Автор вважає, що превалювання підзаконного регулювання є досить відчутним і наводить такі дані: Президент України прийняв понад 550 указів відповідно до своїх конституційних повноважень щодо забезпечення екологічної безпеки, Кабінет Міністрів України понад 200 постанов, що відповідно до законів уточнюють чи конкретизують окремі законодавчі положення, центральні органи виконавчої влади прийняли близько 4000 актів з питань охорони навколишнього природного середовища, охорони та раціонального використання природних ресурсів, забезпе-

чення екологічної безпеки. Аналізуючи причини неважко помітити, що це програмується самими законами та традиціями законодавчої практики.

Багато відсильних норм до підзаконних нормативно-правових актів міститься у земельному, лісовому, водному кодексах, кодексі про надра, законах про рослинний світ, тваринний світ, охорону атмосферного повітря та ін. Навіть вузькоспеціалізовані закони, що за призначенням мали б спиратися лише на норми прямої дії, які не потребують підтримки з боку підзаконних актів, на практиці не обходяться без норм, що передбачають розробку останніх.

Автор приходиться до висновку, що з метою забезпечення сталості, однозначності у застосуванні тих чи інших нормативних актів, які мають прийматися відповідно до законів, встановлення чіткого співвідношення у виборі між законом та підзаконним актом, доцільно безпосередньо в законах визначати форму акта, який має забезпечувати подальшу реалізацію базових положень основних, первинних актів. Також слід поступово змінювати практику розробки нових законів. В них має бути менше відсильних норм, їх слід замінити нормами, що безпосередньо будуть визначати процедуру прийняття рішень з того чи іншого питання щодо організації природоохоронної діяльності.

М. М. Заверюха

06.01—02.13.385.

349.6(477) Малышева Н. Развитие экологического права Украины: 20 лет спустя / *Н. Малышева* // Ежегодник украинского права: сб. науч. пр. / отв. за вып. А. В. Петришин. — Х. — 2012. — № 4. — С. 426—434.

В статье Н. Малышевой, академика НАПрН Украины, заведующей отделом космического права Института государства и права имени В. М. Корецкого НАН Украины исследованы вопросы, связанные с развитием и утверждением экологического права в Украине.

Как отмечает автор, всю историю человечества можно рассматривать сквозь призму взаимоотношений человека с природой, при этом существует 4 модели взаимодействия, которые соответствуют каждому периоду развития. Конец первого десятилетия XXI в. для экологического права в Украине должен знаменовать постепенный переход от третьей к четвертой модели отношений.

Принят во внимание тот факт, что экологическое право на современном этапе развития мало опирается на научную основу. Все больше увеличивается разрыв между тем, что предлагает наука экологического права и тем, что применяется на практике. Кроме того, не согласуются политические лозунги, государственные курсы развития и воплощение в законодательной и правоприменительной практике. Отсутствует целостная концепция развития экологического права в Украине. Анализируя законы Украины и международные акты, автор подчеркивает, что существует множество проблем, которые нужно

решать опираясь на зарубежную практику и работы отечественных ученых в отрасли экологического права.

Автор считает, что 20 лет независимости Украины может служить основанием для того, чтоб провести «инвентаризацию» экологического законодательства путём его кодификации, при этом, учитывая опыт других стран, которые у себя уже внедрили подобную практику.

А. Б. Наконечный

Статті

06.01—02.13.386.

349.6:656.2 Антонюк У. В. Міжнародно-правові аспекти забезпечення екологічної безпеки у сфері залізничного транспорту / *У. В. Антонюк* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 382—385.

Проаналізовано особливості правового регулювання відносин щодо забезпечення екологічної безпеки у сфері залізничного транспорту на основі міжнародно-правового досвіду розвинутих країн світу. Зазначено, що у міжнародно-правовій практиці врегулювання відносин щодо забезпечення екологічної безпеки у сфері залізничного транспорту носить дещо узагальнений характер, і хоча сформовано принципову екологічну політику з приводу зазначених питань, але своє детальне регулювання знаходять лише окремі аспекти цієї масштабної проблеми.

06.01—02.13.387.

34.03:504.054 Басай Р. М. Поняття та особливості юридичної відповідальності у сфері охорони техногенно забруднених земель в Україні / *Роксолана Михайлівна Басай* // Наше право. — 2012. — № 3, ч. 1. — С. 189—193.

Здійснено аналіз наукових поглядів та чинного законодавства України щодо юридичної відповідальності у сфері охорони техногенно забруднених земель. Зазначено, що юридична відповідальність у сфері охорони техногенно забруднених земель розглядається як різновид юридичної відповідальності у галузі охорони навколишнього природного середовища. Виділено особливості юридичної відповідальності у сфері охорони техногенно забруднених земель. Сформульовано поняття «юридична відповідальність у сфері охорони техногенно забруднених земель».

06.01—02.13.388.

349.6(477):504.054 Басай Р. М. Правове регулювання техногенно забруднених земель в Україні / *Р. М. Басай* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 393—398.

Проаналізовано земельне законодавство України на предмет урегулювання правового режиму використання і охорони техногенно забрудне-

них земель. Зазначено, що незважаючи на окреслення серед екологічних і земельних нормативно-правових актів різної юридичної сили поняття «техногенно забруднені землі», остаточно не розкрито його зміст, сутнісні характеристики, види, особливості використання окремих категорій забруднених земель тощо. Переважна більшість норм носить констатуючий, відсилочний характер до спеціального законодавства, яке поки що в Україні не сформоване. Внесено рекомендації щодо його удосконалення.

06.01—02.13.389.

341.1/8: 349.6:341.174(4) Гетьман А. П. Деякі аспекти правового регулювання переходу від технократичної до екологічної парадигми цивілізації / А. П. Гетьман, В. І. Лозо // Проблеми законності: акад. зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — Вип. 119. — С. 74—86.

Розглянуто ряд державно-правових проблем, підлягаючих вирішенню для подолання кризи і переходу від «сірої» технократичної до «зеленої» екологічної парадигми цивілізації. Відмічено, що антропоцентричний підхід належить заміні екологічного імперативу з правовим забезпеченням рентабельності охорони природи. Наголошено, що завдання права — встановити такі умови «оренди» планети, щоб людині було комфортно в міру можливості стійкого розвитку її природної рівноваги. Якщо у глобальному масштабі якісні зміни поки ускладнені через егоїзм суспільства, то, як показує практика ЄС, досить успішні локальні екологічні програми, здійснені розвинутими країнами на своїй території і частково виправляючі ситуацію у сусідів. Стверджено, що Україна, розвиваючи своє законодавство і переймаючи досягнення Євросоюзу, може разом з однодумцями брати участь у формуванні альтернативної моделі розвитку, синтезуючи досвід економіки, планового господарства з актуальними елементами ринку.

06.01—02.13.390.

349.6:35.072.6 Заславская Н. М. Анализ правоприменительной практики в сфере государственного экологического надзора и контроля / Н. М. Заславская // Экологическое право. — 2012. — № 5. — С. 28—33.

Обращается внимание на ситуацию, когда в результате проведения государственного экологического надзора и контроля выявляется значительное число нарушений экологического законодательства. Проведен анализ правоприменительной практики в сфере государственного экологического надзора и контроля. Определены некоторые причины невозможности привлечения к ответственности лиц, совершивших экологические правонарушения. Произведена их классификация. Отмечено, что основные проблемы применения правовых норм, регулирующих отношения в сфере государственного экологического надзора и контроля, можно разделить на

две группы: первая группа — неправильное применение органами государственного экологического надзора и контроля, их должностными лицами норм материального права; вторая группа — неправильное применение (несоблюдение) ими же процедурных норм.

06.01—02.13.391.

349.6:504.06 Калищук Л. А. Особливості застосування окремих способів захисту екологічних прав громадян / Л. А. Калищук // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 445—451.

Аргументовано доцільність розмежування визначення та поновлення як способів захисту екологічних прав громадян. Досліджено підстави та особливості застосування еколого-правових способів захисту прав громадян у правозастосовній практиці. Автор статті підтримує позицію вчених, які обґрунтовують необхідність застосування визнання права як способу його захисту не лише у разі його оспорування, невизнання чи загрози вчинення таких дій, а й у випадках порушення права, що гарантуватиме усунення всіх перешкод і створення належних умов для здійснення та реалізації особою суб'єктивного права, в тому числі екологічних прав громадян. Зазначено, що визнання та поновлення способу захисту екологічних прав громадян України є самостійними загальними еколого-правовими способами захисту, що підлягають законодавчому закріпленню у нормах Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» серед низки інших загальних еколого-правових способів захисту екологічних прав громадян України.

06.01—02.13.392.

349.6:168.4 Ключанова Л. Г. О концепции развития науки экологического права в рамках синергетической парадигмы / Л. Г. Ключанова // Экологическое право. — 2012. — № 6. — С. 30—36.

Отмечено, что в XXI в. мультикультурное гражданское общество объективно находится перед необходимостью развития экологического права в контексте синергетической методологии. Рассмотрен междисциплинарный подход к изучению экологического права как синергетического направления постнеклассической парадигмы. Исследованы концепции универсального эволюционизма, устойчивого развития и ноосферного развития, обосновывающие отказ от концепции потребления природных ресурсов и упрочение природосберегающей концепции управления окружающей средой. Показано, что переход к устойчивому развитию требует кардинальных преобразований, в центре которых экологизация основных видов деятельности всего человечества, конкретного человека, изменение его сознания и создание нового «устойчивого общества» как сферы разума.

06.01—02.13.393.

349.6:349.422(477) Кондратьева К. Юридичне поняття та особливості екологічної безпеки в сфері сільськогосподарського виробництва / *Катерина Кондратьєва* // Юридична Україна. — 2012. — № 12. — С. 85—89.

Наведено критерії класифікації та перелік ризиків, які притаманні сільськогосподарському виробництву. З огляду на окреслені загрози при формуванні системи правового регулювання екологічної безпеки у зазначеній галузі наголошено на необхідності чіткого визначення понять і термінів. На підставі наукових праць та законодавства України проаналізовано зміст категорій «безпека», «екологічна безпека» та «сільськогосподарське виробництво». Запропоновано визначення поняття «екологічна безпека в сфері сільськогосподарського виробництва» та сформульовано її основні ознаки.

06.01—02.13.394.

349.6(470) Круглов В. В. О повышении эффективности правового обеспечения и организации природоохранной деятельности в промышленности России / *В. В. Круглов* // Российский юридический журнал. — 2012. — № 5. — С. 196—202.

Рассмотрены вопросы повышения научного уровня правового регулирования природоохранной деятельностью в промышленности, усиления экологической направленности природоресурсного законодательства, сохранения преемственности, а также учета приоритетности в процессе правового регулирования экологических отношений в РФ. Отмечено, что правовое обеспечение природоохранной деятельности предприятий должно быть научно обоснованным, а эколого-правовые меры и требования нуждаются в дополнении экономическими, организационными и культурно-воспитательными мерами. Благодаря реализации на практике интегрированного и дифференцированного подходов достигаются цели всестороннего и комплексного правового регулирования экологических отношений, что влияет на эффективность и качество правового обеспечения и организации природоохранной деятельности промышленных предприятий.

06.01—02.13.395.

349.6(470):340.134 Максимова Ю. Г. Создание системы экологического нормирования в условиях развития экологического законодательства Российской Федерации / *Ю. Г. Максимова* // Экологическое право. — 2012. — № 6. — С. 18—21.

Рассмотрены вопросы создания системы экологического нормирования при кодификации экологического законодательства РФ. Отмечено, что одним из наиболее эффективных подходов к созданию системы экологического нормирования считается постепенное внедрение системы нормирования воздействия на окружающую среду по принципу наилучших доступных техноло-

гий. Такой подход к нормированию в области охраны окружающей среды уже не одно десятилетие реализуется в европейских странах. Предложены пути решения проблем повышения эффективности правового регулирования в сфере охраны окружающей среды и здоровья человека. Сделан вывод, что реализация названных в статье мероприятий позволит в значительной мере разрешить наиболее актуальные проблемы охраны окружающей среды и здоровья человека, создать единый механизм конституционно-правового регулирования вопросов экологической безопасности.

06.01—02.13.396.

349.6 Москаленко О. Наукові та нормативно-правові засади декларування безпеки об'єктів підвищеної екологічної небезпеки / *Олексій Москаленко* // Підприємство, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 121—125.

Дослідження понять «декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки», «декларування відповідності» і «декларування безпеки об'єктів підвищеної екологічної небезпеки» та рекомендовано визнати за доцільне співвідносити їх як синонімічні. Досліджено сутність декларування безпеки об'єктів підвищеної екологічної небезпеки. Розглянуто практику інших держав щодо декларації про безпеку та заяву про діяльність, пов'язану з впливом на навколишнє природне середовище. Сформульовано визначення поняття «декларування безпеки об'єктів підвищеної екологічної небезпеки» та визначено його відмінності від подібних правових категорій.

06.01—02.13.397.

349.6(477).001.73 Орендарець О. Науково-правничі школи та їх роль у розвитку науки екологічного права України / *Олена Орендарець* // Юридична Україна. — 2012. — № 12. — С. 90—96.

Досліджено поняття «науково-правничі школи». Виокремлено декілька основних особливостей та ознак науково-правничої школи. Здійснено аналіз науково-правничих шкіл екологічного спрямування в Україні через дослідження наукових доробок персоналій зазначених шкіл. Визначено роль науково-правничої школи у розвитку науки екологічного права України. Зазначено, що досить вагомим є вплив науково-правничих шкіл на динамічність та якість розвитку еколого-правових досліджень і, відповідно, самої науки екологічного права.

06.01—02.13.398.

349.6 Петрова Т. В. Нормативные документы в области охраны окружающей среды: понятие, проблемы принятия и применения / *Т. В. Петрова* // Экологическое право. — 2012. — № 5. — С. 18—23.

Статья посвящена проблемам разработки, принятия и применения нормативных документов в области охраны окружающей среды. Проанализирована правовая природа таких докумен-

тов, их отличие от нормативных правовых актов, принимаемых федеральными органами исполнительной власти. Затронуты проблемы несоответствия законодательству отдельных российских стандартов по вопросам охраны окружающей среды, проведения правовой и экологической экспертизы проектов нормативных документов. Отмечено, что в целях упорядочения отношений в сфере принятия и применения нормативных документов, в том числе по вопросам охраны окружающей среды, в 2011 г. были внесены изменения в федеральные законы «О техническом регулировании», «Об охране окружающей среды» и другие. По мнению автора, в контексте рассматриваемой в данной статье проблемы основной задачей ближайшего будущего представляется необходимость всесторонней «ревизии» ранее принятых нормативных документов, содержащих соответствующие нормы и требования, их последующая систематизация, обновление и принятие новых нормативных документов в области охраны окружающей среды.

06.01—02.13.399.

349.6 Русин С. Н. Экологическая функция государства. Детерминанта развития / С. Н. Русин // Экологическое право. — 2012. — № 6. — С. 9—14.

Рассмотрены важные вопросы, касающиеся экологической функции государства: какова должна быть роль государства в оказании влияния на отношения в экологической сфере? можно ли и нужно ли все доверять государству? что в экологической сфере выходит за рамки компетенции государства и должно обеспечиваться человеком и обществом (является функцией человека и общества), органами местного самоуправления, а не государством? Сделан вывод, что не все функции, возложенные на государство, оно способно выполнить. По мнению автора, возложив на себя функции и не выполнив их, государство ставит сотни тысяч субъектов земельных отношений (в том числе государственные органы и учреждения, государственных служащих) в положение заведомых правонарушителей, создает предпосылки для коррупции. Отдельно, в процессе оценки содержания экологической функции государства должна быть изучена проблема участия граждан, общества в воспитании экологической культуры, экологического правосознания, современной идеологии. Представляется, что эти направления экологической деятельности являются функцией не только государства, но и других социальных институтов.

Див. також: 01.01—02.13.54.

ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Книги

06.01—02.13.400.

349.6:504.4(477)(075.8) Процевський В. О. Водне право України : навч. посіб. / В. О. Процевський, О. М. Шуміло ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — К. : Центр учбов. л-ри, 2012. — 177 с.

Підготовлено з урахуванням вимог навчальних курсів: «Екологічне право України», «Екологія» та «Основи водного законодавства», а також специфіки викладання цих дисциплін для студентів юридичних факультетів вузів. Охоплює питання з особливої частини «Екологічного права», «Екології» та «Основ водного законодавства», викладені відповідно до вимог кредитно-модульної системи підготовки. Висвітлено загальнотеоретичні та практичні аспекти суспільних відносин, що становлять предмет регулювання водного права, принципи, джерела і суб'єкти водного права. Матеріал подано з широким використанням керівних настанов Постанови Пленуму Верховного Суду України, судової практики при розгляді цивільних та господарських справ щодо водокористування.

Автореферати

06.01—02.13.401.

349.4(477)(043.3) Барабаш Н. П. Правовий режим земель, наданих для користування надрами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Барабаш Наталія Петрівна ; НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — 20 с.

Здійснено періодизацію розвитку правового регулювання земельних відносин, пов'язаних з користуванням надрами. Досліджено юридичні ознаки земель для потреб надрокористування. Визначено поняття і склад цих земель. Проаналізовано сутність та особливості правового режиму зазначених земель. Розроблено пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законодавства, що регламентує правовий режим земель для користування надрами. Запропоновано теоретичні висновки, які можуть бути підставою для подальшого розвитку теорії земельного права України.

Реферати

06.01—02.13.402.

349.6(470):504.455 Волков Г. А. Правовой режим прудов и обводненных карьеров: кто собственник? / Г. А. Волков // Экологическое право. — 2012. — № 5. — С. 24—27.

Статья Г. А. Волкова, профессора кафедры экологического и земельного права факультета МГУ им. М. В. Ломоносова, посвящена исследованию проблемы, связанной с определением

понятий «пруд» и «обводненный карьер» во взаимосвязи с различными подходами к решению вопроса о оборотоспособности соответствующих объектов с учетом правоприменительной практики и изменениями в гражданском законодательстве, которые планируются.

Прежде всего, автором поднимается вопрос о важности соответствующих объектов в экологической системе, хозяйстве и в обеспечении как бытовых потребностей населения, так и эстетически-рекреационных. Исследуется вопрос правового режима пруда и обезвоженных карьеров: историческая ретроспектива трансформации понимания терминов, современные законодательные подходы их закрепления, определения лица и роли собственника таких объектов. Подробно проанализировано законодательство РФ, регулирующее отношения собственности и формирования прудов и обезвоженных карьеров. Так, автор отмечает, что отсутствует одинаковая правовая позиция в решении вопросов, могут ли ставки быть естественными водоемами, сооружениями и относятся ли к прудам «русловые» пруды.

Рассмотрена судебная практика в решении споров относительно определения права собственности на пруды и «русловые» пруды, гидротехнические сооружения на таких объектах. Автор приходит к выводу о спорности вопроса об отнесении «русловых» прудов к категории «пруды». Кроме того, отмечается, что большой проблемой является отсутствие государственной регистрации в водном реестре таких малых объектов водного фонда, что отрицательно влияет на идентификацию такого объекта, определение его масштабов при отчуждении.

Автор приходит к выводу, что отсутствие одинаковой правоприменительной практики в решении спорных вопросов относительно правового режима прудов и обезвоженных карьеров, в том числе по их оборотоспособности, свидетельствует о наличии пробелов в законодательном регулировании таких отношений. Кроме того, наличие вышеуказанной проблемы может стать поводом для злоупотреблений, поэтому требует немедленного решения.

А. Б. Наконечный

Статті

06.01—02.13.403.

349.6(477):630 Бондарчук Н. В. Актуальні питання правового режиму лісів України / *Наталія Валеріївна Бондарчук* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 276—279.

Проаналізовано поняття правового режиму лісів. Визначено та охарактеризовано окремі його елементи. Розглянуто актуальні та дискусійні питання правового режиму використання та охорони лісів України. Зазначено, що правове регулювання використання та охорони лісів в Україні потребує вдосконалення. Реко-

мендовано врегулювати питання щодо перебування у лісах приватної власності.

06.01—02.13.404.

349.6(477):630 Бровдій А. М. Особливості законодавчого забезпечення лісогосподарських відносин в Україні / *Алла Михайлівна Бровдій* // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4. — С. 211—215.

Обґрунтовано необхідність встановлення спеціального правового режиму господарської діяльності в лісі, що є важливим з огляду на особливість лісу як природного ресурсу, який забезпечує різноманітні інтереси суспільства і держави. Запропоновано визначення в чинному ГК України поняття «спеціальний режим господарювання», а також визначення необхідності здійснення господарської діяльності в лісі у межах цього режиму. Для конкретизації особливостей вказаного виду лісогосподарської діяльності запропоновано прийняти спеціальний Закон «Про спеціальний режим господарської діяльності в лісі».

06.01—02.13.405.

349.6(470):630 Василюшина М. И. Совершенствование системы управления лесами Российской Федерации / *М. И. Василюшина* // Экологическое право. — 2012. — № 6. — С. 22—27.

Статья посвящена правовым вопросам совершенствования системы управления лесами Российской Федерации: анализируются система органов управления лесами, полномочия федеральных, региональных и муниципальных органов власти в области лесных отношений, правовые проблемы передачи полномочий федеральных органов власти региональным органам управления, проблемы управления лесами, расположенными на землях лесного фонда и землях иных категорий. Отмечено, что остающееся рассредоточение полномочий по управлению лесами на землях лесного фонда, землях особо охраняемых природных территорий и землях обороны и безопасности не способствует эффективному и рациональному управлению. Полномочия по охране, защите и воспроизводству лесов должны осуществляться органами, подготовленными для осуществления соответствующих функций, в противном случае это может привести к истощительному лесопользованию в лесах на землях иных категорий. Данный вывод справедлив и в отношении городских лесов. По мнению автора, решением возникшего вопроса может стать расширение полномочий Министерства природных ресурсов и экологии РФ в отношении лесов, расположенных на землях иных категорий, с учетом всех правовых последствий данного решения, либо перевод таких земель в лесной фонд.

06.01—02.13.406.

349.6 Василюева М. И. Право граждан на доступ к природным ресурсам (проблема реализации) / *М. И. Василюева* // Журнал российского права. — 2012. — № 8. — С. 40—49.

Обращено внимание на то, что в настоящее время в условиях активного вовлечения природных ресурсов в оборот снижается их доступность для общего пользования. Проанализированы наиболее актуальные проблемы реализации социально значимых прав граждан в сфере природопользования с точки зрения обеспечения общественных интересов и сбалансирования их с правами и законными интересами субъектов предпринимательской деятельности. Внесены предложения, направленные на защиту свободного доступа граждан к природным ресурсам, а также на предотвращение необоснованного расширения этого права.

06.01—02.13.407.

349.6+630 Гарварт Г. Організаційно-правові засади ведення, обліку та впорядкування лісового фонду України / *Ганна Гарварт* // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 97—101.

Звернена увага на те, що ефективно державне управління лісовим фондом України потребує правового регулювання таких заходів, як: ведення державного лісового кадастру; ведення обліку та впорядкування лісів. Проведений аналіз чинного законодавства України свідчить про необхідність розширення переліку відомостей, які входять до складу лісового кадастру, даними про лісову біомасу, віковий склад лісів, повноту древостану, водоохоронні, кліматорегулюючі, оздоровчі та інші властивості лісу. Запропоновано доповнити ст. 52 ЛК України відповідними положеннями. Проаналізовано проблемні питання законодавчого регулювання лісового фонду України. Доведено, що чинне законодавство України розмежує поняття лісовпорядкування та землеустрою. Наголошено на необхідності запровадити адміністративну відповідальність посадових осіб, власників лісів за невиконання та порушення термінів виконання заходів з лісовпорядкування.

06.01—02.13.408.

346.9(477):553.99 Устименко Т. П. Правові аспекти отримання надрокористувачами права на видобування корисних копалин в Україні / *Т. П. Устименко* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 386—393.

Відмічено, що надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, проводиться у порядку, встановленому земельним законодавством України. Розглянуто всі нормативно-правові акти, які регулюють порядок отримання дозвільної документації на право видобування корисних копалин. Звернуто увагу на випадки, коли земельні ділянки для користування надрами надаються користувачам надр після одержання ними спеціальних дозволів на користування надрами чи гірничих відводів.

06.01—02.13.409.

347.24(477):630 Юрчишин Н. Г. Межі реалізації права приватної власності на ліси в Україні / *Н. Г. Юрчишин* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 392—397.

Досліджено теоретико-правові аспекти меж права приватної власності на ліси в Україні. Розглянуто основні категорії, які впливають на визначення поняття меж реалізації права приватної власності на ліси в Україні — правові обмеження, обмеження права, обов'язки власників земельних лісових ділянок. Зазначено, що межі реалізації права приватної власності на ліси — це гарантована Конституцією та законами України свобода дій громадян і юридичних осіб, яка передбачає можливість вибору поведінки на здійснення правомочностей щодо земельних ділянок з метою задоволення власних потреб, не порушуючи при цьому права та інтереси інших осіб, а також забезпечення взаємозв'язку приватних і державних інтересів у сфері приватних лісових правовідносин.

Див. також: 07.01—02.13.421.

12.00.07. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; МИТНЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Книги

07.01–02.13.410.

342.9(477)(075.8) Адміністративне право : підручник / за заг. ред. Ю. П. Битяка [та ін.] ; МОН України. — 2-ге вид., переробл. і допов. — Х. : Право, 2013. — 657 с.

На основі досягнень адміністративно-правової науки, сучасного адміністративного законодавства України і практики його застосування висвітлено основні питання курсу адміністративного права України, порядок здійснення державного управління, його форми та методи, надано тлумачення адміністративно-правових норм. За структурою підручник складається із Загальної та Особливої частини. Загальна частина містить основні положення щодо державного управління і адміністративного права, їх співвідношення, суб'єктів адміністративного права України, адміністративної відповідальності, адміністративного процесу, законності та дисципліни в управлінні, адміністративно-правових режимів. В Особливій частині розглянуто питання організаційно-правового регулювання в різних галузях управління на сучасному етапі, проаналізовано чинне законодавство. У підручнику розглянуто наукові положення відомих учених-адміністративістів, у тому числі тих, хто працював на кафедрі адміністративного права Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого.

07.01–02.13.411.

342.951:347.77:007:004.056.52(477) Ліпкан В. А. Адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом в Україні : монографія / В. А. Ліпкан, В. Ю. Баскаков ; Глобальна організація союзницького лідерства, АН вищої освіти України. — К. : Вид. О. С. Ліпкан, 2013. — 345 с.

Висвітлено теоретичні та адміністративно-правові проблеми інформації з обмеженим доступом в Україні. Визначено такі поняття, як інформація з обмеженим доступом, адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом, конфіденційна інформація, таємна інформація. Визначено основні ознаки інформації з обмеженим доступом в адміністративно-правовому контексті, виділено основні види такої інформації. Охарактеризовано складові адміністративно-правового режиму інформації з обмеженим доступом в Україні, а також окреслено специфіку адміністративно-правових режимів державної таємниці та персональних даних (інформації про особу) як найбільш важливих видів інформації з обмеженим доступом. З метою подальшого вдосконалення адміністративно-правового режиму інформації з обмеженим доступом запропоновано внести відповідні

зміни та доповнення до вітчизняного законодавства у цій сфері.

07.01–02.13.412.

35.08:37.018.4 Поважний О. С. Концептуальні засади професійного супроводу державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування в системі безперервної освіти : монографія / О. С. Поважний, О. М. Руденко, Л. П. Полякова ; Нац. агенство України з питань державної служби. — Донецьк : ВІК, 2012. — 308 с.

Досліджено концептуальні засади професійного супроводу державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування в системі безперервної освіти у контексті нової парадигми державного управління та формування «суспільства знань». На основі вивчення концептуальних засад, а також практики безперервної освіти в інших країнах автори розкривають напрями підвищення ефективності управлінської діяльності шляхом безперервного професійного навчання, раціоналізації та інтелектуалізації управлінської праці, підготовки державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування до управління ризиками, запровадження інновацій, розвитку електронного врядування та ефективних соціальних комунікацій. Запропоновано концепцію безперервної освіти державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування, яка передбачає оптимізацію кадрової політики, формування професійної компетентності як основи професіоналізму службовців і посадових осіб, управління розвитком професійних якостей, удосконалення системи оцінювання діяльності кадрів, розробку відповідного науково-методичного забезпечення та розвиток організаційної культури й етики.

Автореферати

07.01–02.13.413.

351.751:659.3:681.85 Вознесенська О. А. Правові засади державного регулювання в галузі аудіовізуальних засобів масової інформації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Вознесенська Олена Андріївна ; НДІ інформатики і права НАПрН України. — К., 2012. — 20 с.

Запропоновано монографічне дослідження правових засад державного регулювання в галузі аудіовізуальних засобів масової інформації. Досліджено організаційно-правову форму та методи державного регулювання у зазначеній сфері. Проаналізовано альтернативну форму регулювання суспільних відносин — саморегулювання в галузі аудіовізуальних засобів масової інформації.

Запропоновано авторське визначення поняття державного регулювання в галузі аудіовізуаль-

них засобів масової інформації, саморегулювання в галузі аудіовізуальних засобів масової інформації, аудіовізуального засобу масової інформації, власної інформаційної продукції аудіовізуального засобу масової інформації, телебачення, радіомовлення, суб'єкта телерадіоорганізації, юридичної відповідальності в галузі аудіовізуальних засобів масової інформації.

Проведено комплексне дослідження законодавства про аудіовізуальні засоби масової інформації, виявлені основні недоліки та розроблено пропозиції щодо їх усунення. Проаналізована діяльність системи органів державного регулювання й управління в досліджуваній сфері та сформульовані пропозиції щодо її вдосконалення з метою підвищення ефективності реалізації державного регулювання в галузі аудіовізуальних ЗМІ.

07.01—02.13.414.

342.9:356.132(477)(043.3) Костін О. Ю. Адміністративні послуги, що надаються Державною прикордонною службою України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / *Костін Олег Юрійович* ; Нац. авіаційний ун-т. — К., 2013. — 20 с.

Досліджено теоретико-правові засади інституту адміністративних послуг. Проаналізовано сутність державної політики щодо розвитку інституту адміністративних послуг. Вивчено систему публічних органів та громадських організацій у сфері надання адміністративних послуг. Здійснено загальну характеристику адміністративних послуг, які надаються Державною прикордонною службою України. Детально розкрито зміст дозволів, узгоджень та погоджень як видів адміністративних послуг, що надаються Державною прикордонною службою України. Особливу увагу приділено організації надання адміністративних послуг Адміністрацією Державної прикордонної служби України та органом охорони державного кордону.

07.01—02.13.415.

351.74:364.044.26 Ладика Ю. В. Соціальні гарантії працівників органів внутрішніх справ як комплексний інститут адміністративно-правового регулювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / *Ладика Юрій Володимирович* ; Ін-т зак-ва Верховної Ради України. — К., 2012. — 20 с.

Представлено комплексне дослідження соціальних гарантій працівників органів внутрішніх справ України. Досліджено історію становлення та розвитку забезпечення соціальних гарантій працівників органів внутрішніх справ. Запропоновано класифікацію нормативно-правового регулювання діяльності міліції.

Проаналізовано механізм правового забезпечення та реалізації соціальних гарантій працівників органів внутрішніх справ, а також світовий досвід забезпечення та реалізації соціальних гарантій працівників поліції.

Сформульовано організаційні та методологічні основи адміністративно-правового забезпечення та реалізації соціальних гарантій працівників органів внутрішніх справ України, особливості нагляду й контролю щодо забезпечення та реалізації соціальних гарантій в системі органів внутрішніх справ.

Охарактеризовано чинники, які впливають на ефективність удосконалення процесу забезпечення та реалізації соціальних гарантій працівників органів внутрішніх справ України та особливості правового й організаційного регулювання забезпечення та реалізації соціальних гарантій. Розглянуто зміст категорійного поняття «удосконалення» та визначені його особливості в частині реалізації соціальних гарантій працівників ОВС.

07.01—02.13.416.

351.761.3(043.3) Шевчук Г. В. Адміністративно-правова протидія міліцією незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / *Шевчук Геннадій Вадимович* ; Нац. авіаційний ун-т. — К., 2013. — 20 с.

Розкрито проблему застосування міліцією адміністративно-правових заходів щодо протидії правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Визначено основні види, надано характеристику та висвітлено проблеми застосування адміністративно-попереджувальних заходів, заходів адміністративного припинення і забезпечення адміністративного провадження в справах про адміністративні правопорушення в сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, а також адміністративної відповідальності та стягнень за правопорушення, які вчиняються в цій сфері. Обґрунтовані пропозиції до чинного законодавства щодо запровадження нових видів адміністративної відповідальності за порушення, які вчиняються в сфері нелегального обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

С т а т т і

07.01—02.13.417.

35.084.3 Армаш Н. О. Державні політичні діячі як різновид публічних службовців: підходи до визначення понять / *Н. О. Армаш* // *Право і суспільство*. — 2012. — № 6. — С. 99—102.

Приділено увагу окремим теоретичним і практичним питанням визначення поняття «державні політичні діячі», «державна політична посада» у межах розуміння сутності публічної служби. Зокрема, окреслено коло публічних службовців, яким має бути надано статус державних політичних діячів, розглянуто визначення цього поняття та запропоновано законодавче його врегулювання. Наголошено, що професіоналізація посади не може слугувати критерієм віднесення посад до публічної служби. Вказано,

що основним критерієм повинна бути мета створення та діяльності тієї чи іншої служби. Доведено, що державна політична служба є видом публічної служби поряд із державною службою, службою в органах місцевого самоврядування тощо.

07.01—02.13.418.

351.824.11(477):662.6/9 Биркович Т. І. Принципи та особливості побудови незалежного регулятора ринку паливно-енергетичного комплексу / *Т. І. Биркович* // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 14. — С. 89—92.

Вказано, що загальними вимогами до регуляторного органу в сфері енергетики є автономність, компетентність та відповідальність. Регулятор має бути незалежним від політичного впливу та бізнес-інтересів, мати реальну можливість впливати на учасників ринку, забезпечуючи відкриті і чесну конкуренцію, та бути відповідальним перед громадськістю. Наголошено, що вирішення проблеми незалежного регулятора на енергетичному ринку України дозволить зробити важливий крок на шляху реформування паливно-енергетичного комплексу, демополізації ринків та встановлення економічно обґрунтованих тарифів.

07.01—02.13.419.

351.813.12(477) Валуєва Л. В. Адміністративний статус морських портів / *Л. В. Валуєва* // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 309—319.

Проаналізовано правовий статус морського порту та виділено його особливості, на основі яких сформульовано поняття морського порту в широкому та вузькому сенсі. Серед особливостей адміністративного статусу морського порту виокремлено: віднесення до юридичних осіб публічного права; є державним, некомерційним транспортним підприємством; створення профільним міністерством (на даний час Міністерство інфраструктури України) та фактичне інтегрування із зазначеним органом виконавчої влади; діяльність на території порту державних та приватних підприємств, організацій, установ; розміщення в частині портів спеціальних економічних зон, адміністративний режим в яких відрізняється від загальнодержавного; одночасне перебування суб'єктом і об'єктом правовідносин (як об'єкт він структурно підпорядковується, наприклад, вищезгаданому міністерству; як суб'єкт в особі начальника порту реалізує управлінські, економічні та господарські функції).

07.01—02.13.420.

35.08:614.2 Васюк Н. О. Підготовка керівних кадрів для системи охорони здоров'я на засадах компетентнісного підходу / *Н. О. Васюк* // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 18. — С. 101—103.

Проаналізовано умови та засади реалізації компетентнісного підходу при підготовці керів-

них кадрів для системи охорони здоров'я в умовах реформування галузі. Зазначено, що компетентнісний підхід спрямований на результати освіти, де результати розглядаються не як сума засвоєної інформації, сукупність знань, а як здатність людини діяти в різноманітних проблемних ситуаціях. При цьому визначення ключових компетенцій дозволяє орієнтуватися на кінцеві результати навчального процесу, визначити якість освітнього процесу, модернізувати зміст навчання, в тому числі при підготовці керівних кадрів для системи охорони здоров'я.

07.01—02.13.421.

351.823(470):346.546.4:504.062 Волков А. М. Особенности применения антимонопольного законодательства в сфере недропользования / *Александр Михайлович Волков, Кирилл Валерьевич Заббаров* // Административное право и процесс. — 2012. — № 9. — С. 45—50.

Указано, що согласно російському законодавству недра нельзя признать товаром — товаром могут являться только добытые полезные ископаемые, прошедшие первичную переработку. Это дает возможности ученым обоснованно заявлять о невозможности непосредственного применения антимонопольного законодательства РФ в сфере недропользования, а Закон РФ «О недрах» № 2395-1 от 21 февраля 1992 г. устанавливает при пользовании недрами дополнительные антимонопольные требования по отношению к общим нормам антимонопольного законодательства. Подчеркивается неоднозначность вопроса распространения антимонопольного законодательства на сферу недропользования. Обосновано активное включение антимонопольных норм в законодательство РФ о недрах, что позволит полнее реализовать субъективные публичные права недропользователей.

07.01—02.13.422.

35.086 Зозуля І. В. Відповідальність за неналежне виконання державних повноважень: засади нормативно-правового регулювання / *Ігор Вікторович Зозуля* // Наше право. — 2012. — № 3, ч. 2. — С. 48—52.

Висвітлено загальні положення та основні принципи відповідальності за неналежне виконання державних повноважень, а також проаналізовано особливості суб'єктів такої відповідальності. Визначено види юридичної відповідальності за неналежне виконання державних повноважень. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства, зокрема, запропоновано зміни до ст. 4 ЗУ «Про статус народного депутата України», ст. 187 ЗУ «Про Регламент Верховної Ради України», ч. 2 ст. 12, ст. 151 ЗУ «Про Кабінет Міністрів України», ст. 28 ЗУ «Про Конституційний Суд України», ст. 142 КУпАП, ст. 1166 ЦК України, ст. 3521 КК України.

07.01—02.13.423.

351.756 Изотова Е. Н. Отдельные аспекты правового регулирования, связанные с борьбой

с незаконной миграцией / *Елена Николаевна Изотова* // Административное право и процесс. — 2012. — № 8. — С. 26–30.

Проанализировано состояние миграционной политики в мире за последние годы. Выделены причины возникновения миграции и ее последствия, социальное отношение к иммигрантам и беженцам. Указано, что главной движущей силой роста количества беженцев и вынужденных переселенцев по-прежнему будет увеличивающаяся диспропорция между избытком рабочей силы в развивающихся странах и ее дефицитом в развитых государствах (урбанизация, старение населения, неблагоприятные изменения окружающей среды, природные катастрофы). Проведен анализ норм международного права и российского законодательства, регулирующих вопросы миграции (Конвенция о статусе беженцев (1951), Протокол, касающийся статуса беженцев (1967), Законы РФ «О беженцах» (1993), «О вынужденных переселенцах» (1993), «О миграционном учете иностранных граждан и лиц без гражданства в Российской Федерации» (2006) и др.). Отмечен вклад Совета глав государств-участников СНГ в развитие деятельности по противодействию незаконной миграции.

07.01–02.13.424.

35.08(477).001.73 Іншин М. Значення державної служби для розвитку сучасної України / *Микола Іншин, Олена Середа* // Публічне право. — 2012. — № 3. — С. 248–255.

Наголошено на доцільності виваженої поміркованої політики щодо здійснення реформ стосовно державної служби в Україні. Проаналізовано історичний розвиток та становлення державної служби в Україні. На прикладі реформування державної виконавчої служби та нотаріату з'ясовано сутність державної служби та визначено проблемні питання. Зазначено, що головний критерій виокремлення сутності державної служби полягає в її основному призначенні — професійно і компетентно реалізовувати функції державного управління у сфері організації та регулювання суспільних відносин. Реалізація завдань та функцій держави — це функціональне призначення державної служби. Вказано, що сутність державної служби обумовлюється соціальними цілями та завданнями. Таким чином державна служба виконує функції забезпечення та задоволення суспільних інтересів.

07.01–02.13.425.

351.779(470) Калинин Г. И. Административно-правовое регулирование отчуждения животных и изъятия продуктов животноводства при ликвидации болезней животных / *Георгий Иванович Калинин* // Административное право и процесс. — 2012. — № 8. — С. 30–32.

Указано, что в настоящее время в РФ сложилась сложная эпизоотическая ситуация по африканской чуме свиней. В связи с этим остро встает вопрос о правовом регулировании возмещения ущерба, понесенного гражданами в резуль-

тате отчуждения животных или изъятия продуктов животноводства. Отмечено, что эти расходы могут стать серьезным бременем для региональных бюджетов России. Обоснована необходимость внесения дополнений в Закон РФ «О ветеринарии» и изменений в Правила отчуждения животных и изъятия продуктов животноводства при ликвидации очагов особо опасных болезней животных, которые вопрос о выплате компенсаций поставили бы в зависимость от добросовестности владельцев животных и лиц, занятых оборотом продуктов животного происхождения, от соблюдения ими ветеринарных правил. Обращается внимание на необходимость срочного принятия Правил содержания свиней на личных подворьях граждан в РФ (по аналогии с таковыми правилами для птиц).

07.01–02.13.426.

35.072.2:347.965 Колобашкина С. С. Публичное регулирование рынка юридических услуг (по материалам зарубежного законодательства) / *Светлана Сергеевна Колобашкина* // Административное право и процесс. — 2012. — № 9. — С. 61–66.

Рассмотрена специфика нормативного регулирования адвокатуры, адвокатской деятельности в ряде стран Европы (Испания, Нидерланды, Польша, Чехия и др.), Азии (Япония, КНР и др.), а также в некоторых странах постсоветского пространства. Показана дифференцированность правового регулирования адвокатской деятельности нормативными актами ряда зарубежных стран, закрепляющих основы функционирования юридических профессий. Отдельное внимание обращено на особенности закрепления содержания, функций и места адвокатуры в правовой системе соответствующего государства.

07.01–02.13.427.

351.713(470) Косиця О. О. Правове регулювання інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування в Російській Федерації / *О. О. Косиця* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 105–116.

Здійснено аналіз нормативно-правових положень сучасного законодавства РФ з питань інформаційного забезпечення адміністративної діяльності податкових органів. Визначено нові підходи до інформаційного забезпечення в сфері оподаткування та можливості їх використання в органах ДПС України. Вказано, що актуальність означеної тематики обумовлена національними інтересами, а також віднесенням РФ до числа тих країн, які ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) визнав такими, що в достатній мірі запровадили податкові стандарти, які відповідають міжнародному рівню. Узагальнено принципи інформаційного забезпечення у сфері оподаткування, до яких віднесено: законність, доступність інформації; скорочення кількості транзакцій, забезпечення зберігання та достовірності інформації, повноти та своєчасності

надання інформації, необхідності та достатності інформації для виконання, дотримання вимог до зберігання податкової та комерційної таємниці.

07.01—02.13.428.

351.711(477) Кравчук О. О. Основні принципи управління майном державної власності / *О. О. Кравчук* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 61—67.

З метою вирішення загальнонаукової проблеми вдосконалення адміністративно-правового регулювання управління майном державної власності в Україні досліджено основні принципи управління майном державної власності, розкрито їх зміст та значення. Принципи управління майном державної власності передбачені нормами права, які повинні бути покладені в основу управлінської діяльності в сфері державної власності. Зазначено, що до основних принципів управління майном державної власності слід віднести верховенство права, законність, відкритість та прозорість, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, відповідальність, безперервність, забезпечення єдності державної політики, ефективність та цільове використання. Враховуючи широкий об'єктний склад державної власності, коло суб'єктів управлінських відносин, що виникають під час управління такими об'єктами, запропоновано перелік та зміст принципів управління майном державної власності визначити в Законі «Про управління об'єктами державної власності».

07.01—02.13.429.

341.29:347.5 Пашковская Л. И. Международно-правовой механизм компенсации убытков Международным фондом для компенсации ущерба от загрязнения нефтью / *Л. И. Пашковская* // Митна справа. — 2013. — № 1. — С. 80—87.

Проаналізовані положення Конвенції о создании Международного фонда для компенсации ущерба от загрязнения нефтью 1992 года и условия их применения, а также Конвенции о создании Международного дополнительного фонда для компенсации ущерба от загрязнения нефтью 2003 года. Подчеркнуто, что на сегодняшний день Украина является стороной только Конвенции об ответственности 1992 года и не может рассчитывать на компенсацию и дополнительную компенсацию за ущерб от загрязнения моря нефтью, кроме той компенсации, которую выплатит судовладелец или его страховщик. Обращено внимание на то, что в финансовом отношении для государства присоединение к Конвенции о фонде необременительно, т.к. в соответствии с данной конвенцией отчисления в Фонд должны будут совершать получатели нефти, а не государство.

07.01—02.13.430.

340.11:35.08 Плотніченко В. А. Поняття та характеристика права на державну службу / *В. А. Плотніченко* // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт

України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 64. — С. 145—153.

Розглянуто поняття «суб'єктивне право» та «державна служба». Дано визначення поняття «право на державну службу». Визначено та розкрито ознаки права на державну службу. Підкреслена нерозробленість цього поняття в науці. Зроблено висновок про необхідність подальшого дослідження права на державну службу. Виділено основні гарантії реалізації права на державну службу: законодавче закріплення та встановлення порядку реалізації права; державний контроль і нагляд; державний примус; судовий захист; правові стимули (заходи матеріального та соціально-побутового забезпечення державного службовця); конкурсний порядок заміщення посад; право службовця не виконувати доручень, які суперечать чинному законодавству; право на відставку (для державних службовців, які займають посади першої або другої категорії); право на оскарження рішення про припинення державної служби; зарахування до кадрового резерву тощо. Представлено чітке уявлення про сутність права на державну службу, що є досить важливим для подальшого дослідження інституту державної служби, правового статусу державних службовців.

07.01—02.13.431.

35.08(477) Попова О. В. Щодо принципів публічної служби в Україні / *О. В. Попова* // Південноукраїнський правничий часопис. — 2012. — № 2. — С. 20—22.

Визначено та проаналізовано принципи публічної служби, які доцільно закріпити в законодавстві України як основні засади організації й функціонування публічної служби. Сформульовано поняття принципів публічної служби. До організаційних принципів публічної служби в Україні запропоновано віднести такі: розмежування політичних посад і посад публічної служби; прозорість процедури конкурсу і єдності вимог прийняття на публічну службу; позапартійність публічної служби; системність підготовки та перепідготовки професійних кадрів та ін. Принципами функціонування визначено наступні: відкритість послуг і доступність несекретної інформації; безперервність діяльності; контроль; правова захищеність публічних службовців та мотивація, стимулювання і заохочення службовців. Доведено необхідність їх закріплення в законодавстві України. Вказано, що стаття (або інший структурний елемент загального нормативно-правового акта у сфері публічної служби), присвячена принципам публічної служби, повинна містити три частини: конституційні засади публічної служби, організаційні засади, функціональні засади.

07.01—02.13.432.

351.854(470) Правовое регулирование деятельности органов исполнительной власти по контролю и надзору в области образования и науки в зарубежных странах / *Александр Мо-*

лотников, Роман Янковский, Константин Гужанов, Елена Чудакова // Право и экономика. — 2012. — № 9. — С. 4–10.

Представлен анализ уровня эффективности исполнения правового регулирования порядка исполнения федеральными органами исполнительной власти России государственных функций по контролю и надзору в сфере науки. Раскрыты полномочия отдельных органов государственной власти по контролю и надзору в области науки. Разработаны рекомендации по совершенствованию законодательства в рассматриваемой сфере регулирования. Отмечено, что в России научная сфера тесно связана с образовательной, но правовое регулирование взаимодействия данных сфер является недостаточным и отчасти морально устаревшим. Предложены рекомендации по совершенствованию законодательства по вопросам контроля и надзора в области науки в РФ.

07.01—02.13.433.

351.746:338.246 Руснак Л. Механизм взаимодействия службы безопасности с субъектами системы экономической безопасности предприятия / Лариса Руснак // Экономика, финансы, право. — 2012. — № 6. — С. 37–39.

Проанализированы вопросы организации взаимодействия службы безопасности предприятия с субъектами его системы экономической безопасности, а также базовые основы построения механизма взаимодействия в системе экономической безопасности. Отмечено, что основными компонентами механизма взаимодействия службы безопасности предприятия с субъектами его системы экономической безопасности являются: принципы; методы; функции и процесс взаимодействия, а также отношения, которые возникают при осуществлении взаимодействия и отражают виды формальных и неформальных взаимосвязей между субъектами системы экономической безопасности.

07.01—02.13.434.

342.922 Скалеух К. А. Индивидуализация административной ответственности / К. А. Скалеух, А. П. Мясников // Юристы-правоведы. — 2012. — № 6. — С. 9–12.

Рассмотрен принцип индивидуализации административной ответственности, имеющий большое значение в деятельности органов административной юрисдикции, т.к. способствует обеспечению наложения справедливого взыскания. Раскрыты сущность и социальное значение данного принципа. Обоснована его важность при достижении наиболее эффективных результатов в деле воспитания и перевоспитания правонарушителей, а также профилактики административных правонарушений в целом. Указано, что принцип индивидуализации заключается в сочетании справедливости и целесообразности применения административного взыскания в каждом конкретном случае. Отмечено также, что индивидуализация административной ответ-

ственности не предполагает заочного применения административного взыскания и должна учитывать наличие в действиях правонарушителя смягчающих и отягчающих обстоятельств.

07.01—02.13.435.

351.77(477.8)“19” Сорока О. Я. Державне регулювання медичної діяльності на Прикарпатті у першій половині ХХ століття / О. Я. Сорока // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 18. — С. 104–110.

Обґрунтовано, що державне регулювання медичної діяльності на теренах Прикарпаття у першій половині ХХ ст. відбувалося в складних соціально-політичних умовах, а часта зміна різних соціально-економічних формацій, перехід під володіння то однієї держави, то другої, багатовіковий гніт населення з боку кожної з них суттєво вплинули на характер суспільних відносин, зокрема й у сфері охорони здоров'я. Запропоновано поділ основних історичних періодів формування законодавства, яке регулювало медичну діяльність на Прикарпатті у першій половині ХХ століття.

07.01—02.13.436.

351.811.123(477) Степаненко В. В. Мери административного принуждения в регистрационной деятельности государственной автомобильной инспекции МВД Украины / В. В. Степаненко // Юристы-правоведы. — 2012. — № 6. — С. 89–92.

Освещены вопросы содержания и систематизации мер административного принуждения, применяемых Государственной автомобильной инспекцией МВД Украины с целью обеспечения соблюдения регистрационной дисциплины физическими и юридическими лицами. Предложена авторская классификация мер административного предупреждения (остановка транспортных средств; осмотр транспортных средств и документов на них; проверка сведений о транспортных средствах и документов к ним на наличие в информационных системах ГАИ; планы проверки субъектов хозяйствования; внесение государственным органам, объединениям граждан, предприятиям, организациям, должностным лицам обязательных к рассмотрению представлений о необходимости устранения причин и условий, способствующих совершению правонарушений), мер административного пресечения общего назначения (остановка транспортных средств; проверка документов; требование прекратить противоправное поведение; запрет эксплуатации транспортных средств; неплановые проверки субъектов хозяйствования; временное приостановление выдачи бланковой продукции ГАИ или зарегистрированных в ГАИ бланков биржевых договоров), мер обеспечения производства по делам об административных правонарушениях (административное задержание; личный досмотр, досмотр вещей и транспортных средств; изъятие вещей и документов; временное задержание транспортных средств).

Див. також: 02.01–02.13.133, 02.01–02.13.143, 02.01–02.13.162, 02.01–02.13.177, 02.01–02.13.178, 06.01–02.13.349, 06.01–02.13.351, 06.01–02.13.363, 06.01–02.13.368, 06.01–02.13.390, 06.01–02.13.405.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Книги

07.01–02.13.437.

342.925:342.726-054.6(477) Ківалов С. В. Проведення у справах щодо видворення іноземців та осіб без громадянства в адміністративному суді : монографія / С. В. Ківалов, М. М. Аракелян. — О. : Фенікс, 2013. — 220 с.

Досліджено особливості здійснення провадження в адміністративному суді у справах щодо видворення іноземців та осіб без громадянства. Враховуючи здобутки сучасних вітчизняних і зарубіжних вчених на теоретичному та практичному рівні аналізуються питання судового порядку розгляду й вирішення справ щодо видворення іноземців та осіб без громадянства за межі України. Розглянуто теоретичні положення, пов'язані з визначенням правової природи та особливостей спорів щодо видворення іноземців та осіб без громадянства як предмета адміністративного судочинства. Проаналізовано особливості структури таких спорів з характеристикою виокремлених елементів. Здійснено класифікацію спорів, що виникають з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства. Проведено науково-теоретичний аналіз особливостей адміністративного судочинства у справах, пов'язаних з видворенням іноземців та осіб без громадянства, який має проявлятися у таких процесуальних інститутах, як правила підсудності; визначено коло осіб, які згідно з законом є сторонами адміністративного процесу, та охарактеризовано їх процесуальне становище в залежності від видової приналежності справ; окреслено процесуальні строки та порядок їх обчислення; судові витрати; порядок судового розгляду й вирішення справ щодо примусового видворення іноземців та осіб без громадянства; оскарження та виконання рішень адміністративного суду.

07.01–02.13.438.

342.925(063) Роль і вплив практики адміністративного судочинства на розвиток публічного права : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю утворення ВАС України (м. Київ, 29 30 листоп. 2012 р.) : зб. матеріалів / за заг. ред. І. Х. Темкіжева. — К. : Істина, 2012. — 393 с.

Приділено увагу процесам глобалізації та правової конвергенції у світі та їх впливу на формування судової системи. Досліджено сучасний стан та шляхи подальшого розвитку адміністративного судочинства в Україні та інших дер-

жавах. Проаналізована практика діяльності Європейського суду з прав людини та її вплив на національні механізми судового захисту прав і свобод людини і громадянина. Обговорено моделі адміністративної юстиції з точки зору розв'язання проблеми розмежування компетенції між різними юрисдикціями. Визначено роль практики адміністративних судів та її вплив на розвиток публічного права. Охарактеризовано стан здійснення судочинства у сфері публічно-правових відносин в інших країнах, зокрема Азербайджані, Вірменії, Грузії, Литві, Молдові, Німеччині, Польщі, Росії, США, Франції, Швеції. У ряді матеріалів надано прогноз розвитку адміністративного правосуддя в умовах інтеграції України в європейський політичний і правовий простір.

Реалізація теоретичних розробок, практичних ідей та їх аналіз, які викладені у матеріалах конференції, дозволить окреслити підходи до опрацювання нових напрямків подальшого вдосконалення адміністративного правосуддя в Україні.

Автореферати

07.01–02.13.439.

347.454(477)(043.3) Будзан Л. Д. Представництво в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Будзан Леся Дмитрівна ; ДВНЗ «Запорізь. нац. ун-т». — Запоріжжя, 2013. — 16 с.

Визначено правову природу, сутність та зміст представництва в адміністративному судочинстві. Проаналізовано особливості формування та розвитку концепції представництва. Здійснено класифікацію суб'єктів представництва. Досліджено зміст діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини як представника в адміністративному судочинстві; визначено особливості участі прокурора в адміністративному судочинстві в якості представника; з'ясовано зміст представницьких повноважень за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування в адміністративному судочинстві. Розкрито властивості та риси представництв в адміністративному судочинстві фізичних та юридичних осіб. Сформульовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинного законодавства, яке регулює представництво в адміністративному судочинстві.

07.01–02.13.440.

342.95(477)(043.3) Буцьких О. О. Проведення за нововиявленими обставинами в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Буцьких Ольга Олександрівна ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. — К., 2013. — 19 с.

Розкрито зміст провадження за нововиявленими обставинами та сформульовано поняття нововиявлених обставин в адміністративному судочинстві. З'ясовано ознаки, за якими вони

відрізняються від нових обставин, нових доказів та обставин, що змінюються. Сформульовано авторське поняття провадження за нововиявленими обставинами як врегульованої адміністративно-процесуальними нормами сукупності процесуальних дій, що здійснюються між адміністративним судом та іншими суб'єктами при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами. Визначено, що провадження за нововиявленими обставинами є самостійним, виключним видом провадження адміністративного процесу і характеризується особливими правовими ознаками (метою, суб'єктним складом, предметом доказування, правовими наслідками) та правовою формою, під якою розуміється врегульована нормами КАСУ структура адміністративного судочинства за нововиявленими обставинами як у цілому, так і окремих його стадій; умови, послідовність, порядок здійснення процесуальних дій та оформлення їх у правових актах, які надають можливість відрізнити його від інших видів перегляду судових рішень.

Статті

07.01—02.13.441.

342.925(477) Бітов А. І. Характеристика процесуальної форми адміністративного судочинства / *А. І. Бітов* // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 330—339.

Статтю присвячено аналізу змісту та структури процесуальної форми адміністративного судочинства в Україні. Охарактеризовано особливості розгляду справ адміністративної юрисдикції та ознаки адміністративно-судових проваджень. Вказано на стадійний характер адміністративного судочинства та обов'язкові компоненти стадії як структурного елемента даного виду судочинства: певне відносно самостійне завдання, на вирішення якого спрямований комплекс процесуальних дій у тій або іншій стадії; специфічна сукупність процесуальних дій, що обов'язково включає встановлення або аналіз фактичних обставин, пошук і реалізацію відповідної правової норми для вирішення питання тощо; юридичні процесуальні акти-документи, в яких відображаються і закріплюються підсумки виконаних у даній стадії процесуальних юридично значимих дій.

07.01—02.13.442.

342.925:340.111.5 Гордєєв В. В. Доказування юридичних фактів у адміністративному судочинстві / *В. В. Гордєєв* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 193—197.

Розкрито поняття та зміст юридичного факту та доказування. Досліджено особливості процесуальних юридичних фактів в адміністративному судочинстві. Зазначено, що сукупність процесуаль-

них юридичних фактів у залежності від їхніх правових наслідків, тобто впливу на вирішення справи судом, можуть або входити в якості самостійного елемента в основний предмет доказування у справі поряд з матеріально-правовими фактами, або ж утворювати самостійний предмет доказування. При цьому пізнання фактичних обставин справи, як елемент доказування, відбувається безпосереднім або опосередкованим шляхом.

07.01—02.13.443.

351.95(477) Джабурія О. В. Адміністративні суди в Україні: понятійно-категоріальний аспект правового статусу в контексті завдання адміністративного судочинства / *О. В. Джабурія* // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 320—330.

Враховуючи основне завдання адміністративного судочинства, а саме, захист прав, свобод та інтересів невлadних суб'єктів публічно-правових відносин, проаналізовано правовий статус адміністративних судів в Україні. Увагу приділено питанням понятійно-категоріального апарату, який використовується у КАС України щодо визначення правового статусу адміністративних судів, зокрема аналізу таких категорій, як завдання, функції, компетенція, повноваження (права і обов'язки), предмет діяльності. Наголошено, що правосуб'єктність органів державної влади можна характеризувати як функціонально-цільову правосуб'єктність. Визначено основні характеристики правового статусу адміністративних судів в Україні — завдання, юрисдикція, повноваження.

07.01—02.13.444.

342.925:346.545 Писенко К. А. Административные процедуры в конкурентном праве как средство защиты и гармонизации публичных и частных интересов / *Кирилл Андреевич Писенко* // Административное право и процесс. — 2012. — № 9. — С. 17—20.

Рассмотрены теоретические и практические вопросы конкурентно-правовых административных процедур. Указано на необходимость законодательного закрепления целей конкурентно-правового регулирования, которые должны отражать, юридически корректно опосредовать в правовой системе выявленное ранее в общественной (социально-экономической) дискуссии сбалансированное соотношение частных и публичных интересов в сфере рынков, конкуренции и монополии. Уделено внимание анализу предлагаемой в современной российской науке административного права концепции соотношения и отличий административной процедуры от административного барьера и выделению критериев таких отличий на основе применения межотраслевых методов исследования, в частности, т.н. экономико-правового метода.

07.01—02.13.

342.925(477) Фаєр Ю. Г. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність громадянина Украї-

ни в адміністративному судочинстві / Ю. Г. Фаєр // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 340–348.

Статтю присвячено аналізу процесуального статусу громадянина України як одного з учасників адміністративного судочинства. Наголошено, що чітке законодавче регулювання процесуального статусу учасників адміністративного судочинства є однією з гарантій ухвалення правомірною судового рішення. Особливу увагу приділено проблемним аспектам, пов'язаних з питаннями виникнення процесуальної правоздатності громадянина України. Представлено порівняльний аналіз процесуального порядку звернення до адміністративного суду, розгляду справи адміністративної юрисдикції та винесення рішення для громадян України, іноземців та осіб без громадянства.

07.01—02.13.446.

351.925(477):349.412 Юрченко В. П. Судова практика при вирішенні земельних спорів: шляхи розв'язання юрисдикційних проблем / В. П. Юрченко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 213–218.

Досліджено адміністративно-правові основи судового захисту права власності на землю. Наголошено на існуванні проблеми при розмежуванні спорів адміністративної та господарської юрисдикції в земельних правовідносинах. На підставі аналізу судової практики та чинного вітчизняного законодавства запропоновано вирішити це питання на законодавчому рівні Верховною Радою України. Вказано, що при цьому необхідно не лише визначити загальні критерії належності земельного спору до категорії публічно-правового, але й чітко розмежувати юрисдикційну підсудність.

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Книги

07.01—02.13.447.

347.73:336.225.53(477)(049.2) Необхідність та передумови інвентаризації податкових пільг у системі оподаткування України : зб. наук. пр. за матеріалами наук.-практ. «круглого столу» (м. Київ, 5 берез. 2013 р.) / ред. кол.: П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, Д. М. Серебрянський [та ін.]; Нац. ун-т подат. служби України, НДІ фін. права НАПН України. — К.: Алерта, 2013. — 160 с.

Запропоновано до ознайомлення наукові праці та рекомендації науково-практичного «круглого столу» «Необхідність та передумови інвентаризації податкових пільг у системі оподаткування України», який проводився у межах виконання планової науково-дослідної роботи «Економіко-правові передумови та оцінка ефек-

тивності пільгового оподаткування в умовах реалізації норм Податкового кодексу України» (замовник — Департамент оподаткування юридичних осіб Державної податкової служби України). Актуальність дослідження економіко-правових передумов оцінки пільгового оподаткування обумовлена відсутністю в Україні законодавчо закріпленої методики та порядку аналізу ефективності податкових пільг, наданих суб'єктам господарювання, а також здійсненням втрат доходів бюджету на підставі форм статистичної та податкової звітності суб'єктів господарювання.

07.01—02.13.448.

351.713(477)(049.2) Світовий досвід упровадження індикаторів результатності діяльності органів державної податкової служби : зб. наук. пр. за матеріалами наук.-практ. «круглого столу» (м. Київ, 29 берез. 2013 р.) / ред. кол.: Л. Л. Тарангул, Д. М. Серебрянський, В. Л. Андрущенко [та ін.]; НДІ фін. права НАПН України. — К.: Алерта, 2013. — 106 с.

У збірник увійшли наукові праці та рекомендації за матеріалами науково-практичного «круглого столу» «Світовий досвід упровадження індикаторів результативності діяльності органів державної податкової служби», який проводився у межах виконання планової науково-дослідної роботи «Розробка ключових індикаторів результативності діяльності органів державної податкової служби України» (замовник — Департамент координації діяльності податкової служби). Представлені наукові праці містять авторський аналіз світового досвіду оцінювання результативності діяльності податкових адміністрацій та рекомендацій стосовно його імплементації в Україні.

07.01—02.13.449.

347.73(477)(075.8) Фінансове право : підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. — Х.: Право, 2013. — 400 с.

Розкрито зміст основних фінансово-правових понять. З урахуванням положень чинного законодавства проаналізовано найважливіші інститути фінансового права: фінансовий контроль, бюджетне та податкове право, державне страхування, грошовий обіг, банківська та валютна діяльність тощо. Максимально повно висвітлено питання, відповіді на які будуть корисними як для студентів при вивченні дисципліни «Фінансове право України», так і для викладачів вищих навчальних закладів, а також працівників органів, що задіяні у фінансовій діяльності та інших суб'єктів.

Автореферати

07.01—02.13.450.

342.518:342.565.4(477)(043.3) Бучик А. Ю. Організаційно-правове забезпечення вирішення податкових спорів в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Бучик Анна Юріївна ; Нац. акад. внутр. справ. — К., 2013. — 19 с.

Визначено проблеми правового та організаційного характеру в процесі функціонування податкових спорів в Україні, а також обґрунтовано шляхи їх вирішення. Досліджено генезис становлення та розвитку організаційно-правового забезпечення вирішення податкових спорів в Україні. Розкрито поняття податкових спорів, визначено їх характерні особливості, а також запропоновано авторську дефініцію даного правового інституту. Проведено класифікацію спорів, що виникають у процесі функціонування податкових правовідносин. Здійснено характеристику організаційно-праового забезпечення вирішення податкових спорів у межах юрисдикційного провадження, адміністративного та судового оскарження. Розроблено та обґрунтовано перелік пропозицій щодо вдосконалення організаційно-правового забезпечення вирішення податкових спорів в Україні.

07.01—02.13.451.

336.225.2:351(477)(043.3) Кричун М. О. Діяльність Державної податкової служби України у сфері реєстрації та надання дозволів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Кричун Михайло Олександрович ; МАУП. — К., 2013. — 19 с.

Запропоновано комплексне дослідження діяльності Державної податкової служби України у сфері реєстрації та надання дозволів. Сформульовано поняття діяльності Державної податкової служби України у сфері реєстрації та надання дозволів як різновиду публічно-сервісної функції Державної податкової служби України: це публічно-владна діяльність, яка здійснюється Державною податковою службою України і спрямована на забезпечення (юридичне оформлення) реалізації прав і законних інтересів осіб у сфері реєстрації їх як платників податків, а також ліцензування діяльності суб'єктів господарювання у сфері виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів. Досліджено законодавство, яке регулює діяльність Державної податкової служби України у сфері реєстрації та надання дозволів. Розкрито зміст основних форм і методів цієї діяльності, охарактеризовані процедури діяльності Державної податкової служби України у сфері реєстрації та надання дозволів. Розроблено науково-обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства, яким регламентовано діяльність Державної податкової служби України у сфері реєстрації та надання дозволів.

Див. також: 03.01—02.13.185.

Статті

07.01—02.13.452.

347.73(477):336.148 Грабчук О. М. Фінансовий контроль у підвищенні ефективності бюджетного процесу в Україні / О. М. Грабчук // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 16. — С. 15—17.

Охарактеризовано сучасний стан фінансового контролю в Україні стосовно бюджетного процесу. Сформульовано основні недоліки державного фінансового контролю та запропоновано шляхи підвищення його дієвості. Зазначено, що реформування системи державного фінансового контролю в Україні має на меті підвищення рівня фінансової дисципліни завдяки кардинальному посиленню контролю за витрачанням бюджетних коштів, державного майна, узгодження законодавчої бази, підвищення ефективності діяльності контрольних органів та забезпечення їх належного кадрового забезпечення.

07.01—02.13.453.

347.73(470):342.565.2 Костюков А. Н. Действие налогового закона во времени и конституционное правосудие / А. Н. Костюков, К. В. Маслов // Журнал конституционного правосудия. — 2012. — № 2. — С. 23—27.

Рассмотрены проблемы формирования правовых позиций Конституционного Суда Российской Федерации и арбитражных судов России о действии налогового закона во времени. Раскрыт каждый элемент конструкции действия налогового закона во времени в актах конституционного правосудия и арбитражных судов. Предложен анализ законов РФ и иных нормативных правовых актов о налогах и сборах. Уделено внимание конструкции ст. 5 НК РФ, которая увязывает момент вступления в силу закона или нормативного акта о налогах и сборах с видом последнего. Особое внимание уделено типам действия законов и иных нормативных правовых актов о налогах и сборах.

07.01—02.13.454.

347.73:(336.14+336.2) Кучерявенко Н. П. К проблеме о межинституциональной природе регулирования бюджетных доходов / Н. П. Кучерявенко // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 37—47.

Рассмотрены проблемы регулирования публичных доходов. Отдельное внимание уделено налогам и сборам (обязательные платежи), которые являются одним из наиболее значимых каналов формирования бюджетных доходов. Указано, что в этой ситуации довольно острой является проблема определения четкой границы между бюджетным и налоговым регулированием. Отмечено, что регулирование публичных доходов обуславливает согласование на межинституциональном (бюджетно-налоговом) уровне однотипных конструкций и понятий, а также формирование и использование единого подхода на уровне отдельных институтов бюджетного или налогового права.

07.01—02.13.455.

347.73:336 Лукашев А. А. К проблеме комплексности в финансово-правовом регулировании / А. А. Лукашев // Наукові праці Національно-

го університету «Одеська юридична академія» / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 87–98.

Рассмотрены признаки комплексности финансово-правового регулирования. Указано, что принципиальной особенностью финансовых отношений является их имущественная природа, которая выражает динамизм, как в движении специфической формы имущества — денежных средств, так и специфического собственника — государственного образования. Наличие единой и однородной системы финансово-правовой отрасли не исключает комплексных образований в пределах финансового законодательства. Отмечено, что признак комплексности не может быть присущим отрасли права с точки зрения самой природы этого явления. Комплексность может быть присущей законодательству, поскольку речь идет о принципиальной отличии от права.

07.01—02.13.456.

347.73 Лукашев О. А. Щодо визначення фінансово-правового інституту / *О. А. Лукашев* // Митна справа. — 2012. — № 5, ч. 2, кн. 1. — С. 231–236.

Розглянуто теоретичну категорію «правовий інститут». Спираючись на наукові здобутки вчених, розкрито ознаки фінансово-правового інституту, визначено його місце у послідовному ланцюгу «правова норма - інститут права — підгалузь права — галузь права». Звернено увагу на динамічний характер досліджуваного інституту. Наголошено, що передумовою появи відповідної фінансово-правової норми є стан суспільних відносин, які регулюються вказаним інститутом, а формування правової норми пов'язується не з інститутом, а з відповідними процедурами правотворчості, коли той чи інший припис виникає як результат діяльності певного уповноваженого суб'єкта.

07.01—02.13.457.

347.73(470):336.226.112.1 Майбуров И. А. Инструментарий налогового стимулирования инновационной деятельности в России / *И. А. Майбуров* // *Фінанси України*. — 2012. — № 11. — С. 9–21.

Проанализирован общий тренд налогового стимулирования инновационной деятельности в РФ. Рассмотрены два этапа такого стимулирования: использование незначительного числа данных стимулов и постоянное их увеличение, а также косвенные и прямые налоговые стимулы инновационной деятельности, применяемые в настоящее время в РФ. Обоснован вывод, что этих стимулов пока недостаточно, а их состав и условия применения требуют ревизии. Для рассмотрения возможности внедрения в практику стимулирования предложены следующие апробированные за рубежом стимулы: налоговый исследовательский кредит и налоговый зарплатный исследовательский кредит.

07.01—02.13.458.

347.73(477):336.225.3 Малярчук І. А Платник податків як суб'єкт податкового права / *І. А. Малярчук* // *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. праць / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 356–361.

Проаналізовано визначення платника податків, його права та обов'язки із урахуванням наукових розвідок та за Податковим кодексом України. Вказано, що на думку більшості фахівців, законодавче визначення платників податків є не повним щодо визначення осіб, які можуть бути платниками податків. Запропоновано платником податків вважати визначену податковим законодавством фізичну та юридичну особу (резидента та нерезидента), яка наділена законодавчо встановленими правами та обов'язками у податкових правовідносинах, та на яку, відповідно до виду та форми господарської діяльності, об'єкта оподаткування, покладено обов'язок сплачувати податки і збори (обов'язкові платежі) та надано право оскаржувати рішення податкового органу (посадових чи службових осіб) у разі порушення ними його прав та інтересів у сфері оподаткування.

07.01—02.13.459.

347.73:336.14:352 Матвиенко С. В. Конституционно-правовые основы местных бюджетов / *Светлана Валерьевна Матвиенко* // *Конституционное и муниципальное право*. — 2012. — № 4. — С. 67–69.

Проанализированы законодательные акты, регулирующие бюджетные отношения на муниципальном уровне. Раскрыты особенности наполнения доходной части местных бюджетов. Высказаны предложения по укреплению местных бюджетов и созданию системы государственных гарантий, обеспечивающих их самостоятельность. В частности, предложено пересмотреть систему местных налогов в сторону ее расширения, к примеру, за счет транспортного налога и налога на имущество организаций, а также определить в ФЗ РФ от 6 октября 2003 г. № 131-ФЗ принципы экономической основы местного самоуправления, сориентированные не только на продажу земельных участков и приватизацию муниципального имущества, но и создание преференций для развития местной промышленности и платных социальных услуг.

07.01—02.13.460.

347.73(477):339.338 Осецький В. Л. Державні видатки в реалізації бюджетної стратегії соціально-економічного розвитку України / *В. Л. Осецький, П. А. Мороз* // *Фінанси України*. — 2012. — № 12. — С. 103–111.

Розглянуто сучасні підходи щодо ролі державних видатків у реалізації стратегії бюджетної політики, спрямованої на забезпечення економічного зростання та ефективного суспільного розвитку. Надано рекомендації щодо удосконалення бюджетної стратегії України з огляду на

деструктивний вплив кризи державних фінансів. Виокремлено напрями підвищення ефективності використання державних видатків як ключового інструмента бюджетної політики в інтересах забезпечення соціально-економічного розвитку: стратегічне планування, підготовка й виконання бюджету; модернізація управління фінансовою діяльністю, а також системи, методів й процедур державних закупівель і міжбюджетних відносин; підвищення ефективності контролю трансферів і субсидій та обмеження умовних зобов'язань, у т.ч. державних гарантій.

07.01—02.13.461.

347.73(477):336.225.673:351.74 Рєзнік О. М. Проблеми взаємодії підрозділів податкової міліції та податкового контролю при проведенні планових та позапланових перевірок / О. М. Рєзнік // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 122—129.

Запропоновано напрями удосконалення правового забезпечення організації спільної діяльності податкової міліції при проведенні планових та позапланових перевірок. Визнано за необхідне розробити та впровадити в діяльність єдиний уніфікований Порядок взаємодії підрозділів ДПС України, який сконцентрував би форми та алгоритми спільної діяльності різних структурних підрозділів органів ДПС України за різними напрямками функціонування податкової служби. Крім того, вказано на необхідність впровадження Положення «Про організацію взаємодії підрозділів ДПС України та підрозділів податкової міліції», а також додатків до цього нормативно-правового акта, які визначають порядок проведення податковими органами та органами податкової міліції заходів щодо контролю за дотриманням податкового законодавства.

07.01—02.13.462.

Федоренко А. В. Питання оподаткування операцій із цінними паперами / А. В. Федоренко // Фінанси України. — 2012. — № 11. — С. 58—71.

Розглянуто актуальні питання оподаткування операцій з цінними паперами в світлі останніх змін до Податкового кодексу України, зокрема в оподаткуванні операцій з цінними паперами податком на прибуток. Узагальнено податкові пільги та проблеми адміністрування податків на фондовому ринку. Надано оцінку податкових ініціатив, пов'язаних з упровадженням акцизного податку на операції з цінними паперами. Наголошено, що покращення практики адміністрування податку на прибуток за операціями з цінними паперами повинно відбуватись шляхом удосконалення норм чинного ПК України, що стосуються саме цього податку, а не через упровадження нових видів податків з непрогнозованими наслідками як для фондового ринку, так і для бюджету країни.

07.01—02.13.463.

347.73:336.275.2 Царьова Л. К. Правова природа відносин, що складаються в сфері емісійної

діяльності держави / Л. К. Царьова // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 48—56.

Визначено роль емісійної діяльності держави у складі її фінансової діяльності. Вказано, що фінансова діяльність держави розпочинається від встановлення та затвердження відповідним нормативним актом національної грошової одиниці, організації та функціонування грошової системи, що охоплюється емісійно-правовими нормами, які належать до сфери фінансового права як галузі. Зазначено, що правовідносини, які виникають при здійсненні емісійної діяльності держави як складової її фінансової діяльності, за своєю правовою природою належать до фінансово-правових відносин і є зобов'язальними фінансово-правовими відносинами.

МИТНЕ ПРАВО

Книги

07.01—02.13.464.

351.713:339.543(075.8) Додін Є. В. Міжнародне співробітництво з питань митної справи: навч. посіб. / Є. В. Додін, В. В. Серафимов; НУ ОЮА. — О.; Л.: Галиц. вид. спілка, 2012. — 176 с.

Розглянуто основні напрями та технології міжнародного співробітництва у сфері митної справи, що складається з двох розділів. Перший розділ посібника присвячено правовим підставам організації та здійснення форм, методів, засобів та заходів взаємодії митних адміністрацій багатьох країн світу. У другому розділі досліджуються питання міжнародного співробітництва щодо протидії порушення митних міжнародних конвенцій та національного законодавства України, особливу увагу приділено організації такої діяльності, взаємодії з відповідними структурами зарубіжних країн та правоохоронними підрозділами нашої держави. Підкреслено, що вибір методів, заходів та засобів боротьби з митними злочинами та правопорушеннями залежить від стану та зміни їх криміналістичних, кримінологічних, деліктологічних характеристик, вміння митних служб різних країн організувати спільну оптимальну протидію цим правопорушенням та розкривають шляхи підвищення її ефективності в сучасний період. Поряд з учбовим матеріалом у посібнику подаються думки та пропозиції кафедри морського та митного права НУ «Одеська юридична академія» стосовно підвищення рівня існуючого правового забезпечення організаційної та технологічної оптимізації міжнародного співробітництва з питань митної справи в сучасних умовах.

Автореферати

07.01—02.13.465.

351.713(477)(043.3) Кравець М. О. Адміністративно-правова кваліфікація порушень митних правил: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / *Кравець Марина Олександрівна*; МАУП. — К., 2013. — 19 с.

Досліджено проблеми адміністративно-правової кваліфікації порушень митних правил. Сформульовано поняття «адміністративно-правова кваліфікація» та з'ясовано її місце в структурі адміністративних деліктів. Особливу увагу приділено визначенню основних підстав та передумов кваліфікації.

Запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення юрисдикційної діяльності митних органів під час притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до чинного адміністративного та митного законодавства.

07.01—02.13.466.

342.951:343(477)(043.3) Мельник М. В. Правове регулювання митних режимів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / *Мельник Михайло Володимирович*; Акад. праці і соц. відносин ФПС України. — К., 2012. — 21 с.

Висвітлено поняття та класифікацію правового режиму, запропоновано конкретні пропозиції організаційно-правового характеру, які спрямовані на підвищення ефективності регулювання митних режимів, здійснено теоретичний аналіз митних режимів. Розглянуто пріоритетні напрямки митної політики, визначено роль та значення митного транзиту в ракурсі міжнародної діяльності як основного виду митного режиму.

Основними видами митних режимів виділено імпорт, експорт і транзит. Інші види режимів мають похідний, як правило, комплексний характер. Запропоновано поділ митних режимів на дві групи: прості та триваючі. До першої групи віднесено такі митні режими, як імпор, експорт, знищення або руйнування, відмова на користь держави. До другої групи віднесено режими тимчасового ввезення, режим тимчасового вивезення, транзит, митний склад, безмитна торгівля та ін., тобто ті, в умовах яких товари можуть знаходитись певний час.

Внесено науково обґрунтовані пропозиції щодо підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання митних режимів.

Статті

07.01—02.13.467.

351.713(477)(091) Додін Є. В. Виникнення та становлення митного права в Україні / *Є. В. Додін* // Митна справа. — 2013. — № 1. — С. 10—14.

Виділено етапи існування митної справи України та правового інституту її регулювання:

період існування України в якості незалежної держави до приєднання до Російської імперії у 1773 р.; короткі етапи створення спочатку УНР, а потім — Української соціалістичної республіки і період з 25 червня 1991 року, коли було прийнято Закон УРСР «Про митну справу в Україні». Вказано на важливість прийняття у 1991 році Митного кодексу України для подальшого вдосконалення вітчизняної митної справи. Особливу увагу звернено на передумови прийняття нового Митного кодексу України 2012 року. Проаналізовано становлення нової галузі українського права — митного права. Приділено увагу предмету та методу правового регулювання у митному праві, а також принципам, на основі яких ґрунтується державна митна справа.

07.01—02.13.468.

351.713:339.543.4 Кормич Б. А. Еволюція режиму найбільшого сприяння у митному регулюванні / *Б. А. Кормич* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. праць / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 19—26.

Проаналізовано основні етапи розвитку режиму найбільшого сприяння, зміни його функцій та завдань у контексті трансформації державної політики України в сфері митного регулювання. Досліджено вплив даного режиму на порядок доступу на внутрішні ринки. Зазначено, що на початку режим найбільшого сприяння мав на меті надання окремих переваг найважливішим торговельним партнерам, а згодом його завдання трансформувалося у створення механізму щодо взаємного надання доступу на ринки. Надалі цей режим перетворився у засіб диференціації в торгівлі з різними державами та набув дискримінаційного забарвлення і врешті-решт став інструментом забезпечення рівного ставлення до торгівлі аналогічними товарами з різними країнами.

07.01—02.13.469.

351.713(477).001.73 Левченко С. Г. Щодо питання визначення компетенції митних органів України та її складових елементів в світлі оновлення митного законодавства України / *С. Г. Левченко* // Митна справа. — 2013. — № 1. — С. 15—21.

Проаналізовано проблемні питання визначення такого поняття як «компетенція митних органів». Зроблено акцент на тому, що відсутність чіткої регламентації компетенції митних органів та їх посадових осіб призводить до виникнення цілого ряду проблем в процесі побудови ефективної системи державного управління України, порушення законності в державі, підвищення ступеня ризиків в діяльності митної служби. Запропоновано внести зміни до окремих норм Митного кодексу України (ст. ст. 543, 544 МК України), якими визначено компетенцію, повноваження, призначення та основні завдання митних органів.

07.01–02.13.470.

351.713(477):658.15 Мудров А. А. Громадський контроль в державній митній справі / А. А. Мудров // Митна справа. — 2013. — № 1. — С. 22–28.

Досліджено роль та місце громадського контролю в державній митній справі як одного із різновидів контролю за діяльністю митних органів. Акцентовано увагу на відсутності прямої вказівки у діючому Митному кодексі України щодо застосування цього виду контролю. Досліджено деякі напрямки здійснення громадського контролю в митній сфері. Виокремлено основні ознаки громадського контролю в митних органах: він є інструментом участі фізичних і юридичних осіб в управлінні державною митною службою; здійснюється як індивідуальними суб'єктами, так і колективними та ін.

07.01–02.13.471.

351.713(477):339.564 Херувімова Т. О. Правова відповідальність держави у сфері обмеження експорту товарів / Т. О. Херувімова // Митна справа. — 2013. — № 1. — С. 29–37.

Досліджено сферу обмеження експорту товарів з урахуванням правового положення України як країни-члена СОТ. Зазначено, що обмеження державою свободи господарської діяльності може бути обґрунтоване забезпеченням державних і суспільних потреб. Проаналізовано підстави звільнення держави від відповідальності за запровадження заборонних заходів обмеження експорту товарів, що зазначено у статтях XI:2(a) (Загальне скасування кількісних обмежень) та XVIII (Державні торговельні підприємства), XX (Загальні винятки) та XXI (Винятки з міркувань безпеки) Угоди ГАТТ 1994 р. та вітчизняному законодавстві (ст. ст. 16–17 ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність», ст. 379 ГК України тощо). Запропоновано зміни до законодавства, які б сприяли захисту від необґрунтованого застосування експортних обмежень товарів та усунення обмежувальної практики.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Книги

07.01–02.13.472.

35.078.3:336.221 Забезпечення права на доступ до публічної інформації у сфері оподаткування : законодавство, судова практика / уклад.: В. С. Ковальський, Л. П. Ляшко. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — 248 с.

Наведено нормативно-правові акти, які визначають порядок доступу до публічної інформації у сфері оподаткування відповідно до прийнятого ВР України ЗУ «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року, який набрав чинності 10 травня 2011 року. Загальну частину видання складають витяги з Конституції України, ПК України, ЗУ «Про інформацію», ЗУ «Про доступ до публічної інформації», ЗУ «Про заса-

ди запобігання і протидії корупції», Указ Президента України «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» від 5 травня 2011 р. № 547/2011, Постанова КМ України «Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади» від 25 травня 2011 р. № 583. Особлива частина представлена наказами Мінфіну України № 1491, № 511, а також узагальнюючими податковими консультаціями, що сформовані з наказів ДПС України. Okремо наведено судову практику.

07.01–02.13.473.

004.9:34(477)(075.8) Правова інформація та комп'ютерні технології в юридичній діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. В. Г. Іванова ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — 3-тє вид., переробл. та допов. — Х. : Право, 2013. — 237 с.

Розглянуто теоретичні й практичні питання ефективного використання комп'ютерних та інформаційних технологій у професійній діяльності юристів. Навчальний посібник побудовано на концептуальних принципах взаємодії і об'єднання «інтересів» права та інформатики, науковості, доступності, системності матеріалу й методичної послідовності його викладення. Структура та зміст посібника спрямовані на вирішення основних завдань навчання, згідно з якими студент має ознайомитися з поняттям «правова інформатика» та «правова інформація», математичними моделями, які використовуються в юридичній діяльності, основними цілями національної програми правової освіти населення, а також розглянути принципи побудови інформаційних систем державно-правового характеру; поглибити і розширити свої знання та уміння для роботи у пакеті Microsoft Office, оволодіти організаційними, правовими та програмними засобами захисту інформації у комп'ютерних системах тощо.

Див. також: 02.01–02.13.65, 07.01–02.13.411.

Автореферати

07.01–02.13.474.

347.735:336.77:336.22(477):007(043.3) Розум О. М. Організаційно-правові засади використання інформаційних технологій у протидії незаконному формуванню податкового кредиту в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Розум Олександр Миколайович ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2013. — 20 с.

Запропоновано комплексне вивчення організаційно-правових засад використання інформаційних технологій у протидії незаконному формуванню податкового кредиту. Розкрито правову природу податкового кредиту, причини, способи та наслідки його незаконного формування. З'ясова-

но поняття, види та генезу використання інформаційних технологій у протидії податковим правопорушенням. Проаналізовано структурно-функціональну характеристику суб'єктів протидії незаконному формуванню податкового кредиту та визначено нормативно-правову базу їх діяльності. Особливу увагу приділено шляхам удосконалення організаційно-правового забезпечення використання інформаційних технологій у протидії незаконному формуванню податкового кредиту в Україні, а також перспективам їх використання у міжнародній співпраці суб'єктів протидії незаконному формуванню податкового кредиту.

07.01—02.13.475.

354.42(477)(043.3) Череповський К. П. Інкorporація інформаційного законодавства України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Череповський Кирил Павлович; ДВНЗ «Запорізь. нац. ун-т». — Запоріжжя, 2013. — 19 с.

Запропоновано комплексне наукове дослідження, присвячене теретичним і практичним аспектам інкорпорації інформаційного законодавства України. Відображено пропозиції та рекомендації щодо шляхів вирішення низки наукових завдань і проблем практики інкорпорації як складової систематизації інформаційного законодавства України. Доведено, що відсутність консенсусу між дослідниками щодо розуміння інкорпорації інформаційного законодавства в Україні за інституційними ознаками не дозволяє практично визначити єдину узгоджену концепцію розробки проекту кодифікованого акта щодо правового регулювання суспільних інформаційних відносин — Кодексу України про інформацію. Для проведення інкорпорації інформаційного законодавства України пропонується застосувати матричний підхід до структуризації інформаційного права за частинами: загальною, особливою та спеціальною.

Статті

07.01—02.13.476.

347.77(470)-053.2 Безугленко О. С. Законодавство в області правової захисти дітей от вредной информации: сравнительно-правовой анализ / О. С. Безугленко // Информационное право. — 2013. — № 1. — С. 38—40.

Указано, что правовые ограничения в сфере защиты несовершеннолетних от информации, способной нанести вред их здоровью и нравственному развитию, установленные органами исполнительной власти ряда субъектов РФ и муниципальных образований, на практике не ограничивают развитие нормального кругозора ребенка. Отмечено, что ценность нормативных правовых актов органов местного самоуправления состоит в том, что есть возможность регулировать информационный рынок и привлекать к ответственности производителей такой информации. Нормы же регионального законодательства в области правовой защиты детей от ин-

формации, способной нанести вред их здоровью и нравственному развитию, изначально определяли важность сохранения духовного и нравственного здоровья детей, что является прогрессивным. Проанализированы последние изменения в законодательстве РФ, касающиеся защиты детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию.

07.01—02.13.477.

347.775:004.056.52(477) Ємельянов С. Л. Проблемні аспекти класифікації інформації з обмеженим доступом в Україні / С. Л. Ємельянов // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. праць / МОН молодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Т. XII. — С. 130—140.

Проаналізовано проблемні аспекти, які має існуюча класифікація (авторська редакція) інформації за порядком (режимом) доступу, незважаючи на останні нормативно-правові акти в інформаційній сфері: тотожність понять «конфіденційна» і «таємна»; некоректність використання як підстави для класифікації ІЗОД (інформація з обмеженим доступом) факту нанесення розголошенням інформації шкоди певним інтересам; відсутність вичерпного переліку усіх видів таємниць, а також вичерпного переліку відомостей, які заборонено відносити до кожної з законодавчо визначених таємниць та ін. Обґрунтовано доцільність розробки та прийняття окремого закону стосовно обігу ІЗОД, що дозволить однозначно та об'єктивно класифікувати інформацію за режимом доступу і, як наслідок, формувати адекватну політику інформаційної безпеки.

07.01—02.13.478.

347.77.023)470):342.739:654.15 Кротов А. В. Защита права на неприкосновенность частной жизни при реализации информационных прав посредством телефонной связи / А. В. Кротов // Информационное право. — 2013. — № 2. — С. 23—25.

Уделено внимание вопросам правового регулирования попытки передачи информации определенному лицу при использовании мобильной, а также стационарной связи в рамках российского законодательства. Отмечено, что отказываясь отвечать на звонок абонента, человек реализует право на неприкосновенность частной жизни, запрещая другому лицу вторгаться в ее область. Указано на необходимость дополнения ФЗ РФ от 27 июля 2006 г. № 149-ФЗ «Об информации, информационных технологиях и о защите информации» нормой, которая бы регулировала процесс получения информации принимающей стороной, в частности наличия или отсутствия на это необходимого волеизъявления.

07.01—02.13.479.

347.77(470):339.166.5 Лопатин В. Н. Интеллектуальная собственность в информационном праве / В. Н. Лопатин // Информационное право. — 2013. — № 2. — С. 10—13.

Представлены основные положения доклада автора на ежегодной конференции по проблемам информационного права в ИПП РАН в марте 2013 г. Исследованы правовые коллизии развития законодательства и правоприменения в области интеллектуальной собственности в рамках развития информационного сообщества на основе сравнительного анализа норм ГК РФ, федеральных законов «Об информации, информационных технологиях и защите информации» и «О коммерческой тайне». Отмечено, что на современном этапе следует применять правило приоритета более «высокой» нормы, т.е. ГК РФ с последующим восстановлением информации в перечне объектов гражданских прав (ст. 128 ГК РФ). В виде таблицы представлен сравнительный анализ соответствия субъектов и объектов в области информационного права и права интеллектуальной собственности. Указано, что несмотря на увеличение бюджетного финансирования НИОКР (научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ) и их результатов, в РФ до настоящего времени не создано эффективной системы учета полученных РИД (результатов интеллектуальной деятельности).

07.01—02.13.480.

347.77(470):378 Плоцкая О. А. Способы внедрения информационно-коммуникационных технологий в организацию учебного процесса студентов юридических вузов / *О. А. Плоцкая, Ж. Б. Иванова, Ж. Ф. Таннинг* // Информационное право. — 2013. — № 2. — С. 32—36.

Проанализированы некоторые аспекты применения информационных технологий в сочетании с активными и интерактивными методами обучения как одного из элементов, направленных на модернизацию процесса преподавания юридических

дисциплин в условиях введения ФГОСа. Обращено внимание на необходимость формирования у студентов юридических вузов России навыков работы со справочно-правовыми системами «Консультант-Плюс», «Кодекс», «Гарант», а также программными средствами информационных технологий. Указано, что применение информационных технологий как на лекционных, так и на практических занятиях будет способствовать не только развитию интереса у студентов юридических вузов к изучаемой дисциплине, но и повысит качество их знаний.

07.01—02.13.481.

347.77 Соколова С. Н. Информационное право и государственное регулирование информационной безопасности / *С. Н. Соколова, Ю. М. Сенин* // Информационное право. — 2013. — № 2. — С. 3—7.

Отмечено, что воздействие государства на сферу безопасности необходимо рассматривать с учетом специфики функциональных особенностей и форм подачи информации, уровня развития в обществе коммуникационных технологий. Информационное право и регулирование информационной безопасности российского общества не может ограничиваться только социально-экономическими и военно-политическими методами. Указано, что духовные факторы активно влияют на реализацию регулирующего воздействия и это соответствует интересам безопасности. В связи с этим в обществе должны более активно использоваться индивидуально-психологические методики, что в будущем позволит наиболее эффективно осуществлять взаимодействие социальных институтов, власти и граждан.

Див. тажж: 02.01—02.13.104.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Книги

08.01—02.13.482.

343.2/7(072) Кримінальне право. Особлива частина : підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. — 2-ге вид. — К. : «ВД «Дакор», 2013. — 786 с.

Висвітлено питання загальної характеристики Особливої частини кримінального права України та основ кваліфікації злочинів. Вказано, що всю систему норм Особливої частини нині чинного КК України законодавцем згруповано в розділи, яких загалом двадцять. Розглянуто дві найважливіші ознаки Особливої частини КК України: 1) Особлива частина КК України складається з кримінально-правових норм, що містять положення, які не є загальними для всіх або більшості норм кримінального закону; 2) Особлива частина КК України — це система кримінально-правових норм. Дано докладну кримінально-правову характеристику окремих видів злочинів. Особливістю такої характеристики є наголошення на проблемах кримінального законодавства і практики його застосування. Запропоновано аналіз основних положень Особливої частини кримінального права окремих зарубіжних країн (США, Англії, ФРН, Франції). Зазначено, що у сучасній кримінально-правовій літературі поняття «Особлива частина кримінального права України» вживається в кількох значеннях. Як правило, під Особливою частиною кримінального права України розуміють або відповідну структурну частину КК України, або навчальну дисципліну. Значно рідше особливу частину кримінального права України розглядають як галузь права або галузь правової науки.

08.01—02.13.483.

349.4 Нетеса Н. В. Кримінальна відповідальність за порушення правил охорони або використання надр : монографія / Н. В. Нетеса. — Х. : Право, 2013. — 304 с.

Досліджено проблему кримінальної відповідальності за порушення правил охорони або використання надр (ст. 240 КК України). На підставі вивчення спеціальної літератури, чинного законодавства та матеріалів судової практики розглянуто соціальну обумовленість кримінальної відповідальності за посягання на надра. Проведено науково-правовий аналіз об'єкта та предмета злочину, ознак об'єктивної та суб'єктивної сторін, суб'єкта злочину. Досліджено спеціальні ознаки предмета злочину, запропоновано синхронізацію видів порушень правил охорони або використання надр до певних етапів розвитку діяння, виокремлено основні та похідні наслідки злочину, класифіковано суб'єкти таких злочинних діянь. Приділено певну увагу і особі злочинця, і соціальній зумовленості необхідності по-

дальшого вдосконалення кримінально-правової норми, і виміру запобіжного ефекту покарання. Розкрито зміст обставин, що обтяжують кримінальну відповідальність за порушення правил охорони або використання надр, а також розглянуто питання покарання за цей злочин. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення ст. 240 КК України та практики її застосування.

Автореферати

08.01—02.13.484.

343.7 Вознесенська О. В. Кримінально-правова характеристика грабежу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Вознесенська Олена Володимирівна ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2013. — 19 с.

Розглянуто грабіж як окремий субінститут у межах кримінально-правового інституту викрадення. З'ясовано, що нормативно-правові акти, якими встановлюється відповідальність за відкрите викрадення, існували ще за часів зародження державності на території сучасної України, і хоча самого поняття «грабіж» спочатку не було, але це діяння охоплювалося більш широкими за своїм змістом поняттями «татьба», «крас-ти», «вкрасити». Здійснено аналіз формування поняття «грабіж» в історії вітчизняного кримінального закону та його змісту у законодавстві зарубіжних країн, з'ясовано співвідношення поняття «грабіж» з поняттями «викрадення» й «розкрадання» та іншими суміжними поняттями. Встановлено, що зміст поняття «грабіж» («пограбування») у кодексах одних країн є вузьким, а в кодексах інших — ширшим за рахунок того, що в кодексах одних держав відбивається тріада викрадень майна (крадіжка, грабіж, розбій), а в кодексах інших держав цей поділ здійснюється лише на дві юридичні категорії — «крадіжка» та «грабіж» («пограбування»). На базі порівняльного аналізу чинного закону про кримінальну відповідальність за грабіж з вітчизняним законодавством минулих років та порівняння норм, що передбачають відповідальність за грабіж у чинному кримінальному законі, виявлено певні неузгодженості та суперечності у формулюванні статей закону і запропоновано нову редакцію ст. 186 КК України, а також з позиції уніфікації запропоновано вдосконалення кваліфікуючих ознак деяких складів грабежу, передбачених Особливою частиною КК України.

08.01—02.13.485.

343.222+343.28/.29+343.211.3 Расюк А. О. Судимість у кримінальному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Расюк Анастасія Олександрівна ; Держ. НДІ МВС України. — К., 2012. — 20 с.

Досліджено концептуальні проблеми судимості у кримінально-правовій доктрині. Здійсне-

но ретроспективний аналіз судимості у вітчизняному кримінальному законодавстві, а також вивчено це соціально-правове явище у контексті кримінальної відповідальності та покарання. Розглянуто низку понять, пов'язаних з удосконаленням умов і порядку погашення та зняття судимості, визначено особливості кримінального законодавства зарубіжних держав у цій сфері. Спростовано усталене розуміння судимості як окремого правового інституту та обґрунтований висновок про те, що судимість є тубінститутом кримінальної відповідальності. Розроблено авторську формулу обчислення строків давності звільнення від кримінальної відповідальності, передбачених ч. 1 ст. 49 КК України, доведено наявність міжгалузевої колізії, що має місце між нормативними актами різних галузей права — КК і КПК України. Розглянуто кримінально-правові наслідки судимості. Спеціальну увагу приділено вивченню питання про правові наслідки засудження особи за межами України.

08.01—02.13.486.

343.341 Шапкін І. С. Кримінальна відповідальність за створення стійких злочинних об'єднань: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Шапкін Ігор Станіславович; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2012. — 18 с.

Розроблено теоретичну концепцію та пропозиції щодо вдосконалення діяльності правоохоронних і судових органів з протидії стійким злочинним об'єднанням кримінально-правовими засобами. Проаналізовано розвиток кримінального законодавства України в частині передбачення кримінальної відповідальності за створення стійких злочинних об'єднань. Досліджено обумовленість встановлення кримінальної відповідальності за створення стійких злочинних об'єднань. Визначено та здійснено тлумачення ознак, притаманних стійким злочинним об'єднанням. Проаналізовано об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочинів, що передбачають кримінальну відповідальність за створення стійких злочинних об'єднань. Досліджено питання покарання за створення стійких кримінальних об'єднань. Розглянуто питання звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, які передбачають відповідальність за створення стійких злочинних об'єднань. Обґрунтовано доцільність виключення ознаки «стійкість» як такої, що характеризує стійкі злочинні об'єднання. На підставі цього обґрунтовано доцільність заміни поняття «стійкі злочинні об'єднання» поняттям «організовані злочинні об'єднання», під якими слід розуміти об'єднання, що організовувалися для злочинної діяльності, а саме для вчинення невизначеної кількості злочинів.

Реферати

08.01—02.13.487.

343.8 Березовська Н. Л. Зміст покарань, пов'язаних із виправно-трудовим впливом /

Н. Л. Березовська // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 367—376.

У статті висвітлюються питання щодо ключових елементів змісту покарань, пов'язаних з виправно-трудовим впливом. На основі ретроспективного аналізу радянського виправно-трудового законодавства автор доходить висновку про наявність необхідних передумов для поєднання покарання з виправно-трудовим впливом. Визначається, що генезис кримінального та виправно-трудового законодавства як взаємопов'язаних категорій однієї нормативної системи призводить до розділення покарань на пов'язані та не пов'язані з виправно-трудовим впливом. Робиться висновок про безпідставність пов'язування більшої суворості покарання власне з обставиною поєднання їх з виправно-трудовим впливом. Обґрунтовується теза, відповідно до якої у зміст покарань, пов'язаних з виправно-трудовим впливом, не слід включати виправно-трудовий вплив (порядок відбування та виконання покарання, суспільно корисну працю, соціально-виховну роботу, загальноосвітнє і професійно-технічне навчання, громадський вплив), тому що він не охоплюється поняттям покарання, а існує у поєднанні з ним.

А. І. Марчук

08.01—02.13.488.

343.23:343.97 Брижак А. В. Значення соціальних зв'язків між злочинцем і потерпілим для кваліфікації злочинів / А. В. Брижак // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНамолдьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 574—581.

У статті досліджуються відносини, що склалися між злочинцем та потерпілим, аналізується поведінка кожного з них до, на момент та після скоєння злочину. У роботі також містяться питання безпосередньої взаємодії соціальних зв'язків, в яких перебували злочинець і жертва, та сам механізм злочинної поведінки. Детально розглядаються соціальні зв'язки між злочинцем і потерпілим, що реалізуються через певну поведінку, дію, діяльність, взаємовідносини та об'єднують їх в одне ціле. На підставі вивченого систематизується декілька видів соціальних зв'язків між злочинцем і потерпілим: соціальний контакт, соціальна взаємодія, соціальні відносини. Автор дійшов висновку, що будь-яка поведінка конкретної особи є індивідуалізованою, і у кожному конкретному випадку вона діє по-різному, залежності від внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на неї. А соціальні зв'язки кількох осіб, зокрема, злочинця і жертви, охоплюють собою поведінку кожного з них і тих соціальних чинників, які на них впливають. Чинники, у свою чергу, по-різному впливають на вчинення таких суспільно небезпечних діянь, як злочин. Водночас такі ж зв'язки автоматично мають вплив на кваліфікацію того чи іншого злочину.

Ж. В. Мандриченко

Статті

08.01—02.13.489.

341.46:343.24-053.6 Березовська Н. Л. Міжнародне співробітництво у сфері покарання неповнолітніх / *Н. Л. Березовська* // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 559—567.

Проаналізовано міжнародно-правове законодавство щодо покарання неповнолітніх. Зазначено, що головними положеннями, пов'язаними з міжнародними стандартами у сфері поводження з неповнолітніми злочинцями та їх покаранням, які стосуються проблеми покарань, пов'язаних із виправно-трудовим впливом, що застосовується до неповнолітніх в Україні, є: наголос на максимальному обмеженні застосування покарань, пов'язаних з будь-якими формами «тюремного» ув'язнення. Згідно з кримінальним законодавством України такими формами є: позбавлення волі на певний строк та арешт. Проведено співвідношення положень діючого кримінального законодавства та міжнародно-правових актів щодо покарання неповнолітніх. Відзначено, що при створенні стандартів покарання неповнолітніх злочинців міжнародна спільнота надає велике значення проблемі альтернатив «тюремному» ув'язненню або, іншими словами, альтернативним позбавленню волі на певний строк видам покарання.

08.01—02.13.490.

343.137.4:340.132 Кричківський О. М. Об'єкт конкуренції при призначенні покарання / *О. М. Кричківський* // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 601—610.

Розглянуто основні підходи щодо визначення об'єкта конкуренції. Проведено аналіз кожного з них та наведено аргументи для спростування більшості із таких підходів. Обґрунтовано позицію, згідно з якою об'єктом конкуренції взагалі і під час призначення покарання зокрема виступає норма права. Зазначено, що в теорії кримінального права існує думка про те, що у відношенні конкуренції вступає не норма в цілому, а її окремі елементи. Вказано, що така позиція є неприйнятною з огляду на те, що юридичною підставою відповідної діяльності виступає норма права в цілому, її поділ на окремі елементи відбувається лише в ході теоретичного аналізу, а не у зв'язку з правозастосовною діяльністю. Зроблено висновок про співвідношення таких понять, як кримінально-правова норма, нормативний припис і стаття кримінального закону, які співвідносяться між собою, відповідно, як зміст (норма права), внутрішня форма (припис) і зовнішня форма (стаття). Отже, у відношенні конкуренції вступає зміст, тобто об'єктом конкуренції взагалі, під час призначення покарання зокрема, виступає норма права.

08.01—02.13.491.

343.347(477).001.36 Матвійчук В. К. Порівняльно-правове дослідження способів, місця і часу вчинення деяких злочинів проти довкілля за Кримінальним кодексом України 1960 та 2001 рр. / *В. К. Матвійчук* // Бюлетень Міністерства юстиції України. — № 10. — 2012. — С. 77—82.

Проведено порівняльно-правове дослідження способів, місця і часу вчинення злочинів проти навколишнього природного середовища за Кримінальними кодексами України 1960 та 2001 рр. Досліджено такі ознаки об'єктивної сторони складів злочинів проти довкілля, як спосіб, місце і час вчинення злочинів; їх порівняльно-правове дослідження особливо важливе для теорії кримінального права та кваліфікації цих діянь. Зроблено висновок, що невстановлення таких ознак об'єктивної сторони, як місце, час та спосіб вчинення злочину в складах злочинів проти довкілля, де вони є обов'язковими, не сприяє правильній кваліфікації таких діянь. Зазначено, що характерною особливістю об'єктивної сторони деяких злочинів, що стосуються навколишнього природного середовища, є те, що спосіб є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу злочину.

08.01—02.13.492.

343.575(477) Мирошніченко Н. А. Кваліфікація контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів / *Н. А. Мирошніченко* // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 304—309.

Досліджено склад контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, а також фальсифікованих лікарських засобів. Звернено увагу на спірні питання кваліфікації, висловлені пропозиції щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування. Вказано, що кримінальна відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів передбачена ст. 305 КК України, а ця норма є спеціальною по відношенню до норми ст. 201 КК України (контрабанда). Поряд із судимістю, яка повинна бути вказана в якості кваліфікуючої ознаки в ч. 3 ст. 305 КК України, запропоновано в другу частину цієї статті включити таку кваліфікуючу ознаку, як вчинення контрабанди «особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених ст. ст. 307, 309, 311 КК України».

08.01—02.13.493.

343.23 Мирошніченко Н. А. Уголовные правонарушения и малозначительность деяния / *Н. А. Мирошніченко* // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 549—553.

Рассмотрены проблемы соотношения уголовных правонарушений и малозначительности деяний. Предложено определить на законодательном уровне понятие уголовных правонарушений и их виды, уточнить классификацию преступлений, отказаться от понятия малозначительности деяния. Дана краткая характеристика уголовного проступка. Указано, что проблема уголовного проступка, решаемая в рамках уголовного законодательства, тесно связана с понятием преступления, классификацией преступлений и другими институтами уголовного права, поэтому и эти нормы должны претерпеть определенные изменения. Разделено мнение авторов проекта о том, что неоконченный уголовный проступок, на стадии приготовления лишь покушения, не должен привести к уголовной ответственности. Акцентировано внимание на то, что граница между преступным и непроступным деянием должна быть установлена на законодательном уровне, а не передаваться на усмотрение органов, осуществляющих правосудие.

08.01—02.13.494.

343.9(470):343.288 Ниценко Р. А. Назначение наказания: вопросы обязательного смягчения и усиления / Р. А. Ниценко // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2. — С. 155—159.

Раскрыты актуальные вопросы противодействия преступности. В качестве основной меры борьбы с преступностью рассмотрено наказание. Показан механизм правового регулирования назначения наказания. Подробно освещены общие начала назначения наказания и специальные правила. Выделены положения об обязательном смягчении и об обязательном усилении наказания. Проанализированы проблемы, возникающие при назначении наказания. Представлены материалы судебной практики, содержащие разъяснения проблем назначения наказания. Отражены различные в науке точки зрения на назначения наказания. Приведены правовые позиции Верховного Суда РФ. Предложены рекомендации по усовершенствованию законодательного механизма регулирования назначения наказания по общим и специальным правилам. Предлагаются три возможных варианта решения коллизионных проблем при назначении наказания: одновременное наличие нескольких оснований обязательного смягчения наказания решать по правилам конкуренции уголовно-правовых норм; одновременное наличие нескольких оснований обязательного смягчения наказания решать путем поэтапного их применения; законодательно закрепить одновременное стечение нескольких видов обязательного смягчения и усиления наказания.

08.01—02.13.495.

343.352 Плекан В. В. Посередництво в хабарництві: стан дослідження в кримінально-правовій літературі / В. В. Плекан // Держава і право.

Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 438—443.

На основі детального наукового аналізу виділено найбільш дискусійні проблеми, що виникають в ході правозастосування та кримінально-правової кваліфікації дій посередника в хабарництві. Висловлено точку зору щодо кваліфікації дії такої особи як пособництва у даванні хабара. Наголошено, що в теорії кримінального права існує наукова думка про закріплення в кримінальному законодавстві окремої норми, яка передбачала б відповідальність за дії удаваного посередника. Зроблено висновок, що проблеми правової природи посередництва в хабарництві, доцільності криміналізації цього негативного явища, кримінально-правової оцінки дій посередника в хабарництві, дій кількох посередників, виокремлення їхньої ролі в механізмі давання-одержання хабара є такими, що потребують подальшого наукового дослідження, оскільки немає єдиного підходу до їхнього вирішення.

08.01—02.13.496.

343.125(477) Рунов В. Ю. Способи кримінально караного примушування / В. Ю. Рунов // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 433—438.

Досліджено способи кримінально караного примушування у статтях Особливої частини КК України. Проаналізовано доцільність законодавчої деталізації та наявності узагальнюючих понять при формулюванні об'єктивної сторони злочинів, які полягають у протиправному примушуванні особи до вчинення певних дій. Виокремлено підходи до встановлення відповідальності за примушування, що дозволило дійти висновку, що наявність різних підходів не є обґрунтованою. Конкретизація способів у одних випадках та використання загальних формулювань в інших не зумовлена об'єктивними факторами, особливостями об'єкта кримінально-правової охорони. Зроблено висновок про відсутність системності при встановленні відповідальності за примушування, що підтверджує необхідність уніфікації закону про кримінальну відповідальність. Зазначено, що використання такого загального формулювання, як «погроза» дозволить врахувати випадки, які перебувають поза межами правового регулювання, а саме те, що за своєю юридичною природою такий злочин, як примушування може заподіяти шкоду об'єкту кримінально-правової охорони і шляхом « некримінальних » погроз.

08.01—02.13.497.

343.611+343.985 Сاینчин О. С. Міжнародно-правова регламентація боротьби із захопленням та вбивством заручників / О. С. Сاینчин // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 554—559.

Досліджено деякі аспекти міжнародно-правової регламентації боротьби із захопленням та вбивством заручників. Проаналізовано кримінально-правові норми КК України, які пов'язані з цим видом умисного вбивства, та деякі проблеми з правового тлумачення та розуміння цих норм права. Розглянуто регіональні конвенції, що є договорами закритого типу, спрямовані на невідворотне кримінальне переслідування винних осіб згідно принципу «aut dedere aut judicare» («видай або суди»): вказані злочини визначаються неполітичними з метою видачі та здійснення правосуддя або для екстериторіальної юрисдикції національних судів у випадку, якщо видача не проводиться. Встановлено, що на міжнародно-правовому рівні питання боротьби із захопленням та вбивством заручників досліджено ще на недостатньому рівні. Деякі норми кримінального права із захопленням та вбивством заручників потребують наукового осмислення та правового корегування.

08.01—02.13.498.

343.6:179.7(477) Хімченко С. А. До питання етичних, правових та медичних аспектів евтаназії: український та російський досвід / С. А. Хімченко // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 18—25.

Розглянуто питання визначення етичних, правових та методичних аспектів евтаназії. На підставі аналізу існуючих точок зору, положень чинного законодавства висловлено особисте ставлення до означеного питання. Надано конкретні пропозиції щодо вдосконалення теоретичних знань та практики його застосування. Необхідно однозначне правове рішення питань щодо евтаназії із вказівкою неприпустимості застосування активної евтаназії, а також переліку умов, що дозволяють, у виняткових випадках, пасивну евтаназію. Висловлено думку, що, незважаючи на те, що в наш час ні в якій формі евтаназія у нашій країні не може бути дозволена, легалізації цієї проблеми не уникнути. Вирішення її треба починати з правового забезпечення й розробки порядку суворого контролю за кожним випадком евтаназії. Зазначено, що спонукання й здійснення будь-якої форми евтаназії відповідно до чинного кримінального законодавства України, є злочином.

08.01—02.13.499.

343.533.9(477) Хрідочкіна А. А. До питання про формулювання поняття «предмет злочинів проти інтелектуальної власності» / А. А. Хрідочкіна // Право і суспільство. — 2013. — № 1. — С. 122—128.

Проаналізовано сучасний стан розробленості одного із проблемних питань кваліфікації злочинів проти інтелектуальної власності — формулювання поняття «предмет злочинів проти інтелектуальної власності» та надано конкретні пропозиції щодо необхідності внесення відповідних

змін до чинного КК України. Запропоновано у чинному КК України ввести окрему главу «Злочини проти інтелектуальної власності», предметом яких є підсумок інтелектуальної творчої діяльності людини у сфері гуманістичної діяльності (об'єкти авторського права і суміжних прав), науково-технічної творчості (наукове відкриття, винахід, корисна модель, промисловий зразок, компонування інтегральної мікросхеми, раціоналізаторська пропозиція, сорт рослин, порода тварин і комерційна таємниця), діяльності з індивідуалізації товарів (послуг) та їх виробників (комерційне найменування, торговельна марка та географічне зазначення).

08.01—02.13.500.

343.9(477) Шамара О. В. Шляхи вдосконалення національного законодавства у сфері боротьби з тероризмом / О. В. Шамара // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 83—90.

За результатами аналізу антитерористичного законодавства України висвітлено проблемні питання протидії терористичній діяльності. Вказано, що протидія терористичній діяльності залишається одним з головних завдань для правоохоронних органів України. Зазначено, що неврегульовані позиції в антитерористичному законодавстві України потребують системного, комплексного вирішення шляхом узгодження існуючих норм законодавчих актів у сфері протидії терористичній діяльності. Запропоновано зміни до законодавства України, які спрямовані на створення умов для ефективної протидії терористичній діяльності, а також на ефективне запобігання на протидію поширенню ідеології тероризму, тактики та методики вчинення терористичних актів.

08.01—02.13.501.

343.533.9 Яра О. Теоретичні та практичні питання кримінально-правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності / Олена Яра // Юридична Україна. — 2012. — № 9. — С. 73—77.

Досліджено теоретичні і практичні питання кримінально-правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Сформульовано концептуальний підхід до охорони та захисту прав інтелектуальної власності у науці кримінального права. Зазначено, що саме кримінальне законодавство покликане забезпечити правову охорону інституту прав інтелектуальної власності від злочинних посягань та запобігання злочинам. Що стосується кожного окремого злочину у сфері порушення прав інтелектуальної власності як явища об'єктивної дійсності, то вказано, що він завжди конкретний і, крім ознак, властивих для злочинів даного виду, характеризується значною кількістю властивих тільки йому особливостей.

Див. також: 01.01—02.13.49.

КРИМІНОЛОГІЯ

Автореферати

08.01—02.13.502.

343.8 Безуглий Л. А. Запобігання незаконному відтворенню та розповсюдженню комп'ютерних програм і баз даних : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / *Безуглий Леонід Анатолійович* ; Нац. акад. внутр. справ. — К., 2013. — 19 с.

Розглянуто актуальні проблеми запобігання незаконному відтворенню та розповсюдженню комп'ютерних програм і баз даних, зокрема: досліджено процеси виникнення та встановлення кримінальної відповідальності за порушення авторського права на комп'ютерні програми і бази даних. З'ясовано генезис законодавства України та деяких країн Європи та Азії з питань запобігання злочинам, пов'язаних із порушенням авторського права на комп'ютерні програми і бази даних. Досліджено стан і тенденції злочинності, пов'язаної з порушенням авторського права на комп'ютерні програми та бази даних в Україні. Визначено зв'язок таких злочинів з іншими злочинами у сфері економіки та корупцією, обґрунтовано детермінанти таких злочинів. Наведено кримінологічну класифікацію осіб, які вчиняють незаконні відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм і баз даних. Розроблено систему заходів загально соціального та спеціально-кримінологічного запобігання незаконному відтворенню та розповсюдженню комп'ютерних програм і баз даних.

08.01—02.13.503.

343.9(477) Блажівський Є. М. Моніторинг протидії злочинності в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / *Блажівський Євген Миколайович* ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2012. — 32 с.

Здійснено комплексний теоретико-кримінологічний аналіз кримінологічного моніторингу як складової управління в системі протидії злочинності, в результаті чого сформовано та експериментально апробовано модель вказаного моніторингу, вироблено систему заходів щодо її імплементації у практику роботи правоохоронних органів. Дослідження природи моніторингу протидії злочинності здійснено на комплексних методологічних засадах, в яких діалектично поєднано концепції соціального детермінізму, феноменології й праксеології. Надано поняття моніторингу протидії злочинності в його вузькому та широкому розумінні, охарактеризовано його цілі, структура, функції, принципи організації та проведення. Сформовані теоретичні підстави інтеграції наукового знання щодо кримінологічного моніторингу з кримінологічною доктриною й практикою. Здійснено дослідження провідних напрямів та форм кримінологічного моніторингу. Досліджено поняття, види та причини латентної злочинності. Встановлено основні фактори і методи фальсифікації кримінальної статистики, на підставі чого розроблено науково обґрунтовані

рекомендації забезпечення її достовірності як однієї з умов надійності, об'єктивності та повноти моніторингу протидії злочинності. Розроблено шляхи вдосконалення моніторингових процедур у діяльності правоохоронних органів, а також досліджено й обґрунтовано провідні напрями діяльності правоохоронних органів України з урахуванням моніторингу протидії злочинності.

08.01—02.13.504.

343.46 Скора Л. М. Кримінально-правова характеристика протидії законній господарській діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / *Скора Людмила Миколаївна* ; Нац. акад. внутр. справ. — К., 2012. — 20 с.

Досліджено питання кримінально-правової характеристики протидії законній господарській діяльності. Вивчено та узагальнено історичний і зарубіжний досвід у боротьбі із зазначеними посяганнями. Здійснено системний кримінально-правовий аналіз об'єктивних та суб'єктивних ознак складу злочину, передбаченого ст. 206 КК України. вивчено практику застосування ст. 206 КК України, а також проаналізовано статистичні дані стосовно виявлення та розслідування правоохоронними органами фактів протидії законній господарській діяльності. Сформульовано на основі проведеного дослідження рекомендації щодо застосування ст. 206 КК України у практичній діяльності слідчих і суддів. Визначено недоліки кримінально-правової норми, якою передбачено відповідальність за протидію законній господарській діяльності, та обґрунтовано доцільність внесення до неї змін.

08.01—02.13.505.

343.2/7(477) Чепурко А. С. Кримінально-правова протидія незаконному вживанню наркотичних засобів (ст. ст. 315, 316, 317 КК України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / *Чепурко Андрій Сергійович* ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2012. — 18 с.

Здійснено комплексне та системне дослідження кримінально-правових питань, пов'язаних із незаконним вживанням наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Розкрито правову природу та сутність незаконного вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Вивчено історичний та зарубіжний досвід кримінальної відповідальності за незаконне вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Наведено кримінально-правову характеристику злочинів, передбачених ст. ст. 315, 316, 317 КК України. Встановлено схожість більшості юридичних ознак досліджених злочинів, що засвідчує надмірну диференціацію кримінально-правових норм, якими передбачена відповідальність за втягнення до не законного вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Розроблено пропозиції щодо удосконалення ознак злочину, видів та розмірів покарань, в тому числі щодо конфіскації предметів, засобів та знарядь вчинення злочину. Уточнено зміст ок-

ремих понять, що мають значення для науки кримінального права, а також запропоновано редакцію кримінально-правової статті замість ст. ст. 315, 316, 317 КК України.

Реферати

08.01—02.13.506.

343.9(470) Авдеев В. А. Оптимизация целей наказания в контексте предупреждения преступности / В. А. Авдеев // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2. — С. 41—53.

В статье рассматриваются актуальные проблемы совершенствования уголовного законодательства, реформирования судебной и пенитенциарной системы в связи с изменением курса уголовно-правовой политики в условиях глобализации права. В основу анализа положена Концепция развития уголовно-исполнительной системы Российской Федерации до 2020 года. Определено, что гуманизация применения мер уголовно-правового характера, следование общепризнанным принципам и нормам международного права в сфере назначения и исполнения наказаний создают необходимые условия для предупреждения преступности, при этом показатели официальной статистики свидетельствуют об иллюзорности указанных предположений. Автор указывает на неэффективность современного подхода к совершенствованию норм и институтов законодательства криминального профиля, повышению эффективности деятельности уполномоченных государственных органов и должностных лиц по назначению и исполнению наказания в контексте их влияния на достижение целей наказания. В связи с этим в статье излагается научно-обоснованный подход к оптимизации правового обеспечения и модернизации механизма уголовно-правового регулирования относительно конкретных форм реализации уголовной ответственности на допенитенциарной, пенитенциарной и постпенитенциарной стадиях. Для достижения целей наказания в контексте предупреждения преступности автор аргументирует необходимость поэтапного стимулирования посткриминального поведения на основе дозирования ограничений и лишений прав, свобод и законных интересов на каждой стадии развития уголовных правоотношений с учетом индивидуальных особенностей личности.

А. И. Марчук

08.01—02.13.507.

343.226(470).001.36 Богданов С. В. Сравнительно-правовой анализ детерминации насильственной преступности в России / С. В. Богданов // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2. — С. 132—139.

В статье отображен ретроспективный анализ детерминации насильственной преступности в

России во второй половине XIX века. Историко-правовой подход, по мнению автора, позволяет выявить причины, способствующие увеличению фактов убийств и суицидальной активности населения в условиях масштабных социальных изменений, явившихся закономерным следствием отмены крепостного права и либерализации общественно-политической жизни страны. В статье уделено внимание исследованию самоубийств в научной и публицистической литературе XIX столетия. Проведен сравнительный анализ статистических показателей самоубийств в столице Российской империи Санкт-Петербурге. Определена динамика смертности населения города от самоубийств, свидетельствующая о неуклонном увеличении числа жителей, добровольно покончивших с жизнью. Изучены среднегодовые темпы роста числа самоубийств в крупнейших городах России, которые показали подобную траекторию в динамике данного вида насильственной смерти. Сделан вывод о неполном наличии официальных сведений о насильственной преступности, в связи с чем обоснована необходимость увеличить показатели статистических данных об убийствах и самоубийствах, по меньшей мере в 1,5—1,6 раза.

А. Н. Изовита

08.01—02.13.508.

343.9.01 Дрёмин В. Н. Теоретические основы концепции преступной деятельности в криминологии / В. Н. Дрёмин // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА, — О., 2012. — Вип. 65. — С. 527—539.

Проанализированы базовые положения теории деятельности в контексте объяснения индивидуального и коллективного (группового) преступного поведения. Автор исследует преступность как одну из разновидностей человеческой активности, выражающейся в повседневной практической деятельности людей. Обосновывается один из важных конституирующих признаков деятельности — её предметность, в связи с чем делается вывод о необходимости рассмотрения преступности не как совокупности преступлений, а как разновидностей социальной активности (криминальной активности), проявляющей себя в предметной деятельности. Подчеркивается, что концепция преступной деятельности не носит всеобъемлющий характер в познании преступности, при этом может быть использована для анализа практически всех умышленных и неосторожных преступлений, за исключением так называемых «реактивных» преступлений. Определено, что преступная деятельность может быть коллективной, выступая в качестве взаимообусловленной деятельности различных субъектов. Следствием существования коллективной преступной деятельности является формирование коллективной криминальной психологии как разновидности нового коллективистского мышления на основе асоциальных ценностей.

Автор делает вывод о том, что в современных условиях глобализации и взаимообусловленности существования общества проблема познания преступности в контексте теории деятельности приобретает важное практическое значение.

А. Н. Изовита

08.01—02.13.509.

343.911(470) Козаченко И. Я. Постпенитенциарный контроль и борьба с рецидивной преступностью / *И. Я. Козаченко, Д. Н. Сергеев* // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2. — С. 74—80.

Авторы на основе анализа статистических данных констатируют относительно высокий уровень рецидивной преступности на территории Российской Федерации с одновременным изменением качественных характеристик последних. Обращая внимание на приоритетность двух целей наказания в уголовно-правовой доктрине РФ, они констатируют, что криминологи в качестве главной цели наказания рассматривают превенцию. При этом обращается внимание на противоречивость наказания в виде лишения свободы в контексте достижения цели исправления осужденных, о чем свидетельствует высокий уровень рецидива. Особое внимание обращено на то, что целью наказания должно стать не абстрактное исправление, а конкретное недопущение совершения осужденным новых преступлений.

Также в статье прослеживается дискуссия относительно необходимости оказания осужденным социальной помощи после освобождения как элемента уменьшения уровня рецидивной преступности. Позитивно оценена проведенная на территории России работа по принятию и внедрению Закона «О пробации в Российской Федерации и системе органов и организаций, ее осуществляющих».

Значительное внимание уделено особенностям административного надзора как крайней формы поспенитенциарного воздействия на лиц, освобожденных с мест лишения свободы. В частности основательно проанализированы как позитивные, так и негативные стороны существующего механизма административного надзора. Основательный анализ зарубежного опыта позволил предложить модели его апробации на территории РФ.

Д. Н. Цехан

08.01—02.13.510.

343.988(477) Колінько О. О. Віктимологічна профілактика доведення до самогубства / *О. О. Колінько* // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 444—450.

Стаття присвячена розробці віктимологічної профілактики доведення до самогубства. Дослі-

джено обсяг заходів віктимологічної профілактики доведення до самогубства з урахуванням особистісних якостей потерпілого. “Звергається увага, що при розробленні заходів віктимологічної профілактики перш за все слід звертати увагу саме на розроблення або удосконалення засобів захисту громадян від злочинів (соціальна й інформаційна захищеність) і подальшої їх віктимізації, а також відновлення або активізацію особистісних захисних властивостей (психофізіологічна захищеність) з огляду на відчуття особистої захищеності. Проаналізовано віктимологічні особливості доведення до самогубства з позицій принципу соціального натуралізму, звертається увага на заходи віктимологічної профілактики з огляду на природу причин та умов, що породжують і реалізують віктимні особливості жертви вказаного злочину. Доведено, що за умови підвищення рівня культури особи шляхом розвинення її психофізіологічної, соціальної й інформаційної захищеності в конфліктній (кризовій) ситуації емоційно-вольова діяльність, соціально-рольова модель поведінки й мотивація вчинків може не реалізувати її віктимний потенціал. При вчиненні проти особи певного виду насильства вона завдяки досить високому рівню культури може чинити опір насильницьким діям, направленим проти неї, а не покінчити життя самогубством. Такі види захищеності мають забезпечуватись у межах державної політики віктимологічної профілактики на загальносоціальному, спеціальному та індивідуальному рівнях.

О. В. Дикий

08.01—02.13.511.

343.122(470):347.61 Харламов В. С. Институт примирения с потерпевшим в зеркале криминофамилистики / *В. С. Харламов* // Криминология: вчера, сегодня, завтра. — 2013. — № 2. — С. 63—69.

В статье рассматриваются актуальные вопросы, связанные с функционированием института примирения с потерпевшим в сфере семейных отношений. На основе анализа данных уголовной статистики автор обращает внимание на активное применение в настоящее время института примирения с потерпевшим в практической деятельности правоохранительных органов. Акцентируется внимание на практике примирения с потерпевшим в сфере семьи, которая имеет определённую специфику. Среди особенностей такого примирения названы сфера жизнедеятельности, стороны криминального конфликта, связанные семейными отношениями, структура посягательств, нормативно-правовое закрепление и др. Оценка правоприменения института примирения с потерпевшим осуществлена автором в ходе выборочного изучения 250 уголовных дел по фактам криминальных проявлений в семейной сфере, прекращённых в период 2007—2011 годов судами Пермского края, городов Санкт-Петербурга, Мурманска, Ульяновска и

Дмитровграда, Архангельской, Ленинградской и Псковской областей. Анализ рассматриваемой судебной практики свидетельствует о наличии определённых проблем правоприменения: 1) наличие упущений в решениях судей о прекращении уголовного преследования в связи с примирением с потерпевшим; 2) прекращение уголовного преследования в связи с примирением с потерпевшим в семейной сфере не исключает рецидив криминального поведения виновного; 3) нуждаются в уточнении пределы полномочий и круг обязанностей правоохранительных органов при примирении потерпевшего с лицом, совершившим преступление (является ли обеспечение примирения с потерпевшим правом или обязанностью правоприменителя?); 4) законодательно не разрешена ситуация, возникающая при совершении лицом двух или более преступлений небольшой или средней тяжести (не регламентирован чётко определённый порядок проведения процедуры примирения). Автор констатирует, что развитие института примирения с потерпевшим в семейных отношениях диктуется требованием ускорения и упрощения уголовного правосудия. Восстановительное правосудие завоёвывает авторитет тем, что во главу угла ставится не наказание, а примирение правонарушителя с потерпевшим.

Г. М. Чернышёв

08.01—02.13.512.

343.9(477) Шведова Г. Л. Політико-кримінологічні аспекти корупції в умовах сучасної України / *Г. Л. Шведова* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 415—420.

У статті розглядаються актуальні питання політико-кримінологічної характеристики корупції в Україні, досліджуються політичні аспекти детермінації корупційної поведінки та політико-кримінологічні механізми антикорупційної діяльності на сучасному етапі розвитку держави. Автор розглядає корупцію як модель політичних і економічних відносин, що не зводиться виключно до хабарництва, а використовується як спосіб ведення політичних й економічних справ у державі. Аналізуються такі політичні детермінанти корупційної поведінки, як політична криза українського суспільства, відсутність інституту політичної відповідальності, недостатня активність суспільних інститутів, непросторість виборчих кампаній. Вказані явища сприяють також появі нових форм корупції. Зазначається, що поєднання принципів культурологічної концепції протидії корупції у напрямі підвищення рівня політичної культури громадян і ефективного застосування інститутів нового антикорупційного законодавства дозволить досягти конкретних результатів у протидії корупції в цілому.

В. Я. Цитряк

Статті

08.01—02.13.513.

343.9(477) Блажівський Є. М. Кримінологічна характеристика методик моніторингу протидії злочинності / *Є. М. Блажівський* // Право і суспільство. — 2013. — № 1. — С. 97—101.

Проаналізовано окремі методики кримінологічного моніторингу, а також вивчено досвід їх застосування в сучасній правоохоронній практиці. Зроблено висновок, що широке практичне впровадження методик моніторингу протидії злочинності — процес складний і тривалий, він більше пов'язаний з тим, що закономірності проявів злочинності ґрунтуються на нетрадиційних імовірнісних законах, які виключають жорстоку детермінацію, регулярність і впорядкованість, тому слід використовувати інші підходи, що допомагають наблизити сценарій до істини, збільшити достовірність, убезпечити від однаріантних та інтуїтивних пророцтв. Зазначено, що подальший розвиток методики кримінологічного моніторингу має бути пов'язаний, по-перше, з використанням усього причинного комплексу злочинності, за наявності якого може здійснитися даний сценарій, по-друге, зі спрощенням приведення до цифрових показників характеристик злочинності та соціально-економічних, кримінологічних показників, що формують її ознаки. Крім того, методика повинна ґрунтуватися на системах, які забезпечують можливість автономно обробляти інформацію, генерувати показники у вигляді адаптивних відповідей без урахування суб'єктивної думки дослідників.

08.01—02.13.514.

343.988 Будякова Т. П. Проблеми профілактики виктимизации случайного преступника / *Т. П. Будякова* // Криминология: вчера, сегодня, завтра. — 2013. — № 2. — С. 84—90.

Рассмотрен вопрос об изучении личностей случайных преступников как особых типов жертв. Указано, что, как показывает практика, случайные преступники остро переживают совершение преступного деяния, а если происходит публичная обструкция их личности в связи с содеянным, то это служит поводом к суициду, в связи с чем случайного преступника часто можно рассматривать как потенциальную жертву доведения до самоубийства. Это дополнительно диктует необходимость применения в отношении него превентивных виктомологических мер. Изучены проблемы профилактики виктимизации случайного преступника. Отмечено, что, говоря о профилактике виктимизации случайного преступника, в первую очередь важно ее не допустить, используя уголовно-правовые средства, назначая наказание с учетом личности осужденного.

08.01—02.13.515.

343.988 Гончарова Н. І. Дискурс віктимності у вітчизняному правовому полі / *Н. І. Гончарова* // Актуальні проблеми держави і права : зб.

наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 239–247.

Розкрито передумови становлення кримінології та віктимології як наукових дисциплін. Розглянуто процес формування теорії віктимності. Проаналізовано досвід інституціоналізації окремих її аспектів в українському законодавстві. Зазначено, що починається процес інституціоналізації окремих положень теорії віктимності у сфері адміністративного законодавства. Розглянуто праці Рівмана Д. В., Франка Л. В., Полуїнського В. І., Мінської В. С., де запропоновано різні способи класифікації потерпілих від злочинів та ведеться дискусія щодо змісту таких понять, як «віктимність», «віктимна ситуація», «віктимна поведінка»: чи це «потенційна здатність», чи «реалізована можливість» стати жертвою, чи, нарешті, «специфічна якість особистості». Окреслено шляхи використання віктимологічних можливостей у профілактиці злочинів. Висловлено думку, що наразі існує нагальна потреба у формуванні комплексної теорії віктимності з урахуванням усіх надбань та прорахунків сьогоденного часу, що вимагає виходу на рівень філософсько-правового осмислення проблеми жертви.

08.01–02.13.516.

341.48 Гуленко Ю. М. Тероризм у період глобалізації / Ю. М. Гуленко // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 166–172.

Розглянуто історичний шлях появи та розвитку міжнародного тероризму. Наведено узагальнення змін політичної спрямованості тероризму, причин його перетворення на глобальну міжнародну загрозу людству. Зазначено, що проблема тероризму пов'язана із сучасними національними та релігійними суперечностями та з процесами глобалізації цивілізаційного, політичного, економічного та соціального простору. Здійснено порівняння позиції українських і зарубіжних дослідників з питань, що стосуються впливу геополітичних чинників на розвиток тероризму та вироблення новітньої антитерористичної стратегії співпраці провідних країн світу. Визначено характерну особливість сучасного тероризму — висока організованість, підготовленість, матеріальна оснащеність його виконавців. Підкреслено, що автономізація та самоорганізація — це ключові досягнення терористичних угруповань ХХІ ст.

08.01–02.13.517.

343.9+343.8 Дрьомін В. Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права / В. Дрьомін, Т. Мельничук // Юридичний вісник. — 2012. — № 4. — С. 105–112.

Викладено відомості щодо викладацької та наукової діяльності кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного університету «Одеська юридична академія». Дано інформацію про склад кафедри, наукові дороб-

ки, участь у національних та міжнародних наукових заходах, законопроектних роботах. Співробітники кафедри беруть участь у комісіях з розробки законопроектів, здійснюють експертизу законопроектів. Вказано, що кафедра забезпечує викладання таких курсів та спецкурсів, як «Кримінологія», «Кримінально-виконавче право», «Кримінологічна віктимологія», «Транснаціональна злочинність», «Міжнародно-правові стандарти прав людини у сфері кримінальної юстиції», «Безпека зовнішньоекономічної діяльності», «Безпека кредитно-фінансових відносин», «Попередження злочинності неповнолітніх». Зазначено, що у рамках партнерства з Національним інститутом юстиції Міністерства юстиції США за підтримки Центру по вивченню транснаціональної злочинності і корупції співробітниками кафедри створений Одеський центр з вивчення організованої злочинності і корупції (керівник — професор В. М. Дрьомін).

08.01–02.13.518.

343.988-053.6 Комарницький А. В. Степень криминогенной виктимизации несовершеннолетних в сфере семейных отношений / А. В. Комарницький // Криминология: вчера, сегодня, завтра. — 2013. — № 2. — С. 80–83.

Доказано, что повышенная виктимность несовершеннолетних определяется стилем и образом жизни, положением, какое они занимают в системе социальных отношений, семье. Отмечено, что проблемы ювенальной виктимологии имеют высокую степень теоретического и практического значения не только потому, что затрагивают социально значимую проблему виктимности несовершеннолетних, но и потому, что их исследование позволяет глубже понять роль механизмов социализации — десоциализации в процессах виктимизации социума. Указано, что большое значение имеет создание в России эффективной системы виктимологической защиты несовершеннолетних жертв от криминального насилия, в том числе и в семье.

08.01–02.13.519.

343.8 Лисенко В. О. Криминологічна характеристика та запобігання корупційним проявам у Державній кримінально-виконавчій службі України / В. О. Лисенко // Право і суспільство. — 2013. — № 1. — С. 117–122.

Розкрито криминологічну характеристику та запропоновано заходи запобігання корупційним проявам у Державній кримінально-виконавчій службі України. Зазначено, що з метою протидії корупції в органах і установах Державної кримінально-виконавчої служби України необхідно використовувати такі комплексні антикорупційні заходи: 1) зробити корупцію в органах і установах виконання покарань ризиковою та невігідною. До тих пір, поки співробітнику Державної кримінально-виконавчої служби України буде вигідно брати хабарі, красти, іншим чином зловживати владою або службовим становищем, а ризик покарання буде мінімальним, жодні репре-

сивні заходи не дадуть позитивного результату; 2) збільшити соціальну ціну служби (престиж, матеріальна забезпеченість, правовий захист, бажання служити та захищати інтереси країни тощо).

08.01—02.13.520.

343.9(470):343.343.3 Прокументов Л. М. Уличная преступность: понятие, характеристика и профилактика / Л. М. Прокументов, Н. М. Рачкова // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2. — С. 22—27.

Рассмотрена уличная преступность как самостоятельный вид преступности, включающий совокупность уголовно наказуемых деяний, совершенных на открытой и свободной для доступа в любое время года и суток территории, имеющей своим назначением транзитную либо досуговую функцию. Отмечен рост показателей уличной преступности как в стране в целом, так и в отдельных субъектах РФ. Дана характеристика личности уличного преступника, определены его социально-демографические, социально-ролевые, нравственно-психологические признаки. Установлено, что уличные преступники в основном представляют собой молодых людей с антиобщественной установкой, сформировавшейся на фоне употребления алкоголя или наркотиков, ведущих паразитический образ жизни. Затронуты вопросы детерминации уличной преступности, при этом обращено внимание на такие наиболее значимые факторы, как кризис в экономической, культурной, духовной, правовой сферах жизнедеятельности общества. В специально-криминологической профилактической деятельности предложено больше внимания уделять виктимологической профилактике, организации и работе добровольных народных и казачьих дружин, воздействию на окружающую материальную среду, в том числе путем установки дополнительного городского освещения, камер наружного наблюдения, кнопок связи с полицией.

08.01—02.13.521.

340.15(470):343.91 Протасевич А. А. Криминологическая типология личности преступника в местах лишения свободы / А. А. Протасевич, Е. В. Чигрина, О. В. Зверева-Каминская // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2. — С. 28—33.

Раскрыт процесс гуманизации российской уголовной политики и отмечено повышенное внимание законодателя к обеспечению прав человека в местах исполнения наказания в виде лишения свободы путем усиления общественного контроля. Определены основные пути решения задачи по обеспечению подконтрольности уголовно-исполнительной системы институтам гражданского общества в соответствии с Концепцией развития уголовно-исполнительной системы Российской Федерации до 2020 г. В качестве приоритетного направления признается ре-

ализация положений Федерального закона «Об общественном контроле за обеспечением прав человека в местах принудительного содержания и о содействии лицам, находящимся в местах принудительного содержания». Приведены основные подходы к типологии личности преступника, находящегося в местах лишения свободы. Определены проблемы психолого-педагогической деятельности визитера в пенитенциарных учреждениях, связанные с особенностями личности преступника.

08.01—02.13.522.

340.15(470):343.36 Синельников А. В. Криминологические особенности преступлений против правосудия, совершаемых должностными лицами органов уголовного преследования / А. В. Синельников // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2. — С. 94—101.

Проанализированы криминологические особенности государственной преступности, преступности в сфере отправления правосудия, связанной с посягательствами на охраняемые законом права человека со стороны должностных лиц органов уголовного преследования. Раскрыта динамика преступности в сфере правосудия, отражены причины ее латентности. Рассмотрено влияние профессиональной среды на генезис мотивации совершения преступлений против правосудия. Показано, что возникновение корыстных мотивов и их реализация при совершении рассматриваемых посягательств связаны с влиянием таких факторов, как недостаточный уровень правовой культуры сотрудников правоохранительных органов, устойчивое негативное искажение правосознания, корпоративная солидарность внутри правоохранительных органов, обеспечивающая крайне редкую наказуемость противоправных деяний. В качестве детерминантов высокого уровня латентности определены специфика круга субъектов противоправных посягательств и несовершенство норм уголовного закона, регламентирующих ответственность.

08.01—02.13.523.

343.85-053.81 Соколов М. А. Криминологическая характеристика организованной преступной деятельности лиц раннего молодежного возраста / М. А. Соколов // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2. — С. 160—164.

Освещена проблема противодействия организованной преступности. Рассмотрены криминологические характеристики организованной преступной деятельности лиц раннего молодежного возраста. Проведен анализ эмпирических исследований и отражены его результаты. Раскрыты основные преступные посягательства указанной категории лиц. Выявлено процентное соотношение составов уголовно наказуемых деяний. Сделана попытка прокомментировать качественные

и количественные показатели преступности несовершеннолетних. Выявлено, что данной возрастной группе преступников свойственно совершение преимущественно общеуголовных преступлений. Определены основные детерминанты организованной преступности указанной категории лиц. Обосновано, что причинность организованной преступности заключается в совокупности возрастных, психологических особенностей личности несовершеннолетних. В качестве детерминантов организованной преступности несовершеннолетних показаны условия формирования и развития ребенка. Отражена роль социальной среды и уровень социально-экономического развития государства.

08.01—02.13.524.

343.23:621.039.586(477.41) Цимбал П. Детерминанти злочинів, що вчиняються в зоні ЧАЕС, як елемент забезпечення розслідування / *Петро Цимбал, Олександр Мілевський* // Підприємство, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 27—31.

Проаналізовано нормативно-правові та наукові підходи до визначення основних (об'єктивних та суб'єктивних) причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів у Чорнобильській зоні відчуження. Визначено основні детермінанти злочинності Чорнобильської зони відчуження: соціально-економічні; організаційно-управлінські; соціально-психологічні. Розглянуто досвід окремих країн СНД у частині нормативно-правового закріплення у кримінальному процесуальному законодавстві причин і умов, що сприяли вчиненню злочину (РФ, Республіка Білорусь, Республіка Казахстан). Запропоновано удосконалити використання детермінантів злочинів для успішного повного і об'єктивного розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у зоні Чорнобильської АЕС.

08.01—02.13.525.

343.9 Цюприк І. В. Окремі питання щодо особи винного та мотивів вчинення злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами / *І. В. Цюприк* // Право і суспільство. — 2012. — № 5. — С. 183—187.

Досліджено особливості особи винного у злочинах, вчинених організованою злочинною групою. Визначено структуру організованих злочинних груп, розкрито особливості мотивів та мети вчинення злочинів організованими злочинними групами. Проаналізовано характерні особливості злочинців відповідно до їх ролі у групі. Виділено два напрямки, за якими розглядається особа злочинця у злочинах, вчинених організованими злочинними групами: колективний суб'єкт вчинення злочинів (злочинна група як ціле) та лідери і члени злочинного угруповання (їх типові й індивідуальні ознаки). Підкреслено важливість розрізняти мету вчинення злочину і мету створення організованої злочинної групи. Особа повинна усвідомлювати, що організована злочинна група створюється з метою вчинення зло-

чинів. Разом із загальною метою злочинної групи не виключається, що кожна особа може мати особисті цілі, які не завжди співпадають з метою організатора або інших виконавців злочинів. Вироблено рекомендації щодо удосконалення боротьби з організованою злочинністю.

08.01—02.13.526.

343.988 Шаблистий В. В. Криминологическая безопасность близких родственников лиц, виновных в нарушении уголовно-правового запрета / *В. В. Шаблистий* // Криминология: вчера, сегодня, завтра. — 2013. — № 2. — С. 91—94.

Исследованы уголовно-правовые и иные меры обеспечения безопасности близких родственников преступников и лиц, подозреваемых в совершении преступления. Высказано мнение, что безопасность близких родственников убийц и насильников проблема больше криминологическая, социальная, а не уголовно-правовая, и решать ее надо путем снижения и минимизации криминогенных факторов, выявлением и предотвращением которых должны заниматься соответствующие подразделения органов внутренних дел. Предложено предоставлять жертвам преступлений информацией о существующих центрах бесплатной психологической помощи, причем сотрудниками милиции. Указано, что наиболее действенным средством обеспечения безопасности может стать заявление в органы внутренних дел с просьбой защитить себя и своих близких.

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Автореферати

08.01—02.13.527.

343.851 Зубов Д. О. Запобігання злочинам, що вчиняються у кримінально-виконавчих установах відкритого типу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / *Денис Олександрович Зубов*; Харків. нац. ун-т внутр. справ МВС України. — Х., 2013. — 18 с.

Досліджено стан і тенденції злочинності у кримінально-виконавчих установах відкритого типу, проаналізовано причини й умови вчинення злочинів засудженими. Надано характеристику особи засудженого, який вчиняє злочин у кримінально-виконавчих установах відкритого типу, через аналіз соціально-демографічних, морально-психологічних, кримінально-правових та кримінально-виконавчих ознак. Визначено та надано характеристику рівням запобігання злочинам у кримінально-виконавчих установах відкритого типу. Сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на удосконалення діяльності кримінально-виконавчих установ відкритого типу щодо запобігання вчиненню злочинів особами, які відбувають покарання у виді обмеження волі. Доведено необхідність формування системи заходів запобігання злочинам, що вчиняються у кримінально-виконавчих установах

відкритого типу за трирівневою структурою на основі специфіки функціонування цих установ. Розроблено проект «Інструкції з організації розшуку засуджених, які ухиляються від відбування покарання у виді обмеження волі. Удосконалено значення режиму в сфері запобігання злочинам, що вчиняються у кримінально-виконавчих установах відкритого типу.

08.01—02.13.528.

343.81 Лучко С. В. Реалізація Державною кримінально-виконавчою службою України соціальної роботи із засудженими в установах виконання покарань: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / *Сергій Володимирович Лучко*; Харків. нац. ун-т внутр. справ МВС України. — Х., 2012. — 18 с.

Здійснено комплексне та системне дослідження проблем реалізації Державною кримінально-виконавчою службою України соціальної роботи із засудженими в установах виконання покарань. Розкрито витоки становлення і розвитку соціальної роботи із засудженими в установах виконання покарань, що дозволило виокремити три періоди їхнього розвитку, зокрема: 1) дореволюційний (до 1917 р.); 2) радянський (1917—1991 рр.); 3) пострадянський (сучасний) (з 1991 р.). Сформульовано поняття та зміст соціальної роботи із засудженими в контексті їх виправлення і ресоціалізації. Вивчено зарубіжний досвід соціальної роботи із засудженими в установах виконання покарань, що дозволило запропонувати зміни та доповнення у чинне законодавство України. Досліджено правове регулювання соціальної роботи із засудженими в установах виконання покарань. Визначено суб'єктів здійснення соціальної роботи із засудженими в установах виконання покарань та розкрито особливості її проведення, запропоновано концептуальні засади соціальної роботи із засудженими в установах виконання покарань, в рамках реалізації яких розроблено проект «Положення про соціального працівника установи виконання покарань». Удосконалено положення щодо виховного впливу на засуджених до позбавлення волі, зокрема таких його складових: об'єкт, суб'єкти, заходи заохочення і стягнення.

Статті

08.01—02.13.529.

343.81.001.36 Бандурка О. М. Застосування порівняльного методу в науці кримінально-виконавчого права / *О. М. Бандурка, О. І. Богатирьова* // *Право і суспільство*. — 2013. — № 1. — С. 81—85.

Висловлено потребу привернути увагу вчених і практиків до застосування порівняльного методу в науці кримінально-виконавчого права, що уможливить його використання в науковому пошуку під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників. Зазначено, що застосування порівняльного методу в науці кримі-

нально-виконавчого права має за мету розширення та поглиблення уявлень про кримінально-виконавче право як нову сучасну дисципліну. Звернуто увагу на те положення, що використання зарубіжного досвіду не може й не повинно ставати основним шляхом оптимізації кримінально-виконавчого права в сучасний період модернізації органів і установ виконання покарань. Основним шляхом має стати збереження чинних і створення нових норм чи моделей, які відповідають соціально-економічним умовам, традиціям, національним особливостям тощо. Окреслено основні методологічні принципи порівняльного кримінально-виконавчого права, а саме: принцип об'єктивності; принцип функціоналізму; принцип можливості порівняння; принцип дотримання оптимального різноманіття правових систем і підсистем та принцип всебічного врахування історичних, національних, економічних, соціально-політичних та інших умов.

08.01—02.13.530.

343.8 Ведмідський О. В. Суспільна небезпека вчинення засудженими втеч із виправних колоній / *О. В. Ведмідський* // *Право і суспільство*. — 2013. — № 1. — С. 102—105.

Розкрито питання суспільної небезпеки вчинення засудженими втеч із виправних колоній, які дозволять персоналу колоній правильно нейтралізувати їх вчинення. Зазначено, що суспільна небезпека втеч із виправних колоній пояснюється такими чинниками: внаслідок вчинення втечі порушується принцип невідворотності покарання; сам факт втечі негативно впливає на інших засуджених, а також на злочинців, що перебувають на волі, породжуючи у перших надію на ухилення від відбування покарання, а у других — почуття безкарності за вчинені злочини; суспільна небезпека втеч збільшується ще й через те, що засуджені, які вчинили втечу, перебувають у нелегальному становищі, добувають кошти для існування злочинним шляхом, у ряді випадків втягують у злочинну діяльність інших осіб, особливо з числа молоді. Зроблено висновок, що засуджені за втечу значною мірою характеризуються гірше порівняно з іншими засудженими. Серед перших порівняно з контрольною групою засуджених майже у два рази менша частка осіб, які характеризуються позитивно; майже у два рази більша питома вага засуджених, які характеризуються негативно, і злісних порушників установленого порядку відбування покарання.

08.01—02.13.531.

343.8:342.72/.73 Гальцова О. Повага до прав і свобод людини як принцип кримінально-виконавчого законодавства / *Олена Гальцова* // *Юридична Україна*. — 2013. — № 3. — С. 96—102.

Розглянуто принцип поваги до прав і свобод людини при виконанні-відбуванні покарання. Доведено, що зазначений принцип має важливе теоретичне і практичне значення як для науки

кримінально-виконавчого права, так і у правозастосовчій діяльності. Вказано, як свідчать статистичні дані, що сьогодні в Україні умови, в яких відбувають покарання особи, засуджені до позбавлення волі, не відповідають міжнародним стандартам поведження із засудженими, що є порушенням прав і свобод особи при відбуванні покарання. Наша країна лідирує у рейтингу за кількістю засуджених на тисячу осіб та тривалістю досудового ув'язнення. Зазначено, що надзвичайно гостро стоїть проблема щодо забезпечення прав людини в місцях попереднього ув'язнення та позбавлення волі. Визначено основні заходи реформування кримінально-виконавчої системи з метою приведення прав та свобод засуджених до міжнародних стандартів поведження з засудженими.

08.01—02.13.532.

343.85(477):342.76 Копотун І. М. Правове регулювання запобігання надзвичайним подіям кримінально-правового характеру у кримінально-виконавчих установах / *І. М. Копотун* // Публічне право. — 2013. — № 3. — С. 127—134.

Досліджено правове регулювання запобігання надзвичайним подіям кримінально-правового характеру у кримінально-виконавчих установах. Узагальнено, що запобіжну функцію у кримі-

нально-виконавчих установах виконують заходи кримінально-правового та кримінально-виконавчого характеру. Вказано, що механізм правової регламентації запобігання надзвичайним подіям кримінально-правового характеру у кримінально-виконавчих установах є досить своєрідним. Регламентація, заснована на нормах Конституції України, діє, переломлюючись крізь призму системи норм кримінально виконавчого права, при цьому конституційні положення і норми інших галузей законодавства трансформуються, коригуються, опосередковуються, конкретизуються, обмежуються нормами кримінально-виконавчого законодавства, насамперед тими з них, які визначають режим виконання та відбування покарання у кримінально-виконавчих установах. Зазначено, що в останні роки стало приділятися більше уваги боротьбі зі злочинністю в установах кримінально-виконавчої системи, правовому захисту, вжиттю заходів безпеки персоналу, а також засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі. Цьому дуже сприяло оновлення чинного законодавства з урахуванням позитивного закордонного досвіду правоохоронної (зокрема пенітенціарної) діяльності, міжнародно-правових актів у галузі запобігання злочинності та поведження з правопорушниками.

12.00.09 КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Книги

09.01—02.13.533.

343.12(477) Єні О. В. Клопотання у кримінальному процесі України: законодавче регулювання: монографія / О. В. Єні. — К.: Алерта, 2012. — 204 с.

Здійснено комплексне дослідження сутності, змісту, видів клопотань, що можуть бути заявлені під час кримінально-процесуальної діяльності. Розкрито особливості законодавчого регулювання процесу заявлення, розгляду та вирішення клопотань на різних стадіях кримінального судочинства. Проаналізовано чинне кримінально-процесуальне законодавство та правозастосовча практика, виявлено недоліки у правовому регулюванні процедури заявлення, розгляду та вирішення клопотань. Сформульовано конкретні пропозиції щодо удосконалення кримінально-процесуального законодавства України.

09.01—02.13.534.

343.123.1 Статива І. І. Початковий етап досудового провадження в сучасному кримінальному процесі: український і західний контексти: монографія / І. І. Статива; за наук. ред. В. П. Гмирка; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. — Д., 2012. — 249 с.

Розглянуто діяльність щодо вирішення питань про порушення кримінальної справи як початковий етап досудового провадження у кримінальному процесі. Досліджено історію становлення початкового етапу досудового провадження у вітчизняному кримінальному процесі. Проаналізовано альтернативні форми його побудови в західних та пострадянських державах. Зроблено висновки про закономірності та тенденції розвитку початкового етапу досудового провадження. Опрацьовано «теоретичну модель» оптимальної побудови початкового етапу досудового провадження. Надано оцінку, закріпленої в КПК України, «нормативної моделі» діяльності на початковому етапі досудового провадження з точки зору її відповідності теоретичним уявленням про її оптимальну побудову та здатності задоволення існуючих позанормативних практичних потреб встановлення судової перспективи кримінальної справи ще до її порушення. Вивчено теоретичні та законопроектні варіанти реформування початкового етапу досудового провадження. Оцінено ступінь ефективності різних варіантів реформування, зроблено прогнози щодо можливих наслідків різних варіантів реформування.

09.01—02.13.535.

343.123.1(477) Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за ма-

теріалами МВС): монографія / О. Ю. Татаров. — Донецьк: Промінь, 2012. — 640 с.

На основі аналізу правозастосовної практики, нормативно-правових актів та літературних джерел комплексно досліджено проблеми досудового провадження у кримінальному процесі України. Теоретичні положення поєднуються з прикладами помилок, порушень законності і позитивного досвіду, які є найбільш розповсюдженими у повсякденній роботі слідчих підрозділів органів внутрішніх справ і слугують базою узагальнення проблемних питань, внесення аргументованих пропозицій до національного законодавства і відомчої регламентації щодо удосконалення досудового провадження. Розглянуто історико-правові передумови становлення та розвитку досудового провадження в Україні. Визначено концептуальні засади контрольно-наглядової діяльності на досудовому провадженні. Вивчено досудове провадження у кримінальному процесі зарубіжних країн.

Автореферати

09.01—02.13.536.

343.141/143(477)(043.3) Басай Н. М. Визнання доказів недопустимими в кримінальному процесі України: підстави, процесуальний порядок і правові наслідки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Басай Наталія Михайлівна; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». — О., 2012. — 20 с.

Досліджено історичний процес становлення і розвитку теоретичних уявлень та нормативних положень щодо допустимості доказів і процедури визнання доказів недопустимими в науці кримінального процесу та кримінальному процесуальному законодавстві. З'ясовано сутність допустимості доказів у теорії кримінального процесу. Вивчено науково-теоретичні концепції визнання доказів недопустимими у кримінальному процесі. Досліджено підстави і порядок визнання доказів недопустимими у кримінальному процесі України. Визначено правові наслідки визнання доказів недопустимими з конкретизацією щодо стадій кримінального провадження. Сформульовано пропозиції, спрямовані на удосконалення кримінального процесуального закону в частині, яка регламентує підстави, порядок і наслідки визнання доказів недопустимими.

09.01—02.13.537.

343.14:343.352(043.3) Благодир В. С. Доказування в судових стадіях кримінального процесу у справах про одержання хабара: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Благодир Віталій Сергійович; Нац. ун-т держ. податкової служби України. — Ірпінь, 2012. — 17 с.

Визначено поняття, сутність і правову природу кримінально-процесуального доказування

у судових стадіях кримінального процесу на підставі аналізу загальних теоретичних положень та відповідних положень чинного законодавства. З'ясовано поняття та надано класифікацію суб'єктів кримінально-процесуального доказування, які діють у судових стадіях кримінального процесу у справах про одержання хабара. Виявлено особливості предмета доказування в судових стадіях кримінального процесу у справах про одержання хабара. Розглянуто норми чинного законодавства та проектів КПК України щодо статусу та діяльності суду і сторін судового розгляду у кримінально-процесуальному доказуванні. Узагальнено практику діяльності суб'єктів кримінально-процесуального доказування в судових стадіях кримінального процесу у справах про одержання хабара.

09.01—02.13.538.

343.211.5(477)(043.3) Войнарович А. Б. Участь народу в здійсненні правосуддя у кримінальних справах за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / *Войнарович Альона Богданівна*; Акад. адвокатури України. — К., 2012. — 19 с.

Розглянуто теоретичні та практичні проблеми реалізації гарантованої Конституцією України участі народу у здійсненні правосуддя у кримінальних справах. Досліджено сутність цього інституту, його генезу, реалізацію у законодавствах зарубіжних держав. Проаналізовано проблеми, пов'язані з його функціонуванням у кримінальному судочинстві України. Запропоновано моделі участі народу в здійсненні правосуддя в Україні. Розглянуто можливість поєднання двох форм суду присяжних у кримінальному судочинстві України. Обґрунтовано співвідношення суду присяжних англо-американського (класичного) зразка та суду за участю народних засідателів (суду присяжних континентального зразка) у здійсненні правосуддя у кримінальних справах в Україні. З'ясовано їх правову природу та можливість процедури реалізації у кримінальному процесі.

09.01—02.13.539.

343.14(043.3) Гагаловська А. П. Слідчі та інші кримінально-процесуальні дії як засоби формування доказів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / *Гагаловська Анна Петрівна*; Нац. акад. внутр. справ МВС України. — К., 2012. — 16 с.

Розглянуто історію розвитку вчення про інститут слідчих дій. Визначено поняття, надано характеристику та класифікацію слідчих дій як засобів формування доказів. Запропоновано напрями удосконалення слідчих дій, зокрема допитів, очної ставки, відтворення обстановки й обставин події. Зосереджено увагу на використанні спеціальних знань під час проведення слідчих дій. Досліджено інші процесуальні дії як засоби формування доказів на досудових стадіях кримінального процесу, зокрема витребування предметів і документів, подання предметів і до-

кументів, відібрання пояснень від громадян або посадових осіб. Виділено способи фіксації проведення слідчих та інших процесуальних дій на досудових стадіях кримінального процесу. Вивчено проблеми складання протоколів слідчих дій, складання постанови про приєднання до справи речових доказів, а також фотографування, звукозапис, відеозапис, кінозйомку, складання схем і планів.

09.01—02.13.540.

343.137(043.3) Костовська О. М. Доказування у справах про злочини приватного обвинувачення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / *Костовська Олена Миколаївна*; Нац. ун-т держ. податкової служби України. — Ірпінь, 2012. — 16 с.

Досліджено питання формування інституту приватного обвинувачення та його правову сутність. Доведено положення, що процес доказування у справах про злочини приватного обвинувачення має всі основні елементи: збирання, перевірку і оцінку доказів, а обставини, які підлягають встановленню в цій категорії справ, відповідають загальному предмету доказування. Розроблено науково обґрунтоване поняття суб'єктів доказування у справах про злочини приватного обвинувачення та наведено їх класифікацію. Обґрунтовано, що розгляд справ приватного обвинувачення проводиться лише щодо підсудного у межах пред'явленого йому обвинувачення, викладеного у скарзі потерпілого. Сформульовано визначення окремих категорій кримінально-процесуального права. Надано рекомендації, спрямовані на удосконалення практики застосування даного правового інституту, запропоновано низку змін та доповнень до КПК України.

09.01—02.13.541.

343.13(043.3) Мамка Г. М. Начальник слідчого відділу як суб'єкт кримінально-процесуального доказування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / *Мамка Григорій Миколайович*; Нац. акад. внутр. справ МВС України. — К., 2012. — 16 с.

З'ясовано сутність поняття, зміст та мету кримінально-процесуального доказування. Визначено місце начальника слідчого відділу в системі суб'єктів кримінально-процесуального доказування та форми і способи його участі у збиранні, перевірці та оцінці доказів. Вивчено сучасний стан і тенденції розвитку кримінально-процесуального законодавства України, що регламентує діяльність начальника слідчого відділу. Розкрито теоретичні положення діяльності начальника слідчого відділу як суб'єкта доказування в стадії порушення кримінальної справи та в стадії досудового розслідування. Сформульовано пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання участі начальника слідчого відділу у кримінально-процесуальному доказуванні.

09.01—02.13.542.

343.13(477)(043.3) Охотіна Ю. В. Виправдан-ня як категорія кримінально-процесуального права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / *Охотіна Юлія Владленівна* ; Акад. адвокатури України. — К., 2012. — 18 с.

Проаналізовано генезис наукових досліджень та стан сучасної правової доктрини щодо вивчення становлення і розвитку правової категорії «виправдання» у кримінальному процесі України. Сформульовано поняття «виправдання», «виправдувальний вирок», «підстави виправдан-ня» та визначено їх співвідношення. З'ясовано правову регламентацію виправдання у кримі-нально-процесуальному законодавстві окремих зарубіжних країн та необхідність і можливість імплементації його норм у національне законо-давство у частині цієї правової категорії. Вста-новлено наслідки виправдання у кримінальному процесі України та їх значення для особи. Ок-реслено порядок поновлення виправданої особи в її правах та компенсації завданої їй шкоди. Внесено пропозиції щодо удосконалення норма-тивно-правового регулювання категорії «виправ-дання» у кримінальному процесі України.

09.01—02.13.543.

343.120(043.3)12.00.09 Ринда В. В. Проку-рорський нагляд, судовий та відомчий контроль за провадженням дізнання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / *Ринда Володимир Володимирович* ; Нац. акад. внутр. справ. — К., 2012. — 16 с.

На основі історико-правового дослідження кримінально-процесуального законодавства ви-явлено тенденції і перспективи розвитку інсти-туту дізнання, його місце в системі кримінально-го процесу України. Уточнено поняття та право-ву сутність дізнання, розкрито правове поло-ження органу дізнання, його функціональне при-значення та компетенцію. Вивчено практику провадження дізнання у кримінальних справах. Розкрито основні напрями раціоналізації проце-суальної діяльності органів дізнання в світлі вирішення проблем диференціації форм досудо-вого провадження у новому КПК України. Виз-начено зміст, роль і значення прокурорського нагляду, судового та відомчого контролю за про-вадженням органом дізнання слідчих дій, засто-суванням заходів кримінально-процесуального примусу, закінченням дізнання. Удосконалено класифікацію повноважень прокурора щодо здійснення нагляду за законністю провадження дізнання. Сформульовано висновки і пропозиції, спрямовані на удосконалення законодавства та правозастосовчої діяльності органів дізнання.

09.01—02.13.544.

343.132(043.3) Сичук М. М. Процесуальний порядок провадження слідчих дій за судовим рішенням : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / *Сичук Микола Миколайович* ; Акад. адвокатури України. — К., 2012. — 20 с.

Досліджено розвиток інституту дозволу на

провадження слідчих дій. З'ясовано поняття та визначено систему конституційних гарантій за-хисту прав особи, її недоторканність під час провадження слідчих дій. Визначено фактичні і правові підстави для прийняття процесуальних рішень про запровадження слідчих дій. Розгля-нуто процесуальний порядок одержання судово-го рішення про провадження слідчих дій та вив-чено повноваження суду при прийнятті відпові-дного рішення. Розроблено алгоритми підготов-ки і провадження окремих слідчих дій за судо-вим рішенням. Сформульовано пропозиції по удосконаленню чинного кримінально-процесу-ального законодавства з розглядуваних у дослі-дженні питань.

С т а т т і**09.01—02.13.545.**

343.133 Алейніков Г. І. Деякі проблеми зміни обвинувачення у стадії судового розгляду / *Г. І. Алейніков* // Право і суспільство. — 2012. — № 5. — С. 120—126.

Здійснено аналіз процесуального порядку зміни обвинувачення у стадії судового розгляду. Розглянуто порядок зміни обвинувачення за ініціативою прокурора та ініціативою суду. За-значено об'єктивні і суб'єктивні підстави, що зу-мовляють необхідність зміни обвинувачення. До об'єктивних підстав належать обставини, виник-нення та існування яких не повністю залежить від волі, кваліфікації конкретних осіб, що здійснюють свої обов'язки у справі. Суб'єктив-ними підставами є неповнота і однобічність роз-слідування в результаті недослідження істотних обставин справи та погана професійна підготов-ка і незначний досвід роботи, що спричиняє недостатньо критичне ставлення до зібраних матеріалів, доказів і доводів обвинуваченого на свій захист. Виділено, що прокурор у судовому засіданні повинен займати активну позицію і слідкувати за тим, щоб суд виконав свій обов'яз-ок щодо забезпечення виконання у судовому засіданні кожної передбаченої законом процесу-альної дії у сприянні тому, щоб сторони найпов-ніше дослідили обставини справи. Надано реко-ментації щодо подальшого удосконалення кримі-нально-процесуального законодавства.

09.01—02.13.546.

343.13(477):34.045 Басай В. Д. Додержання, наслідки впливу і порядок поновлення процесу-альних строків за новим Кримінальним процесу-альним кодексом України / *В. Д. Басай* // Судо-ва апеляція. — 2012. — № 4. — С. 100—106.

Проаналізовано поняття додержання проце-суальних строків за новим КПК України. Дослі-джено підстави і порядок продовження процесу-альних строків. Визначено наслідки впливу уповноважуючих, зобов'язуючих і забороняючих строків. Зазначено, що недодержання процесу-альних строків спричиняє правові наслідки, ви-значені законом, які диференціюються залежно

від віднесення процесуального строку до числа уповноважених, зобов'язуючих або забороняючих. Особливу увагу приділено підставам і порядку поновлення пропущених процесуальних строків. Обґрунтовано, що додержання процесуальних строків передбачає виконання учасниками кримінального провадження процесуальних дій у межах проміжків часу, встановлених законом, прокурором, слідчим суддею, судом. Продовження процесуальних строків передбачає продовження проміжків часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії.

09.01—02.13.547.

343.13:342.36+347.91/95:342.36 Бубон К. В. К вопросу о правовой категории «истина» в гражданском и уголовном процессе и ее месте в ряду правовых ценностей / *К. В. Бубон* // Адвокат. — 2012. — № 5. — С. 10—20.

Подчеркивается, что задачей суда является установление истины по делу. Раскрыто содержание понятия «истина» применительно к уголовному и гражданскому процессу. Обращается внимание на такой общетеоретический аспект государственной власти как легитимность. Делается акцент на том, что цель установления истины в конечном итоге расходится с принципом состязательности уголовного судопроизводства. Автор отмечает, что состязательность сторон как принцип неразрывно связана с правом каждой из сторон на выдвижение версии исследуемых событий. Каждая версия представляет собой вероятностный информационный «слепок» реальности, который составляется на основе информации, получаемой не только из окружающего мира, но и из ранее составленных процессуальных документов.

09.01—02.13.548.

343.285(470) Булатов Б. Б. О правовом регулировании и применении залога в уголовном судопроизводстве / *Б. Б. Булатов, О. Г. Ершов* // Российская юстиция. — 2012. — № 7. — С. 36—40.

Обсуждены проблемы правового регулирования залога и его применения в уголовном судопроизводстве после существенных изменений, внесенных Федеральным законом от 7 апреля 2010 г. № 60-ФЗ. Исследованы вопросы комплексного правового регулирования предмета залога. Подчеркивается, что особенностью ч. 2 ст. 106 УПК РФ является положение о том, что только подозреваемый, обвиняемый, другое физическое или юридическое лицо могут ходатайствовать о применении залога. Закон вместо согласия указанных субъектов на применение данного вида принуждения предоставил им реальное субъективное право распоряжаться своим недвижимым и движимым имуществом. Проанализированы требования, предъявляемые к предмету залога: оборотоспособность предмета залога (в уголовном судопроизводстве публич-

ное обращение); предметом могут быть не только вещи, но и имущественные права, которые не связаны с личностью. Акцентируется, что если предметом залога является недвижимое имущество, то предварительно у залогодателя должны быть зарегистрированы право собственности на такое имущество или иное вещное право.

09.01—02.13.549.

343.211.3:343.122(470) Быков В. М. Защищает ли уголовно-процессуальный закон права потерпевших? / *В. М. Быков* // Российская юстиция. — 2012. — № 12. — С. 47—50.

Рассмотрены новые Федеральные законы РФ, которые, по мнению автора, существенно нарушают права и законные интересы потерпевших в уголовном процессе. Предложено внести необходимые изменения в УПК РФ, которые бы значительно расширили и защитили законные права потерпевшего в уголовном процессе России. Отмечена необходимость учета мнения потерпевшего при заключении соглашения стороны обвинения с подозреваемым или обвиняемым. Подчеркивается, что потерпевшего необходимо наделить правом участия при решении судьей вопроса об избрании меры пресечения в виде домашнего ареста, продления срока домашнего ареста и отмены данной меры пресечения.

09.01—02.13.550.

343.126 Вільгушинський М. Й. До питання застосування домашнього арешту як запобіжного заходу відповідно до Кримінального процесуального кодексу України / *М. Й. Вільгушинський, Ю. А. Ліхолетова* // Адвокат. — 2012. — № 11. — С. 9—13.

Розглянуто процесуальні особливості обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. Детально проаналізовано питання процесуального оформлення домашнього арешту. Надано рекомендації щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства України. Запропоновано врахувати деякі положення російського кримінально-процесуального закону, зокрема про те, що, з урахуванням стану здоров'я підозрюваного або обвинуваченого місцем його утримання під домашнім арештом може бути визначено лікувальну установу. Також відповідно до КПК РФ суд при обранні такого запобіжного заходу може обмежити особу не лише у пересуванні, а й у спілкуванні. Але при цьому забороняється обмежувати особу в її праві використовувати телефонний зв'язок для виклику швидкої медичної допомоги, співробітників правоохоронних органів, аварійно-рятувальних служб у разі виникнення надзвичайної ситуації, спілкування з контролюючим органом, особою, що провадить нагляд. Підкреслено, що у КПК України про це навіть не йдеться.

09.01—02.13.551.

343.131 Воронцова С. В. Развитие принципа состязательности как гарантия законности принимаемых решений в уголовном судопроизвод-

стве / С. В. Воронцова // Российская юстиция. — 2012. — № 12. — С. 40–42.

Рассмотрено понятие принципа состязательности, влияние объема его реализации на определение формы уголовного процесса. Проведено сравнение правового статуса стороны защиты и стороны обвинения. Отмечено, что принцип состязательности состоит из двух подсистем и дана их характеристика. Указаны признаки состязательного порядка судопроизводства — наличие сторон (обвинения и защиты); их процессуальное равноправие; разграничение процессуальных функций обвинения, защиты и разрешения дела. Подчеркнуто, что развитие и совершенствование принципа состязательности и равноправия сторон в уголовном судопроизводстве России должно происходить в соответствии с основами общепризнанных норм международного права, соответствующих российским реалиям, историческому развитию законодательства, с учетом его системы и внутренней согласованности.

09.01—02.13.552.

343.137.5 Глушков А. И. Обеспечение прав и законных интересов несовершеннолетних потерпевших в ходе уголовного судопроизводства / А. И. Глушков // Российская юстиция. — 2012. — № 12. — С. 51–53.

Рассмотрены теоретические вопросы, касающиеся гарантии обеспечения прав и законных интересов несовершеннолетних потерпевших в ходе уголовного судопроизводства. Обоснована необходимость законодательной регламентации обязательного участия адвоката в качестве представителя несовершеннолетнего потерпевшего в тех случаях, когда подросток от него не отказался, а также наделяния потерпевшего при назначении и производстве по уголовному делу судебной экспертизы правами, по объему равными с правами обвиняемого. Подчеркнуто, что потерпевший и обвиняемый при назначении и производстве судебной экспертизы должны обладать равными правами и что необходимо внести соответствующие изменения в диспозицию ст. 198 УПК РФ.

09.01—02.13.553.

343.162 Гринюк В. О. Гарантії забезпечення незалежності суду у кримінальному процесі / В. О. Гринюк // Право і суспільство. — 2012. — № 5. — С. 131–135.

Розкрито проблемні гарантії забезпечення незалежності суду у кримінальному процесі. Надано їх визначення та класифікацію. Зазначено психологічні фактори, які мають важливе значення для забезпечення незалежності суддів. Юридичні гарантії принципу незалежності суддів можна класифіковано за такими критеріями: за юридичною силою нормативно-правових актів, в яких містяться гарантії, а гарантії поділяються на ті, що містяться в законах, і ті, що містяться у підзаконних нормативних актах; за місцем їх закріплення в системі законодав-

ства — загальноправові та галузеві; за видом юридичних норм, які закріплюють гарантії незалежності суддів, — матеріальні та процесуальні; за особливостями правового статусу деяких категорій суддів — загальні та спеціальні. Проаналізовано суттєвий елемент суддівської незалежності — таємниця наради суддів.

09.01—02.13.554.

343.121(477) Дикарев И. С. Апология ревизии в уголовном процессе / И. С. Дикарев // Российская юстиция. — 2012. — № 11. — С. 34–37.

Рассмотрены вопросы ревизии в современном уголовном процессе. Подчеркивается необходимость сохранения ревизии в проверочных стадиях уголовного процесса. Обусловлено это тем, что в современных условиях данное начало приобрело значение процедурного механизма, посредством которого вышестоящие суды реализуют возложенную на государство ст. 2 Конституции РФ обязанность признания, соблюдения и защиты прав и свобод человека и гражданина. Изучен вопрос о соотношении ревизионного начала с принципом правовой определенности. Отмечено, что ревизионное начало ограничено пределами прав вышестоящего суда, который может изменить или отменить приговор, определение или постановление нижестоящего суда по основаниям, вызывающим ухудшение положения осужденного, оправданного или лица, в отношении которого уголовное дело прекращено, только при условии, что по этим основаниям стороной обвинения были поданы жалоба или представление.

09.01—02.13.555.

343.132(470) Зажицкий В. И. Нужно ли следственное действие с «участием» куклы? / В. И. Зажицкий // Российская юстиция. — 2012. — № 9. — С. 31–34.

Рассмотрена проверка показаний на месте как самостоятельное следственное действие. Подчеркнуто, что следственное действие с «участием» пластмассовой куклы следует исключить из системы следственных действий, предусмотренных УПК РФ, как необоснованное и бесперспективное. Выделено, что есть реальная возможность получать и проверять доказательства с участием ранее допрошенных лиц в рамках других следственных действий: осмотра, следственного эксперимента, обыска, предъявления для опознания. Приведены примеры, демонстрирующие, что на самом деле в результате проверки показаний на месте никакие новые доказательства и обстоятельства, имеющие значение для уголовного дела, не устанавливаются и никакая проверка доказательств не осуществляется.

09.01—02.13.556.

343.131.5(470) Касаткина С. А. Судебный контроль — гарантия реализации права защитника собирать доказательства на стадии предварительного расследования / С. А. Касаткина // Адвокат. — 2012. — № 7. — С. 22–28.

Обсуждается проблема фактической нереализованности права защитника собирать доказательства на стадии предварительного расследования. Отмечено, что правоприменительная практика свидетельствует об отсутствии у стороны защиты механизма реализации права собирать доказательства. На основе анализа законодательства РФ, правовых позиций Конституционного Суда РФ, разъяснений Верховного Суда РФ обоснована возможность и необходимость обеспечить право защитника собирать доказательства посредством использования процедуры судебного контроля, предусмотренной ст. 125 УПК РФ.

09.01—02.13.557.

343.2.01 Кондрат И. Н. Международные корни уголовно-процессуального принципа «разумный срок уголовного судопроизводства» / *И. Н. Кондрат* // Российская юстиция. — 2012. — № 12. — С. 29—32.

Рассмотрено содержание уголовно-процессуального принципа «разумный срок уголовного судопроизводства», изучены его международно-правовые основы. Исследован ряд причин нарушений принципа разумного срока судебного разбирательства. Сформулированы предложения по совершенствованию законодательства и правоприменительной практики производства по уголовным делам. Подчеркнуто, что обеспечение разумного срока уголовного судопроизводства есть не что иное как строгое соблюдение установленных уголовно-процессуальным законом сроков производства по уголовному делу. При этом продление последних допускается лишь в случаях, предусмотренных УПК РФ, но не более, чем этого требует правовая и фактическая сложность дела и поведение участников уголовного судопроизводства.

09.01—02.13.558.

343.132(470) Конин В. В. Институт возвращения уголовных дел для производства дополнительного расследования: прошлое и настоящее / *В. В. Конин* // Адвокат. — 2012. — № 9. — С. 21—27.

Отмечено, что институт возвращения уголовных дел для дополнительного расследования, не нашедший своего места в УПК РФ в момент его принятия, сегодня фактически возрожден. Указывается на отсутствие в УПК РФ каких-либо препятствий к производству полноценного дополнительного расследования по возвращенному судом уголовному делу с любой стадии судебного разбирательства. Подчеркивается, что возрождение института возвращения уголовных дел для производства дополнительного расследования может негативно повлиять на повышение качества предварительного расследования, поскольку предоставляет стороне обвинения еще одну попытку улучшить свою позицию, дополнить количество собранных по делу обвинительных доказательств, проверяющих доказательства сто-

роны обвинения и тем самым изначально ставит сторону защиты в проигрышное положение, вопреки установленному принципу равноправия сторон в уголовном судопроизводстве.

09.01—02.13.559.

343.162(477) Король В. В. Принцип здійснення правосуддя судом та диференціація складу суду на одноособовий і колегіальний за Кримінальним процесуальним кодексом України / *В. В. Король* // Судова апеляція. — 2012. — № 4. — С. 89—94.

За новим КПК України проаналізовано принцип здійснення правосуддя судом та диференціацію складу суду на одноособовий і колегіальний. Зазначено, що реалізація принципу здійснення правосуддя судом у кримінальному процесуальному законодавстві та закріплення у ньому поділу суду на одноособовий і колегіальний виступає однією з гарантій забезпечення прав і свобод громадян і юридичних осіб. Підкреслено, що здійснення правосуддя виключно судами є одним із ключових принципів кримінального провадження, який багато в чому детермінує засади функціонування судової влади. Однак ефективність захисту прав громадян не досягається лише шляхом створення системи юрисдикційних органів, яким властиві визначений порядок розгляду та вирішення віднесених до їх компетенції кримінальних справ, законодавчого закріплення прав громадян на захист, у тому числі судовий.

09.01—02.13.560.

343.163(477) Коробко Ю. В. Окремі аспекти участі прокурора в процесі доказування по кримінальних справах / *Ю. В. Коробко* // Судова апеляція. — 2012. — № 4. — С. 70—78.

Розкрито проблему формування прокурором доказів у досудовій кримінальній процесуальній діяльності. Обґрунтовано пропозиції щодо вирішення цієї проблеми у законодавстві, у теорії кримінального процесу. Згідно з новим КПК України виділено і розглянуто два види кримінально-процесуального доказування: власне дослідження обставин провадження; доказування як логічний процес. Проаналізовано два види форм участі прокурора у доказуванні: безпосередні форми участі прокурора в збиранні та перевірці доказів, що включають участь прокурора в слідчих діях; провадження слідчих дій особисто прокурором; провадження прокурором розслідування у повному обсязі: участь прокурора в розслідуванні у складі слідчої групи; та опосередковані форми участі в доказуванні, що охоплюють вказівки прокурора щодо перевірки слідчих версій; провадження слідчих дій, спрямованих на збирання доказів та ін. Запропоновано етапи, за якими структурно розглядається організаційно-правовий механізм доказування в стадії порушення кримінального провадження.

09.01—02.13.561.

343.139 Корчагин А. Ю. Принципы и уровни организации судебного разбирательства / А. Ю. Корчагин // Российская юстиция. — 2012. — № 8. — С. 41—46.

Рассмотрены вопросы, касающиеся принципов и уровней организации судебного разбирательства. Детально проанализированы принципы организации судебного разбирательства: обязательность организационно-подготовительных мероприятий в судебном разбирательстве; соответствие профессионального уровня судьи сложности рассматриваемого судом уголовного дела; руководящая роль судьи (председательствующего) в судебном разбирательстве; оптимальная рабочая нагрузка судьи; обязательность конкретизации предмета судебного разбирательства. Дано понятие организации судебного разбирательства. Отмечено, что организация судебного разбирательства уголовных дел — это его упорядочение и оптимизация путем конкретизации обстоятельств, подлежащих проверке и установлению, планированию судебного следствия, создание условий для качественного производства судебных действий.

09.01—02.13.562.

343.154(477) Кошель Б. Проблемы реалізації інституту виправдання в сучасному кримінальному судочинстві України / Богдан Кошель // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 10. — С. 121—124.

Здійснено аналіз ефективності інституту виправдання підсудного у сучасному кримінально-процесуальному законодавстві України. Розглянуто проблемні питання при ухваленні виправдувального вироку у кримінальному судочинстві, запропоновано шляхи їх вирішення. Виділено, що додержання вимог справедливості під час здійснення судочинства дає можливість характеризувати його як правосуддя, як інституцію, що може забезпечити ефективне поновлення особи в правах, захист її законних інтересів. Наведено теоретичне обґрунтування щодо початкового запровадження у судочинстві мінімізованого варіанта угод про визнання винуватості з обов'язковим урахуванням досвіду країн континентальної Європи. Це — заборона застосування угод у справах про тяжкі злочини та про кримінальні правопорушення, вчинені через необережність, а також обмеження їх укладення, коли зібраних доказів вини особи ще недостатньо для складання обвинувального акта.

09.01—02.13.563.

343.139:351.746.1 Крет Г. Р. Порядок допуску осіб до участі у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю / Г. Р. Крет // Судова апеляція. — 2012. — № 4. — С. 107—111.

Проаналізовано умови допуску осіб до участі у кримінальному провадженні, матеріали якого містять відомості, що становлять державну таємницю. Визначено особливості допуску до наяв-

ної секретної інформації підозрюваного, обвинуваченого у матеріалах кримінального провадження, а також іноземних громадян та осіб без громадянства. Досліджено порядок надання учасникам кримінального провадження доступу до конкретної секретної інформації та її матеріальних носіїв. Проаналізовано відповідні підстави, за наявності яких доступ підлягає скасуванню: закінчення строку, на який надано доступ; відсутність необхідності у допуску до державної таємниці; порушення учасником кримінального провадження режиму секретності, що може призвести до розголошення секретної інформації або втрати її матеріальних носіїв; виникнення або виявлення обставин, які внаслідок надання учаснику кримінального провадження доступу можуть завдати шкоди національній безпеці; письмове звернення учасника кримінального провадження про скасування доступу до конкретної таємної інформації та її матеріальних носіїв.

09.01—02.13.564.

343.148 Курдюков В. В. Деякі питання обов'язкового проведення експертизи в контексті реформування кримінального судочинства України / В. В. Курдюков // Адвокат. — 2012. — № 7. — С. 15—18.

Проаналізовано сучасний стан кримінального процесу України у контексті обов'язкового призначення судових експертиз. Наведено зауваження щодо захисту прав і свобод громадян. Запропоновано такі новели кримінального провадження: єдиний критерій обов'язкового призначення експертизи — життєдіяльність людини; введення в дію нової обов'язкової експертизи — судово-психологічної; розширення кола осіб, щодо яких має обов'язково проводитись експертиза — свідок, потерпілий. Підкреслено про необхідність доповнення переліку випадків обов'язкового звернення до експерта для проведення експертизи положенням щодо судово-психологічної експертизи для повного та всебічного дослідження людини. Визначено про розширення кола осіб, щодо яких є обов'язковим звернення до експерта для проведення судово-психологічної експертизи — свідка та потерпілого.

09.01—02.13.565.

343.139 Кучинська О. П. Поняття гарантій забезпечення прав учасників кримінального провадження / О. П. Кучинська // Адвокат. — 2012. — № 7. — С. 4—8.

Системно та комплексно розглянуто гарантії забезпечення прав учасників кримінального провадження. Наведено поняття гарантій у широкому розумінні цього терміна. Визначено загальні (соціально-економічні, політичні, ідеологічні), юридичні (правові), нормативно-правові та організаційно-правові гарантії. Підкреслено, що всі гарантії забезпечення прав і свобод людини перебувають у тісному зв'язку та є взаємозалежними і взаємопов'язаними. Зокрема, процесуальні гарантії є формою втілення в реальність матеріаль-

них гарантій. Функціонування інституційно-організаційних гарантій спирається на матеріальні і процесуальні та повністю від них залежать. Внутрішньодержавні матеріальні і процесуальні гарантії засновуються на загально визначених міжнародно-правових гарантіях, закріплених у відповідних міжнародно-правових нормах, які стали частиною національного права держави.

09.01—02.13.566.

343.01 Ліхолетова Ю. А. До питання запровадження інституту медіації згідно з кримінальним процесуальним кодексом України / Ю. А. Ліхолетова // Адвокат. — 2012. — № 12. — С. 24—27.

Розглянуто проблемні питання, пов'язані з впровадженням відновного правосуддя у кримінальному судочинстві України. Виокремлено різновиди медіації: проста та комбінована. Зазначено численні проблеми, на розв'язання яких спрямоване впровадження та застосування медіації у кримінальних справах: гуманізація та демократизація правової системи, кримінальної політики; вдосконалення та спрощення кримінального процесу; доступність правосуддя; підвищення рівня довіри та поваги до суду і правоохоронних органів; забезпечення прав і законних інтересів потерпілого та правопорушника; профілактика злочинності та уникнення подальшої криміналізації осіб, що вчинили злочин у місцях позбавлення волі; відновлення позитивних міжособистісних стосунків у громаді. Проаналізовано норми нового КПК України 2012 р. про угоди у кримінальному провадженні. Запропоновано ідеї щодо удосконалення інституту медіації.

09.01—02.13.567.

343.14:343.352 Ляш А. О. Захисник як суб'єкт доказування в судових стадіях кримінального процесу / А. О. Ляш, В. С. Благодир // Адвокат. — 2012. — № 10. — С. 19-21.

Розглянуто питання, пов'язані з процесуальним статусом захисника як суб'єкта доказування у судових стадіях кримінального процесу України. Звернено увагу на права захисника, передбачені новим КПК України 2012 р. Засвідчено, що збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження, зокрема потерпілим у порядку, передбаченому КПК України. Розкрито поняття «право отримувати відомості про факти (інформацію)» та «право збирати докази», доведено їх різність. Виділено, що новим КПК України захиснику надано можливість не тільки отримувати інформацію, яка може за певних умов набути статусу доказів, а й самостійно збирати докази у справі. Такі положення надають захиснику змогу бути повноцінним суб'єктом доказування під час змагального судового провадження.

09.01—02.13.568.

343.131.5(477) Михайлова Н. В. Захист прав і законних інтересів потерпілого за новим КПК

України / Н. В. Михайлова // Право і суспільство. — 2012. — № 5. — С. 175—179.

Проаналізовано проблеми захисту прав і законних інтересів потерпілих відповідно до положень нового КПК України. Підкреслено, що допуск захисника до участі у справі на досудовому розслідуванні є серйозною процесуальною гарантією прав обвинуваченого і сприяє підвищенню якості та ефективності слідства. Виділено, що участь захисника на досудовому розслідуванні створює додаткову гарантію проти прояву обвинувального ухилу з боку окремих слідчих і дозволяє більш повно, всесторонньо та об'єктивно встановити і дослідити всі обставини справи, всі докази у справі. Надано перелік стратегічних і тактичних дій, у вчиненні яких безпосередньо полягає захист.

09.01—02.13.569.

343.137(477) Наджафов О. Угоди за Кримінальним процесуальним кодексом України / Олександр Наджафов // Вісник прокуратури. — 2012. — № 9. — С. 44—53.

Відзначено, що новий КПК України 2012 р. запровадив інститут угоди у кримінальному провадженні, чого немає в чинному КПК 1960 р. Проаналізовано два види угод у кримінальному провадженні: угода про примирення; угода про визнання винуватості. Зазначено, що укладення угод можливе в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку. Визначено терміни «потерпілий», «підозрюваний», «обвинувачений». «захисник». Розглянуто три форми примирення за чинним законодавством України, які спричиняють різні правові наслідки: відмова потерпілого, а у випадках, передбачених КПК, його представника; примирення винного з потерпілим; укладення угоди про примирення.

09.01—02.13.570.

343.72 Паламар Д. Особливості встановлення характеру та розміру шкоди, завданої шахрайством із фінансовими ресурсами / Денис Паламар // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 9. — С. 127—129.

Досліджено питання, пов'язані з особливостями встановлення характеру та розміру шкоди, завданої шахрайством із фінансовими ресурсами. Визначено факти, які підлягають доказуванню під час встановлення характеру та розміру шкоди, завданої шахрайством з фінансовими ресурсами. Відзначено, що встановлення характеру та розміру, завданої шахрайством із фінансовими ресурсами, шкоди є необхідною умовою правильної кваліфікації злочинного діяння та відмежування його від інших складів злочину.

09.01—02.13.571.

343.121.4 Панченко В. Ю. Публичное начало современного российского уголовного процесса и юридическая помощь / В. Ю. Панченко, А. А. Брестер // Адвокат. — 2012. — № 12. — С. 13—21.

Установлено місце і роль юридическої допомоги в сучасному російському кримінальному процесі. Виділено, що, виходячи з публічного начала кримінального процесу, функція юридическої допомоги ширше діяльності захисника. Підкреслено достаточність процесуальних правових засобів для належної реалізації права на юридическу допомогу в кримінальному процесі. Зазначено необхідність суттєвої корекції розуміння сутності. Розглянуто поняття «захист в кримінальному процесі» в широкому і вузькому значенні. Підкреслюється необхідність оцінювання достаточності нормативного закріплення в кримінально-процесуальному законі і пов'язаних з ним інших законах і правових актах, правових засобів і механізмів для ефективного юридическої допомоги, захисту по кримінальних справах при встановленні гарантуючої ролі юридическої допомоги в кримінальному процесі.

09.01—02.13.572.

343.123.1(470) Пиюк А. В. Досудебное соглашение о сотрудничестве: нерешенные вопросы / А. В. Пиюк // Российская юстиция. — 2012. — № 11. — С. 57—59.

Проанализированы спорные положения уголовно-процессуального законодательства РФ, регулирующие заключение досудебного соглашения о сотрудничестве. Наиболее существенные недостатки рассмотрены на основе примеров из судебной практики. Обращено внимание на имеющиеся проблемы и предложены пути их решения. Обращается внимание на то, что в уголовном судопроизводстве России в качестве принципиального положения, необходимого для принятия решения о снисхождении, о снижении меры наказания, всегда отмечалось отношение лица, привлекаемого к уголовной ответственности, к совершенному деянию. Отмечены также типологические причины, которыми обусловлены основные спорные моменты применения соглашения о сотрудничестве.

09.01—02.13.573.

343:13(477):341.49 Підгородинська А. В. Перспективи взаємодії України з міжнародним кримінальним судом: процесуальний аспект / А. В. Підгородинська // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 625—635.

Розглянуто процесуальні питання, пов'язані з діяльністю Міжнародного кримінального суду та перспективами взаємодії України з цим міжнародним кримінальним судовим органом. Наголошується на тому, що взаємодія з цим судовим органом є дуже важливою для усього міжнародного співтовариства. Підкреслено, що така співпраця для України є доцільною. Зазначено, оскільки на даний час немає можливості ратифікувати установчий документ Міжнародного кримінального суду — Римський Статут, необхідно визначити загальні та спеціальні умови і

підстави, розробити процесуальну процедуру такої взаємодії, наприклад, у спеціальному договорі між Україною та Міжнародним кримінальним судом.

09.01—02.13.574.

343.1 Попелюшко В. О. Оскарження захисником рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування та прокурора / В. О. Попелюшко // Адвокат. — 2012. — № 10. — С. 12—15.

Розглянуто новачі Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. щодо оскарження захисником рішень, дій чи бездіяльності слідчого, прокурора під час досудового розслідування. Проаналізовано сім предметів оскарження, передбачених ч. 1 ст. 303 КПК України, які підлягають розгляду слідчим суддею на стадії досудового розслідування: бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у не поверненні тимчасово вилученого майна; бездіяльність слідчого, прокурора у нездійсненні інших процесуальних дій, крім бездіяльності, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань; рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування; рішення прокурора про закриття кримінального провадження; рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора при застосуванні заходів безпеки; рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих дій та негласних дій; рішення слідчого, прокурора про зміну порядку досудового розслідування та провадження.

09.01—02.13.575.

343.123.1:343.155 Пшенічко С. О. Межі дослідження при розгляді та вирішенні скарги суддею та прокурором у досудовому провадженні / С. О. Пшенічко // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 390—396.

Вивчено проблеми визначення меж дослідження при розгляді та вирішенні скарги суддею і прокурором у досудовому провадженні. Зроблено висновок, що межі дослідження при розгляді та вирішенні скарги прокурором визначаються його внутрішнім переконанням щодо обставин, які необхідно встановити для вирішення скарги по суті, а також необхідних рамок встановлення цих обставин для відновлення порушених або обмежених свобод суб'єктів. Підкреслено, що суддя повинен бути обмежений ініціативою сторін коли визначаються межі дослідження при вирішенні скарги. Зазначено, що виняток може бути встановлено лише для випадків, коли суддя при розгляді скарги виявляє істотні порушення вимог КПК. Критерієм визначення меж дослідження при розгляді та вирішенні скарги суддею має бути необхідність встановлення вказаного у скарзі порушення, його наслідків та визначення шляхів відновлення порушених прав і обмежених свобод усіма процесуальними мож-

ливостями, що є у судді, але за умови, що цим не погіршується становище скаржника порівняно із уже наявними.

09.01—02.13.576.

343.131.5(477) Сердюк В. В. Право на судовий захист у контексті змагальності сторін / В. В. Сердюк // Адвокат. — 2012. — № 9. — С. 14—18.

Відображено особливості права на судовий захист та механізм його реалізації у контексті змагальності сторін судового процесу. Визначено зміст права на судовий захист. Проаналізовано приписи ст. 55 Конституції України, у частині першій якої вказано, що «права та свободи людини і громадянина захищаються судом», оскільки саме це положення вбачається вихідним. Виокремлено елементи права на судовий захист, що містяться у ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Підтверджено, що у контексті реалізації права на судовий захист змагальний судовий процес припускає існування визначених стандартів, дотримання яких спрямовується на забезпечення чесності змагання, та відповідальності за їх недодержання чи нехтування під час вирішення спору в суді.

09.01—02.13.577.

343.15(470) Синенко С. А. Примирение с потерпевшим по делам частного и публичного обвинения / С. А. Синенко // Российская юстиция. — 2012. — № 9. — С. 27—31.

Проаналізовані особливості закінчення уголовно-процесуального виробництва в результаті примирення сторін — потерпевшого і обвиняемого, частного обвинителя и лица, в отношении которого подано заявлення в суд по уголовному делу частного обвинения. Выделено, что прекращение уголовного дела частного обвинения в связи с примирением сторон допускається законодавцем, по общему правилу, без каких-либо условий. Подчеркнуто, что в таких случаях не имеет значения наличие кримінального прошлого у обвиняемого, факт возмещения вреда и другие обстоятельства. Предложено изменить редакцию ст. 25 УПК РФ, сложность положений которой состоит в том, что условия, при которых может иметь место прекращение уголовно-процесуального производства, изложены не только в УПК РФ, но и в ст. 76 УК РФ.

09.01—02.13.578.

343.162(410) Скотинюк Я. Змагальність сторін у заочному провадженні кримінального процесу Англії / Яна Скотинюк // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 130—133.

Розкрито особливості здійснення змагальності сторін у заочному провадженні кримінального процесу Англії. Визначено категорії справ, які підлягають зазначеному розгляду та випадки проведення заочного розгляду справ. Підкреслено, що в англійському кримінальному процесі поширено заочне провадження щодо розгляду

кримінальних справ. Призначення цього провадження полягає у забезпеченні інтересів суду та сторін. Визначено та проаналізовано можливі випадки заочного розгляду справ, зазначені Законом «Про магістратські суди» в англійському кримінальному процесі: неявка підсудного та подання ним заяви про визнання своєї вини; неявка підсудного у випадку видачі ордеру на його арешт; неявка підсудного через те, що йому не було відомо про судовий розгляд справи; неявка обвинувача; неявка обох сторін; за злочини з обвинувальним актом або за злочини з альтернативним порядком судового розгляду.

09.01—02.13.579.

343.121.4(470) Суховерхова Е. В. Проблемы участия защитника в предварительном следствии по делам о применении принудительных мер медицинского характера / Е. В. Суховерхова // Адвокат. — 2012. — № 12. — С. 27—33.

Изучены проблемы участия защитника в производстве о применении принудительных мер медицинского характера, предусмотренном главой 51 УПК РФ. Проанализированы точки зрения разных ученых относительно обязательности участия защитника в делах и применении принудительных мер медицинского характера, момента привлечения защитника к участию в делах данной категории, а также о проблемах, на которые необходимо обратить внимание адвокатам, участвующим в делах рассматриваемой категории. Сформулированы собственные выводы по рассмотренным проблемам. Отмечено, что регулирование вопроса о моменте вступления защитника в уголовный процесс нельзя рассматривать вне контекста правового регулирования порядка возникновения права на защиту у подозреваемого и обвиняемого.

09.01—02.13.580.

343.84(477) Теут З. Процесуальний статус засудженого в стадії виконання вироку, ухвали, постанови суду / Зоряна Теут // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 9. — С. 130—133.

Досліджено проблеми процесуального статусу засудженого як суб'єкта кримінально-процесуальної та кримінально-виконавчої діяльності, момент набуття такого статусу. Розглянуто дію принципу забезпечення засудженому права на захист у стадії виконання вироку, ухвали, постанови суду. Вивчено проблеми процесуального статусу засудженого стадії виконання судових рішень, а також з'ясовується положення проекту нового КПК України щодо гарантій прав засудженого.

09.01—02.13.581.

343.133(477) Тищенко С. Суб'єкти взаємодії сторони обвинувачення під час досудового розслідування / Станіслав Тищенко // Вісник прокуратури. — 2013. — № 1. — С. 49—54.

Досліджено всі суб'єкти сторони обвинувачення. Виокремлено з їх числа тих, хто бере

участь у взаємодії при досудовому розслідуванні. Проаналізовано повноваження прокурора і слідчого та визначено їх місце як суб'єктів взаємодії. Звернено увагу на потерпілого та його представника як учасників кримінального провадження з боку обвинувачення. Виділено, що суб'єктами взаємодії зі сторони обвинувачення на стадії досудового слідства є прокурор та слідчий, які під час практичної діяльності з розслідування кримінальних справ взаємопов'язані між собою та обидва згідно з КПК України 2012 р. уповноважені здійснювати провадження досудового слідства, а тому повинні взаємодіяти з метою виконання спільних завдань.

09.01—02.13.582.

343.131.4 Тітков К. С. Зміст принципу змагальності в кримінальному судочинстві України / *К. С. Тітков* // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 358—366.

Послідовно розглянуто як теоретичні питання кримінального процесу, так і проблемні питання застосування принципу змагальності на різних стадіях кримінального процесу України, вказано шляхи їх вирішення. Досліджено законодавство України, яке визнає змагальність одним із основних принципів кримінального судочинства. Виділено, що специфіка реалізації повноважень прокурора у досудовому кримінальному судочинстві обумовлена поступовим розширенням змагальних засад, відповідно до яких значні можливості на стадії досудового розслідування надані не лише стороні обвинувачення, але й стороні захисту. Підкреслено, що змагальність сторін у кримінальному процесі як основоположний принцип на теперішньому етапі залишається правовою ідеєю, тому потрібно її практичне впровадження на досудових стадіях кримінального процесу.

09.01—02.13.583.

343.163 Тітков К. С. Нагляд прокурора при вирішенні питання про порушення кримінальної справи / *К. С. Тітков* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 419—426.

Досліджено проблеми прокурорського нагляду за виконанням закону на стадії порушення кримінальної справи. Виділено основні наслідки прийняття рішення про відмову у порушенні кримінальної справи. Запропоновано заходи, спрямовані на вдосконалення законодавства про прокурорський нагляд, а також кримінально-процесуального законодавства щодо початкової стадії кримінального процесу. Підкреслено, що відповідно до ст. 100 КПК України слідчий і орган дізнання зобов'язані не пізніше доби направити прокуророві копію постанови про порушення кримінальної справи або про відмову у порушенні такої справи. Якщо справу порушено без законних підстав, прокурор закриває її, а у

випадках, коли в цій справі ще не провадилося слідчих дій, скасовує постанову про її порушення. У разі безпідставної відмови у порушенні слідчим або органом дізнання прокурор своєю постановою скасовує постанову слідчого або органу дізнання і порушує справу.

09.01—02.13.584.

343.143(477) Томир С. В. Показання анонімних свідків у кримінальному процесі України: поняття та умови допустимості / *С. В. Томир* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 409—414.

Розглянуто поняття та підстави допиту свідків під псевдонімом, досліджено умови допустимості їхніх показань. На основі чинного законодавства, судової практики в Україні та правових позицій Європейського суду з прав людини визначено гарантії реалізації права на захист. Запропоновано умови правомірності допиту анонімних свідків та допустимості використання їхніх показань як доказів у кримінальній справі, які підлягають закріпленню у новому КПК України: збереження у таємниці даних про особу свідка у протоколі слідчої дії і допит свідка в ході судового слідства при неможливості його візуального спостереження повинні застосовуватись як виняткові заходи забезпечення безпеки його як учасника кримінального провадження; їх застосування можливе тільки у разі, якщо іншим чином не можна забезпечити безпеку свідка. Виділено, що сторона захисту в ході допиту анонімного свідка у судовому засіданні повинна мати можливість поставити йому запитання, а процедура розкриття справжніх даних про свідка у разі заявлення стороною відповідного клопотання законодавчого закріплення.

09.01—02.13.585.

343.157.5 Туманянц А. Р. Скарга як правовий засіб захисту прав і законних інтересів особи на досудових стадіях кримінального процесу / *А. Р. Туманянц* // Проблеми законності : акад. зб. наук. пр. / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2012. — Вип. 119. — С. 203—211.

Проаналізовано механізм реалізації права на звернення зі скаргою. Виявлено причини помилок, що зустрічаються на практиці при розгляді й вирішенні скарг. Виділено, що новизна скарги полягає у встановленні особливостей, з якими пов'язані процесуальний порядок заявлення, розгляду й вирішення скарг у кримінальному процесі, і труднощі, що виникають при реалізації на практиці цього механізму. Ознайомлено з висновками науковців стосовно змісту та значення поняття «скарга». Надано перелік ознак скарги у досудових стадіях кримінального судочинства. Підкреслено, що інститут скарги — один з основних засобів, що дозволяють своєчасно виправляти помилки, допущені при провадженні досудового розслідування; поновлюва-

ти порушені права, викорінювати тяганину й бюрократизм у діяльності правоохоронних органів та ін.

09.01—02.13.586.

343.123.1 Федосеева Е. Л. К вопросу о необходимости согласия потерпевшего на особый порядок судебного разбирательства в отношении лица, заключившего досудебное соглашение о сотрудничестве / *Е. Л. Федосеева* // Адвокат. — 2012. — № 6. — С. 18—21.

Рассмотрены нормы, регламентирующие условия и порядок участия в судебном заседании потерпевшего при заключении подсудимым досудебного соглашения о сотрудничестве. Сделан вывод о том, что согласие потерпевшего на рассмотрение дела в таком порядке не является основанием для принятия судебного решения об особом порядке судебного разбирательства в отношении лица, заключившего досудебное соглашение о сотрудничестве. Подчеркивается, что назначение наказания подсудимому не должно ставиться в зависимость от желания потерпевшего, так как смягчающие наказание обстоятельства относятся непосредственно к обстоятельствам, характеризующим личность преступника.

09.01—02.13.587.

343.1:343.293(477) Фомін С. Б. Щодо застосування амністії за діючим та новим КПК України / *С. Б. Фомін* // Адвокат. — 2012. — № 8. — С. 24—28.

Засвідчено, що з 1 січня 2012 р. порядок застосування амністії в Україні змінився. Якщо раніше цей кримінально-правовий інститут розглядався як підстава для звільнення і від кримінальної відповідальності, і від покарання, то на теперішньому етапі застосування амністії веде лише до звільнення від покарання. Виділено, що недостатня регламентація у діючому КПК України процедури амністування викликає чимало питань у правозастосовній практиці. Запропоновано доповнити новий КПК спеціальною нормою, яка була б присвячена порядку застосування амністії. Доведено, що амністія стає можливою лише у тому випадку, коли потерпілий не має претензій до обвинуваченого.

09.01—02.13.588.

343.131 Хотинська-Нор О. З. Принцип розумності строків як нова засада кримінального провадження / *О. З. Хотинська-Нор* // Адвокат. — 2013. — № 2. — С. 11—14.

Проаналізовано принцип розумності строків у кримінальному провадженні в контексті дослідження оціночного поняття «розумний строк», нормативного регулювання досліджуваної засади та прецедентної практики Європейського суду з прав людини. Визначено три критерії для визначення розумності строків кримінального провадження: складність кримінального провадження; поведінка учасників кримінального провадження; спосіб здійснення слідчим, прокуро-

ром і судом своїх повноважень. Доведено, що застосування критеріїв визначення розумності строків кримінального провадження буде можливим у випадку здійснення контрольної функції суб'єктами владних повноважень, оскільки оцінка способу здійснення слідчим, прокурором чи судом своїх повноважень можлива лише після реалізації цих повноважень.

09.01—02.13.589.

343.132:340.69 Цаплин А. С. Использование специальных знаний представителем потерпевшего и защитником при исследовании материалов уголовного дела в ходе судебного разбирательства / *А. С. Цаплин* // Адвокат. — 2012. — № 6. — С. 15—18.

Проанализированы проблемы использования специальных знаний представителем потерпевшего и защитником при исследовании материалов уголовного дела в ходе рассмотрения дела в суде. Выделены два основных пробела в законодательстве РФ, которые препятствуют оказанию представителями сторон квалифицированной юридической помощи своим доверителям. Первый заключается в ограничении прав представителя потерпевшего и защитника сроком ознакомления с материалами уголовного дела, направляемыми на исследование экспертам и специалистам не ранее окончания предварительного следствия. Второй состоит в возможности суда ограничить представителя потерпевшего и защитника в исследовании доказательств, требующем специальных знаний. Обоснована необходимость внесения в законодательство дополнений и изменений, направленных на обеспечение более справедливого судебного разбирательства по уголовным делам.

09.01—02.13.590.

343.123.1(470) Чабукиани О. А. Ускоренное (упрощенное) расследование: «за» и «против» / *О. А. Чабукиани* // Российская юстиция. — 2012. — № 12. — С. 67—69.

Рассмотрен исторический и зарубежный опыт ускоренного (упрощенного) расследования в целях анализа и заимствования отдельных положений в современный уголовный процесс России. Высказаны позиции «за» и «против» такого упрощения, предложены пути совершенствования законодательства в части предварительного расследования. Изучены две формы расследования: предварительное следствие; дознание по уголовным делам, по которым предварительное следствие необязательно и выполнение неотложных следственных действий по уголовным делам, по которым предварительное следствие обязательно.

09.01—02.13.591.

343.139(470) Червоткин А. С. Распорядительное судебное заседание как организационная форма промежуточных судебных процедур / *А. С. Червоткин* // Российская юстиция. — 2012. — № 7. — С. 31—35.

Проаналізовані ознаки нового правового інституту — проміжочного судового рішення, введеного в УПК РФ Законом от 29 декабря 2010 г. № 433-ФЗ. Освітлені теоретичні та практичні питання проміжочних судових процедур. Висказано думку про те, що проміжочні судові процедури є самостійними видами в системі судових процедур. Зазначено, що головним елементом будь-якого судового засідання є предмет судового розгляду. Предметом розгляду є рішення суду про винувачення обвинуваченого, а не предмет спору. Матеріал підготовлений з урахуванням останніх змін Уголовно-процесуального кодексу РФ та судової практики Верховного Суду РФ.

09.01—02.13.592.

343.133 Щербак І. Визначення напряму вдосконалення порядку притягнення особи як обвинуваченого / *Ірина Щербак* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 9. — С. 123—126.

Розглянуто проблеми процесуального порядку притягнення особи як обвинуваченого, визначення часу прийняття рішення про притягнення особи як обвинуваченого та забезпечення дотримання права обвинуваченого на захист. Сформульовано пропозиції щодо удосконалення процесуального порядку пред'явлення обвинувачення, стосовно моменту прийняття рішення та процесуального порядку з урахуванням, з одного боку, права на захист обвинуваченого, з іншого — досягнення ефективності та недопущення надмірного завантаження роботи слідчого.

09.01—02.13.593.

343.13(477):115 Щериця С. Дія кримінального процесуального закону в часі / *Світлана Щериця* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 10. — С. 125—127.

Проаналізовано кримінальне процесуальне законодавство України. Сформульовано теоретичні висновки про дію кримінального процесуального закону в часі. Зокрема, розглянуто питання щодо набрання законом чинності та його вступу в дію. Розроблено рекомендації щодо його застосування. Виділено, що неповнота, а у деяких випадках і неоднозначність кримінального процесуального закону щодо правил його дії в часі, передусім в умовах впровадження положень нового КПК України, у багатьох випадках призводить до прийняття неоднозначних і суперечливих рішень.

09.01—02.13.594.

343.133(477) Юрчишин В. М. Відносини прокурора із захисником у досудовому розслідуванні за новим КПК України / *В. М. Юрчишин* // Адвокат. — 2012. — № 9. — С. 19—22.

Проаналізовано взаємовідносини прокурора із захисником-адвокатом у досудовому розсліду-

ванні відповідно до положень нового КПК України. Сформульовано пропозиції для усунення суперечностей та колізій, які виникають між ними у досудовому провадженні. Виділено, що захисник-адвокат є правозаступником, незалежним від суду і рівним з прокурором. Він не замінює підозрюваного, обвинуваченого, а діє поряд з ним, будучи самостійним учасником процесу, уповноваженим суспільством на захист. Підкреслено, що правозаступництво — публічний фактор правосуддя. Якщо адвокатура визнається рівноправною з прокуратурою, то ця рівність повинна додержуватися, і її дії (бездіяльність) з обох сторін мають бути предметом оскарження в судово-контрольному порядку.

09.01—02.13.595.

343.155 Яновська О. Г. Інститут оскарження на стадії досудового розслідування / *О. Г. Яновська* // Адвокат. — 2013. — № 1. — С. 10—13.

Розглянуто процесуальні процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого, прокурора та слідчого судді під час досудового розслідування відповідно до нового КПК України. Прیدілено увагу невідповідності окремих норм процесуального закону положенням Конституції України. Підкреслено, що за новим КПК України передбачено можливі процесуальні процедури оскарження на стадії досудового розслідування. Досліджено процедуру оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора; право слідчого оскаржувати будь-які рішення, дії чи бездіяльність прокурора, прийняті (вчинені) у відповідному досудовому провадженні, за винятком випадків, передбачених законом; оскарження ухвал слідчого судді. Визначено два можливі строки для розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування: не пізніше 72 годин з моменту надходження відповідної скарги; не пізніше п'яти днів з моменту надходження скарги на рішення про закриття кримінального провадження.

Див. також: 01.01—02.13.41.

КРИМІНАЛІСТИКА

Книги

09.01—02.13.596.

343.98 Журавель В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції: монографія / *В. А. Журавель*; Ін-т вивчення проблем злочинності НАПрН України. — Х.: Апостіль, 2012. — 304 с.

Визначено поняття окремої криміналістичної методики. Уточнено предмет її дослідження, сферу реалізації, мету, завдання, принципи формування, структуру, зміст, форму. Запропоновано багаторівневий підхід до побудови криміналістичних методик. Доведено доцільність запровадження базової, універсальної моделі методи-

ки. Розглянуто прагматичну, інструментальну функцію криміналістичної характеристики окремих видів злочинів, можливість виявлення і використання ймовірно-статистичних та кореляційних зв'язків між її елементами і здійснення на цій підставі побудови типових версій стосовно особи злочинця. Висловлено рекомендації щодо доцільності формалізації методико-криміналістичних рекомендацій, поступового відходу від «книжкового» варіанта їх викладення до відповідних програм розслідування й алгоритмічних схем дій слідчого, які реалізуються засобами комп'ютерної техніки. Запропоновано технологію створення самих криміналістичних методик, виходячи з їх класифікаційних рівнів, а також процедуру адаптації методико-криміналістичних рекомендацій до умов розслідування конкретно злочину.

09.01—02.13.597.

343.982 Тищенко В. В. Теоретичні засади формування технологічного підходу в криміналістиці: монографія / В. В. Тищенко, А. А. Барцицька; НУ ОЮА. — О.: Фенікс, 2012. — 199 с.

Досліджено теоретичні основи формування технологічного підходу у криміналістиці. Визначено історичні передумови, фактори становлення поняття «криміналістична технологія», а також сучасні напрямки криміналістичних досліджень щодо впровадження технології у понятійно-категоріальний апарат криміналістики, формування технологічного підходу до експертної діяльності, процесу розслідування злочинів та дослідження технологій злочинної діяльності. Виокремлено основні риси криміналістичної технології та надано авторське визначення її поняття. Обґрунтовано теоретичну і практичну значимість криміналістичної технології як категорії, що входить до понятійно-категоріального апарату криміналістичної науки. Визначено природу технологічного підходу як напрямку дослідження закономірностей щодо реалізації комплексів взаємопов'язаних дій та процедур у практиці злочинної, а також криміналістичної діяльності. Технологічний підхід розглянуто в системі загально-теоретичних, техніко-криміналістичних, тактичних і методичних положень криміналістики. Підкреслено доцільність використання комплексу методів щодо його практичної реалізації, а саме: планування, моделювання, програмування та евристичного методу. Технологічний підхід визначено щодо процесу застосування техніко-криміналістичних засобів, проведення окремих слідчих дій, а також реалізації окремих методик розслідування.

А в т о р е ф е р а т и

09.01—02.13.598.

343.125:343.985(043.3) Ангеленюк А.-М. Ю. Затримання підозрюваного в справах про незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин (процесуальні та криміналістичні аспек-

ти): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Ангеленюк Анна-Марія Юрївна; Нац. ун-т держ. податкової служби України. — Ірпінь, 2012. — 17 с.

Вивчено історію розвитку інституту затримання на території України. Визначено правову природу затримання, його суть. Уточнено поняття «фактичне затримання», «кримінально-процесуальне затримання», «затримання в адміністративному порядку» та визначено взаємодію між ними. Удосконалено комплекс норм щодо застосування затримання підозрюваного у вчиненні злочину на основі використання зарубіжного досвіду та врахування особливості національного менталітету. Порівняно сучасний порядок застосування затримання в Україні з відповідними положеннями зарубіжних країн на прикладі США, Італії та Росії. Вивчено слідчі ситуації та розроблено варіанти типових ситуацій затримання підозрюваного у здійсненні незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Розроблено методичні рекомендації щодо тактики затримання, враховуючи необхідність узгодженої протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, яка б об'єднувала зусилля слідчих і правоохоронних органів, прокуратури, судів, а також інших служб. Визначено фактори, які необхідно врахувати при підготовці до затримання підозрюваного у незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Використовуючи ситуаційний підхід, надано найбільш оптимальні методичні рекомендації щодо тактики затримання підозрюваного у вчиненні злочинів даного виду. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення засобів фіксації ходу затримання підозрюваного у незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин.

09.01—02.13.599.

343.137(477)(043.3) Захарченко О. В. Діяльність слідчого з розшуку та встановлення місцезнаходження обвинуваченого: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Захарченко Оксана Валентинівна; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2012. — 20 с.

Охарактеризовано відомі в науці погляди та ідеї стосовно чинного законодавства, що регламентує діяльність слідчого з розшуку обвинуваченого. З'ясовано зміст правових норм, які регламентують діяльність слідчого з розшуку обвинуваченого, а також процесуальний порядок її здійснення. Уточнено цілі та суть розшукової діяльності слідчого. Окреслено особливості застосування технічних засобів у ході розшукової діяльності слідчого. Встановлено можливість та доцільність використання засобів новітніх технологій для встановлення місцезнаходження обвинуваченого та здійснення його розшуку. Визначено поняття, сутність та значення взаємодії слідчого з органом дізнання його розшуку. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін та доповнень у норми чинного законодавства, яке регламентує діяльність органів досудового

слідства з розшуку обвинуваченого, що ухиляється від слідства.

09.01—02.13.600.

343.985.7:343.71(043.3) Лога В. М. Розслідування завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Лога Валентина Миколаївна ; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». — К., 2012. — 20 с.

Розкрито сутність завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Розроблено криміналістичну характеристику завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, визначено зміст її основних елементів та кореляційні зв'язки між ними. Визначено перелік та зміст обставин, що підлягають встановленню та доказуванню при розслідуванні даної категорії справ. Виявлено особливості дослідчої перевірки та порушення криміналістичної справи щодо завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Сформульовано типові слідчі ситуації та встановлено їх вплив на планування та висунення версій про розслідуванні злочинів вказаної категорії. Підготовлено рекомендації щодо тактики проведення окремих слідчих дій при розслідуванні завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Запропоновано напрями профілактичної діяльності слідчого при розслідуванні зазначеного злочину.

09.01—02.13.601.

343.985:343.51(043.3) Мирівська А. В. Використання спеціальних знань при розслідуванні фальшивомонетництва : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Мирівська Анна Всеволодівна ; Нац. ун-т держ. подат. служби України. — Ірпінь, 2012. — 16 с.

Розкрито зміст поняття та мета використання спеціальних знань у ході розслідування фальшивомонетництва. Розглянуто правове регулювання використання спеціальних знань у ході розслідування злочинів. Визначено суб'єкти, які використовують спеціальні знання під час розслідування фальшивомонетництва. З'ясовано проблемні питання, пов'язані з участю спеціаліста у проведенні окремих слідчих дій у процесі розслідування фальшивомонетництва. Висвітлено поняття та показано значення експертизи фальшивих грошових знаків у кримінальному судочинстві. Охарактеризовано правові засади та особливості підготовки і призначення експертиз фальшивих грошових знаків під час розслідування фальшивомонетництва. Узагальнено теоретичні і практичні напрацювання щодо оцінки висновку експерта.

09.01—02.13.602.

343.98:343.7(477)(043.3) Сіренко О. В. Криміналістична характеристика крадіжок, грабежів та розбійних нападів, вчинених неповнолітніми : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Сіренко Оксана Володимирівна ; Нац. ун-т держ. податкової служби України. — Ірпінь, 2012. — 18 с.

Визначено та теоретично обґрунтовано криміналістичну характеристику крадіжок, грабежів та розбійних нападів, вчинених неповнолітніми. Запропоновано авторське визначення криміналістичної характеристики, виділено склад елементів криміналістичної характеристики крадіжок, грабежів та розбійних нападів, вчинених неповнолітніми. Виділено спосіб вчинення злочину як елементу криміналістичної характеристики. Здійснено аналіз способів вчинення неповнолітніми крадіжок, грабежів та розбійних нападів та надано їх класифікацію. Досліджено обстановку вчинення злочинів даного виду, вказано елементи, які мають бути до неї включені. Розглянуто причини та умови вчинення неповнолітніми крадіжок, грабежів та розбійних нападів і особливості формування особи неповнолітнього злочинця. Відмічено особливості потерпілих від крадіжок, грабежів та розбійних нападів, вчинених неповнолітніми. Висвітлено проблеми криміналістичної профілактики та сформульовано пропозиції щодо їх удосконалення, в тому числі запропоновано внести зміни до нового Кримінального процесуального кодексу України з метою посилення ролі слідчого у профілактичній діяльності.

09.01—02.13.603.

343.98:343.232(043.3) Сьоміна Н. А. Механізм вчинення злочину : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Сьоміна Наталія Анатоліївна ; Нац. акад. внутр. справ. — К., 2012. — 16 с.

Показано ступінь наукової розробленості вчення про механізми вчинення злочину та охарактеризовано кожен період. Висвітлено наукові підходи до сучасного розуміння механізму вчинення злочину, на основі яких сформоване його авторське право. Деталізовано структуру механізму вчинення злочину та сформовано власне бачення щодо неї, розкрито зміст основних її елементів. Конкретизовано класифікацію механізму вчинення злочину. Охарактеризовано особливості механізму вчинення злочину та співвідношення його з криміналістичною характеристикою злочину. Розкрито значення механізму вчинення злочину у слідствотворенні. Визначено роль механізму вчинення злочину в розкритті та розслідуванні злочинів. Виокремлено способи виявлення механізму вчинення злочину на різних етапах розслідування. Узагальнено теоретичні і практичні положення механізму вчинення злочину як одного з напрямів прогнозування і вивчення злочинної діяльності.

Статті

09.01—02.13.604.

343.98 Анохін А. Механізм дорожньо-транспортної пригоди як обставина предмета доказування / *Андрій Анохін* // Підприємництво, господарство і право — 2013. — № 2. — С. 44—47.

Розглянуто загальні питання встановлення механізму дорожньо-транспортної пригоди як обставини об'єктивної сторони відповідного кримінального правопорушення. Зазначено стадії механізму дорожньо-транспортної пригоди: початкова ситуація; ситуація розвитку; завершальна ситуація. Визначено фактори, що впливають на процес встановлення механізму ДТП: дослідження й аналіз слідоутворень, виявлених на місці ДТП; можливість перевірки фактів за допомогою засобів кримінально-процесуального доказування (слідчий експеримент за певних умов; проведення експертиз тощо). Висловлено різні тлумачення щодо визначення механізму ДТП. Обґрунтовано основоположний фактор виникнення ДТП — порушення правил дорожнього руху, що допускаються як водіями, так і пішоходами та іншими учасниками дорожнього руху. При цьому кожен учасник дорожнього руху володіє інформацією, що має на момент ДТП постійний і перемінний характер.

09.01—02.13.605.

343.621 Антошук А. О. Типові слідчі ситуації та версії на початковому етапі розслідування вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини / *А. О. Антошук* // Право і суспільство. — 2012. — № 5. — С. 166—170.

Розглянуто типові слідчі ситуації та слідчі версії на початковому етапі розслідування вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини. Зазначено, що розкриття суті таких ситуацій забезпечує можливість більш повно дослідити обставини події: заявка свідка про відомі йому обставини вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини, яке вчинене конкретною особою, підозрюваний не затриманий, інформація про жертву злочину встановлена; виявлений труп дитини із слідами насильницької смерті, інформація про жертву злочину встановлена, відомості про злочинця відсутні; виявлений труп дитини зі слідами насильницької смерті, а інформація про нього і про особу злочинця відсутня. Висвітлено та науково обґрунтовано необхідність розробки у методиці розслідування вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини типових слідчих версій відповідно до типових слідчих ситуацій та їх впровадження в практику.

09.01—02.13.606.

343.98 Білоус В. В. Про запровадження інформаційних і комунікаційних технологій у навчальний процес з криміналістики / *В. В. Білоус* // Проблеми законності: акад. зб. наук. пр. / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2012. — Вип. 118. — С. 166—175.

Розглянуто особливості вищої освіти в умо-

вах становлення інформаційного суспільства. Сформульовано рекомендації щодо модернізації навчального процесу з криміналістики шляхом впровадження інформаційних і комунікаційних технологій. Визначено три форми навчання при вивченні криміналістики: лекції, лабораторні та практичні заняття, самостійна й індивідуальна робота студентів, які забезпечуються програмою навчальної дисципліни «Криміналістика», завданнями до лабораторних і практичних занять, завданнями для індивідуальної роботи студентів, тестами тощо. Зазначено, що криміналістична освіта — це інтегрована відповідно до соціальних функцій і структурована адекватно параметрам моделей спеціалістів система навчання оперування методами й засобами криміналістики в практичній діяльності та формування умінь і навичок, необхідних для їх застосування.

09.01—02.13.607.

343.144 Дирдін М. Є. Тактика повторного допиту / *М. Є. Дирдін* // Право і суспільство. — 2012. — № 5. — С. 136—140.

Розглянуто питання тактики повторного допиту у кримінальному провадженні. Проаналізовано основні ситуації, коли проведення повторного допиту може бути необхідним і тактично доцільним. Підкреслено, що якість повторного допиту залежить від певних обставин, які мали місце при проведенні первинного допиту, а саме: від ситуації допиту, що створювала конфліктність і безконфліктність; встановлення або відсутність психологічного контакту; процес формування показань; збереження, відтворення і передача інформації; об'єктивних і суб'єктивних чинників при первинному допиті. Зазначено випадки, в яких необхідно проводити повторний допит іншим слідчим. Підкреслено, що тактика повторного допиту у кримінальному провадженні дає значні результати у розслідуванні злочинів та є одним із найефективніших процесуальних механізмів пошуку істини.

09.01—02.13.608.

343.985:343.388 Качук О. О. Значення використання зв'язку «жертва — злочинець» у розслідуванні злочинів / *О. О. Качук* // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 588—593.

Вивчено проблему систематизації даних про потерпілого (жертву злочину) та взаємозв'язок злочинця і жертви у кримінальних справах, особливо про насильницькі та корисливо-насильницькі злочини. Наведено класифікацію зв'язків між потерпілим і злочинцем. Визначено роль потерпілого у процесі розслідування злочину. Висвітлено, що однією з важливих підстав при розмежуванні видів зв'язків виступає характер соціальних контактів, які існували до завершення злочину між злочинцем і потерпілим. Відповідно до цього критерію, залежно від ступеня близькості, інтенсивності і тривалості відносин

зі злочинцем потерпілі поділено на окремі групи. Підкреслено, що дані про зв'язок «жертва — злочинець» служать засобом швидкого та повного встановлення усіх обставин злочину, в тому числі суб'єкта злочину.

09.01—02.13.609.

343.985:343.72 Кириленко Н. Ю. Організація розслідування шахрайства у побутовій сфері / *Н. Ю. Кириленко* // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 64. — С. 551—558.

Досліджено організацію розслідування шахрайства у побутовій сфері, яка складається з низки елементів, а саме: особливі обставини, що підлягають з'ясуванню у справах названої категорії; типові слідчі ситуації; система типових слідчих версій та способи їх перевірки. Зазначено, що процес розслідування шахрайства у сфері побуту передбачає можливість використання початкової інформації щодо формування типових слідчих ситуацій та версій з наступною перевіркою рекомендованими слідчими діями при встановленні обставин, які підлягають доказуванню. Відзначено, що правильна, науково-обґрунтована, тактично і методично грамотна організація розслідування — це важлива передумова успіху в розкритті та якісному розслідуванні названих поширених кримінальних явищ.

09.01—02.13.610.

343.985 Ковтуненко Л. П. Ситуація слідчої дії як самостійна категорія в криміналістиці / *Л. П. Ковтуненко* // Проблеми законності: акад. зб. наук. пр. / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2012. — Вип. 119. — С. 212—218.

З'ясовано співвідношення категорій «слідча ситуація» і «ситуація слідчої дії». Розкрито внутрішню структуру, зміст і значення слідчої дії, наведено її дефініції. Розглянуто елементи структури ситуації: обов'язкові й необов'язкові. Визначено, що структура ситуації слідчої дії становить собою складне, системне, динамічне утворення, що виступає як єдність взаємопов'язаних елементів кримінально-процесуального, тактичного, психологічного, інформаційно-логічного, матеріального й організаційно-технічного характеру. Виділено, що ситуація слідчої дії характеризується відносною самостійністю, їй притаманні такі риси як динамізм, індивідуальність і зумовленість. Виокремлено об'єктивні та суб'єктивні чинники, які впливають на процес формування ситуацій слідчих дій. Представлено поділ елементів структури ситуації на обов'язкові й необов'язкові. Підкреслено, що важливими складниками у структурі ситуації слідчої дії виступають елементи психологічного, тактичного, інформаційно-логічного, матеріального й організаційно-технічного характеру.

09.01—02.13.611.

343.98:343.533(477) Козак Н. Криміналістичні аспекти поняття «комп'ютерні злочини» /

Наталія Козак // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 40—43.

Вивчено криміналістичні аспекти поняття «комп'ютерні злочини». Проаналізовано дві категорії кіберзлочинів: у вузькому та широкому розумінні. Виділено групи злочинів, ратифіковані Україною 7 вересня 2005 р. Конвенцією про кіберзлочинність, які, у свою чергу, поділяють на дві категорії: діяння, спрямовані проти комп'ютерної інформації (як предмета посягання), на порушення нормального функціонування комп'ютерів, комп'ютерних мереж (при цьому така інформація використовується як знаряддя вчинення злочину); діяння, предметом посягання яких є інші цінності, а інформація, комп'ютери, телекомунікаційні системи виступають одним із елементів об'єктивної сторони злочину. Розглянуто окремі групи злочинів, вчинених з використанням інформаційних технологій: злочини, основним знаряддям вчинення яких є інформаційні технології, а основним предметом — комп'ютерна інформація; злочини, основним знаряддям вчинення яких є інформаційні технології, об'єктом — інші відносини, наприклад, у сфері оподаткування, банківській сфері, а предметом — інформація з обмеженим доступом різного змісту.

09.01—02.13.612.

343.353 Кулик С. Ревізія як спосіб виявлення ознак привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем / *Сергій Кулик* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 9. — С. 134—137.

Надано загальну характеристику ревізії як способу виявлення ознак привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Проаналізовано фактичні підстави для проведення первинної ревізії. Зазначено документи, що мають бути у матеріалах ревізій, які передаються до правоохоронного органу в повному обсязі. Підкреслено, що результати ревізії є приводом до порушення кримінальних справ про привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом вживання службовим становищем.

09.01—02.13.613.

343.91 Малыгина Н. И. Определение понятия «лицо, совершившее преступление» / *Н. И. Малыгина* // Российская юстиция. — 2012. — № 12. — С. 19—21.

Неоднозначность взглядов и толкований в понятийном аппарате криминалистического учения о лице, совершившем преступление, в определенной степени влечет несовершенство механизма эффективной реализации на практике теоретических положений и рекомендаций по изучению искомого лица. Осуществлено разграничение понятий «лицо, совершившее преступление», «подозреваемый», «осужденный», «обвиняемый» и др., которые зачастую ошибочно используются как равнозначные по смысловому содержанию. Сформулировано авторское опре-

деление понятия исследуемого в работе термина. Подчеркнуто, что сбор информации о свойствах и состоянии лица, совершившего преступление, должен осуществляться параллельно с изучением лиц, подозреваемых (обвиняемых) в совершении преступления, не исключая пересечения такой информации с данными.

09.01—02.13.614.

343.147 Негребецький В. Використання методу моделювання під час перевірки показань на місці / *Владислав Негребецький* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 10. — С. 117—120.

Досліджено можливості використання методу моделювання під час перевірки показань на місці. Розглянуто значення моделювання та тактичні прийоми, засновані на цьому методі. Виділено, що метод моделювання при перевірці показань на місці використовується як під час підготовки, так і безпосередньо при проведенні цієї слідчої дії. Проаналізовано два види моделей: уявні (розумові) та матеріальні. Відзначено, що метод моделювання при перевірці показань на місці використовується як під час підготовки, так і безпосередньо при проведенні цієї слідчої дії. Підкреслено, що в комплексі з іншими методами, зокрема порівнянням, спостереженням, спілкуванням, моделювання дозволяє оцінити вірогідність показань, що перевіряються. Цей метод може мати важливе значення у випадках, коли для перевірки показань необхідно відновити матеріальну обстановку або механізм взаємодії людей, предметів, і це виявляється в тактиці слідчої дії через застосування тактичних прийомів.

09.01—02.13.615.

343.143 Олійник Ю. Я. Допит свідків, підозрюваних та обвинувачених під час розслідування умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства / *Ю. Я. Олійник* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 432—437.

Розглянуто питання допиту свідків, підозрюваних та обвинувачених під час розслідування умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства. Наведено та проаналізовано класифікаційні групи свідків умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства: особи, яким може бути відома інформація про обставини і умови тих подій, які вони спостерігали, або умови і обставини тих дій, в яких вони брали участь; громадяни, службові особи, які зробили повідомлення і заяви, що стали приводом і містилися підстави для порушення кримінальної справи; працівники організації в сфері житлово-комунального господарства; родичі, близькі знайомі злочинців, співробітники, колеги.

09.01—02.13.616.

343:144-053.6:343.542.1 Паляничко Д. Г. Тактичні особливості проведення допиту неповнолітніх в розслідуванні злочинів, пов'язаних з дитячою порнографією / *Д. Г. Паляничко* // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 618—624.

Проведено аналіз тактики проведення допиту неповнолітніх потерпілих у злочинах, пов'язаних з дитячою порнографією. Розглянуто особливості допиту та методи налагодження психологічного контакту слідчого і дитини. Зазначено, що з метою проведення ефективного допиту потерпілої дитини від злочину, пов'язаного з дитячою порнографією, слідчий має дуже добре знати тактичні прийоми допиту, володіти комунікативними навичками та знаннями психології неповнолітніх. Він повинен проводити допит не поспішаючи, поступово, з великою обережністю, щоб захистити інтереси жертви та її сім'ї. Відзначено, що у той же час співробітник міліції повинен пересвідчитися, що отримав усю важливу інформацію. Наведено приклад плану, за яким можна проводити безпосередній допит, та фази, з яких він складається.

09.01—02.13.617.

343.985:343.622-058.55 Сاینчин С. О. Визначальні елементи криміналістичної характеристики особи злочинця, який скоїв дітовбивство / *С. О. Сاینчин* // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 377—381.

Вивчено проблему встановлення особи злочинця. Відзначено, що особа злочинця як важка комплексна проблема досліджується такими науками як кримінологія, кримінальне право, судова психологія, криміналістика та іншими юридичними науками. Зазначено, що особа злочинця, будучи одним з основних елементів криміналістичної характеристики злочину, знаходиться у зв'язку з іншими її елементами. Криміналістичний аспект у дослідженні особи злочинця охолює широкий діапазон властивості особи. Це визначається як призначенням науки криміналістики в цілому, так і значенням даних про особу злочинця для вирішення її конкретних задач й проблем. Виділено та детально проаналізовано типи дітовбивць: асоціальний (маргінальний, люмпенізований), до якого відноситься злочинець, який веде антисоціальний спосіб життя, не має постійного місця проживання, займається блукарством, зловживає спиртними напоями; легковажно-комфортний, до якого відносяться малолітні чи дуже молоді жінки й чоловіки, які знаходяться під опікою й навіть давленим з боку батьків; поспішно зловбий тип, до якого відносяться жінки, які вже мають дітей, одружені, чи мають співмешканця, а також одружені чоловіки.

09.01—02.13.618.

343.144(477) Соколова Я. А. Проведення допиту під час розслідування злочинів, передбаче-

них ст. 368 КК України / Я. А. Соколова // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 404—409.

Розглянуто питання проведення допиту під час розслідування злочинів, передбачених ст. 368 КК України. Визначено особливості тактики проведення допиту окремих категорій осіб. Виділено дві найбільш типові ситуації допиту підозрюваного: 1) підозрюваний дає правдиві показання і визнає себе винним (допит у безконфліктній ситуації); 2) допитуваний заперечує факт одержання хабара, дає завідомо неправдиві показання чи відмовляється від давання показань (допит у конфліктній ситуації). Вибір тактичних прийомів при допиті підозрюваного залежить від того, яка ситуація склалася на ньому. Зазначено, що відповідно до ч. 4 ст. 224 КПК України у разі відмови підозрюваного відповідати на запитання, давати показання особа, яка проводить допит, зобов'язана його зупинити одразу після отримання такої заяви. Наголошено, що для отримання достовірних і об'єктивних показань під час допиту слід використовувати науково обґрунтовані тактичні прийоми з урахуванням усіх обставин справи, особи допитуваного і виду злочину.

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА

Книги

09.01—02.13.619.

340.6(075.8) Нетудихатка О. Ю. Судова медицина : навч. посіб. / О. Ю. Нетудихатка, О. О. Мавед ; НУ ОЮА. — Х. : Бурун і К, 2012. — 240 с.

Висвітлено основні питання, що виникають у цивільному та кримінальному процесах. Ознайомлено з основами медичних знань та судово-медичною експертизою у процесі змін в організмі людини під впливом дії сторонніх факторів, а також із можливостями судової медицини у процесі розслідування окремих видів злочинів. У розділах посібника подано основну інформацію щодо впливу фізичних, хімічних, біологічних і психічних факторів на людину та наслідків, які виникають після їхньої дії.

09.01—02.13.620.

340.6(075.8) Судова медицина : комплекс. навч. посіб. / авт.-уклад.: А. І. Найда, О. Р. Малик ; за ред. В. Т. Нора ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — К. : Атіка, 2012. — 272 с.

Комплексний навчальний посібник написано на основі навчальної програми з дисципліни «судова медицина» і відповідає сучасному науково-методичному рівню. Вміщено тези лекцій всіх тем навчального курсу, рисунки та схеми, практичні завдання з еталонами правильних відповідей для самоконтролю. Наведено перелік нормативних актів і рекомендованої літератури.

У практикумі є тестові завдання та задачі з найважливіших напрямів судової експертної роботи. Зміст посібника узгоджено з нормативним матеріалом та модульно-рейтинговою системою навчання і контролю.

Автореферати

09.01—02.13.621.

343.982.43(043.3) Мельник Д. В. Дослідження малоінформативних підписів методом структурно-геометричних характеристик : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Мельник Дмитро Володимирович ; Нац. ун-т держ. податкової служби України. — Ірпінь, 2012. — 18 с.

Сформульовано сучасний підхід щодо механізму формування підписів. Розкрито розвиток і сучасний стан загальнотеоретичної бази дослідження підписів, у тому числі й малоінформативних. Узагальнено результати висновків судово-почеркознавчої експертизи, в яких об'єктами дослідження були підписи, та встановлено причини неможливості вирішення ідентифікаційних питань. Проведено експеримент щодо встановлення причин експертних помилок, які виникають при дослідженні малоінформативних підписів. Встановлено причини неповноцінного використання раніше розроблених кількісних методів судово-почеркознавчої експертизи. Експериментальним шляхом виявлено кількісну диференціюючу інформацію, яка характеризує малоінформативні підписи. Створено метод, який дозволить вивчати структурно-геометричні характеристики у малоінформативних підписах. Розроблено методiku встановлення справжності (несправжності) малоінформативних підписів з використанням методу дослідження структурно-малоінформативних підписів з використанням методу дослідження структурно-геометричних характеристик у зазначених почергових об'єктах.

Статті

09.01—02.13.622.

340.692 Гонгало С. Й. Електронні документи як об'єкти судової техніко-криміналістичної експертизи та їх класифікація / С. Й. Гонгало // Адвокат. — 2013. — № 1. — С. 33—36.

Розглянуто питання про класифікацію документів, у тому числі й електронних, як об'єктів судової техніко-криміналістичної експертизи документів, які використовуються як докази при розгляді матеріалів у судах. Підкреслено, що, класифікуючи електронні документи як об'єкти судової техніко-криміналістичної експертизи, слід звертати на них увагу як на документи взагалі і як на об'єкти експертно-криміналістичного дослідження зокрема. Запропоновано класифікувати електронні документи за кількома критеріями: за формою існування; за джерелом існування; за змістом; за ступенем захисту; за матері-

альними носіями. Виділено два види документів: матеріалізовані електронні документи; електронні документи, що зберігаються в пам'яті електронних пристроїв. Стверджено, що об'єктами судової техніко-криміналістичної експертизи документів є лише електронні документи першої групи, тобто такі, які перенесені на матеріальні носії: папір, картон, пластик.

09.01—02.13.623.

340.6:343.35(470) Гончаров Д. Ю. Возможности антикоррупционной экспертизы в расследовании коррупционных преступлений / Д. Ю. Гончаров // Российская юстиция. — 2012. — № 11. — С. 45—49.

Исследован вопрос в российской юридической науке по использованию знаний об антикоррупционной экспертизе в расследовании уголовных дел. Применены научные методы: диалектический, анализа и синтеза. Сделан вывод о возможности, показаны конкретные направления использования нормативных положений об антикоррупционной экспертизе в следственной деятельности. Приведена классификация коррупционных факторов, отраженных в методике проведения антикоррупционной экспертизы нормативных правовых актов и проектов нормативных правовых актов. Проанализированы факторы, устанавливающие для правоприменителя необоснованно широкие пределы усмотрения или возможность необоснованного применения исключений из общих правил, и факторы, содержащие неопределенные, трудновыполнимые и (или) обременительные требования к гражданам и организациям.

09.01—02.13.624.

343.982:351.746.1 340.69 Круть О. В. Щодо рецензії на висновок судового експерта та правомірності її використання в судочинстві / О. В. Круть // Адвокат. — 2013. — № 2. — С. 36—37.

Розкрито значення рецензії на висновки судового експерта як особистої думки рецензента, яка не може бути підставою для обґрунтування сумнівів щодо висновку судової експертизи. Визначено, що метою рецензування висновків є постійне удосконалення професійної майстерності експертів, підвищення якості наукової обґрунтованості висновків та їх доказового значення, виявлення на підставі узагальнення шляхів усунення недоліків і розробка та впровадження найбільш досконалих методик дослідження. Підкреслено, що рецензія на висновки судових експертиз та висновки експертного дослідження не є процесуальним документом; рецензент не несе ніякої, крім моральної, відповідальності за складену ним рецензію; рецензія — це особиста думка рецензента з приводу висновку судових експертиз та висновку експертного дослідження.

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Статті

09.01—02.13.625.

343.132(477)001.73 Глушков В. О. Процесуалізація оперативно-розшукової діяльності у контексті реформування кримінально-процесуального законодавства України / В. О. Глушков, О. А. Білічак // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 539—549.

Відзначено, що у контексті прийнятих змін передусім зазнали перетворень основні функції суб'єктів кримінального судочинства, а саме, досудове розслідування кримінальних правопорушень за новим Кримінальним процесуальним кодексом України здійснюватиметься шляхом провадження гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, що фактично забезпечує процесуалізацію оперативно-розшукової діяльності. Підкреслено, що тільки системний підхід до реформування оперативно-розшукового та кримінального процесуального законодавства забезпечить гармонійне поєднання норм відповідних законодавчих актів, що сприятиме удосконаленню державної діяльності із протидії злочинності. Глибока нормативно-правова регламентація кожної із негласних слідчих (розшукових) дій, встановлення повноцінного прокурорського нагляду та судового контролю за їх здійсненням, передбачені законом гарантії ознайомлення зацікавлених сторін з результатами їх провадження є безперечними доказами того, що негласні слідчі (розшукові) дії не можуть виступати інструментом безпідставного кримінального переслідування.

09.01—02.13.626.

343.985(477) Керевич О. В. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій за новим КПК / О. В. Керевич // Право і суспільство. — 2012. — № 5. — С. 140—144.

З'ясовано сутність інституту «негласних слідчих (розшукових) дій» за новим КПК України. Визначено його співвідношення з поняттям слідчих (розшукових) дій. Проаналізовано процесуальні та організаційні особливості їх проведення. Визначено випадки проведення допиту осіб під час досудового розслідування у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення (дистанційне досудове розслідування). Підкреслено, що в цілому інститут «негласних слідчих (розшукових) дій» не є досконалим, і зміни з доповненнями ще будуть вноситися під час правозастосовної діяльності. Проте з прийняттям нового КПК України певною мірою буде врегульовано порядок застосування негласних слідчих (розшукових) дій, що створить обставини, завдяки яким кількість випадків зловживання такими діями органами досудового розслідування значно зменшиться, що, у свою чергу, забезпечить дотримання законності при обмеженні конституційних прав людини.

09.01—02.13.627.

343.985(477) Осташевський А. Оперативно-розшукова діяльність. Темний бік медалі / Андрій Осташевський // Вісник прокуратури. — 2013. — № 1. — С. 31—36.

Визначено, що ОРД — це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Зазначено, що до завдань ОРД віднесено пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави. Вивчено дві основні групи мотивів зловживань оперативних працівників.

09.01—02.13.628.

343.985:342.7(470) Сумин А. А. Судебное рассмотрение материалов об ограничении конституционных прав личности при проведении оперативно-розыскных мероприятий до возбуждения уголовного дела: проблемы теории и практики / А. А. Сумин // Адвокат. — 2012. — № 12. — С. 22—26.

Проанализированы теоретические и практические проблемы, возникающие в процедуре судебного рассмотрения материалов об ограничении конституционных прав граждан при проведении оперативно-розыскных мероприятий. Обоснованы выводы о несовершенстве правового регулирования данной процедуры, о трудно-

стях в оценке достоверности и достаточности документов, которые предоставляют судье оперативные подразделения. Отмечена проблема оценки допустимости проведения оперативных мероприятий в отношении неопределенного круга лиц. Рекомендовано принятие разъяснений Пленума Верховного Суда РФ по указанным вопросам.

09.01—02.13.629.

343.985 Тарасюк І. В. Проблеми ризику в професійній діяльності оперативних працівників ОВС / І. В. Тарасюк // Право і суспільство. — 2012. — № 5. — С. 157—160.

Розглянуто категорії ризику, проблеми ризику в професійній діяльності оперативних працівників. Здійснено аналіз наукових підходів до визначення поняття «ризик в оперативно-розшуковій діяльності». Виділено основні елементи в явищі ризику, взаємозв'язок яких визначає його сутність: можливість відхилення від передбаченої мети, заради якої реалізується вибрана альтернатива; імовірність досягнення бажаного результату; відсутність впевненості у досягненні поставленої мети; можливість настання негативних наслідків під час реалізації тих чи інших дій в умовах невизначеності для суб'єкта, який йде на ризик; матеріальні й інші втрати, пов'язані зі здійсненням обраної в умовах невизначеності альтернативи. Наявність цих елементів показує, що його зміст неправомірно ототожнювати тільки з можливостями негативних наслідків, втратами, небезпекою, невдачею або тільки з передбаченими вдалими результатами, які можуть настати у ході реалізації обраної в умовах невизначеності альтернативи.

СУДОУСТРІЙ

Книги

10.01—02.13.630.

347.96/99(477)(075.8) Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України у схемах: навч. посіб. / А. В. Лапкін. — Х.: Право, 2012. — 136 с.

У схематичному вигляді викладено основні положення організації та діяльності органів судової влади, прокуратури, органів внутрішніх справ, служби безпеки, досудового розслідування, юстиції, адвокатури і нотаріату України з урахуванням нового КПК України, оновленого законодавства про судоустрій і статус суддів, прокуратуру та адвокатуру. Навчальний посібник структурно і за змістом відповідає програмі навчальної дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів», яка викладається у Національному університеті «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Представлений матеріал дає можливість акцентувати увагу на основних положеннях організації та діяльності судових і правоохоронних органів в Україні і є зручною формою опанування знаннями у цій площині.

Автореферати

10.01—02.13.631.

347.97/.99(477)(043.3) Штелик С. П. Організаційно-правові аспекти інстанційної побудови системи судів загальної юрисдикції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Штелик Світлана Павлівна; Акад. адвокатури України. — К., 2012. — 19 с.

Досліджено проблеми у сфері побудови системи судів загальної юрисдикції України за принципом інстанційності з метою визначення нових підходів під час реалізації судово-правової реформи. Системно та цілісно досліджено питання щодо становлення інстанційності як принципу побудови системи судів загальної юрисдикції України в історичному, правовому та порівняльно-правовому аспектах, виходячи із сучасних надбань та недоліків судово-правової реформи. Розкрито проблеми інстанційної організації системи правосуддя з урахуванням змін, внесених до норм законодавства про судоустрій та процесуальних норм. Запропоновано комплекс пропозицій щодо внесення змін і доповнень до ст. 21 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» та ст. ст. 18, 20 і 177 Кодексу адміністративного судочинства в Україні. Окрему увагу приділено інстанційній організації системи адміністративних судів та Верховного Суду України.

Див. також: 02.01—02.13.75.

Статті

10.01—02.13.632.

347.99(477) Глущенко С. Місце вищих спеціалізованих судів України у системі судової влади / Світлана Глущенко // Вісник прокуратури. — 2012. — № 9. — С. 104—113.

Визначено місце вищих спеціалізованих судів у системі судової влади як вищих судових органів серед відповідних спеціалізованих судів. Розглянуто співвідношення понять «найвищий» та «вищий» у контексті діяльності Верховного Суду України і вищих спеціалізованих судів. Проаналізовано ознаки, які характеризують місце вищих спеціалізованих судів. Підкреслено, що, функціонуючи у межах чинного законодавства, Верховний Суд України як судовий орган є залежним від волі вищого спеціалізованого суду в аспекті здійснення правосуддя у спосіб, передбачений процесуальним законом — перегляд рішень судів касаційної інстанції. До цього треба додати, що Верховний Суд України не має права переглядати рішення касаційних судів на підставі неоднакового застосування норм процесуального права.

10.01—02.13.633.

347.99 Городовенко В. В. Реалізація принципів судової влади в КПК України 2012 р.: концептуальний аналіз / В. В. Городовенко // Адвокат. — 2012. — № 7. — С. 9—14.

Досліджено новачі Кримінального процесуального кодексу 2012 р., які стосуються організації і функціонування судової влади. Проаналізовано нові норми й інститути кримінального провадження, які змінюють призначення і змістове наповнення деяких принципів судової влади. Розглянуто важливі новачі КПК 2012 р., спрямовані на запровадження інституту присяжних засідателів. Особливої уваги заслуговує така засада як розумні строки, що вперше знайшла своє відображення у кримінальному провадженні. Згідно зі ст. 28 КПК України 2012 р. розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень; вони не можуть перевищувати передбачені Кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень. Зазначено, що за передбаченим КПК України 2012 р. порядок ухвалення рішення присяжними не узгоджується із визнаною світовою практикою, за якою вердикт присяжних має бути одноголосним, інакше він не буде мати законної сили.

10.01—02.13.634.

347.99 Дудченко О. Суд як державний орган / Олександр Дудченко // Вісник прокуратури. — 2012. — № 12. — С. 84—91.

Визначено та узагальнено існуючі підходи до розуміння природи суду. Сформульовано ав-

торське бачення щодо визначення поняття суду, його місця серед інших органів влади. Проаналізовано загальні ознаки суду як державного органу: суд є окремим елементом судової системи; суд створюється у чітко встановленому законом порядку; через суд реалізуються функції та завдання держави в межах судової влади; через суд реалізуються функції та завдання держави в межах судової влади; суд наділений виключною компетенцією; суд діє на певній території; суд діє відповідно до чітко визначених процесуальних форм організації та методів діяльності; суд складається із закріплених посад. Зазначено ознаки, що відрізняють державні органи від недержавних органів та організацій. Акцентовано увагу на організаційному аспекті суду, що потребує наукового обґрунтування з перспективою подальшого закріплення. Зазначено та проаналізовано вимоги, які має задовольняти суд згідно зі ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

10.01—02.13.635.

343.195 Конин В. В. Суд с участием присяжных заседателей: вопросы ценности / В. В. Конин // Российская юстиция. — 2012. — № 9. — С. 51—54.

Рассмотрен суд с участием присяжных заседателей с позиции аксиологического подхода как один из институтов, посредством которого граждане реализуют свое право на участие в осуществлении правосудия. Выделено, что в отличие от профессиональных судей, присяжные заседатели, владея лишь общими представлениями о праве, тем не менее достаточно ответственно относятся к своей обязанности по разрешению правового конфликта, возникшего между обществом и личностью. Вывод, к которому приходят присяжные заседатели в вердикте, не существует изолировано, сам по себе, а является выражением общей социальной установки, основанной на материалах уголовного дела, рассмотренных в судебном разбирательстве, и получивших оценку сквозь призму сформировавшихся убеждений и имеющегося жизненного опыта.

10.01—02.13.636.

347.99:347.962.2 Мельник М. Г. Процедура реализации функций кадрового обеспечения деятельности судов / М. Г. Мельник // Актуальные проблемы держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 83—89.

Обґрунтовано науковий підхід щодо визнання процедурної форми реалізації функції кадрового забезпечення діяльності судів. Наголошується на наявності послідовності відповідних дій, а саме потенціалі щодо уніфікації процедур. Підкреслено, що таке виділення процедурної форми стосується як процедур у сфері набуття статусу судді, проходження служби на посаді судді, припинення службових відносин, так і процедур, пов'язаних з організацією кадрового

забезпечення, зокрема, з реалізацією повноважень Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та іншими суб'єктами. Визначено, що кадрове забезпечення діяльності судів можна розглядати як допоміжну функцію судового управління, яка дозволяє створити умови функціонування професійного суддівського корпусу.

10.01—02.13.637.

347.962.6:34.03 Нестерчук Л. П. Дисциплінарна відповідальність суддів як різновид юридичної відповідальності / Л. П. Нестерчук // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 413—419.

Розглянуто питання відповідності видів покарань і дисциплінарної відповідальності суддів у випадку порушення останніми своїх професійних обов'язків, співвідношення при цьому поняття недоторканності суддів і самостійності судів, тому що ці питання прямо пов'язані з авторитетом судової влади в Україні. Зроблено висновки та внесено пропозиції відносно модернізації й змін у правовому інституті дисциплінарної відповідальності суддів у напрямку розвитку теоретико-прикладних підстав юридичної відповідальності суддів задля залучення їх у випадку необхідності до дисциплінарної відповідальності, а також реалізації цього виду відповідальності суддів.

10.01—02.13.638.

347.962 Прокопенко Б. О. Міжнародні стандарти добору кандидатів на посаду судді / Богдан Олександрович Прокопенко // Часопис Київського університету права. — 2013. — № 1. — С. 356—359.

Вивчено проблему формування суддівського корпусу України і зарубіжних країн. Проаналізовано норми міжнародних нормативно-правових актів та ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду юстиції», якими визначаються особливості призначення суддів на посади та функціонування суддівського корпусу. Виявлено недоліки і прогалини положень законодавства України. Зазначено, що на теперішньому етапі існує ряд міжнародних актів, які закріплюють положення про порядок добору кандидатів на посаду судді. Вони не містять норм права, однак служать орієнтиром для держав при удосконаленні внутрішнього законодавства з метою забезпечення справедливого, незалежного і неупередженого правосуддя. Обґрунтована необхідність імплементації окремих міжнародних стандартів у національне законодавство України.

10.01—02.13.639.

347.962.6(470) Романовская О. В. О дисциплинарной ответственности судей / О. В. Романовская // Российская юстиция. — 2012. — № 9. — С. 46—51.

Рассмотрены особенности дисциплинарной ответственности судей (понятие, порядок привлечения). Проанализировано понятие дисципли-

линарного проступка, а также значение Кодекса судейской этики в российской правовой системе. Представлены рекомендации по совершенствованию действующего законодательства РФ. Выделено, что дисциплинарная ответственность судьи в любом случае не может рассматриваться как «вещь в себе», поскольку напрямую связана с системой подбора кадров и независимостью самого судьи. Изучены основные спорные моменты, выявляемые при анализе современного правового регулирования дисциплинарной ответственности судей и которые пытается решить проект закона.

10.01—02.13.640.

347.99 Сердюк В. В. Співвідношення принципів побудови системи судів загальної юрисдикції / В. В. Сердюк // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 142—147.

Розкрито співвідношення принципів побудови системи судів загальної юрисдикції — територіальності, спеціалізації та інстанційності. Вказано, що названі принципи визначені на конституційному рівні та діють у межах єдиної взаємопов'язаної і взаємозалежної системи судів. Зазначено, що система судів загальної юрисдикції побудована, крім принципів територіальності та спеціалізації, і за принципом інстанційності, навіть незважаючи на відсутність прямої конституційної вказівки про його застосування. Але при цьому необхідно констатувати про невизначеність статусу Верховного Суду України у чинному законодавстві про судоустрій та процесуальних законах як судової інстанції, хоча він безумовно залишається найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції.

10.01—02.13.641.

347.96 Терехин В. А. Проблемы повышения эффективности правосудия и доверия к судебному корпусу: продолжение дискуссии / В. А. Терехин // Российская юстиция. — 2012. — № 8. — С. 46—51.

Обсуждены дискуссионные аспекты совершенствования правосудия и повышения репутации судебного сообщества, что обуславливается многими факторами: политическими, экономическими, духовно-нравственными и юридическими. Предложены меры по повышению эффективности судебной системы и преодолению недоверия к судам. Затрагивается вопрос о создании такого механизма принудительного исполнения, чтобы он отвечал интересам взыскателя, тем более если им есть физическое лицо. Подчеркнуто, что функционирование органов правосудия не может ставиться в зависимость от Министерства финансов, которое со своими узковедомственными представлениями ставит судебную власть в один ряд со всеми другими получателями бюджетных средств.

Див. також: 01.01—02.13.45, 05.01—02.13.314.

ПРОКУРАТУРА

Книги

10.01—02.13.642.

347.963(477):349.4(076) Захист прокурором прав громадян та інтересів держави у сфері земельних відносин : наук.-практ. посіб. / І. М. Козьяков, А. М. Мірошниченко, В. В. Салков [та ін.]. — К. : Алерта, 2012. — 272 с.

На підставі чинного законодавства, відомчої нормативної бази, правозастосовчої діяльності прокуратури викладено основні положення щодо організації прокурорської діяльності по забезпеченню законності та захисту прав громадян, інтересів держави у сфері земельних відносин. Обґрунтовано систему земельного законодавства України, надано йому загальну характеристику. Розкрито особливості правового регулювання рекультивациі порушених земель. Висвітлено правові основи захисту прокуратурою прав громадян та інтересів держави у сфері земельних відносин. Визначено критерії оцінки діяльності органів прокуратури у сфері земельних відносин. Зазначено результати діяльності органів прокуратури з питань захисту прав громадян та інтересів держави у сфері земельних відносин у 2011 р.

10.01—02.13.643.

347.963:342.726-053.6 Попов Г. В. Діяльність органів прокуратури у сфері захисту прав дітей / Г. В. Попов ; за наук. ред. М. К. Якимчука; Нац. акад. прокуратури України. — К. : Алерта, 2012. — 166 с.

Розкрито сутність, правові основи, завдання, предмет та межі діяльності органів прокуратури у сфері захисту прав дітей. Зосереджено увагу на характеристиці повноважень прокурора при здійсненні нагляду за додержанням законів щодо захисту прав і свобод дітей, форм і методів виявлення порушень законів, а також заходах прокурорського реагування на порушення законів у даній сфері. Визначено поняття, значення та структурні елементи організації роботи прокуратури із захисту прав і свобод дітей. Проаналізовано організацію роботи міської (районної) прокуратури, прокуратур обласного рівня та Генеральної прокуратури України з нагляду за додержанням законів щодо захисту прав і свобод дітей. Запропоновано шляхи оптимізації роботи прокуратури з нагляду за додержанням законів щодо захисту прав і свобод людини та громадянина.

10.01—02.13.644.

004.9:347.963(477) Синєокий О. В. Організаційно-правові засади модернізації інфраструктури органів прокуратури України : оптико-волоконні мережі в системі правоохоронних телекомунікацій : монографія / О. В. Синєокий, О. В. Узунов, П. П. Узунов. — Суми : Унів. кн., 2012. — 151 с.

Розкрито основи правового регулювання волоконно-оптичних технологій, що використовую-

ються у телекомунікаційних системах органів прокуратури. Охарактеризовано основи політики модернізації систем передачі інформації у сфері боротьби зі злочинністю. Визначено стратегії розвитку інформатизації органів прокуратури України. Розглянуто проблеми інформаційного забезпечення органів прокуратури та інфраструктурної модернізації прокурорських телекомунікацій. Представлено інноваційний проект «Оптико-електронний кабінет криміналістики». Вивчено інформаційно-аналітичну підсистему «Статистика» та електронну систему «Нагляд». Зазначено перспективи застосування волоконно-оптичних ліній зв'язку в телекомунікаційній мережі органів прокуратури.

10.01—02.13.645.

347.963(477)(091) Сухонос В. В. Прокуратура в державному механізмі Російської імперії після судової реформи 1864 року: монографія / В. В. Сухонос. — Суми: Унів. кн., 2012. — 104 с.

Висвітлено результати історико-правового дослідження місця органів правосуддя та прокуратури у державному механізмі Російської імперії після судової реформи 1864 р. Досліджено причини і передумови її проведення, хід та наслідки. Проаналізовано ключові моменти розбудови органів прокуратури: місце, роль, функції, повноваження, форми і методи, а також принципи організації та діяльності. Визначено статус прокуратури у судовій системі після реформи 1864 р., розкрита роль прокуратури малоросійських губерній у другій половині XIX ст. Розглянуто функції підтримання державного обвинувачення в суді та особливості участі прокурора у цивільному судочинстві.

А в т о р е ф е р а т и

10.01—02.13.646.

347.963(043.3) Лемак Р. В. Прокурорський нагляд за додержанням законів в установах виконання покарань: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Лемак Роман Володимирович; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — 20 с.

Досліджено організаційні та правові аспекти здійснення прокурором нагляду за додержанням законів в установах виконання покарань, до якої включено: державні засоби забезпечення законності (судовий захист; прокурорський нагляд; адміністративна діяльність органів державної влади і управління); недержавні засоби забезпечення додержання законів в установах виконання покарань (діяльність неурядових організацій, у тому числі правозахисних); міжнародні (наднаціональні) засоби (діяльність міжнародних організацій, зокрема Європейського суду з прав людини). Визначено природу відповідної прокурорсько-наглядової діяльності, її об'єкт і предмет, завдання і принципи, правові основи. Удосконалено характеристику повноважень прокурора під час нагляду за додержанням законів в

установах виконання покарань, виділено їх особливості. Проаналізовано організацію роботи прокурора в цій сфері. Значну увагу приділено тактико-методичним основам забезпечення законності в установах виконання покарань засобами прокурорського нагляду. Внесено пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінально-виконавчого законодавства та законодавства України про прокуратуру, а також практики їх застосування.

10.01—02.13.647.

347.963(477)(043.3) Суходубов Д. В. Координаційна діяльність прокуратури щодо боротьби зі злочинністю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Суходубов Дмитро Володимирович; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — 20 с.

Досліджено теоретичні, правові і організаційні аспекти здійснення прокуратурою координаційної діяльності щодо боротьби зі злочинністю. Розглянуто періодизацію генези правових основ координаційної діяльності прокуратури і визначення координаційної функції, період становлення тоталітарних методів державного управління, коли координаційна функція не здійснювалася; період відновлення принципу законності і поновлення координаційної діяльності прокуратури; період становлення України як незалежної держави і удосконалення координаційної функції прокуратури. Визначено природу відповідної прокурорської діяльності, її предмет і учасників, завдання і принципи, правові основи. Проаналізовано організацію роботи прокурора в цій сфері. Значну увагу приділено організаційним формам координаційної діяльності, а також проблемам її ефективності. Виокремлено принципи та форми координаційної діяльності прокуратури. Удосконалено класифікацію правоохоронних органів як учасників координаційної діяльності прокуратури за критерієм їх ролі у боротьбі зі злочинністю. Запропоновано поділ учасників координації на органи, які безпосередньо ведуть боротьбу зі злочинністю (органи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, дідання і досудове слідство); контролюючі органи. Внесено пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства, яке регламентує координаційну діяльність прокуратури щодо боротьби зі злочинністю, а також практики їх застосування.

10.01—02.13.648.

347.963:342.726-053.6(043.3) Храпенко О. О. Удосконалення діяльності прокуратури із захисту прав і свобод неповнолітніх: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Храпенко Олена Олегівна; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». — О., 2012. — 20 с.

Визначено зміст правозахисної діяльності прокуратури у зазначеній сфері при здійсненні конституційних функцій прокуратури. Розглянуто питання організації прокурорського нагляду та інших видів правозахисту. Окремо висвітлено

особливості правозахисної діяльності при забезпеченні права на освіту, житлових та майнових прав неповнолітніх, які потребують підвищеного соціального захисту, права на усиновлення, у кримінально-правовій сфері — при розслідуванні кримінальних справ щодо неповнолітніх, у кримінально-виконавчій сфері — прав неповнолітніх, які перебувають у виховних колоніях. Обґрунтовано, що серед принципів діяльності у новому ЗУ «Про прокуратуру» потрібно додатково виділити принцип верховенства права. Запропоновано у ЦПК України передбачити обов'язкову участь прокурора у розгляді судом справ про надання дозволу на усиновлення, а у КПК України встановити обов'язок прокурора перевіряти законність затримання неповнолітніх як підозрюваних невідкладно після одержання копії протоколу затримання незалежно від надходження скарги.

Статті

10.01—02.13.649.

347.963(477):351.77 Арсірій М. В. Правові основи правозахисної діяльності органів прокуратури у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення / *М. В. Арсірій* // *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 420—427.

Досліджено сучасні правові основи прокурорського нагляду за додержанням законів у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення. Виділено підходи науковців до визначення змісту терміна «правові основи» як загальної правової категорії. Підкреслено, що під «правовими основами» слід розглядати систему загальнообов'язкових правил поведінки, які встановлюються, охороняються, гарантуються та закріплюються державою з метою врегулювання найважливіших суспільних відносин. Наведено авторську класифікацію правових основ діяльності органів прокуратури. Зроблено висновок про необхідність прийняття окремого наказу Генерального прокурора України, в якому слід визначити правові основи прокурорської діяльності, пріоритетні завдання, а також організаційні аспекти правозахисної діяльності прокурора у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення

10.01—02.13.650.

347.963-053.18 Будков В. С. Типові порушення закону, що виявляються під час здійснення нагляду у сфері розшуку безвісно відсутніх осіб / *В. С. Будков* // *Право і суспільство*. — 2012. — № 5. — С. 170—175.

Висвітлено особливості прокурорського нагляду в сфері розшуку безвісно відсутніх осіб, визначено алгоритм проведення перевірки. Виділено типові помилки та порушення закону, яких найчастіше припускаються органи внутрішніх справ під час розшуку безвісно відсутніх осіб.

Здійснено їх угруповання за типами залежно від сфери діяльності ОВС: у кримінально-процесуальній діяльності ОВС; в оперативно-розшуковій діяльності; в адміністративно-управлінській діяльності. Розглянуто засоби прокурорського нагляду, які прокурор з урахуванням наявних повноважень може застосовувати для виявлення, попередження або усунення порушень закону.

10.01—02.13.651.

343.163(4) Бурлаков Р. Діяльність органів прокуратури поза сферою кримінального судочинства в європейських країнах / *Руслан Бурлаков, Анастасія Тогобіцька* // *Вісник прокуратури*. — 2012. — № 11. — С. 115—124.

Визначено необхідність встановлення загальних принципів для держав—членів щодо ролі прокуратури поза межами кримінально-правової сфери. Підкреслено, що при здійсненні нагляду за діяльністю державних органів та інших юридичних осіб прокуратура має діяти незалежно, прозоро і з дотриманням принципу верховенства права. Зазначено принципи, відповідно до яких держави-учасниці повинні забезпечувати діяльність державних прокурорів у цій сфері. Наведено історичні передумови появи позакримінальних повноважень прокурора, які виділяють європейські дослідники: існування давньої-історичних установ опікунів казни (або інтересів Корони); інституція прокурора у Франції, які можна розглядати як основу сучасної прокурорської системи континентальної Європи; інститут омбудсмена Швеції як особливу модель установи, що не уповноважена виносити рішення; поява царського опікуна (прокурора) в Росії, який мав вирішальний вплив на Східну та Центральну Європу.

10.01—02.13.652.

347.963(477)+343.163(477) Гаврилюк М. Модернізація функції прокуратури із представництва інтересів громадян та держави в суді / *Михайло Гаврилюк* // *Вісник прокуратури*. — 2012. — № 12. — С. 27—30.

Розглянуто питання модернізації і правового регулювання діяльності прокурора поза кримінальним судочинством в світлі новацій Кримінального процесуального кодексу 2012 р. Проаналізовано конституційно визначену функцію — представництво інтересів громадян і держави в суді. Зазначено, що з внесенням змін до ЗУ «Про прокуратуру» прокурор зможе в таких випадках звертатись до суду самостійно, набуваючи статус позивача, а розмежування компетенції між прокурорами різних рівнів у питанні ініціювання перегляду судових рішень дозволить більш виважено підійти до застосування цього процесуального важеля. Підкреслено, що Законом ініціативний вступ у справи, які порушені за позовами інших осіб, визначений як окрема форма представницької діяльності. Виділено важливу новелу про надання прокурором права отримувати виконавчі документи у справах за їхніми позовами, що дозволить ефективно конт-

ролювати процес виконання таких судових рішень.

10.01—02.13.653.

343.121(477) Гультай П. Деякі проблеми прокурорського нагляду за законністю застосування запобіжних заходів у світлі нового КПК України / *Павло Гультай* // Вісник прокуратури. — 2012. — № 9. — С. 54—60.

На науковому рівні осмислено роль прокурорського нагляду в забезпеченні законності застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні відповідно до вимог нового КПК України. Виявлено проблеми у даній сфері та надано науково обґрунтовані пропозиції щодо їх розв'язання. Встановлено мету і підстави для застосування запобіжного заходу. Зазначено чинники, сукупність яких прокурор зобов'язаний встановити, перевіряючи наявність підстави для застосування запобіжних заходів: факт вчинення кримінального правопорушення, зафіксовано в Єдиному реєстрі досудових розслідувань; встановлення конкретної особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; наявність ризиків з боку підозрюваного, обвинуваченого.

10.01—02.13.654.

347.963(477)001.73 Загородній В. Є. Реформування прокуратури України в умовах глобалізації: основні принципи функціонування / *В. Є. Загородній* // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 95—102.

Відзначено, що в сучасних умовах розвитку України відбуваються процеси глобалізації, впливаючі на всі сфери суспільного життя і реформування органів прокуратури, які сприяють виникненню нових завдань з удосконалення діяльності органів прокуратури. Виділено, що ці процеси впливають на зміну законодавства в цій сфері та більш досконале вивчення принципів діяльності органів прокуратури. Проаналізовано суть, значення та характеристику системи принципів, які мають знайти своє законодавче закріплення: принципи єдності, централізації прокуратури, єдиноначальності, законності, незалежності, гласності, поєднання інтересів людини та держави, невідворотності відповідальності та профілактики правопорушень.

10.01—02.13.655.

342.736:347.963 Ковальчук І. С. Місце прокуратури у системі розгляду звернень громадян / *І. С. Ковальчук* // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 102—107.

Визначено завдання і компетенцію прокуратури з розгляду звернень. Зазначено, що ключовим завданням прокуратури в цій сфері є саме право на захист, другим важливим завданням прокуратури щодо розгляду звернень є забезпечення громадянам можливості для участі в уп-

равлінні державними і громадськими справами. Підкреслено, що скарги і заяви громадян, які надходять до прокуратури, можна розглядати не лише як юридичні факти, що є приводами для прокурорського втручання, але й як важливе джерело інформації про стан законності. Ця інформація використовується прокуратурою для планування наглядових та інших заходів у межах реалізації прокуратурою її конституційних функцій. Обґрунтовано необхідність удосконалення законодавства про прокуратуру, а саме запропоновано зміни та доповнення до Законів України «Про звернення громадян» і «Про прокуратуру» в частині розгляду і вирішення звернень громадян.

10.01—02.13.656.

347.963(477) Лапкін А. В. Правозахисна діяльність прокурора по забезпеченню права потерпілого на інформацію в кримінальному судочинстві України / *А. В. Лапкін* // Проблеми законності : акад. зб. наук. пр. / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2012. — Вип. 119. — С. 237—245.

Розглянуто загальні правила забезпечення прокурором права потерпілого на інформацію. Визначено предмет і складові елементи, завдання та принципи правозахисної діяльності прокурора у даному напрямку. Вивчено проблеми і недоліки в її законодавчому врегулюванні та практичній реалізації, наведено конкретні пропозиції щодо їх усунення. Заслуговує на увагу розгляд питання щодо забезпечення права потерпілого на інформацію стосовно відшкодування заподіяної злочином шкоди, яке закріплено як один з найважливіших міжнародних стандартів захисту прав жертв злочину. Проаналізовано положення ч. 2 ст. 122 КПК України, яка зобов'язує слідчого у випадках, коли злочином завдана майнова шкода громадянину, підприємству, установі чи організації, роз'яснити потерпілому чи його представникові право заявляти цивільний позов, а також інформувати жертву про заходи, вжиті щодо забезпечення цивільного позову, її прав та обов'язків як цивільного позивача, долі розгляду цивільного позову в суді.

10.01—02.13.657.

347.963(477) Натрус О. Взаємодія структурних підрозділів прокуратури з питань представництва інтересів громадян і держави в судах / *Ольга Натрус* // Вісник прокуратури. — 2012. — № 10. — С. 40—48.

Визначено мету та завдання взаємодії органів прокуратури з питань представництва інтересів громадян і держави в судах. Зазначено, що мета взаємодії може бути різноманітна, зокрема — це і своєчасне та швидке отримання інформації, опрацювання єдиних шляхів щодо застосування законів або усунення дублювання у діяльності структурних підрозділів органів прокуратури. Виділено основні суб'єкти такої взаємодії, її принципи, ознаки, предмет, основні види та напрями. Розглянуто внутрішню та зовнішню

взаємодію. Зосереджено увагу на двох напрямках взаємодії всередині апаратів Генеральної прокуратури України, прокуратур обласної і районної ланки. Особливу увагу зосереджено на взаємодію органів прокуратури з Національною академією прокуратури України, врегульовану наказом Генерального прокурора України від 31 січня 2011 р. № 8.

10.01—02.13.658.

347.963:347.736 Ніндипова В. Особливості правозахисної діяльності прокуратури щодо оплати праці підприємствами-банкрутами: проблемні питання та шляхи вирішення / *Валентина Ніндипова* // Вісник прокуратури. — 2012. — № 10. — С. 49—57.

Проаналізовано особливості правозахисної діяльності прокуратури в сфері оплати праці підприємствами, що збанкрутіли, але мають заборгованість з неї. Вироблено нові методики і підходи до організації і проведення таких перевірок. Розглянуто питання щодо додержання органами з питань банкрутства повноважень із контрольної діяльності, які повинні цікавити прокурорів при здійсненні перевірок. Визначено зміст терміна «банкрутство». Виявлено правопорушення у господарській діяльності підприємств, що збанкрутіли чи визнані банкрутом. Обґрунтовано основні державні гарантії з оплати праці, передбачених трудовим законодавством. Внесено пропозиції щодо вжиття заходів по їх усуненню, у тому числі на визнання правочинів недійсними, повернення коштів, майна, а також удосконалення чинного законодавства з цих питань.

10.01—02.13.659.

347.963 Островська Л. А. Деякі аспекти представництва прокурором інтересів громадянина в суді / *Л. А. Островська* // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 451—456.

Розглянуто представництво прокурором інтересів громадянина в суді. Визначено підстави та форми такого представництва, а також обсяг повноважень прокурора у цивільному процесі України. Проаналізовано форми представництва згідно зі ст. 36-1 ЗУ «Про прокуратуру» та ч. 2 ст. 45 ЦПК України: звернення до суду з позовами або заявами про захист прав і свобод іншої особи, невизначеного кола осіб, прав юридичних осіб, коли порушуються інтереси держави, або про визнання незаконними правових актів, дій чи рішень органів і посадових осіб; вступ за власною ініціативою у справу, провадження в якій відкрито за позовом інших осіб; подання апеляційної, касаційної скарги на судові рішення або заяви про їх перегляд за нововиявленими обставинами, заяви про перегляд Верховним Судом України судового рішення. Відмічено, що наявність підстав для реалізації представницької функції прокурора і закріплення цих підстав у законі зумовлено соціальною значущістю тих

прав, у захисті яких у контакті з судом бере участь прокуратура.

10.01—02.13.660.

347.963(477):342.724 Присяжнюк І. Особливості діяльності органів прокуратури України у сфері подолання проявів расової та національної нетерпимості, ксенофобії / *Іван Присяжнюк, Георгій Попов* // Вісник прокуратури. — 2012. — № 11. — С. 52—59.

Визначено основні напрями державної політики з питань національної безпеки України у внутрішньо-політичній сфері. Розглянуто положення ЗУ «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про об'єднання громадян», «Про національні меншини в Україні» та ін., спрямовані на запобігання та подолання негативного соціального явища. Сформульовано пропозиції щодо оптимізації діяльності органів прокуратури України у сфері подолання проявів расової та національної нетерпимості, ксенофобії. Обґрунтовано фактори, які сприятимуть підвищенню ефективності державної діяльності у даній сфері.

10.01—02.13.661.

347.963:347.991(477) Руденко М. Прокурор як суб'єкт права на звернення про перегляд судових рішень Верховним Судом України / *Микола Руденко* // Вісник прокуратури. — 2012. — № 8. — С. 104—113.

Проаналізовано правове регулювання права прокурора на звернення про перегляд судових рішень Верховним Судом України та механізму його реалізації у відповідних судових процедурах. Підкреслено, що правом на звернення про перегляд Верховним Судом України судових рішень у цивільних та адміністративних справах із підстав неоднакового застосування судами касаційної інституції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, наділений прокурор саме як особа, що бере участь у справі.

10.01—02.13.662.

343.163(477) Саричева В. Правозахисна діяльність органів прокуратури щодо вирішення заяв і повідомлень про злочини / *Вікторія Саричева* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 11. — С. 142—146.

Проаналізовано та зроблено порівняння правозахисної діяльності органів прокуратури щодо вирішення (розгляду) заяв та повідомлень про злочини відповідно до чинного кримінально-процесуального кодексу України та нового КПК України 2012 р. Зазначено та проаналізовано обставини, які мають бути з'ясовані при розгляді заяв і повідомлень. Надано пропозиції щодо удосконалення діяльності органів прокуратури по вирішенню (розгляду) заяв і повідомлень про злочини, а саме прийняття спеціального закону щодо розгляду заяв і повідомлень про злочини з метою чіткого закріплення терміно-

логії, яка вживається в діяльності з їх прийому, реєстрації та перевірки, визначення порядку, який би унеможливив розгляд звернень посадовими особами, дії яких оскаржуються, та чітко впорядкував діяльність правоохоронних органів за цим напрямом.

10.01—02.13.663.

343.163(477):343.137 Тогобіцька А. Питання правового регулювання діяльності прокурора у сфері примусового виконання судових рішень / *Анастасія Тогобіцька* // Вісник прокуратури. — 2013. — № 1. — С. 71—80.

Визначено існуючі прогалини у законодавстві, яке регулює діяльність прокурора на стадії виконання судових рішень. Проаналізовано окремі норми, які містяться у ЗУ від 4 листопада 2010 р. «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)». Висвітлено та проаналізовано види порушень під час виконання рішення суду: порушення строків у виконавчому провадженні; порушення процедури примусового виконання рішення суду (наприклад, процедури реалізації майна боржників, арештованого під час здійснення виконавчого провадження); незаконність дій або бездіяльність державних виконавців під час процедури примусового виконання судового рішення; безпідставне повернення виконавчого документа. Розроблено пропозиції щодо його удосконалення. Зазначено види порушень, які набувають все більшого поширення під час виконання рішення суду.

10.01—02.13.664.

343.163(477) Юрчишин В. М. Прокурор як керівник судового розслідування / *В. М. Юрчишин* // Адвокат. — 2012. — № 7. — С. 26—30.

Проаналізовано правове становище прокурора за новим КПК України як процесуального керівника досудового розслідування. Сформульовано пропозиції для усунення суперечностей та колізій, які виникають у досудовому провадженні. Підкреслено, що процесуальне керівництво — це специфічний вид правового спрямування, спрямований на забезпечення всебічного, об'єктивного і повного розслідування кримінальної справи. Розглянуто функції нагляду і процесуального керівництва та визначено, що вони є взаємопов'язаними, але не замінюють одна іншу. Їх наявність зумовлюється специфікою досудового провадження, необхідністю забезпечення неухильного додержання законності в ньому та якістю розслідування кримінальної справи.

Див. також: 02.01—02.13.162, 02.01—02.13.176, 02.01—02.13.179.

АДВОКАТУРА

Книги

10.01—02.13.665.

347.965(076) Зейкан Я. П. Адвокат: цивільні справи: метод. поради / *Я. П. Зейкан*. — Х. : Світ книг; К. : Дакор, 2012. — 688 с.

У виданні викладено методичні поради для адвоката, юриста, представника сторони в цивільному процесі. Висвітлено практичні аспекти захисту в цивільній справі. Подано зразки окремих процесуальних документів адвокатів. Вміщено рекомендації щодо ефективної реалізації наданих цивільним процесом можливостей по захисту прав та інтересів особи. Розглянуто особистий досвід автора щодо участі в цивільних справах та узагальнено досвід адвокатів минулого, який залишається актуальним для цивільних справ на теперішньому етапі.

Статті

10.01—02.13.666.

347.965(470) Богданова И. С. К вопросу о допустимости «рекламы» адвокатской деятельности / *И. С. Богданова* // Адвокат. — 2012. — № 8. — С. 20—25.

Рассмотрен вопрос о допустимости «рекламы» адвокатской деятельности. Проанализировано действующее законодательство РФ и практика его применения. В результате автор отрицает возможность рекламирования адвокатской деятельности и предлагает критерии, которым должна соответствовать информация об адвокате и его услугах. Выделены два основных принципа адвокатской этики: адвокат в качестве уполномоченного обществом лица должен следовать общественным интересам; будучи фактором правосудия, адвокат обязан вести себя с тем достоинством, которое присуще двум другим его процессуальным сотрудникам — судьбе и прокурору. Сделан вывод о том, что реклама деятельности адвоката не соответствует его статусу, снижает доверие общества, как к конкретному адвокату, так и к адвокатскому сообществу в целом.

10.01—02.13.667.

347.965.6 Дабижа Т. Г. Особенности процедуры привлечения адвоката к ответственности / *Т. Г. Дабижа* // Адвокат. — 2012. — № 9. — С. 11—19.

Рассмотрены проблемы процессуального порядка привлечения адвоката к уголовному и дисциплинарному видам ответственности. Обоснованы предложения по совершенствованию особого порядка производства по уголовным делам, а также дисциплинарного производства в отношении адвоката, а именно в передаче прокурору права возбуждать уголовное дело в отношении адвоката, введении двухступенчатой системы привлечения адвоката к уголовной от-

ветственности. Выделено, что юридическая ответственность есть одной из форм государственно-принудительного воздействия на правонарушителей; применяется специально уполномоченными на то государственными или иными органами; состоит в применении предусмотренных законом санкций, являющихся мерами ответственности; налагается в установленном законом процессуальном порядке.

10.01—02.13.668.

343.131.5 Деханов С. А. Общие вопросы адвокатской тактики, техники и стиля / С. А. Деханов // Адвокат. — 2012. — № 9. — С. 5—9.

Исследованы вопросы адвокатской тактики, техники и стиля применительно к существенным характеристикам современного института адвокатуры, проявляемых в условиях реализации принципа состязательности. Отмечено, что адвокатская техника — составная часть мастерства, которая подразумевает знание типовых ситуаций и структур. Необходимость знания типовых ситуаций и структур обусловлена, прежде всего, природой судебного спора, который включает в себя множество неподдающихся учету факторов. Рассмотрена система использования в судебном процессе одних доказательств против других как элементарное комбинирование адвокатской тактики. Проанализированы виды стилей: стиль жизни, стиль руководства, стиль ведения процесса.

10.01—02.13.669.

347.965.6 Кухнюк Д. В. Актуальні питання страхування професійної діяльності адвокатів в Україні / Д. В. Кухнюк, А. В. Кухар // Адвокат. — 2012. — № 12. — С. 20—23.

Розглянуто питання розвитку страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні. Визначено поняття «страхування професійної відповідальності адвокатів», враховуючи особливості правового статусу адвоката. Підкреслено, що страхування професійної відповідальності адвоката має бути спрямоване на вивчення правової природи страхування професійної відповідальності адвоката з огляду на особливості його правового статусу та формування його поняття; визначення предмета і об'єкта цього виду страхування; визначення поняття професійної відповідальності адвоката та підстав її настання за неналежне виконання взятих на себе обов'язків. Визначено предмет та об'єкт страхування професійної відповідальності адвоката. Вважається, що об'єктом цього виду страхування є майновий інтерес адвоката, а предметом — професійна відповідальність адвоката. Сформовано основні пропозиції щодо наукового дослідження цього виду страхування та

внесення змін до чинного законодавства України з метою його більш ефективного практичного застосування.

10.01—02.13.670.

347.965 Лисицин Р. Д. Удостоверение полномочий адвоката на адвокатский запрос / Р. Д. Лисицин // Адвокат. — 2012. — № 5. — С. 43—47.

Подчеркивается, что адвокатский запрос является действенным инструментом в профессиональной деятельности адвоката, однако на практике отсутствует единообразный подход к вопросу о том, каким именно документом должны удостоверяться полномочия адвоката на адвокатский запрос. Обоснован вывод о том, что основным документом, удостоверяющим право адвоката на адвокатский запрос при использовании общих полномочий, должен стать ордер, а доверенность прилагается к адвокатскому запросу лишь тогда, когда запрашиваются документы, содержащие сведения ограниченного доступа, правообладателем которых является доверитель. Ордер как документ, специально предназначенный для подтверждения компетенции адвоката, наиболее подходит для удостоверения права адвоката на адвокатский запрос как общего полномочия.

10.01—02.13.671.

347.965(477) Харченко Л. С. Правові аспекти надання адвокатом правової допомоги / Л. С. Харченко // Судова апеляція. — 2012. — № 4. — С. 35—40.

Здійснено аналіз спеціальної літератури та законодавства України у сфері надання адвокатом правової допомоги. Основну увагу приділено окремим видам правової допомоги. Зазначено, що Конституційний Суд України звертає увагу на те, що визначення поняття «захисник» у чинному законодавстві України відсутнє, а використовується поняття «представництво у суді» як вид адвокатської діяльності. Підкреслено, що адвокатська діяльність спрямована на надання правової допомоги, однак не є вдалими закріплення в ЗУ «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» терміна «види адвокатської діяльності», яким фактично охоплюються види правової допомоги. Адвокатура забезпечує надання правової допомоги поряд з іншими суб'єктами: об'єднаннями громадян, органами державної влади. Адвокатська діяльність, яка є професійною, має свою специфіку, закріплені законодавством форми здійснення, а у певних випадках — обов'язковість надання правової допомоги саме адвокатом, однак необхідне чітке дотримання єдності термінології, що сприятиме правильному застосуванню норм на практиці.

Книги

11.01—02.13.672.

341.231.14 Севостьянова Н. І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя : монографія / *Н. І. Севостьянова* ; НУ ОЮА. — О. : Фенікс, 2012. — 216 с.

Досліджено правову регламентацію, практику реалізації та тенденції розвитку звернення з індивідуальною заявою до Європейського суду з прав людини у ракурсі реалізації права на правосуддя. Специфіку права на звернення з індивідуальною заявою відображено в понятті «міжнародно-правового механізму доступу до ЄСПЛ», що містить необхідні параметри, які є передумовою реалізації права на звернення з індивідуальною заявою, представляючи собою сукупність міжнародно-правових норм та засобів, що існують у формі тріади об'єднаних між собою структурно-функціональними зв'язками компонентів: юрисдикції Суду, субсидіарної природи Суду та умов прийнятності індивідуальних заяв. Акцентовано увагу на тому, що в результаті системного реформування, з набранням чинності Протоколу № 14 до Конвенції, було створено нову систему доступу до ЄСПЛ.

11.01—02.13.673.

341.231.14 Соловйов О. В. Міжнародні договори та міжнародно-судова практика їх застосування як джерела національного права (за матеріалами застосування в Україні Європейської конвенції з прав людини та практики Страсбурзького суду) : монографія / *О. В. Соловйов*. — К. : АОК, 2012. — 164 с.

Монографія продовжує започатковане 1997 р. видання «Праць» Львівської лабораторії прав людини Академії правових наук України. Критично осмислюються сучасні дослідження ролі й значення міжнародних договорів і міжнародно-судової практики їх застосування як джерел національного права. Проаналізовано модель застосування в Україні Європейської конвенції з прав людини та практики Страсбурзького суду як джерел національного права. Законодавство України враховане за станом на березень 2011 р. У розділі 1 вивчено міжнародні договори і судова практика в аспекті правозастосувальної діяльності в Україні. Розділ 2 висвітлює застосування в Україні Європейської конвенції з прав людини. Застосування в Україні практики Страсбурзького суду обґрунтовано у 3-му розділі.

Автореферати

11.01—02.13.674.

341.1/354:327.8(043.3) Бабін Б. В. Програмне регулювання в сучасному міжнародному праві : теоретичні та практичні аспекти : автореф.

дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11 / *Бабін Борис Володимирович* ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2012. — 40 с.

Вивчено теоретичні і практичні проблеми програмного регулювання міжнародних правовідносин. Досліджено особливості феноменології міжнародного правового програмування в історичному, аксіологічному та онтологічному контекстах. Розглянуто специфіку програмного потенціалу міжнародних правовідносин у рамках поточної міжнародно-правової доктрини із висвітленням питання програмних форм та норм міжнародного права. Проаналізовано нормативно-правову характеристику програм, що укладаються та схвалюються державами. Розкрито правові особливості програм, що розробляються та затверджуються міжнародними міждержавними організаціями, проаналізовано особливості їх реалізації, співвіднесення з іншими програмними правовими актами. Окреслено зміст програмного правового регулювання у контексті взаємодії міжнародних та національних механізмів імплементації.

11.01—02.13.675.

341.23:339.5/9(043.3) Гаркуша А. О. Правове врегулювання спорів у Світовій організації торгівлі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / *Гаркуша Андрій Олександрович* ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». — Х., 2012. — 19 с.

Визначено юридичну природу, підвалини та напрямки еволюціонування системи врегулювання спорів у межах ГАТТ. Встановлено ключові етапи реформування процедури врегулювання спорів до моменту створення СОТ. Здійснено порівняння та визначено головні відмінності процедур врегулювання спорів ГАТТ та СОТ. Надано перелік головних недоліків системи врегулювання спорів СОТ, дослідивши її сучасний стан. Вивчено та критично оцінено стан нормативного врегулювання механізму врегулювання спорів СОТ, зокрема питань побудови та процедури розгляду спорів, спираючись не лише на нормативні документи СОТ, але й на акти застосування цих норм, зокрема доповіді третейських груп та Апеляційного органу. Розглянуто головні проблеми та перспективні шляхи реформування кожного з етапів процедури врегулювання спорів. Проведено критичний аналіз поданих державами—членами пропозицій щодо реформування системи врегулювання спорів СОТ.

11.01—02.13.676.

341.29.009(100) (043.3) Кривак В. В. Міжнародно-правовий режим територіального моря : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / *Кривак Володимир Віталійович* ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2012. — 20 с.

Проаналізовано історію виникнення та розвитку інституту територіального моря та просте-

жено закономірність процесу його юридичного оформлення. Виявлено обставини, які послужили підставою для розповсюдження суверенітету прибережної держави на територіальне море. Розглянуто процес кодифікації норм про територіальне море в рамках конференції ООН з морського права. Дано визначення поняття територіального моря з огляду на положення Конвенції ООН з морського права 1982 р. та інших норм сучасного міжнародного морського права та виокремлено його окремі характерні ознаки. Висвітлено актуальні проблеми розмежування та встановлення меж територіального моря. Запропоновано власний погляд на поняття юрисдикції держави в територіальному морі та її особливості. Проаналізовано національне законодавство України та іноземних країн щодо режиму територіального моря, виявлено розбіжності відповідних положень з чинними міжнародно-правовими актами. Розкрито основні тенденції розвитку законодавчої практики України та інших держав Чорноморського басейну щодо режиму територіального моря, що склалися після прийняття Конвенції 1982 р. Вивчено проблеми визначення правового режиму територіального моря у законодавстві України та запропоновано шляхи їх вирішення.

11.01—02.13.677.

341:347.961(043.3) Криштопа О. М. Міжнародно-правове регулювання нотаріальної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Криштопа Оксана Миколаївна; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2012. — 17 с.

Проаналізовано всі наявні сучасні теорії та концептуальні підходи щодо розуміння міжнародного права та місця у ньому нотаріальної діяльності і нотаріальних актів. Визначено проблемні питання при застосуванні нотаріальних актів у міжнародному праві та перспективи врегулювання нотаріальної діяльності на міжнародному рівні. Розглянуто сучасний стан регламентації нотаріального процесу з участю іноземного елемента. На підставі аналізу та узагальнення нотаріальної, судової практики встановлено недоліки в діяльності нотаріусів окремих країн. Вироблено концепції, пропозиції щодо удосконалення процедури вчення нотаріальних дій з іноземним елементом. Досліджено готовність українських нотаріусів до активізації міжнародних відносин і відповідність законодавства України нормам міжнародного права. На підставі узагальнення теорії, норм законодавства та практики обґрунтовано більш досконалі способи охорони та захисту прав фізичних та юридичних осіб у нотаріальному процесі з іноземним елементом.

11.01—02.13.678.

341.23:061.1ЄС(043.3) Макаруха З. М. Правові засади заснування та розвитку простору свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського Союзу: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / Макаруха Зоряна Мар'янів-

на; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2012. — 40 с.

Досліджено еволюцію правового регулювання співробітництва держав—членів ЄС у сфері свободи, безпеки та юстиції. Здійснено правовий аналіз політики ЄС щодо свободи руху осіб, прикордонного контролю, притулку та імміграції. Визначено компетенцію ЄС у сфері гарантування безпеки громадян ЄС. Вивчено правові механізми співробітництва поліції митних та інших компетентних органів держав—членів ЄС, у тому числі через Європу. Розкрито організаційно-правові форми судового співробітництва між державами—членами ЄС у цивільних та кримінальних справах. Охарактеризовано особливості формування в рамках ЄС нової європейської системи судового співробітництва, інституційними рамками якої є Євроюст (враховуючи перспективу створення Європейської прокуратури). Визначено характерні риси міжнародно-правових форм співробітництва ЄС з третіми державами у сфері свободи, безпеки та юстиції. Дано характеристику правових зв'язків ЄС у сфері свободи, безпеки та юстиції з міжнародними організаціями, у першу чергу Радою Європи, ООН, ОБСЄ та Гаазькою конференцією з міжнародного права. Здійснено правову оцінку стану та перспектив співробітництва між Україною і ЄС у сфері свободи руху осіб. Виділено сильні та слабкі сторони українського законодавства у сферах міграції, притулку та управління кордонами в контексті його наближення до міжнародних та європейських стандартів.

11.01—02.13.679.

341:061.1ЄС(043.3) Стахеєва Г. О. Правове регулювання концентрації підприємств в Європейському Союзі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Стахеєва Ганна Олександрівна; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2011. — 19 с.

Проаналізовано і визначено основний зміст поняття концентрації підприємств і механізму контролю за концентраціями підприємств, а також форми та види концентрації підприємств у праві ЄС. Розглянуто особливості та виокремлено основні принципи ефективного механізму контролю за концентраціями підприємств в ЄС. Досліджено історію становлення права ЄС щодо контролю за концентраціями підприємств та основні проблеми на шляху до прийняття Регламенту про контроль за концентраціями підприємств. З'ясовано, які акти права ЄС становлять основу правового механізму контролю за концентраціями підприємств в ЄС, а також встановлено, яку функцію виконують допоміжні акти права ЄС. Розкрито роль Комісії ЄС в інституційному механізмі контролю за концентраціями підприємств, значення її співпраці з конкурентними відомствами держав—членів ЄС, а також вплив Ради, Парламенту і Суду ЄС на повноваження Комісії ЄС та правове регулювання концентрації підприємств. З'ясовано значення права ЄС для вироблення гармонізованих

норм конкурентного права у світі та запровадження міжнародного механізму контролю за транскордонними концентраціями підприємств. Розкрито основні недоліки правового регулювання механізму контролю за концентраціями підприємств в Україні та визначено напрями його удосконалення.

11.01—02.13.680.

347.79(477):341.225.5/629.067 Шипцов О. О. Вплив державної морської політики України на імплементацію міжнародного морського права у сфері безпеки торговельного мореплавства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Шипцов Олександр Олександрович; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». — О., 2012. — 19 с.

Досліджено значення державної морської політики в імплементації міжнародного морського права у сфері безпеки торговельного мореплавства. Проаналізовано форми взаємодії міжнародного морського права і державної морської політики як систем регулювання суспільних відносин. Надано авторське визначення державної морської політики, розкрито її об'єкт і предмет, міжнародно-правову основу. Доведено, що державна морська політика є одним із засобів імплементації норм міжнародного права. Досліджено державну морську політику у виконанні міжнародних зобов'язань України та підготовлено пропозиції щодо їх удосконалення. Систематизовано міжнародно-правові документи у сфері безпеки торговельного мореплавства та визначено юридичну силу резолюцій Міжнародної морської організації. Розглянуто виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері безпеки торговельного мореплавства, надано обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення механізму імплементації міжнародних стандартів у сфері безпеки торговельного мореплавства відповідно до рекомендацій Міжнародної морської організації.

Статті

11.01—02.13.681.

341.645.5(4) Безбаха В. В. Решення Європейського суду правосуддя — механізм сохранения и укрепления правопорядка ЕС / В. В. Безбаха, К. В. Беликова // Адвокат. — 2012. — № 11. — С. 57—68.

Раскрыты аспекты функционирования Европейского суда правосудия (ЕСП). Дана общая характеристика Суду как одному из институтов ЕС. Проанализированы иски, которые могут подаваться и рассматриваться в Суде с целью достижения единообразия применения права ЕС. Изучено право на обращение в ЕСП. Рассмотрены иски в ЕСП: против стран—участниц ЕС о невыполнении принятых на себя обязательств (иски по обеспечению принудительного исполнения); иски об аннулировании актов органов и институтов ЕС; иски о признании бездействующими институтов или компетентных орга-

нов ЕС. Подчеркнуто, что в компетенцию ЕСП входит наблюдение за правильностью применения положений учредительных актов и актов «вторичного права» ЕС, а также разрешение споров, возникающих в связи с применением указанных положений.

11.01—02.13.682.

348.97(569.3) Беренкова Н. А. Идея исламского государства в политической идеологии и программе организации Хезболла / Н. А. Беренкова, А. А. Корнилов // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Международные отношения. — 2013. — № 1. — С. 28—33.

Рассмотрена организация Хезболла, которая является важным игроком как во внутренней политике Ливана, так и на международной арене. Отмечено, что в своем развитии она прошла эволюцию от маргинализованной вооруженной организации до полноценной политической партии. Партия со времени своего образования основывается на концепции вилайат аль-факих Аятоллы Хомейни и исламского государства. С начала 1990-х гг. Хезболла начала приспосабливаться к политической системе Ливана, пытается добиться влияния путем участия в политических процессах. Все вышеназванные обстоятельства указывают на Партию Аллаха как на серьезную и влиятельную политическую силу ливанского общества и государства, способную воздействовать на процесс формирования внутренней и внешней политики Ливанской Республики.

11.01—02.13.683.

341.1 Блощаневич А. В. Основные принципы сучасного міжнародного права: систематизований огляд та характеристика / А. В. Блощаневич // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 473—479.

Розглянуто три джерела, в яких сформульовано основні принципи міжнародного права: Статут ООН, Декларація про принципи міжнародного права; Заключний акт Гельсінкі 1975 р. Проаналізовано основні принципи сучасного міжнародного права. Наведено їх систематизований огляд та характеристику. Статут і Декларація називають сім принципів: заборона застосування сили або загрози силою; мирне вирішення міжнародних спорів; невтручання; співробітництво; рівноправ'я і самовизначення народів; суверенна рівність держав; добросовісне виконання зобов'язань за міжнародним правом. Гельсінський акт 1975 р. додатково визначив ще три принципи: територіальної цілісності; непорушності кордонів; поваги до прав людини.

11.01—02.13.684.

341.236:343.222 Важна К. А. Концепція кримінальної відповідальності держави у доктрині міжнародного права / К. А. Важна // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр.

/ Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 483–489.

Проаналізовано становлення концепції кримінальної відповідальності держави (КВД) у доктрині міжнародного права та місце концепції КВД серед інших концепцій відповідальності держави. Підкреслено, що концепція КВД та її основні положення широко підтримуються і в умовах інтернаціоналізації сьогодення мають перспективу до розвитку. Виділено, що діючі міжнародно-правові механізми із превенції та боротьби з міжнародними злочинами у більшості випадків не є достатньо ефективними і справедливими у досягненні своїх цілей. Це вказує на необхідність формування нових міжнародно-правових механізмів боротьби з міжнародними злочинами. На теперішньому етапі таким механізмом може стати інститут кримінальної відповідальності держави.

11.01–02.13.685.

341.232.3(510+512.317)“2003” Веремеев Н. В. Договоренность о более тесном экономическом партнерстве между Гонконгом и КНР 2003 г. / *Н. В. Веремеев* // Московский журнал международного права. — 2012. — № 4. — С. 98–115.

Проанализирована Договоренность о более тесном экономическом партнерстве (СЕПА) между Гонконгом и Китаем. Рассмотрена уникальность СЕПА, которая заключается в том, что участниками этого международно-правового соглашения являются особый административный район КНР, обладающий широкой автономией, и непосредственно сама Китайская Народная Республика. Выделено, что в данном документе, подчиненном правилам и принципам Всемирной торговой организации, обе стороны выступают как равноправные субъекты международного экономического права. СЕПА содержит многочисленные положения, предусматривающие либерализацию двусторонней торговли товарами и услугами, а также положения о сотрудничестве в различных сферах экономической деятельности. Обязательства сторон СЕПА по либерализации порой превосходят обязательства, принятые ими в рамках ВТО. СЕПА в целом отвечает основным требованиям, предъявляемым к региональным торговым соглашениям (РТС). Подчеркнуто, что договоренность о более тесном экономическом партнерстве знаменует новый поход КНР к РТС. В настоящее время Китай использует РТС для «нейтрализации» слишком жестких и дискриминационных, по его мнению, условий членства в ВТО, которые он вынужден был принять при вступлении в эту организацию.

11.01–02.13.686.

341.645 Гончаренко О. Перспективи реформування Європейського суду з прав людини / *Олена Гончаренко* // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 170–173.

Визначено основні організаційно-правові проблеми у функціонуванні Європейського суду з

прав людини. Вивчено ключові напрями його реформування, запропоновані у юридичній доктрині та на рівні Ради Європи. Підкреслено, що основними проблемами у функціонуванні ЄСПЛ є значне перевантаження Суду та тривалі строки розгляду скарг. Визначено науково обґрунтовані пропозиції щодо оптимізації функціонування ЄСПЛ: надати право вищим національним судам держав-учасниць звертатися за роз'ясненнями до ЄСПЛ з приводу змісту прав і свобод, гарантованих Конвенцією 1950 р. та Протоколами до неї, що матимуть обов'язкову юридичну силу та становитимуть прецедент тлумачення для судових органів усіх держав-учасниць; посилити взаємодію Комісара Ради Європи та національних омбудсманів із виявлення та вирішення на національному рівні проблем, що зумовлюють зростання чисельності скарг, які подаються до ЄСПЛ.

11.01–02.13.687.

341.3:340.134 Громовенко К. В. Кодифікація норм про приватні військові та охоронні компанії у міжнародному праві / *К. В. Громовенко* // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 118–125.

Досліджено причини поширення приватних військових та охоронних компаній в сучасних міжнародних відносинах. З'ясовано особливості їх діяльності у період збройних конфліктів. Виявлено прогалини у правовому регулюванні діяльності приватних військових та охоронних компаній на основі сучасного міжнародного права. Порівняно діяльність приватних військових та охоронних компаній і найманства. Досліджено форми діяльності міжнародної спільноти з міжнародно-правової регламентації діяльності приватних військових та охоронних компаній. Проаналізовано зміст розроблених міжнародних документів, регулюючих діяльність приватних військових та охоронних компаній.

11.01–02.13.688.

341.645.5:341.123 Гуласарян А. С. Ответственность международных организаций и Международный Суд ООН / *А. С. Гуласарян* // Московский журнал международного права. — 2013. — № 1. — С. 152–171.

Изучен вопрос о международно-правовых средствах рассмотрения споров, когда субъектом этой ответственности является международная организация. Отмечено, что Международный Суд ООН как главный судебный орган ООН не обладает компетенцией рассматривать дела, сторонами которых выступают международные организации. Вместе с этим, это не лишает Международный Суд ООН права выдавать консультативные заключения по любому юридическому вопросу, по запросу любого учреждения, уполномоченного делать такие запросы самим Уставом Объединенных Наций или согласно этому Уставу, а также прибегать к процедуре межгосударственного разбирательства в ка-

честве косвенного способа привлечения международных организаций к ответственности. Показана важная роль, которую Международный Суд ООН играл и продолжает играть в вопросах, относящихся к проблемам ответственности международных организаций.

11.01—02.13.689.

341.231.14 Денисова Д. О. Форми каузальної участі міжнародних міжурядових організацій у порушенні прав людини / *Д. О. Денисова* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 490—495.

Досліджено питання притягнення міжнародних міжурядових організацій до міжнародно-правової відповідальності в результаті надання останніми «допомоги/сприяння» державі у вивченні міжнародно-протиправного діяння, здійснення «контролю або управління» над поведінкою агентів держави, а також внаслідок прийняття міжнародними організаціями рішень санкціонуючого та рекомендаційного характеру. Зазначено, що нормативно-правова база, закладена Комісією міжнародного права ООН з кодифікації та прогресивного розвитку (КМП ООН) у главі IV Проекту статей про відповідальність міжнародних організацій (ПСПВМО), що регулює питання притягнення до міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій в результаті встановлення факту їхньої каузальної участі у вчиненні протиправного діяння державою, для можливості її практичного впровадження потребує внесення низки корегувань.

11.01—02.13.690.

341.229 Десятков А. А. Берлинський протокол по космічному имуществу 2012 года / *А. А. Десятков, О. А. Волинская* // Московский журнал международного права. — 2012. — № 4. — С. 75—85.

Отмечено о принятии в 2012 г. в Берлине Космического протокола к Конвенции о международных гарантиях в отношении подвижного оборудования — первого международно-правового инструмента международного космического права и первого в истории документа по коммерческой космической деятельности за последние три с лишним десятка лет. Выделено, что Протокол и Конвенция должны обеспечить международно-правовой режим гарантирования прав кредиторов в отношении космического имущества и тем самым создать благоприятный инвестиционный климат в отрасли. Однако несмотря на очевидные преимущества, внедрение такого режима в практику создаст значительные трудности для участников космической деятельности.

11.01—02.13.691.

341.238(477+498) Динис Г. Г. Міжнародно-правовий механізм регулювання сучасних міжнародних відносин Україна-Румунія / *Г. Г. Динис* // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. /

НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 157—167.

Досліджено механізм міжнародно-правового регулювання міжнародних відносин Україна-Румунія у взаємозв'язку з регіональними процесами. Виділено, що сформований механізм міжнародно-правового регулювання двосторонніх відносин може слугувати дієвим критерієм аналізу прогнозованих можливостей правового врегулювання наявних проблем і попередження потенційних міжнародних конфліктів засобами міжнародного права. Підкреслено, що ефективність механізму міжнародно-правового регулювання міжнародних двосторонніх відносин Україна — Румунія обумовлений сучасним статусом правосуб'єктності Румунії — члена Європейського Співтовариства та НАТО і обсягом набутих міжнародних прав і відповідних зобов'язань, пов'язаних з членством у вказаних міжнародних та військово-політичних організаціях. Відповідно ці правові обставини є визначальними для подальшого визначення пріоритетів розвитку двосторонніх добросусідських відносин.

11.01—02.13.692.

341.174(4):331.07(100) Егорова Е. Н. Правосубъектность Европейского Союза и международное трудовое право / *Е. Н. Егорова* // Московский журнал международного права. — 2013. — № 1. — С. 142—151.

Рассмотрен вопрос о соотношении норм права ЕС и международного права. Выделено, что данное соотношение неоднозначно. Международное право взаимодействует с правом ЕС посредством различных средств, то есть речь идет о международных договорах ЕС, законодательных актах ЕС, ссылающихся на нормы международного права, позициях и решениях Суда ЕС в отношении фундаментальных прав. Судом ЕС в ряде дел признано, что международные договоры, заключаемые Союзом с третьими странами и международными организациями, составляют интегральную часть права ЕС. Проанализированы нововведения Лиссабонского договора. В качестве примера исследовано взаимодействие и развитие сотрудничества Европейского союза и Международной организации труда, полномочия институтов ЕС, государств—членов по заключению международных договоров, а также последствия присоединения ЕС к Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод.

11.01—02.13.693.

341.215.2:314.74 Звездная Т. М. Міжнародно-нормативне регламентування питань нелегальної міграції / *Т. М. Звездная* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 498—502.

Досліджено стан нелегальної міграції в різних країнах, розглянуто питання міжнародно-нормативного регламентування нелегальної міграції. Висвітлено Шенгенську угоду 1985 та

1990 років, Дублінську конвенцію 1990 р., Маастрихтський договір 1992 р. та Амстердамський договір 1997 р. Зазначено, що нелегальна міграція стосується території як мінімум двох держав, вона є об'єктом міжнародного права, оскільки для її попередження і запобігання необхідна взаємодія суб'єктів міжнародного права. Підкреслено, що співробітництво держав у боротьбі з нелегальною міграцією в межах міжнародних організацій здійснюється як на універсальному, так і на регіональному рівнях. У ньому чітко відслідковуються дві тенденції: відмежування нелегальної міграції від інших схожих чи споріднених явищ з метою створення міжнародно-правового режиму лише для тих категорій осіб, які потребують захисту; взаємодія у боротьбі безпосередньо з протиправним явищем чи його негативними наслідками.

11.01—02.13.694.

341.12(4):796 Іглин А. В. Европейское спортивное движение: правовые основы и перспективы / А. В. Иглин // Российская юстиция. — 2012. — № 11. — С. 29—30.

Отмечена актуальность рассмотрения вопроса о деятельности организации в области спорта, что связано со стремительным развитием массового спорта и спортивного права. Делается акцент на Европейском народном спортивном движении, одной из первых организаций в Европе. Изложены четкие цели данной организации, задачи, структура и ее возможности для координации национальных спортивных организаций.

11.01—02.13.695.

349.6(477+4)“2003” Копылов М. Н. Наставление по стратегической экологической оценке / М. Н. Копылов, С. М. Копылов // Московский журнал международного права. — 2013. — № 1. — С. 21—38.

Рассмотрены правовые аспекты проведения процедуры стратегической экологической оценки планов (СЭО) и программ. Отмечено, что СЭО — это систематический процесс, основанный на принципе предотвращения, он используется для анализа экологических последствий предлагаемых планов, программ и других стратегических инициатив и их учета в системе принятия решений. На основе анализа положений Киевского протокола по стратегической экологической оценке 2003 г. раскрыты преимущества данной процедуры по отношению к процедуре оценки воздействия на окружающую среду. Выделены основные этапы проведения стратегической экологической оценки, раскрыты особенности трансграничных консультаций и значение стадии мониторинга. В качестве примера регионального механизма проведения стратегической экологической оценки рассмотрена Директива ЕС 2001/42/ЕС по стратегической экологической оценке 2001 г. Сделан вывод о начале кодификации международно-правовых норм, регулирующих данную процедуру в XXI в.

11.01—02.13.696.

341.96:351.713 Кормич Б. А. Поняття та суб'єкти міжнародного митного права / Б. А. Кормич // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 75—82.

Проаналізовано сучасні погляди на особливості міжнародних митних відносин та правового статусу суб'єктів міжнародного митного права. Розглянуто важливе завдання міжнародного митного права — забезпечення необхідного балансу між сприянням міжнародній торгівлі та забезпеченням дотримання митного законодавства. Визначено чотири основні фактори, що впливають на формування та розвиток міжнародного митного права: специфіка об'єкта регулювання — міждержавні митні відносини та зв'язки; особливості джерел права в галузі міжнародних митних відносин та засобів створення таких джерел; обсяг, що постійно розширюється, а по суті диверсифікація правового регулювання міждержавних митних відносин; зацікавленість міжнародного співтовариства у подальшому розвитку співпраці в митній сфері, що сприяє появі все більшої кількості правових норм і формуванню міжнародного митного права як галузі загального міжнародного права. Окреслено особливості тих міждержавних відносин, що є предметом міжнародного митного права. Розкрито характерні риси міжнародних митних відносин.

11.01—02.13.697.

341.225.5.001.8:347.79(477) Короткий Т. Р. Міжнародно-правова відповідальність за невиконання міжнародних зобов'язань з охорони морського середовища / Т. Р. Короткий // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 90—101.

Розглянуто питання міжнародно-правової відповідальності держав за невиконання міжнародних зобов'язань з охорони морського середовища. Досліджено теоретичні аспекти міжнародно-правової відповідальності, її підстави та порядок реалізації. Вивчено основні типи відповідальності: відповідальність за міжнародні протиправні діяння; відповідальність за шкідливі наслідки дій, не заборонені міжнародним правом. Проаналізовано положення Конвенції ООН з морського права 1982 р. про відповідальність держав за невиконання зобов'язань з охорони морського середовища. Зазначено, що фактичною підставою міжнародно-правової відповідальності держав є міжнародне правопорушення. Усі міжнародні правопорушення можна поділити на ординарні міжнародні правопорушення, серйозні міжнародні правопорушення і найбільш тяжкі міжнародні злочини, які класифікуються так: злочини проти миру, воєнні злочини і злочини проти людства.

11.01—02.13.698.

351.824.11(477):620.9+351.824.11(477):662.76 Косаренко О. І. Питання гармонізації українсь-

кого законодавства з нормативно-правовою базою Європейського Союзу в електро- та газопостачанні / *О. І. Косаренко* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 495—498.

Досліджено питання гармонізації українського законодавства з нормативно-правовою базою ЄС в електро- та газопостачанні. Вивчено проблеми адаптації законодавства України до законодавства Євросоюзу, надано рекомендації та зроблено висновок щодо сформування цілісної системи правовідносин, які могли б скласти основу українського енергетичного права. Підкреслено, що при проведенні адаптації законодавства України відносно створення ринку природного газу і розвитку електроенергії слід розробити основні засоби і механізми освіти та реформування ринків газу і електроенергії. Запропоновано в Україні ухвалити закони про регулювання в енергетиці, про ринок електроенергії та газу, максимально адаптуючи норми права ЄС у закони «Про електроенергетику», «Про енергозбереження», «Про альтернативні джерела енергії».

11.01—02.13.699.

341.232(437) Кузнецова К. І. Вплив участі у Вишеградській групі на європейську інтеграцію Чеської Республіки / *К. І. Кузнецова* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 462—467.

Проаналізовано євроінтеграційні процеси в рамках Вишеградської групи та їх вплив на європейську інтеграцію Чеської Республіки. Визначено основні напрями співпраці держав Вишеграду на шляху до ЄС та НАТО. Зроблено висновки щодо можливості застосування досвіду країн Вишеградської групи в Україні. Зазначено, що євроінтеграційні зрушення у регіоні Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) розпочалися з розпадом комуністичного блоку. Тодішні лідери держав ЦСЄ усвідомили важливість координації зусиль і співробітництва у сфері європейської інтеграції. Розглянуто основні цілі «Декларації про співробітництво Чеської і Словацької Федеративної Республіки, Республіки Польща та Угорської Республіки на шляху європейської інтеграції», підписаної у 1991 р.

11.01—02.13.700.

341.229:504 Кукушкина А. В. Международно-правовая охрана космической окружающей среды / *А. В. Кукушкина* // Московский журнал международного права. — 2013. — № 1. — С. 61—72.

Отмечено, что одним из видов человеческой деятельности, который сказывается на дестабилизации экологической обстановки на всем земном шаре, является космическая деятельность. Одной из причин, побудивших человечество начать освоение околоземного космического про-

странства, была необходимость решения прикладных задач с помощью различной космической техники. Подчеркнуто, что в процессе работы космических объектов в околоземное космическое пространство выбрасывается значительное количество различных химических продуктов. В связи с этим центральной проблемой экологической безопасности является сохранение основных естественных свойств и функциональных особенностей околоземного космического пространства.

11.01—02.13.701.

341.94(478.9) Малышев Д. В. Приднестровский конфликт: траектория развития / *Д. В. Малышев* // Вестник Московского университета. Серия 25 : Международные отношения и мировая политика. — 2013. — № 1. — С. 106—126.

Представлен анализ предпосылок развития, этапов урегулирования и современного состояния Приднестровского конфликта и позиции сторон. Особое внимание уделено изучению позиций его непосредственных участников — Приднестровской Молдавской Республики (ПМР) и Республики Молдова, посредников в урегулировании конфликта — России, Украины и ОБСЕ, а также наблюдателей — США и ЕС. Дана характеристика роли и места конфликта в современных международных отношениях на постсоветском пространстве и проанализированы основные направления его дальнейшего развития. Сделан вывод о возможности сохранения мира в зоне конфликта и определены перспективы урегулирования противоречий.

11.01—02.13.702.

341.96:504 Медведева М. О. Застосування контрзаходів і санкцій у міжнародному праві навколишнього середовища / *М. О. Медведева* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 451—457.

На прикладі міжнародного права навколишнього середовища проаналізовано міжнародно-правові санкції, які здійснюються у порядку самопомоги та застосовуються в рамках міжнародних організацій. Доведено, що у певних випадках санкції виявляються єдино можливим і дієвим засобом впливу на поведінку держав. Наголошується на відсутності у міжнародному праві навколишнього середовища достатньої договірної та судової практики щодо застосування міжнародно-правових санкцій, які здійснюються у порядку самопомоги, тобто контрзаходів — у відповідь на міжнародно-протиправне діяння іншої держави. Практика контрзаходів проти держав — не учасниць міжнародного природоохоронного договору неоднозначно оцінюється в науці міжнародного права, оскільки, з одного боку, сприяє природоохоронним цілям, у досягненні яких зацікавлене все людство, проте з іншого — суперечить основоположним принципам сучасного міжнародного права.

11.01—02.13.703.

341.96:369.234.24-058.6 Митин М. А. Направлення розвитку и совершенствования международно-правового регулювання в сфері компенсацій для жертв уголовних преступлений / М. А. Митин // Российская юстиция. — 2012. — № 7. — С. 25—27.

Проанализировано действующее международно-правовое регулювання вопросов предоставления компенсаций жертвам (потерпевшим от) уголовных преступлений. Изложены предложения по развитию и совершенствованию норм международного права в соответствующей сфере. Изучена проблема о признании ненасильственных преступлений в качестве оснований для выплаты государственных компенсаций. Рассмотрены факторы, которыми обусловлена необходимость развития и совершенствования международно-правового регулювання в сфере компенсаций для жертв уголовных преступлений. Дано толкование терминов «жертва», «потерпевший» и «уголовное преступление». Изучен вопрос о признании ненасильственных преступлений в качестве оснований для выплаты государственных компенсаций. Выделены основные недостатки Европейской конвенции о компенсации жертвам насильственных преступлений от 24 ноября 1983 г., которая является единственным международным договором, полностью посвященным теме компенсаций для жертв уголовных преступлений.

11.01—02.13.704.

341.218.3 Мних-Котляр Н. М. Сучасні теорії правонаступництва та їх економічний зміст / Н. М. Мних-Котляр // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 57. — С. 79—82.

Досліджено сутність правонаступництва держав, включаючи механізм формування відносин між державами щодо правонаступництва. Зазначено, що поняття правонаступництва держав розуміють як перехід прав і обов'язків у результаті зміни однієї держави іншою щодо відповідальності за міжнародні відносини якої-небудь території. У міжнародному праві держава розуміється як єдність трьох елементів: населення, територія, влада. Зазначено, що правонаступництво виникає при певних обставинах, а саме: при об'єднанні існуючих держав; при розділі держав; при відділенні частини держави; при переході частини території однієї держави до іншої. Стверджується, що правонаступництво можна розглядати при припиненні існування влади з виділенням територіальної частини і без її виділення, а також при продовженні існування влади з виділенням території і з включенням території.

11.01—02.13.705.

341.231.14:341.17 Мушак Н. Б. Міжнародно-правові питання співробітництва та взаємодії правових систем Ради Європи, Європейського Союзу та Організації з безпеки і співробітництва

ва у Європі у сфері захисту прав людини / Наталія Богданівна Мушак // Часопис Київського університету права. — 2013. — № 1. — С. 308—311.

Проанализовано міжнародно-правові питання співробітництва та взаємодії правових систем Ради Європи, ЄС та Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) у сфері захисту прав людини. Відповідно кожна із міжнародних організацій сьогодні має тенденцію до власної динаміки розвитку. Зазначено, що Раді Європи, ЄС та ОБСЄ притаманні спільні риси (повага до демократії, прав людини та верховенства права), тобто цілі, на яких ґрунтується діяльність кожної з них. При цьому організації відрізняються одна від одної як методами роботи, так і організаційною структурою та членським складом. Так, в ОБСЄ держави-члени перебувають для захисту національних інтересів, а держав — учасниць Ради Європи та ЄС об'єднує, насамперед, захист цінностей і норм.

11.01—02.13.706.

341.321.4 Ольхова А. В. Принцип якнайкращого забезпечення інтересів дитини у міжнародному гуманітарному праві / Анна Василівна Ольхова // Часопис Київського університету права. — 2013. — № 1. — С. 348—352.

Визначено правову природу, зміст та розвиток принципу якнайкращого забезпечення інтересів дитини у сучасному міжнародному праві загалом та міжнародному гуманітарному праві зокрема. Виокремлено етапи формування та висвітлено особливості генезису принципу. Зазначено, що принцип визначається основоположним як конвенційними, так і звичаєвими нормами сучасного міжнародного права у період збройних конфліктів. Проанализовано ряд міжнародно-правових норм у сфері захисту прав дитини як у мирний, так і воєнний час з урахуванням принципу якнайкращого забезпечення інтересів дитини. Проведено порівняльний аналіз норм національних законодавств держав світу, що закріплюють принцип якнайкращого забезпечення інтересів дитини. Розглянуто питання впливу принципу на сучасне міжнародне гуманітарне право. Вивчено питання місця та ролі принципу якнайкращого забезпечення інтересів дитини у рамках інституту захисту прав дитини.

11.01—02.13.707.

341.215 Отрош М. І. Особливості міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу / Михайло Іванович Отрош // Часопис Київського університету права. — 2013. — № 1. — С. 312—315.

Досліджено особливості міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу, який є носієм духовного та світського суверенітетів і відповідно до Лютеранських угод 1929 р. одночасно виступає верховним органом усієї Католицької Церкви та сувереном Держави Міста Ватикан. Показано, що природа двох названих суверенітетів різна: духовний суверенітет Святого Престолу є невід'ємною частиною його правової

природи, у той час як світський суверенітет став результатом історичного збігу обставин та укладення Лютеранського договору. Виділено, що статус Святого Престолу як суб'єкта міжнародного права носить об'єктивний характер і знаходить відображення у таких аспектах: активне і пасивне право посольства, укладення міжнародних договорів, участь у роботі міжнародних організацій, участь у роботі міжнародних конференцій, участь у мирному вирішенні міжнародних спорів. Підкреслено, що значення світського суверенітету Святого Престолу є другорядним, допоміжним стосовно суверенітету духовного, оскільки метою світської влади папи є забезпечення безперешкодної реалізації духовного суверенітету.

11.01—02.13.708.

341.362.1 Панфілова Ю. Основні елементи формування сучасного механізму боротьби з проявами піратства на морі / *Юлія Панфілова* // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 10. — С. 3—7.

Розглянуто міжнародно-правові проблеми у сфері формування механізму боротьби з актами піратства на морі. Проаналізовано багатосторонні міжнародні договори у сфері боротьби з піратством на морі, які свідчать, що в них визначені лише загальні засади міжнародного співробітництва держав у цій сфері. Зазначено про спільну програму боротьби із злочинністю на морі, розроблену Міжнародними організаціями, у тому числі Міжнародною торговельною палатою, Міжнародним морським бюро та ін. Умовами та напрямками співробітництва визначено: міжнародний і національний контроль за виконанням міжнародних договорів про безпеку мореплавання; спостереження за суднами злочинців; звільнення суден і людей від захоплення; використання конвоїв при плаванні торговельних суден у небезпечних районах, організація самооборони на суднах та ін. Підкреслено, що аналіз стану злочинності на морі переконує в тому, що вона досягла безпрецедентних масштабів і становить реальну загрозу морському судноплавству.

11.01—02.13.709.

341.64 Пасічник Я. С. Вирішення морських спорів міжнародними судовими органами / *Ярослав Сергійович Пасічник* // Часопис Київського університету права. — 2013. — № 1. — С. 352—356.

Досліджено практику вирішення морських спорів міжнародними судовими органами. Розглянуто історичні аспекти становлення судових засобів урегулювання міжнародних морських спорів, визначено правовий статус і юрисдикцію міжнародних судових органів, що здійснюють судовий розгляд морських спорів. Проаналізовано діяльність міжнародного суду ООН і Міжнародного трибуналу з морського права на сучасному етапі розвитку міжнародного права, здійснено огляд винесених ними рішень. Дані

судові органи в процесі свого функціонування займаються застосуванням, тлумаченням і розвитком діючих норм міжнародного морського права. Підкреслено, що судова процедура, яка здійснюється міжнародними судами, є ефективним засобом мирного вирішення міжнародних морських спорів.

11.01—02.13.710.

341.1/8:349.6 Пушкарева Э. Ф. Обеспечение охраны окружающей среды при осуществлении экономической деятельности: международно-правовое регулирование. (Часть 1) / *Э. Ф. Пушкарева* // Московский журнал международного права. — 2013. — № 1. — С. 39—60.

Изучены три направления международного права, дальнейшее развитие которых может привести к повышению эффективности обеспечения охраны окружающей среды при международно-правовом регулировании экономической деятельности. Такими направлениями являются: охрана окружающей среды в рамках ВТО; экологические положения международных инвестиционных соглашений; природоохранная политика международных финансовых институтов. Рассмотрены экологические положения международных инвестиционных соглашений. Предложено изменить подход к экологическим исключениям из правил ВТО, закрепив преимущество многосторонних экологических договоров (обязательства, по которым приняли большинство государств) над торговыми соглашениями.

11.01—02.13.711.

341.3 Русинова В. Н. Международно-правовое регулирование права на жизнь в вооруженных конфликтах / *В. Н. Русинова* // Московский журнал международного права. — 2013. — № 1. — С. 4—20.

Подчеркнута мысль о сомнительном существовании коллизии между нормами международного гуманитарного права и международного права относительно прав человека в области защиты права на жизнь. Обоснован вывод о том, что буквальное и систематическое толкование международных договоров и последующая практика их применения позволяют объединить критерии оценки правомерности лишения жизни в вооруженном конфликте в один тест, учитывающий положения обеих отраслей международного права. Внимание акцентируется на том, что применение такого комплексного теста, поднимающего планку требований, предъявляемых к применению силы, по сравнению с нормами международного гуманитарного права, означает новый виток в развитии международного права, применяемого к вооруженным конфликтам. Но утверждать при этом, что право начинает требовать невозможного, шансы на то, что действия по причинению вреда противнику будут признаны легитимными, сохраняются, хотя и в несколько урезанном виде.

11.01—02.13.712.

341.229 Стельмах О. С. Міжнародно-правовий режим космічної безпеки: до теорії питання / *О. С. Стельмах* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 518—527.

Розглянуто міжнародно-правовий режим космічної безпеки крізь призму фундаментальних понять і категорій. Виділено та проаналізовано концептуальні засади формування інституту космічної безпеки, його генезу, становлення та розвитку. Виокремлено складові елементи, які можуть бути застосовані при формуванні режиму космічної безпеки. Зазначено, що визначальним етапом становлення режиму міжнародної безпеки космічного простору повинно бути забезпечення вільного від загроз сталого космічного середовища, з особливим значенням інтересів безпеки всього людства та принципу мирних цілей дослідження і використання космічного простору.

11.01—02.13.713.

341.64:316.42 Терещенко О. В. Глобалізація та її вплив на вирішення спорів інститутами міжнародного судочинства / *О. В. Терещенко* // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. — О., 2012. — Вип. 65. — С. 172—180.

Зазначено, що сучасна глобалізація як процес характеризується нерівномірністю та протиріччями, супроводжується загостренням конкуренції та виникненням загроз нових економічних і політичних конфліктів. Глобалізація — це вища стадія інтернаціоналізації суспільного життя, яке характеризується приматом міжнародних глобальних факторів економічного, фінансового, політичного, етнічного, релігійного, гуманітарного, військового та екологічного розвитку над аналогічними факторами національного та релігійного рівнів. Досліджено історію створення постійно діючих міжнародних судів, які на відміну від судів *ad hoc*, утворюють систему міжнародного судочинства.

11.01—02.13.714.

341.226:347.426.6(477) Цірат Г. В. Регулювання затримки рейсу за Монреальською конвенцією 1999 року та правилами перевезення пасажирів і багажу / *Г. В. Цірат* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 462—467.

Здійснено аналіз і порівняння регулювання відповідальності перевізника за шкоду, заподіяну пасажиру внаслідок затримки міжнародного рейсу за українськими правилами перевезення пасажирів і багажу та Монреальською конвенцією. Обґрунтовано, що під поняттям «затримка» Правила перевезення пасажирів і багажу розуміють невиконання перевізником рейсу в розумінні строки відносно часу, визначеного у розкладі руху або у квитку, ігнорування зупинки в зазначеному місці або місці призначення, що

спричиняє запізнення пасажира на пересадку на тому самому квитку, що й попередній рейс. Висвітлено недоліки Правил, запропоновано шляхи їх усунення, оскільки вони становлять не тільки порушення взятих на себе Україною міжнародних зобов'язань, а й встановлюють необґрунтований захист перевізників щодо пасажирів.

11.01—02.13.715.

341.238:351.756(4) Шендеровська А. В. Правові засади лібералізації візового режиму між ЄС та країнами Західних Балкан / *Алла Віталіївна Шендеровська* // Часопис Київського університету права. — 2013. — № 1. — С. 359—364.

Розглянуто правові аспекти лібералізації візового режиму між ЄС та країнами Західних Балкан. Наведено приклад країн Західних Балкан як чітке вираження процесу лібералізації візового режиму ЄС. Зазначено, що у 2009 р. громадяни Сербії, Чорногорії та Македонії отримали бажану лібералізацію їх візового режиму з ЄС. Один рік потому, у 2010 р., таку ж лібералізацію отримали громадяни Боснії і Герцеговини та Албанії. Підкреслено, що лібералізація візового режиму для п'яти балканських країн не стала неочікуваним подарунком від ЄС, навпаки, такий процес залежав від проведення цими країнами суттєвих реформ у сфері міграції і прикордонного контролю, громадського порядку та безпеки, зовнішніх відносин і прав людини, які країнам необхідно було привести у відповідність зі стандартами ЄС.

11.01—02.13.716.

341.48:343.326 Широкова-Мурараш О. Г. Становлення науки «міжнародне антитерористичне право» в Україні / *О. Г. Широкова-Мурараш* // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 467—477.

Розглянуто питання виникнення та становлення в сучасній Україні науки «Міжнародне антитерористичне право», у межах якої українськими правознавцями розробляється концепція протидії цьому міжнародному злочину. Визначено специфічні ознаки тероризму, у межах яких вивчаються трансформаційні процеси сучасного світу, що створюють загрозу стану підтримки миру та безпеки у вигляді міжнародного тероризму. Зосереджено увагу на вивченні причин та протидії злочинності, організованій та транснаціональній злочинності, тероризму. Вивчено тероризм не лише як один з видів злочинної діяльності, але й як метод впливу на прийняття рішень, що використовується організованою злочинністю для досягнення суто кримінальних цілей. Проаналізовано міжнародно-правове визначення тероризму та сформульовано пропозиції, спрямовані на забезпечення ефективності міжнародної співпраці у сфері протидії злочинності.

11.01—02.13.717.

341.241.8:339.52(470) Шумилов В. М. Россия и ВТО: обязательства в сфере услуг / В. М. Шумилов // Московский журнал международного права. — 2012. — № 4. — С. 86—97.

В систематизированном виде приведены выдержки из Протокола о присоединении России к ВТО. Раскрыт механизм действия Генерального соглашения по торговле услугами (ГАТС), рассмотрены способы поставки услуг. Подчеркнуто, что преобладающая часть секторов услуг остается открытой для иностранных поставщиков и их услуг. Выделено, что Россия в ряде секторов не взяла на себя никаких обязательств, а определенные ограничения, которые Россия установила, действуют на протяжении ограниченного срока. Все это означает, что конкуренция в сфере услуг в РФ будет усиливаться, а российское законодательство еще только должно наработать механизмы, приемы и способы защиты российских производителей услуг в отдельных сферах.

11.01—02.13.718.

341.12(4+5) Ярышев С. Н. Сравнительно-правовой анализ интеграционных механизмов в рамках Европейского союза и Евразийского Экономического Сообщества / С. Н. Ярышев, Е. Т. Байльдинов // Московский журнал международного права. — 2012. — № 4. — С. 59—74.

Проанализирован механизм реализации целей (ценностей) институтами ЕС в рамках «лиссабонского» европейского интеграционного правопорядка в сравнении с соответствующей правоспособностью органов Таможенного союза (ТС) и Единого экономического пространства (ЕЭП) ЕврАзЭС. Выделены основные проблемные аспекты правоспособности институциональной системы ЕС. Отмечены органы управления ТС и ЕЭП ЕврАзЭС, которые образуют институциональную основу евразийского интеграционного правопорядка: Высший Евразийский экономический совет; Евразийская экономическая комиссия; Суд ЕврАзЭС. Особое внимание уделено роли транснациональных компаний (ТНК) в современной экономике и образования ими «собственных ЕЭП» (ЕЭП ТНК) внутри межгосударственных ЕЭП, опережая последние (формируясь ранее межгосударственных ЕЭП). В этом плане особого внимания заслуживают такие оценки специалистов: именно ТНК способствовали созданию единого экономического пространства, их деятельность оказывает влияние на экономические перспективы целых государств и больших групп людей во всем мире.

Див. також: 02.01—02.13.149, 05.01—02.13.298, 08.01—02.13.497.

Книги**12.01–02.13.719.**

340.12:1 Белый И. Л. Философия права: проблемы институционализации (информационно-аналитическое эссе): монография / И. Л. Белый; НУ ОЮА. — О.: Фенікс, 2012. — 149 с.

Данное информационно-аналитическое эссе является продолжением осмысления алгоритма философско-правовой проблемы. В его основе находится попытка автора определиться как в современном ее состоянии, степени включаемости представителями правотворческого и философского наукознания в контексте ее общей предметности в рамках их профессионально-граничных возможностей, так и взаимопересекающихся перспективных направлениях. Подобное видение, по мнению автора, должно способствовать формированию уникального интеллектуального союза философов и правоведов обоюдно благоприятного для обоих направлений в общей гуманитарно-исторической практике.

12.01–02.13.720.

340.12:1(4) Varga C. Contemporary legal philosophising: Schmitt, Kelsen, Lukacs, Hart, and law and literature, with marxism's dark legacy in Central Europe: on teaching legal philosophy in appendix / Csaba Varga. — Budapest: Szent Istvan Tarsulat, 2013. — 342 p.

Досліджено розвиток філософії права у Центральній та Східній Європі. Проаналізовано науковий доробок представників угорської школи філософії права ХХ століття. Висвітлено особливості сучасної парадигми філософії права. Запропоновано аналіз філософсько-правових розвідок Карла Шмітта та Ганса Кельзена.

Реферати**12.01–02.13.721.**

340.12:11.84 Ветютнев Ю. Ю. Идея блага и ее отражение в современном праве / Ю. Ю. Ветютнев // Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 6. — С. 36–45.

Статья посвящена эволюции философской категории блага в контексте ее влияния на правовую систему.

Благами понимаются такие аспекты общественных отношений, которые обладают положительными качествами и могут стать предметом пользования для тех или иных субъектов права. Правовые блага в значительной степени разобщены и не образуют единой нормативной системы, лишены объединяющего и организующего начала.

Если основное свойство блага заключается в его способности к удовлетворению потребностей, то благом может быть лишь то, что обеспечивает полноту индивидуального или обще-

ственного бытия. Благом в общесоциальном смысле является целостность общества, понимаемая как внутреннее единство и гармония отношений между элементами. В этом смысле полезностью обладает все то, что служит для сохранения и укрепления такой целостности. Все частные «блага», признаваемые и защищаемые законом, выступают лишь условиями достижения данной цели. Право не может вдаваться в детали личных вкусов и намерений каждого отдельного члена общества, поэтому многие индивидуальные блага могут оставаться за пределами юридического пространства, пусть даже они представляли бы для кого-то исключительную ценность.

С точки зрения права критерием блага является причастность к социальному единству; благами могут считаться лишь социально полезные явления, но не те, которые совершенно безразличны для общественной целостности или даже наносят ей вред, хотя и удовлетворяют потребности отдельных индивидов. Правовая форма позволяет хотя бы частично устранить неизбежные разночтения в трактовке содержания социальных благ и способов их достижения. Благодаря своему текстуальному закреплению и процедурному обеспечению существующие представления об общем благе и общей пользе, которые изначально могут иметь противоречивый и неопределенный характер, принимают вид обозримого набора конкретных благ, снабженных организованной защитой.

Н. Б. Капустина

12.01–02.13.722.

340.12:1:572.02 Гончаров В. Антропология права: философский та юридический виміри / В. Гончаров // Право України. — 2012. — № 11–12. — С. 477–480.

Статтю присвячено аналізу результатів проведення «круглого столу» на тему «Антропология права: философський та юридический виміри», який відбувся завдяки зусиллям лабораторії прав людини юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Проаналізовано динаміку кількості публікацій, обсягів збірок (в друкованих аркушах), тематики «круглих столів», присвячених антропологии права, які проводилися в університеті з 2005 по 2012 роки.

У статті наводиться перелік доповідачей (А. Бойко, В. Мельник, П. Рабінович, В. Шафіров, С. Шевцов, Д. Бочаров, В. Гончаров, С. Прийма, С. Касаткін, Д. Вовк, В. Токарев, В. Смородинський, С. Погребняк, О. Никитченко, А. Сergyгін, А. Дідікін, О. Уварова, Г. Мягих, А. Дудчик, Д. Кобринський, О. Познякова, К. Наумова, Є. Атрашкевич, С. Рабінович, С. Максимов, М. Стефанчук, Ф. Мехдієв, Б. Єсенкулова, Е. Єленевський, Н. Сатохіна) та заголовків їхніх доповідей з коротким оглядом останніх.

Можна погодитися з автором статті, що восьмирічна робота «круглого столу» з антропології права сприяла активізації вітчизняних досліджень у цій галузі з урахуванням сучасних здобутків філософської, релігійної та інших антропологій і суміжних з ними галузей сучасного наукового знання.

І. В. Шамша

12.01—02.13.723.

340.12:316.334.4(470) Дезин Н. К. Взаимодействие, право и нравственность: вклад Льва Петражицкого / Н. К. Дезин // Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 5. — С. 225—243.

В современной социологии существует ряд теоретических подходов к объяснению явлений общественной жизни. Одним из них является символический интеракционизм, в нем делается акцент на смысле, который вкладывают действующие индивиды, когда они вступают во взаимодействие, интеракцию друг с другом. В настоящей статье сравнивается позиция психологической теории права Л. И. Петражицкого и таких известных интеракционистов, как Дж. Г. Мид и И. Гофман, по вопросам о понятиях права и нравственности методологии социального исследования, теории действия. Проводится анализ понятия права и нравственности; трактовка метода интроспекции; анализ мотивов, мотивации и концепции мышления, обучения и психологии; взгляды на семейную жизнь, личные отношения и их правовые основания. Идеи Л. И. Петражицкого во многом предвосхищают символический интеракционизм, хотя в ряде случаев и нуждаются в корректировке и уточнении.

Методологически Л. И. Петражицкий защищал точку зрения, согласно которой интроспекция была единственным правильным методом изучения правовых явлений. Подобно сторонникам интеракционизма, он сделал заключение, согласно которому исследователь должен активно входить в миры повседневных деятелей, если его теория права и нравственности основывается на переживаниях этих индивидов. Согласно теории права и нравственности Льва Петражицкого изучение правовой деятельности переносится прямо в сферу ежедневного личного взаимодействия. Петражицкий возвращает право и нравственность обратно в повседневную жизнь, принципиальный вопрос о том, в терминах чьего права и чьей нравственности действуют деятели, остается у него без ответа. Однако его взгляд на развитие теории социальной технологии позволяет говорить, что он был склонен к своеобразной утопической версии идеального общества. В этом отношении право, с точки зрения Петражицкого, будет конечным связующим звеном совершенного социального порядка.

Н. Б. Капустина

12.01—02.13.724.

340.12:165.731 Костира О. В. Філософський позитивізм як підґрунтя методологічного плюралізму Ф. В. Тарановського / О. В. Костира // Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць / НУ ОЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. — О., 2012. — Вип. 46. — С. 38—45.

Статтю присвячено дослідженню методологічних засад вчення видатного юриста Ф. В. Тарановського. Автор зазначає, що філософсько-методологічна спадщина Ф. В. Тарановського — це результат суспільних та особистісних викликів, яких він зазнавав протягом усього життя. Світоглядною основою правового вчення Ф. В. Тарановського, як і в інших видатних юристів його часу, став філософський позитивізм. Саме методологічна, інструментально-пізнавальна цінність приваблювала його у позитивістській філософії. На думку Ф. В. Тарановського, спостереження, на яке передусім орієнтована позитивістська методологія, запобігає підведенню історико-правових явищ під метафізичні схеми. На його думку, юридична наука повинна збагатитися методами та принципами, якими користуються природничі науки, і позитивізм повністю відповідає цьому завданню.

Автора статті переконаний в тому, що філософський позитивізм зумовив застосування Ф. В. Тарановським принципу історизму. Разом з тим, автор статті зазначає, що цей мислитель був супротивником вузького позитивізму — на думку Ф. В. Тарановського, виключно сукупне вивчення офіційного та неофіційного права може привести до реального пізнання правової дійсності. Аналіз методологічної позиції Ф. В. Тарановського уможливило висновок, якого автор доходить наприкінці статті: методологія юриспруденції Ф. В. Тарановського ґрунтувалася на найбільш реалістичній і передовій на той час філософії позитивізму і відповідному їй принципі методологічного плюралізму.

І. В. Шамша

12.01—02.13.725.

340.12:118(470) Куницын А. С. Проблема соотношения права и силы в истории русской правовой мысли / А. С. Куницын // Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 4. — С. 10—33.

Для осмысления в современных условиях проблемы соотношения права и силы автор обращается к статьям таких русских мыслителей, как П. Б. Струве, С. Л. Франк, И. А. Покровский, П. И. Новгородцев, Г. Д. Гурвич, В. М. Гессен, Б. Н. Чичерин, Е. Н. Трубецкой, Л. И. Петражицкий, П. И. Люблинский, К. А. Кузнецов, И. В. Михайловский, С. А. Котляревский, И. А. Ильин и др.

На основании анализа научного наследия выдающихся русских мыслителей автор утверждает, что право и сила, будучи различными, но взаимосвязанными сторонами действительности, исполняют друг друга. Только благодаря праву сила воплощается в государственной власти,

становиться правовой. Но и сила восполняет право, делая его действенным и гарантируя его реализацию.

В статье выражается надежда на формирование в будущем гармоничного социального порядка, при котором право будет «сильным», а сила — «правовой». Однако при этом подчеркивается, что желаемую гармонию права и силы можно рассматривать лишь как своего рода «задание» на будущее, идеал, путь к которому бесконечен.

И. С. Смазнова

12.01—02.13.726.

340.12:130.2 Мальков Б. Н. Магистерский курс философии права: рефлексия, деятельность, интеграция / *Б. Н. Мальков* // Вестник Российской правовой академии. — 2013. — № 1. — С. 15—20.

Результативность правовой теории и практики в значительной мере определяется уровнем мировоззренческой культуры юридических кадров, степенью философского самопознания правовой деятельностью.

В статье рассматриваются требования к курсу философии права для подготовки магистров юриспруденции. Выдвинуты принципы рефлексии, деятельности, интеграции, что дает возможность не только представить мировоззренческую картину мира, но и сформулировать вытекающую из нее методологию анализа правовых явлений.

Освещаются проблемы определения права, системы правовой рефлексии, интегративности, сущности и структуры правовой деятельности. Рефлексивный подход позволяет сделать акцент на осмысленном характере сущности, содержания, форм существования права на различных этапах его исторической эволюции. Деятельностный подход предполагает широкую трактовку права как развивающегося способа нормативно-властного саморегулирования бытия человека и общества. Интегративный подход нацеливает на системное восприятие права в единстве его разнообразных свойств и проявлений.

Автор предлагает при постановке магистерского курса «Философия права» в юридическом вузе обращаться к мировоззренческой фундаментальности проблем права, выявлению и сопоставлению «философско-правовых идеологем», деятельностной ориентации курса. Целью философско-правового познания выступает мировоззренческая рефлексия правовой культуры человека и общества средствами философского анализа.

И. С. Смазнова

12.01—02.13.727.

340.12:141.7 Рено Ф. Розум, право і справедливість / *Ф. Рено* // Філософська думка. — 2013. — № 2. — С. 93—102.

Автор вбачає, що генеза модерної юридичної думки виходить з розпаду середньовічного порядку як спроба подолати релігійні війни завдяки втручанням сильного суверена, спроможного

нав'язати мир конфліктуючим сторонам. Так Вестфальські угоди є етапом еволюційного шляху від держави справедливої до правової. Аналізуючи такі течії, як «абсолютизм» Бодена і Гоббса і «лібералізм» Локка, автор виділив спільні риси: їм ще доволі чужа позиція згідно з якою «юридичне» має «політичну» перевагу, прагнення винайдення модерної Держави через концепт «суверенітету» як необхідний шлях в розвитку ідеї «суб'єктивних прав». Досліджуючи концепцію Гоббса, автор дає позитивну оцінку його ідеям суверену, як граничного джерела всього позитивного права, адже він саме виступає «неупередженим третім» у подоланні чвар між людьми, що знаходяться у природному стані. Головною проблемою політичного порядку є створення легітимної влади, яка є джерелом права. Автор акцентує увагу на втіленні деяких гоббсівських ідей в сучасних демократіях, в яких легітимність державців залежить від процесу, що веде їх до влади. Він ставить під сумнів, що демократи змогли подолати державну функцію за Гоббсом, яка полягає не в тому, щоб зробити людей щасливими, а для того, щоб створити умови для сумирного співіснування свобод. Автор вбачає віддзеркалення ідей Гоббса в теорії утилітаризму Бенгама, Кельзена, Дворкіна, Канта та Роулза.

Автор запропонував в якості центрального питання сучасної концепції модерної держави відносини між правом і політикою. Ці відносини автор розуміє у двох сенсах: політичний (*le politique*) і політика (*la politique*). Модерність базується не на ідеї індивідуалізму, як прийнято вважати, а на ідеї природної спільності людини. Розширюючи ідею Аристотеля щодо людини як «політичної тварини», автор запропонував два взаємодоповнюючі підходи: в сенсі політичного, що передбачає примат політичної спільноти над правом, причому політичне дає можливість забезпечувати розмаїття сфер людської діяльності; у сенсі політики, що передбачає передусім існування політичної сцени і публічної сфери через обговорення й обмін думками.

Автор стверджує, що існують наступні проблеми в сучасних концепціях модерної держави: коливання між волюнтаристською ідентифікацією політичних спільнот і зведенням політики до дії соціальних відносин, а також підпорядкування легітимної політики втіленню невеликої кількості принципів, із значним збідненням політичної дискусії.

Л. В. Токар

12.01—02.13.728.

340.132:801.73 Сатохіна Н.И. Неоаристотелевский подход в герменевтической философии права / *Н. И. Сатохіна* / Известия Высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 4. — С. 218—232.

Автор статті пропонує звернутися до осмислення аристотелевського поняття *фронесиса* як поняття, спосібному прояснити природу розуміння в осуществленні права.

Изначальное значение древнегреческого термина *фронесис* — это мысль вместе с эмоциями и желаниями. Аристотель в VI кн. «Никомаховой этики» проводит различие между терминами *эпистеме* (научным знанием), *технэ* (знанием в сфере творчества) и *фронесисом* (морально-практической мудростью), и делает акцент на том, что фронесис — это познание конкретно-единичных вещей, то есть хорошее решение о средствах относительно цели. При переводе данного термина на латинский изначально значение упростилось, и *фронесис* стал пониматься как рассудительность, мудрость. Возвращение изначально, аристотелевского значения понятия *фронесис* стало возможным в рамках онтологической герменевтики.

В ранних лекциях М.Хайдеггер переосмысливает аристотелевское положение о постоянном напряжении между теорией и практикой, говоря об изначально *праксисе*, в котором мышление связано с действием. Определяя философию как «герменевтику фактичности», М.Хайдеггер говорит о том, что в факте существования уже заключается и понимание, так же он характеризовал и понятие фронесис.

Продолжая и интерпретируя идеи своего учителя, Г.-Г. Гадамер делает вывод о том, что оппозиция теории и практики является ошибочной, а человеческое общество существует благодаря балансу между ними, то есть фронетическому пониманию, которое альтернативно строгому эпистемологическому познанию. Гадамер утверждает, что анализ *фронесиса* у Аристотеля позволяет убедиться в том, что именно применение определяет феномен понимания с самого начала. Гадамер рассматривает *фронесис* как фундаментальную форму опыта, в которой цели и средства одновременно определяются в практической ситуации, опыт в собственном его смысле, который включает в себя возврат к чему-либо, в чем мы заблуждались, момент самопознания, осознание пределов человеческого бытия, таким образом, *фронесис* действует как критика всякого чисто когнитивного мышления, а также указывает на социальность разума, который устнавливается в диалогической традиции.

К традиции понимания *фронесиса* в первую очередь как добродетели, а потом уже как к форме знания, опыта, действия обращается Поль Рикер, утверждающий, что антропологические предпосылки права таковы, что человек является существом, способным воспринимать предписание справедливого. Таким образом, фронесис — это как искусство принимать справедливые решения в ситуациях неопределенности и конфликта, то есть в конкретных обстоятельствах судебного процесса. Американский философ Ф. Дж. Мутс говорит о «терапевтическом» аспекте — теория взаимодействует с практикой не с позиции внешнего наблюдателя, а в качестве непосредственного участника. Таким образом, задача правовой герменевтики состоит в минимализации непонимания через осознание собственной конечности, историчности и погруженности в

ситуацию. В подобном ключе рассуждает и Й. Тонтти, утверждающий, что правовая традиция никогда не предоставляет нам правильных ответов, а только спектр возможных решений, выбор между которыми с необходимостью предполагает моральное и политическое суждение.

Автор делает вывод, что особенностью правовой герменевтики является неоаристотелевский подход к проблеме взаимодействия теории и практики: теория понимается как компонент динамических практик осуществления права. Понимание, опосредующее осуществление права, имеет фронетическую природу (одновременное постижение знания, опыта и действия).

И. И. Матюшина

12.01—02.13.729.

340.12:165.65 Фролова Е. А. Право и мораль (Критическая философия права и современность) / Е. А. Фролова // Государство и право. — 2013. — № 1. — С. 13—23.

Статья посвящена изучению соотношения морали и права как наиболее важных элементов нормативной системы общества. При этом они являются формами оценочного мышления. Мораль понимается автором статьи как составляющая духовного и социального бытия человечества, необходимый регулятор поведения людей.

На основе анализа теоретических позиций Х. Томазий, И. Канта, Г. Радбруха, Р. Иеринга, В. С. Соловьева, Л. И. Петраржицкого, Б. А. Кистяковского, П. И. Новгородцева, автор статьи проводит сравнительную характеристику права и морали, содержащую интересные выводы. Например, можно согласиться с выводом автора статьи, что признание безразличия права к требованиям морали неизбежно приводит к произволу в области права.

В целом, достаточно тщательный анализ теоретических позиций вышеприведенных исследователей позволяет автору статьи прийти к таким выводам. Многосторонние отношения между правом и моралью характеризуются сложностью и напряженностью: изначально право чуждо и, может быть, противоположно природе морали как средство по отношению к своей цели. Однако, рассмотрение права и морали в качестве культурных ценностей, показывает, что право является средством реализации моральных ценностей.

И. В. Шамша

12.01—02.13.730.

340.12:141.7 Честнов И. Л. Имеет ли право на существование постклассическая юриспруденция? / И. Л. Честнов // Известия Высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 5. — С. 9—27.

В статье анализируются проблемы изменения оснований и содержания современной юриспруденции, обосновывается необходимость и правомерность введения понятия постклассической, практически ориентированной юриспруденции.

Существенные изменения, происходящие в последние десятилетия в философии и мировоз-

зрения, не могут не влиять на философские основания современной юриспруденции. Современная постклассическая социально-философская парадигма формирует новую картину правовой реальности. Основными признаками постклассической правовой реальности является отказ от обезличенности субъекта права и внимание к знаковым формам, закрепляющим образцы должного и опосредующие поведение человека по воспроизводству правовой системы.

Следующий принципиальный вопрос, поднимаемый автором: обладает ли постклассическая юриспруденция концептуальной новизной, позволяющей говорить о происходящей в современной юриспруденции смене научной парадигмы? Новизна является скорее «внутрипарадигмальной», связанной с переосмыслением классической юридической догматики с точки зрения практического поворота постклассической методологии. Почти все понятия классической юриспруденции (норма права, система права, субъект права и т.д.) подлежат переосмыслению и переопределению, благодаря которым эти понятия наполняются практическим содержанием, будут соотноситься с юридическими практиками людей и перестанут быть абстракциями, оторванными от потребностей юридической реальности.

В связи с этим центральное место в системе категорий постклассической юриспруденции должно занимать понятие правовой культуры как источника права.

Автор делает вывод, что практическое изменение юриспруденции не разрушает предмет юридической науки и не ставит под сомнение ее существование, а реформирует в соответствии с реалиями постсовременного социума.

И. И. Матюшина

Статті

12.01—02.13.731.

340.12:21(470) Баранов П. П. Вера и право в русской религиозной философии / *П. П. Баранов* // *Философия права*. — 2013. — № 1. — С. 22—27.

Проанализированы феномены «веры» и «права» в контексте анализа работ видных представителей русской религиозной философии: В. С. Соловьева, Н. А. Бердяева, И. А. Ильина, Е. Н. Трубецкого и др. Отмечено, что русская религиозная философия рассматривает веру как основной способ религиозного познания, а право в форме правосознания индивидов и общества — как главный способ правового познания. Оба эти способа познания окружающей действительности, по мнению русских религиозных философов, имели в целом одну основу — морально-нравственную и «душевно-духовную».

12.01—02.13.732.

340.12:(34.03+141.5) Васечко Е. Н. Проблема морально-этической и юридической ответственности ученого: вчера и сегодня / *Е. Н. Васечко* // *Философия права*. — 2013. — № 1. — С. 117—120.

Исследуются моральные и юридические аспекты научной деятельности. Отмечено, что в истории этики обсуждение проблемы моральной ответственности тесно увязывалось с проблемой морального выбора, альтернативы. При этом, вменение человеку ответственности за его деяния предполагает возможность рационального обоснования, которое защищает коммуникативные отношения от морализаторства, резонерства и лицемерия, когда одна сторона берет на себя роль нравственного законодателя и судьи, превращая другую в обвиняемого. Проанализированы истоки возникновения данной проблематики и ее взаимосвязь с несовпадением целей и задач так называемых «малой науки» и «большой науки». Проанализированы этические и юридические контексты современной биомедицины.

12.01—02.13.733.

340.12:57:61 Волощук В. Ю. (отец Валерий). Биомедицинская этика и право: православный взгляд / *В. Ю. Волощук (отец Валерий)* // *Философия права*. — 2013. — № 1. — С. 19—22.

Представлены результаты богословско-этического анализа проблем биомедицинской этики, связанных с применением технологий, затрагивающих жизнь и смерть человека. Акцентировано внимание на проблемах правового и этического регулирования практики трансплантации органов и тканей, суррогатного материнства, искусственного оплодотворения и эвтаназии. Отмечено, что богословская критика умаления достоинства человеческой личности в процессе разработки и применения новых медицинских технологий может быть построена на основе естественно-правовой доктрины прав человека, противостоящей секулярно-рационалистической версии и теории прав человека, характеризующейся формальным, внешним декларированием прав и свобод индивидуума.

12.01—02.13.734.

340.12:1:572.02 Завальнюк В. В. Міфологічні аспекти права у світлі юридичної антропології / *В. В. Завальнюк* // *Митна справа*. — 2013. — № 1. — С. 3—9.

Проаналізовано міфологічні аспекти сучасного права. Зазначено, що основна причина збереження міфологічних явищ у суспільній правосвідомості лежить в інтелектуальній площині, адже міф як засіб трансляції інформації володіє властивістю ясності та доступності у набагато більшому ступені, ніж будь-який інший комунікативний засіб. Наведено приклади міфологем у суспільній правосвідомості, конституційному та галузевому законодавстві, правових процедурах. Зроблено висновок про необхідність дистанціювання від суто позитивістського осмислення права як системи раціональних правил поведінки.

12.01—02.13.735.

340.113(485) Зархіна С. Право як лінгвістична конструкція у трактуванні Карла Олівекрона / *С. Зархіна* // *Вісник Академії правових наук*

України. : зб. наук. пр. / Президія НАПрН України, Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2012. — № 3. — С. 87–100.

Зазначено, що сучасна філософія права обґрунтовує шляхи раціонального правового мислення та комунікації, і таке обґрунтування потребує звернення до мови права. Проаналізовано основні положення роботи видатного шведського соціолога і філософа права Карла Олівекрона «La as Fact». Зазначено, що К. Олівекрон говорить не просто про лінгвістичну реальність як про єдиний субстрат права, а про складну діалектику матеріально-конкретного (фізичні особи та фізичні об'єкти) та ідеально-абстрактного (юридичні особи та правовідносини), медіаторами яких виступають слова і вирази юридичної мови.

12.01–02.13.736.

340.12:122 Кваша О. О. Зміст і значення понять «взаємодія» та «система» у філософських і правових дослідженнях / О. О. Кваша // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 30–36.

Обґрунтовано, що зміст і значення поняття взаємодії є ключовими під час філософського обґрунтування специфіки детермінації. Вказано, що будь-яка система є цілісною, в основі своєї завжди має певну структуру та наділена ієрархією причинно-наслідкових зв'язків і взаємодій. Наголошено, що категорія взаємодії є важливою сполучною ланкою між поняттями детермінізму (причинності) та системи. Зазначено, що системний підхід має велике значення у наукових дослідженнях багатьох важливих категорій, у тому числі тих, що є основою юридичних понять і конструкцій. Зокрема, властивості, які виокремлюються у кримінально-правовому понятті співучасті як системи, збігаються із властивостями систем у філософії.

12.01–02.13.737.

340.13(470) Корольков А. А. Правда как гармония норм права и нравственности / А. А. Корольков // Философия права. — 2013. — № 1. — С. 7–11.

Исследована история «Русской Правды» как этапа в поиске гармонии правовых и нравственных норм. Понятие «правда» рассматривается как особо значимое для русской культуры, в том числе, и правовой. Проанализированы взгляды известных русских философов В. В. Библина, Е. Н. Трубецкого. Проведено соотношение знания о нормах в различных науках, аргументируется возможность экстраполяции знаний о нормах из одних наук в другие. Исследовано соотношение понятий «норма» и «нормативность».

12.01–02.13.738.

340.132 Овчинников А. И. Духовно-нравственная легитимация права: мировоззренческий контекст / А. И. Овчинников // Философия права. — 2013. — № 1. — С. 12–17.

Проанализированы проблемы кризиса современного правосознания. Отмечено, что подчине-

ние воле закона возможно в следующих случаях: страх перед наказанием, харизма законодателя, рациональное поощрение и выгода, нравственная сила закона и смирения. Высказано мнение о том, что выход из глобального кризиса правосознания для нашей страны — в приумножении духовного богатства, православной вере, святоотеческом учении о человеке и сохранении многовекового опыта национально-культурных традиций.

12.01–02.13.739.

340.12:1.001.893 Плотников А. А. Соотношение государственного и общественного контроля в условиях формирования гражданского общества / А. А. Плотников // Философия права. — 2013. — № 1. — С. 105–109.

Проведен анализ соотношения государственного и общественного контроля как необходимых атрибутов современного государства. Наличие тесной взаимосвязи и взаимопонимания между государством и обществом выступает залогом и неотъемлемым требованием эффективного управления. Отмечено, что в настоящее время важно не только законодательно закрепить общественный контроль как самостоятельный институт, определить понятие, задачи и принципы, но и расширить его возможности в регламентации деятельности конкретных государственных органов, поскольку именно при максимальной прозрачности деятельности государственных органов и только при серьезном внимании к рассмотрению соответствующих обращений граждан и их объединений общественный контроль будет выполнять предназначенную ему роль в полной мере.

12.01–02.13.740.

340.12:1 Хірсін А. В. Обґрунтування права як філософсько-правова проблема: історико-генетичний аспект / А. В. Хірсін // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2012. — Вип. 56. — С. 67–73.

Досліджено логіку історичного розвитку методології обґрунтування права та її особливості в умовах політико-правової динаміки сучасного світу. Доведено, що обґрунтування права не може бути зведеним до певної стандартної легітимісної процедури, що полягала б у логічному підведенні нормативно-правових положень під деякі абсолютні й інваріантні «мірила належності». Зазначено, що згадані мірила, як і саме тлумачення змісту проблеми «виправданості» норм закону, визначаються суспільно-культурним контекстом здійснення міжлюдських відносин, який характеризується історичним динамізмом і власною логікою розвитку. Ця логіка передбачає об'єктивне тяжіння права як особливої реальності до ускладненіших системних форм свого упорядкування та підвищення самоорганізаційного потенціалу структурних компонентів даної реальності. При цьому ступінь обґрунтованості права має визначатися мірою співвідношення векторів правового регулювання з тенденціями такої самоорганізації.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

- Абасов Г. Г. 02.01–02.13.166, 167. 38
 Абдрахманов Д. В. 02.01–02.13.106. 26
 Аболонин В. О. 03.01–02.13.235. 52
 Авдеев В. А. 08.01–02.13.506. 115
 Алебастрова И. 02.01–02.13.107. 26
 Алейніков Г. І. 09.01–02.13.545. 125
 Алексашина Ю. 03.01–02.13.187. 43
 Ангеленюк А.-М. Ю. 09.01–02.13.598. 136
 Андреева О. А. 02.01–02.13.168. 38
 Андронов І. В. 03.01–02.13.236. 52
 Андрущенко В. Л. 07.01–02.13.448. 101
 Аніщук Н. В. 01.01–02.13.37. 12
 Анохін А. 09.01–02.13.604. 138
 Антоненко В. М. 02.01–02.13.108. 27
 Антонов В. О. 02.01–02.13.76. 21
 Антонюк У. В. 06.01–02.13.342, 386. 75, 87
 Антошина И. В. 01.01–02.13.4. 4
 Антошук А. О. 09.01–02.13.605. 138
 Арабули Д. Т. 02.01–02.13.109. 27
 Аракелян М. М. 07.01–02.13.437. 99
 Арановский К. В. 02.01–02.13.110, 111. 27
 Армаш Н. О. 07.01–02.13.417. 94
 Арсірій М. В. 10.01–02.13.649. 148
 Артеменко О. В. 05.01–02.13.293. 65
 Астахова Т. В. 02.01–02.13.77. 21
 Ау Т. И. 02.01–02.13.112. 27
 Афанасьєва М. В. 02.01–02.13.78. 21
- Бабін Б. В. 11.01–02.13.674. 153
 Баженова О. И. 02.01–02.13.113, 114. 27, 28
 Байльдинов Е. Т. 11.01–02.13.718. 163
 Балаян Г. К. 02.01–02.13.115. 28
 Балюк Г. 06.01–02.13.383. 86
 Бандурка О. М. 08.01–02.13.529. 121
 Барабаш Н. П. 06.01–02.13.352, 401. 79, 90
 Баранов П. П. 12.01–02.13.731. 168
 Барцицька А. А. 09.01–02.13.597. 136
 Басай В. Д. 09.01–02.13.546. 125
 Басай Н. М. 09.01–02.13.536. 123
 Басай О. В. 03.01–02.13.188, 189, 255. 43, 55
 Басай Р. М. 06.01–02.13.387, 388. 87
 Баскаков В. Ю. 07.01–02.13.411. 93
 Батигіна О. 06.01–02.13.373. 84
 Баурда М. М. 01.01–02.13.53. 15
 Бахуринська М. М. 06.01–02.13.353. 79
 Безбаха В. В. 11.01–02.13.681. 155
 Безугленко О. С. 07.01–02.13.476. 107
 Безуглий Л. А. 08.01–02.13.502. 114
 Беликова К. В. 11.01–02.13.681. 155
 Беликова К. М. 03.01–02.13.256. 55
 Белов С. А. 02.01–02.13.116. 28
 Белый И. Л. 12.01–02.13.719. 164
 Березовська Н. Л. 08.01–02.13.487, 489. 110, 111
 Беренкова Н. А. 11.01–02.13.682. 155
 Берлявский Л. Г. 02.01–02.13.117, 118, 119. 28, 29
 Биркович Т. І. 07.01–02.13.418. 95
 Битяк Ю. П. 07.01–02.13.410. 93
 Бичкова С. С. 03.01–02.13.237. 52
 Білічак О. А. 09.01–02.13.625. 142
 Білоус В. В. 09.01–02.13.606. 138
 Бітов А. І. 07.01–02.13.441. 100
 Благодир В. С. 09.01–02.13.537, 567. 123, 130
 Блажівський Є. М. 08.01–02.13.503, 513. 114, 117
 Блощаневич А. В. 11.01–02.13.683. 155
- Богатирьова О. І. 08.01–02.13.529. 121
 Богданов С. В. 08.01–02.13.507. 115
 Богданова И. С. 10.01–02.13.666. 151
 Богданюк Я. 05.01–02.13.296. 65
 Бондарева К. В. 01.01–02.13.5, 6. 5
 Бондаренко В. С. 02.01–02.13.68. 19
 Бондаренко Є. В. 06.01–02.13.354. 80
 Бондарчук Н. В. 06.01–02.13.403. 91
 Боржемська О. 03.01–02.13.190. 43
 Борисова В. І. 03.01–02.13.181, 246. 42, 54
 Бреева Н. Н. 03.01–02.13.238. 52
 Брестер А. А. 09.01–02.13.571. 130
 Брижак А. В. 08.01–02.13.488. 110
 Бровдій А. М. 06.01–02.13.404. 91
 Бровченко Н. В. 02.01–02.13.70. 20
 Бубон К. В. 09.01–02.13.547. 126
 Бударин Г. Ю. 05.01–02.13.339. 74
 Будзан Л. Д. 07.01–02.13.439. 99
 Будков В. С. 10.01–02.13.650. 148
 Будякова Т. П. 08.01–02.13.514. 117
 Булатов Б. Б. 09.01–02.13.548. 126
 Бурлаков Р. 10.01–02.13.651. 148
 Бутирський А. А. 03.01–02.13.239. 52
 Буцьких О. О. 07.01–02.13.440. 99
 Бучик А. Ю. 07.01–02.13.450. 101
 Быков В. М. 09.01–02.13.549. 126
- Вавилин Е. В. 03.01–02.13.257. 56
 Вавильченкова С. Е. 03.01–02.13.247. 54
 Важна К. А. 11.01–02.13.684. 156
 Валугєва Л. В. 07.01–02.13.419. 95
 Васечко Е. Н. 12.01–02.13.732. 168
 Василишина М. И. 06.01–02.13.405. 91
 Васильєв А. А. 02.01–02.13.120. 29
 Васильєва М. И. 06.01–02.13.406. 91
 Василькова Є. А. 02.01–02.13.79. 22
 Васюк Н. О. 07.01–02.13.420. 95
 Ведмідський О. В. 08.01–02.13.530. 121
 Венедіктов С. В. 05.01–02.13.291. 65
 Венедіктова І. 03.01–02.13.191, 192, 193. 44
 Веремєєв Н. В. 11.01–02.13.685. 156
 Верижникова Н. М. 02.01–02.13.169. 39
 Ветютнев Ю. Ю. 12.01–02.13.721. 164
 Вискулова В. В. 02.01–02.13.121. 29
 Вихристенко Б. І. 03.01–02.13.194. 44
 Вільгушинський М. Й. 09.01–02.13.550. 126
 Власенкова В. В. 05.01–02.13.297. 66
 Вознесенська О. А. 07.01–02.13.413. 93
 Вознесенська О. В. 08.01–02.13.484. 109
 Войнарович А. Б. 09.01–02.13.538. 124
 Волинець В. В. 01.01–02.13.7, 8, 59. 5, 17
 Волков А. М. 07.01–02.13.421. 95
 Волков Г. А. 06.01–02.13.402. 90
 Волкова М. С. 02.01–02.13.122. 29
 Володина Н. В. 03.01–02.13.247. 54
 Волохов О. С. 05.01–02.13.298, 299. 66
 Волощук В. Ю. 12.01–02.13.733. 168
 Волощук О. Т. 02.01–02.13.80. 22
 Вольнская О. А. 11.01–02.13.690. 157
 Воронко В. С. 04.01–02.13.268. 59
 Воронов И. Ю. 05.01–02.13.300. 66
 Воронцова С. В. 09.01–02.13.551. 126
- Гаврилова Н. В. 02.01–02.13.170. 39

- Гаврилюк М. 10.01–02.13.652. 148
 Гагаловська А. П. 09.01–02.13.539. 124
 Галаева Л. А. 05.01–02.13.328. 72
 Галиновская Е. А. 06.01–02.13.355. 80
 Галіна К. 06.01–02.13.344. 76
 Гальцова О. 08.01–02.13.531. 121
 Гарварт Г. 06.01–02.13.407. 92
 Гаркуша А. О. 11.01–02.13.675. 153
 Гвоздик П. О. 06.01–02.13.384. 86
 Герасимов Е. В. 02.01–02.13.134. 31
 Герасимчук М. О. 03.01–02.13.183. 42
 Гетманцев М. 03.01–02.13.240. 52
 Гетьман А. П. 03.01–02.13.181. 42; 06.01–02.13.389. 88
 Гетьман-Павлова И. В. 03.01–02.13.258. 56
 Гефтер Ю. А. 05.01–02.13.301. 67
 Гладков Н. Г. 05.01–02.13.302. 67
 Глушков А. И. 09.01–02.13.552. 127
 Глушков В. О. 09.01–02.13.625. 142
 Глущенко С. 10.01–02.13.632. 144
 Гмирко В. П. 09.01–02.13.534. 123
 Головенко Р. 02.01–02.13.65. 19
 Головченко В. В. 02.01–02.13.64. 19
 Головченко О. В. 02.01–02.13.64. 19
 Гонгало Р. Ф. 03.01–02.13.195. 44
 Гонгало С. Й. 09.01–02.13.622. 141
 Гончар Ю. 06.01–02.13.374. 84
 Гончаренко О. 11.01–02.13.686. 156
 Гончаров В. 12.01–02.13.722. 164
 Гончаров Д. Ю. 09.01–02.13.623. 142
 Гончарова Г. С. 05.01–02.13.292. 65
 Гончарова Н. І. 08.01–02.13.515. 117
 Гордеев В. В. 07.01–02.13.442. 100
 Городовенко В. В. 10.01–02.13.633. 144
 Горяга О. В. 01.01–02.13.38. 12
 Грабчук О. М. 07.01–02.13.452. 102
 Гребенюк М. 06.01–02.13.375. 85
 Гринюк В. О. 09.01–02.13.553. 127
 Гриняк А. 03.01–02.13.196, 197. 44, 45
 Громовенко К. В. 11.01–02.13.687. 156
 Грукак В. О. 01.01–02.13.39. 12
 Губар О. 03.01–02.13.198. 45
 Гудима М. М. 03.01–02.13.184. 42
 Гудима Н. В. 02.01–02.13.81. 22
 Гузанов К. 07.01–02.13.432. 97
 Гуласарян А. С. 11.01–02.13.688. 156
 Гуленко Ю. М. 08.01–02.13.516. 118
 Гулина В. В. 02.01–02.13.171. 39
 Гультай М. 02.01–02.13.82. 22
 Гультай П. 10.01–02.13.653. 149
 Гулягин А. Ю. 02.01–02.13.172. 39
 Гуть Н. Ю. 03.01–02.13.259. 56
- Дабижа Т. Г. 10.01–02.13.667. 151
 Данилко Н. І. 06.01–02.13.356. 80
 Дезин Н. К. 12.01–02.13.723. 165
 Деменева Н. А. 05.01–02.13.303. 67
 Демидов В. Н. 02.01–02.13.119, 123. 29
 Денисов С. А. 02.01–02.13.124. 30
 Денисова Д. О. 11.01–02.13.689. 157
 Дернова Д. В. 03.01–02.13.241. 53
 Десятов А. А. 11.01–02.13.690. 157
 Деханов С. А. 10.01–02.13.668. 152
 Джабурія О. В. 07.01–02.13.443. 100
 Джумагазієва Г. С. 03.01–02.13.199. 45
 Дикарев И. С. 09.01–02.13.554. 127
 Дикий О. В. 08.01–02.13.510. 116
 Динис Г. Г. 11.01–02.13.691. 157
- Дирдін М. Є. 09.01–02.13.607. 138
 Діковська І. 03.01–02.13.260. 56
 Добкіна К. 03.01–02.13.200. 45
 Додін Є. В. 07.01–02.13.464, 467. 104, 105
 Должиков А. 02.01–02.13.125. 30
 Долматов І. В. 01.01–02.13.38. 12
 Драпайло Ю. З. 04.01–02.13.273. 60
 Дрёмин В. Н. 08.01–02.13.508. 115
 Дрішлюк А. І. 03.01–02.13.201, 202. 45
 Дроздюк Т. 06.01–02.13.343. 75
 Другак В. М. 06.01–02.13.371. 83
 Дрьомін В. 08.01–02.13.517. 118
 Дубровський І. 02.01–02.13.68. 19
 Дудоров О. О. 08.01–02.13.482. 109
 Дудченко В. В. 01.01–02.13.60. 17
 Дудченко О. 10.01–02.13.634. 144
 Дяченко В. 06.01–02.13.344. 76
- Егорова Е. Н. 11.01–02.13.692. 157
 Егорова М. А. 04.01–02.13.274. 60
 Елеусизова И. К. 03.01–02.13.203. 46
 Ершов О. Г. 09.01–02.13.548. 126
- Елькін С. В. 06.01–02.13.341. 75
 Емельянов С. Л. 07.01–02.13.477. 107
 Єні О. В. 09.01–02.13.533. 123
 Єрьоменко В. В. 05.01–02.13.304. 67
- Жернаков В. В. 05.01–02.13.292. 65
 Жилінкова І. В. 03.01–02.13.246. 54
 Жилієва С. К. 05.01–02.13.329. 72
 Жорник І. В. 03.01–02.13.261. 56
 Жук Е. И. 02.01–02.13.126. 30
 Журавель В. А. 09.01–02.13.596. 135
 Журавель М. В. 01.01–02.13.35. 11
- Заббаров К. В. 07.01–02.13.421. 95
 Завальнюк В. В. 12.01–02.13.734. 168
 Заверюха М. М. 06.01–02.13.343, 347, 348, 350, 351, 371, 384. 75, 77, 78, 79, 83, 86
 Загородній В. Є. 10.01–02.13.654. 149
 Задихайло Д. В. 04.01–02.13.269. 59
 Задорожний Ю. А. 01.01–02.13.9. 6
 Задорожня Г. В. 02.01–02.13.83. 22
 Жажицкий В. И. 09.01–02.13.555. 127
 Заикин С. С. 02.01–02.13.127. 30
 Зайцева І. О. 02.01–02.13.173. 39
 Закоморна К. О. 02.01–02.13.84. 22
 Закурін М. К. 04.01–02.13.285. 62
 Заморська Л. І. 01.01–02.13.10. 6
 Зархіна С. 12.01–02.13.735. 168
 Заславская Н. М. 06.01–02.13.390. 88
 Захаров М. Л. 05.01–02.13.330. 72
 Захарченко О. В. 09.01–02.13.599. 136
 Званчук А. В. 01.01–02.13.2. 4
 Зверева-Каминская О. В. 08.01–02.13.521. 119
 Звьоздная Т. М. 11.01–02.13.693. 157
 Зейкан Я. П. 10.01–02.13.665. 151
 Зеліско А. В. 03.01–02.13.204. 46
 Зінченко М. Ю. 05.01–02.13.305. 67
 Зозуля І. В. 07.01–02.13.422. 95
 Зорькин В. Д. 02.01–02.13.128, 129. 30
 Зубов Д. О. 08.01–02.13.527. 120
- Иванов А. А. 03.01–02.13.209. 47
 Иванов В. И. 03.01–02.13.205. 46
 Иванова Ж. Б. 07.01–02.13.480. 108

- Иглин А. В. 11.01–02.13.694. 158
 Изовита А. Н. 08.01–02.13.507, 508. 115
 Изотова Е. Н. 07.01–02.13.423. 95
 Иншакова А. О. 03.01–02.13.256. 55
 Исаев И. А. 01.01–02.13.51. 15

 Іванов В. Г. 07.01–02.13.473. 106
 Іншин М. 07.01–02.13.424. 96

 Кабанов П. А. 02.01–02.13.174. 40
 Казак Е. С. 02.01–02.13.130. 2 31
 Кайтаева Х. 05.01–02.13.306. 68
 Калинин Г. И. 07.01–02.13.425. 96
 Калищук Л. А. 06.01–02.13.391. 88
 Кальяк А. М. 02.01–02.13.131. 31
 Кампі О. Ю. 04.01–02.13.270. 59
 Каптар Г. 05.01–02.13.331. 73
 Капустина Н. Б. 12.01–02.13.721, 723. 164, 165
 Каракаш І. І. 06.01–02.13.357. 80
 Карасева И. А. 02.01–02.13.132. 31
 Карась А. Г. 01.01–02.13.11. 6
 Касаткина С. А. 09.01–02.13.556. 127
 Кашук О. О. 09.01–02.13.608. 138
 Квасніцька О. О. 04.01–02.13.283. 62
 Квач С. С. 02.01–02.13.175. 40
 Кваша О. О. 12.01–02.13.736. 169
 Керевич О. В. 09.01–02.13.626. 142
 Кивалов С. В. 02.01–02.13.85. 23;
 07.01–02.13.437. 99
 Кириленко Н. Ю. 09.01–02.13.609. 139
 Кишко-Єрлі О. 06.01–02.13.358, 359. 80
 Клоков А. М. О 02.01–02.13.176. 40
 Клюканова Л. Г. 06.01–02.13.392. 88
 Кнейслер О. В. 04.01–02.13.275. 60
 Князев С. 02.01–02.13.110. 27
 Коваленко В. В. 02.01–02.13.86. 23
 Коваленко О. В. 01.01–02.13.61. 17
 Ковальова О. П. 04.01–02.13.271. 59
 Ковальський В. С. 01.01–02.13.12. 6;
 07.01–02.13.472. 106
 Ковальчук І. С. 10.01–02.13.655. 149
 Ковтуненко Л. П. 09.01–02.13.610. 139
 Ковшова А. И. 04.01–02.13.286. 63
 Козак Н. 09.01–02.13.611. 139
 Козаченко И. Я. 08.01–02.13.509. 116
 Козырь О. М. 06.01–02.13.345. 76
 Козьяков І. М. 10.01–02.13.642. 146
 Кокурина О. В. 02.01–02.13.133. 31
 Колінько О. О. 08.01–02.13.510. 116
 Колобашкина С. С. 07.01–02.13.426. 96
 Колюка М. М. 01.01–02.13.13. 6
 Комарницкий А. В. 08.01–02.13.518. 118
 Кондрат И. Н. 09.01–02.13.557. 128
 Кондратьева Е. А. 03.01–02.13.206. 46
 Кондратьева К. 06.01–02.13.393. 89
 Конин В. В. 09.01–02.13.558. 128;
 10.01–02.13.635. 145
 Конончук Н. 03.01–02.13.248. 54
 Копотун І. М. 08.01–02.13.532. 122
 Копылов М. Н. 11.01–02.13.695. 158
 Копылов С. М. 11.01–02.13.695. 158
 Коритко Л. Я. 01.01–02.13.40, 54. 12, 16
 Кормич Б. А. 07.01–02.13.468. 105;
 11.01–02.13.696. 158
 Кормич Л. І. 02.01–02.13.87. 23
 Корнеев А. Л. 06.01–02.13.346. 77
 Корнилов А. А. 11.01–02.13.682. 155
 Коробенко Н. П. 05.01–02.13.332. 73
 Коробко Ю. В. 09.01–02.13.560. 128
 Короєд С. О. 03.01–02.13.242. 53
 Король В. В. 09.01–02.13.559. 128
 Корольков А. А. 12.01–02.13.737. 169
 Короткий Т. Р. 11.01–02.13.697. 158
 Корсаненкова Ю. Б. 05.01–02.13.307. 68
 Корчагин А. Ю. 09.01–02.13.561. 129
 Косаренко О. І. 11.01–02.13.698. 158
 Косиця О. О. 07.01–02.13.427. 96
 Косс А. В. 02.01–02.13.134. 31
 Костенко С. О. 06.01–02.13.378. 85
 Костира О. В. 12.01–02.13.724. 165
 Костін О. Ю. 07.01–02.13.414. 94
 Костовська О. М. 09.01–02.13.540. 124
 Коструба А. В. 03.01–02.13.207. 46
 Костюков А. Н. 07.01–02.13.453. 102
 Котляр Д. 02.01–02.13.65. 19
 Кохановський В. В. 02.01–02.13.88. 23
 Кошель Б. 09.01–02.13.562. 129
 Кравець М. О. 07.01–02.13.465. 105
 Кравцов С. О. 03.01–02.13.253. 55
 Кравчук О. О. 07.01–02.13.428. 97
 Краснова М. В. 06.01–02.13.381. 86
 Крассов О. И. 06.01–02.13.360, 361. 81
 Кресін І. О. 02.01–02.13.66. 19
 Крет Г. Р. 01.01–02.13.41. 13; 09.01–02.13.563. 129
 Кривак В. В. 11.01–02.13.676. 153
 Криволапов Б. М. 03.01–02.13.262. 57
 Кричківський О. М. 08.01–02.13.490. 111
 Кричун М. О. 07.01–02.13.451. 102
 Криштопа О. М. 11.01–02.13.677. 154
 Кротов А. В. 07.01–02.13.478. 107
 Крочук М. І. 01.01–02.13.14. 4
 Круглов В. В. 06.01–02.13.394. 89
 Крусс В. И. 02.01–02.13.135. 32
 Крусян А. Р. 02.01–02.13.89. 23
 Круть О. В. 09.01–02.13.624. 142
 Кудряшова О. А. 02.01–02.13.116. 28
 Кузнецов Д. 05.01–02.13.308. 68
 Кузнецов С. О. 03.01–02.13.252. 55
 Кузнецова Ю. В. 02.01–02.13.90. 23
 Кузнецова К. І. 11.01–02.13.699. 159
 Кукушкина А. В. 11.01–02.13.700. 159
 Кулик С. 09.01–02.13.612. 139
 Куликова С. А. 02.01–02.13.136. 32
 Кулинич П. Ф. 06.01–02.13.347. 77
 Кулініч О. О. 03.01–02.13.208. 46
 Кульчицька О. І. 05.01–02.13.333. 73
 Куницын А. С. 12.01–02.13.725. 165
 Курдюков В. В. 09.01–02.13.564. 129
 Кусков А. С. 03.01–02.13.209. 47
 Кухар А. В. 10.01–02.13.669. 152
 Кухарев О. 03.01–02.13.210. 47
 Кухнюк Д. В. 10.01–02.13.669. 152
 Кучерявенко М. П. (Н. П.) 07.01–02.13.449, 454.
 101, 102
 Кучинська О. П. 09.01–02.13.565. 129
 Куян І. А. 02.01–02.13.91. 24

 Лавріненко І. А. 03.01–02.13.211. 47
 Ладика Ю. В. 07.01–02.13.415. 94
 Лапкін А. В. 10.01–02.13.630, 656. 144, 149
 Латишева В. В. 06.01–02.13.376. 85
 Лебедев Д. В. 01.01–02.13.42. 13
 Левченко С. Г. 07.01–02.13.469. 105
 Лежнева Т. 03.01–02.13.243. 53

- Лемак Р. В. 10.01–02.13.646. 147
 Лисенко В. О. 08.01–02.13.519. 118
 Лисицин Р. Д. 10.01–02.13.670. 152
 Лиска І. Г. 02.01–02.13.71. 20
 Личчан О. П. 02.01–02.13.137. 32
 Ліпкан В. А. 07.01–02.13.411. 93
 Ліхолетова Ю. А. 09.01–02.13.550, 566. 126, 130
 Лога В. М. 09.01–02.13.600. 137
 Логінов О. А. 03.01–02.13.233. 51
 Лозо В. І. 06.01–02.13.389. 88
 Ломакин А. 05.01–02.13.309. 68
 Лопатин В. Н. 07.01–02.13.479. 107
 Лопушанський А. А. 01.01–02.13.15. 4
 Лукас Л. 02.01–02.13.69. 19
 Лукашев А. А. 07.01–02.13.455. 102
 Лукашев О. А. 07.01–02.13.456. 103
 Луць В. В. 03.01–02.13.182. 42
 Лучко С. В. 08.01–02.13.528. 121
 Львова Е. Л. 02.01–02.13.138. 32
 Ляш А. О. 09.01–02.13.567. 130
 Ляшко Л. П. 07.01–02.13.472. 106
- Мавед О. О. 09.01–02.13.619. 141
 Майбуrow И. А. 07.01–02.13.457. 103
 Майданик Р. А. 03.01–02.13.182. 42
 Макарова З. С. 02.01–02.13.139. 33
 Макаруха З. М. 11.01–02.13.678. 154
 Макарецв А. А. 02.01–02.13.140. 33
 Макеева О. М. 01.01–02.13.16. 4
 Максимова Ю. Г. 06.01–02.13.395. 89
 Максимюк О. Д. 01.01–02.13.17. 4
 Маланий О. 01.01–02.13.43. 13
 Малик О. Р. 09.01–02.13.620. 141
 Малкин О. Ю. 03.01–02.13.212. 47
 Малыхина Н. И. 09.01–02.13.613. 139
 Малышев Д. В. 11.01–02.13.701. 159
 Малышева Н. 06.01–02.13.385. 87
 Мальков Б. Н. 12.01–02.13.726. 166
 Малярчук І. А. 07.01–02.13.458. 103
 Мамка Г. М. 09.01–02.13.541. 124
 Мандриченко Ж. В. 08.01–02.13.488. 110
 Марочкін І. Є. 01.01–02.13.18. 8
 Марушева О. А. 05.01–02.13.310. 68
 Марчук А. І. 08.01–02.13.487, 506. 110, 115
 Маслов К. В. 07.01–02.13.453. 102
 Матвиенко С. В. 07.01–02.13.459. 103
 Матвійчук В. К. 08.01–02.13.491. 111
 Матияшук С. В. 04.01–02.13.276. 61
 Матюшина И. И. 12.01–02.13.728, 730. 166, 167
 Медведев К. В. 06.01–02.13.382. 86
 Медведева М. О. 11.01–02.13.702. 159
 Меленко С. Г. 01.01–02.13.62. 18
 Мельник А. І. 01.01–02.13.63. 18
 Мельник Д. В. 09.01–02.13.621. 141
 Мельник М. В. 07.01–02.13.466. 105
 Мельник М. Г. 10.01–02.13.636. 145
 Мельник П. В. 07.01–02.13.447. 101
 Мельничук Н. О. 05.01–02.13.311. 69
 Мельничук Т. 08.01–02.13.517. 118
 Мережко А. А. 03.01–02.13.263. 57
 Метелева А. 05.01–02.13.334. 73
 Микитин В. 03.01–02.13.213. 47
 Мильчакова О. В. 02.01–02.13.141. 33
 Минькович-Слободяник О. В. 01.01–02.13.19, 20. 8
 Мировська А. В. 09.01–02.13.601. 137
 Мірошниченко Н. А. 08.01–02.13.492, 493. 111
 Мисник Г. А. 03.01–02.13.214. 47
- Митин М. А. 11.01–02.13.703. 160
 Михайлова Н. В. 09.01–02.13.568. 130
 Михайлюк Г. О. 03.01–02.13.185. 43
 Мілевський О. 08.01–02.13.524. 120
 Міма І. В. 01.01–02.13.21. 8
 Мінченко О. В. 01.01–02.13.22. 8
 Мінченко Р. М. 03.01–02.13.244. 53
 Мірошниченко А. М. 06.01–02.13.340. 75;
 10.01–02.13.642. 146
 Мірошниченко М. І. 01.01–02.13.23. 9
 Мірошниченко Ю. Р. 02.01–02.13.72. 20
 Мних-Котляр Н. М. 11.01–02.13.704. 160
 Мокрицька Н. П. 05.01–02.13.294. 65
 Молотников А. 07.01–02.13.432. 97
 Мороз П. А. 07.01–02.13.460. 103
 Морозов С. 05.01–02.13.312. 69
 Москаленко О. 06.01–02.13.396. 89
 Моткова О. 03.01–02.13.215. 48
 Мудров А. А. 07.01–02.13.470. 106
 Мун О. 05.01–02.13.313. 69
 Мусяенко Б. Ю. 05.01–02.13.314. 69
 Мушак Н. Б. 11.01–02.13.705. 160
 Мушенок В. В. 04.01–02.13.277. 61
 Мясников А. П. 07.01–02.13.434. 98
- Нагих С. И. 02.01–02.13.142. 33
 Наджафов О. 09.01–02.13.569. 130
 Найда А. І. 09.01–02.13.620. 141
 Наконечний А. Б. 06.01–02.13.342, 344, 345, 346, 349,
 372, 383, 385, 402. 75, 76, 77, 78, 84, 86, 87, 90
 Нарутто С. В. 02.01–02.13.143. 33
 Натрус О. 10.01–02.13.657. 149
 Негребецький В. 09.01–02.13.614. 140
 Нелін О. 03.01–02.13.245. 53
 Неліна Н. 02.01–02.13.92. 24
 Несінова С. В. 04.01–02.13.268. 59
 Нестерчук Л. П. 10.01–02.13.637. 145
 Нетеса Н. В. 08.01–02.13.483. 109
 Нетудихатка О. Ю. 09.01–02.13.619. 141
 Нищенко Р. А. 08.01–02.13.494. 112
 Нікольська О. 02.01–02.13.93. 24
 Ніндіпова В. 10.01–02.13.658. 150
 Новак Т. С. 06.01–02.13.377. 85
 Новосельська І. 05.01–02.13.315. 69
 Ноздрін О. М. 01.01–02.13.24. 9
 Нор В. Т. 09.01–02.13.620. 141
- Овчинников А. И. 12.01–02.13.738. 169
 Олійник Ю. Я. 09.01–02.13.615. 140
 Ольхова А. В. 11.01–02.13.706. 160
 Ольшанская Н. 04.01–02.13.287. 63
 Опанасюк Н. А. 03.01–02.13.194. 44
 Орендарець О. 06.01–02.13.397. 89
 Орзих М. Ф. 02.01–02.13.67. 19
 Орлова О. С. 04.01–02.13.272. 60
 Орлюк Е. П. 03.01–02.13.216. 48
 Осецький В. Л. 07.01–02.13.460. 103
 Осипова С. 02.01–02.13.144. 34
 Осташевський А. 09.01–02.13.627. 143
 Островська Л. А. 10.01–02.13.659. 150
 Отрош М. І. 11.01–02.13.707. 160
 Охотіна Ю. В. 09.01–02.13.542. 125
- Павелко В. О. 01.01–02.13.44, 45. 13, 14
 Павлюк О. М. 01.01–02.13.46. 14
 Падалко Г. В. 02.01–02.13.177, 178. 40
 Паламар Д. 09.01–02.13.570. 130

- Паломбелла Д. 02.01–02.13.145. 34
 Паляничко Д. Г. 09.01–02.13.616. 140
 Панфілло Е. А. 03.01–02.13.217. 48
 Панфілова Ю. 11.01–02.13.708. 161
 Панченко В. Ю. 09.01–02.13.571. 130
 Пасічник Я. С. 11.01–02.13.709. 161
 Пашковська Л. І. 03.01–02.13.252. 55;
 07.01–02.13.429. 97
 Певцова И. Е. 02.01–02.13.146. 34
 Петлюк Ю. С. 06.01–02.13.348. 78
 Петрич Э. 02.01–02.13.147. 34
 Петришина-Дюг Г. Г. 02.01–02.13.94. 24
 Петрова Е. А. 02.01–02.13.148. 34
 Петрова Т. В. 06.01–02.13.398. 89
 Петрушкина А. В. 05.01–02.13.316. 69
 Пешин Н. Л. 02.01–02.13.142. 33
 Пикалова А. 05.01–02.13.317. 70
 Пилипенко П. Д. 05.01–02.13.325. 71
 Пименова О. 02.01–02.13.149. 35
 Писенко К. А. 07.01–02.13.444. 100
 Письменський Є. О. 08.01–02.13.482. 109
 Пилюк А. В. 09.01–02.13.572. 131
 Підгородинська А. В. 09.01–02.13.573. 131
 Плавич В. П. 04.01–02.13.278. 61
 Плекан В. В. 08.01–02.13.495. 112
 Плотников А. А. 12.01–02.13.739. 169
 Плотникова Г. Н. 02.01–02.13.150. 35
 Плотніченко В. А. 07.01–02.13.430. 97
 Плоцкая О. А. 07.01–02.13.480. 108
 Поважний О. С. 07.01–02.13.412. 93
 Погодина И. 05.01–02.13.318. 70
 Погрібний С. О. 03.01–02.13.218. 48
 Подгорна Г. В. 05.01–02.13.295. 65
 Подорожна Т. С. 02.01–02.13.95. 24
 Подцерковний О. П. 03.01–02.13.219. 48
 Поєдинок В. В. 04.01–02.13.288. 63
 Поєдинок О. Р. 02.01–02.13.96. 24
 Покачалова А. Г. 03.01–02.13.254. 55
 Поліщук Г. Б. 01.01–02.13.25. 9
 Половинкіна Р. Ю. 01.01–02.13.47. 14
 Полякова Л. П. 07.01–02.13.412. 93
 Попелюшко В. О. 09.01–02.13.574. 131
 Попов Г. В. 10.01–02.13.643, 660. 146, 150
 Попова Г. О. 01.01–02.13.48. 14
 Попова О. В. 07.01–02.13.431. 97
 Портнов А. В. 01.01–02.13.26. 9
 Прилипко С. М. 05.01–02.13.292. 65
 Присяжнюк І. І. 01.01–02.13.55. 16;
 10.01–02.13.660. 150
 Прокументов Л. М. 08.01–02.13.520. 119
 Прокопенко Б. О. 10.01–02.13.638. 145
 Протасевич А. А. 08.01–02.13.521. 119
 Процевський В. О. 06.01–02.13.400. 90
 Процишен М. В. 02.01–02.13.73. 20
 Пушкарева Э. Ф. 11.01–02.13.710. 161
 Пшенічко С. О. 09.01–02.13.575. 131
- Рабенко С. Л. 04.01–02.13.284. 62
 Радута В. И. 05.01–02.13.338. 74
 Радченко Б. 02.01–02.13.68. 19
 Рамазанова Т. 03.01–02.13.220. 49
 Рассказов М. А. 02.01–02.13.151. 35
 Расюк А. О. 08.01–02.13.485. 109
 Рафальський О. О. 01.01–02.13.36. 12
 Рачкова Н. М. 08.01–02.13.520. 119
 Ремизова А. В. 03.01–02.13.221. 49
 Рено Ф. 12.01–02.13.727. 166
- Резник О. І. 01.01–02.13.56. 16
 Резнік О. М. 07.01–02.13.461. 104
 Рижко П. О. 06.01–02.13.370. 83
 Ринда В. В. 09.01–02.13.543. 125
 Риндюк В. І. 01.01–02.13.27. 10
 Розум О. М. 07.01–02.13.474. 106
 Романовская О. В. О. 10.01–02.13.639. 145
 Ростовцева Н. В. 03.01–02.13.222. 49
 Рошканюк В. М. 05.01–02.13.327. 72
 Рубець І. 03.01–02.13.249. 54
 Руда Т. В. 03.01–02.13.234. 51
 Руденко М. 10.01–02.13.661. 150
 Руденко О. М. 07.01–02.13.412. 93
 Рунов В. Ю. 08.01–02.13.496. 112
 Русин С. Н. 06.01–02.13.399. 90
 Русинова В. Н. 11.01–02.13.711. 161
 Руснак Л. 07.01–02.13.433. 98
 Руснак Ю. І. 05.01–02.13.324. 71
 Рыженков А. Я. 03.01–02.13.223. 49;
 06.01–02.13.362, 363. 81
 Рязанов М. Ю. 01.01–02.13.3. 4
- Савельева А. 05.01–02.13.319. 70
 Саїнчин О. С. 08.01–02.13.497. 112
 Саїнчин С. О. 09.01–02.13.617. 140
 Сайц Л. 02.01–02.13.69. 19
 Салков В. В. 10.01–02.13.642. 146
 Самородов А. 06.01–02.13.349. 78
 Саричева В. 10.01–02.13.662. 150
 Сатохина Н.И. 12.01–02.13.728. 166
 Саурин А. А. 02.01–02.13.152. 35
 Сафоклов Ю. 02.01–02.13.153. 35
 Свинцов А. А. 05.01–02.13.338. 74
 Севостьянова Н. І. 11.01–02.13.672. 153
 Семаніва Ю. В. 04.01–02.13.289. 63
 Семчик В. І. 06.01–02.13.378. 85
 Сенив Ю. М. 07.01–02.13.481. 108
 Серафимов В. В. 07.01–02.13.464. 104
 Сергеев Д. Н. 08.01–02.13.509. 116
 Сердюк В. В. 09.01–02.13.576. 132;
 10.01–02.13.640. 146
 Сердюк И. В. 03.01–02.13.264. 57
 Серебрянський Д. М. 07.01–02.13.447, 448. 101
 Серєда О. 07.01–02.13.424. 96
 Сидоренко М. В. 03.01–02.13.186. 43
 Сидорова С. В. 06.01–02.13.379. 85
 Синельников А. В. 08.01–02.13.522. 119
 Синенко С. А. 09.01–02.13.577. 132
 Синеокий О. В. 10.01–02.13.644. 146
 Сирота І. М. 05.01–02.13.326, 335. 72, 73
 Ситник О. М. 01.01–02.13.28. 10
 Сичук М. М. 09.01–02.13.544. 125
 Сільченко С. О. 05.01–02.13.336. 74
 Сіренко О. В. 09.01–02.13.602. 137
 Скаун О. Ф. 01.01–02.13.1. 4
 Скалеух К. А. 07.01–02.13.434. 98
 Скоморовський В. Б. 01.01–02.13.57. 16
 Скура Л. М. 08.01–02.13.504. 114
 Скотинюк Я. 09.01–02.13.578. 132
 Скрипнюк О. 02.01–02.13.97. 25
 Смазнова И. С. 12.01–02.13.725, 726. 165, 166
 Смокович М. 02.01–02.13.99. 25
 Смоленская А. А. 02.01–02.13.154. 35
 Снігур І. 02.01–02.13.98. 25
 Соколов М. А. 08.01–02.13.523. 119
 Соколова Н. А. 05.01–02.13.337. 74
 Соколова С. Н. 07.01–02.13.481. 108

- Соколова Я. А. 09.01–02.13.618. 140
Соловйов О. В. 11.01–02.13.673. 153
Сорока О. Я. 07.01–02.13.435. 98
Софронова Е. В. 02.01–02.13.179. 41
Спасибо І. 03.01–02.13.224. 49
Стаднік О. М. 02.01–02.13.100. 25
Станіславський В. 06.01–02.13.380. 85
Станскова У. 05.01–02.13.320. 70
Статіва І. І. 09.01–02.13.534. 123
Стахеєва Г. О. 11.01–02.13.679. 154
Стельмах О. С. 11.01–02.13.712. 162
Степаненко В. В. 07.01–02.13.436. 98
Сумарокова Л. Н. 01.01–02.13.29. 10
Сумин А. А. 09.01–02.13.628. 143
Сураев А. С. 03.01–02.13.222. 49
Сушицька Н. В. 01.01–02.13.30. 10
Суховерхова Е. В. 09.01–02.13.579. 132
Суходубов Д. В. 10.01–02.13.647. 147
Сухонос В. В. 10.01–02.13.645. 147
Сухоруков М. 06.01–02.13.350. 78
Сьоміна Н. А. 09.01–02.13.603. 137
- Таликін Є. 04.01–02.13.290. 63
Таможній О. В. 06.01–02.13.351. 79
Таннинг Ж. Ф. 07.01–02.13.480. 108
Тарабан Н. В. 02.01–02.13.117, 119. 28, 29
Тарангул Л. Л. 07.01–02.13.447, 448. 101
Тарасюк І. В. 09.01–02.13.629. 143
Татаринів С. А. 02.01–02.13.155. 36
Татаров О. Ю. 09.01–02.13.535. 123
Темкіжев І. Х. 07.01–02.13.438. 99
Терентьева Л. В. 03.01–02.13.225. 50
Терехин В. А. 10.01–02.13.641. 146
Терещенко О. В. 11.01–02.13.713. 162
Теут З. 09.01–02.13.580. 132
Тищенко С. 09.01–02.13.581. 132
Тищик Б. Й. 01.01–02.13.52. 15
Тищук Т. І. 02.01–02.13.101. 25
Тітков К. С. 09.01–02.13.582, 583. 133
Тіщенко В. В. 09.01–02.13.597. 136
Ткачук А. П. 02.01–02.13.74. 21
Ткачук А. С. 01.01–02.13.31. 10
Тогобіцька А. 10.01–02.13.651, 663. 148, 151
Токар Л. В. 12.01–02.13.727. 166
Толеубеков А. Т. 02.01–02.13.156. 36
Толочко О. Н. 03.01–02.13.265. 57
Томин С. В. 09.01–02.13.584. 133
Торчук В. 06.01–02.13.372. 84
Третьякова А. С. 04.01–02.13.279. 61
Трофимов Я. В. 03.01–02.13.223. 49
Труш Ж. С. 03.01–02.13.250. 54
Труш І. В. 04.01–02.13.280. 61
Туманянц А. Р. 09.01–02.13.585. 133
- Узунов О. В. 10.01–02.13.644. 147
Узунов П. П. 10.01–02.13.644. 147
Умеренко Ю. А. 06.01–02.13.364, 365. 82
Ус М. 03.01–02.13.226. 50
Устименко Т. П. 06.01–02.13.408. 92
Устюкова В. 06.01–02.13.366. 82
- Фаер Ю. Г. 07.01–02.13.445. 100
Феделеш Е. М. 01.01–02.13.32. 11
Федоренко А. В. 07.01–02.13.462. 104
Федосеева Е. Л. 09.01–02.13.586. 134
Филиппов П. М. 03.01–02.13.199. 45
Фомін С. Б. 09.01–02.13.587. 134
- Француз-Яковець Т. А. 02.01–02.13.102. 25
Фролова Е. А. 12.01–02.13.729. 167
Фулей Т. 02.01–02.13.69. 19
- Харитонов Є. О. 03.01–02.13.182, 227, 228. 42, 50
Харитонів Л. І. 05.01–02.13.326. 72
Харитонів О. І. 03.01–02.13.229, 230. 50, 51
Харитонів Ю. С. 03.01–02.13.205. 46
Харламов В. С. 08.01–02.13.511. 116
Харченко Л. С. 10.01–02.13.671. 152
Харченко О. О. 02.01–02.13.165. 38
Херувімова Т. О. 07.01–02.13.471. 106
Хімченко С. А. 08.01–02.13.498. 113
Хірсін А. В. 12.01–02.13.740. 169
Хлопушин С. Н. 02.01–02.13.157. 36
Хныкин Г. В. 05.01–02.13.321. 71
Ходаківська О. 06.01–02.13.372. 84
Хоррманн Е. А. 03.01–02.13.266. 57
Хотинська-Нор О. З. 09.01–02.13.588. 134
Хотько А. В. 06.01–02.13.367. 82
Хохлова Е. А. 02.01–02.13.158. 36
Храмова Т. М. 02.01–02.13.159. 37
Храпенко О. О. 10.01–02.13.648. 147
Хрідочкіна А. А. 08.01–02.13.499. 113
- Цаплин А. С. 09.01–02.13.589. 134
Царьова Л. К. 07.01–02.13.463. 104
Цесарський Ф. А. 05.01–02.13.322. 71
Цехан Д. Н. 08.01–02.13.509. 116
Цимбал П. 08.01–02.13.524. 120
Цитряк В. Я. 08.01–02.13.512. 117
Цірат Г. В. 11.01–02.13.714. 162
Цюприк І. В. 08.01–02.13.525. 120
- Чабукиани О. А. 09.01–02.13.590. 134
Чанишева Г. І. 05.01–02.13.323. 71
Чаркин С. А. 06.01–02.13.368. 83
Чваненко Д. А. 04.01–02.13.281. 62
Чебан В. І. 02.01–02.13.75. 21
Чебикіна Т. С. 04.01–02.13.268. 59
Чеботарьов С. С. 01.01–02.13.33. 11
Чепурко А. С. 08.01–02.13.505. 114
Червоткин А. С. 09.01–02.13.591. 134
Чердакова Л. А. 02.01–02.13.180. 41
Чередников А. В. 06.01–02.13.369. 83
Череповський К. П. 07.01–02.13.475. 107
Черниш В. 03.01–02.13.245. 53
Чернушенко Д. А. 02.01–02.13.103. 26
Чернышёв Г. М. 08.01–02.13.511. 116
Честнов И. Л. 12.01–02.13.730. 167
Чигрина Е. В. 08.01–02.13.521. 119
Чиж І. С. 02.01–02.13.104. 26
Чикулаев Р. В. 03.01–02.13.231. 51
Чорнолуцький Р. В. 01.01–02.13.34. 11
Чудакова Е. 07.01–02.13.432. 97
Чучкова Н. О. 03.01–02.13.237. 52
- Шаблистий В. В. 08.01–02.13.526. 120
Шалиганова А. 03.01–02.13.232. 51
Шамара О. В. 08.01–02.13.500. 113
Шамша І. В. 12.01–02.13.722, 724, 729. 164, 165, 167
Шапкін І. С. 08.01–02.13.486. 110
Шаповал Л. 03.01–02.13.251. 54
Шарнина Л. А. 02.01–02.13.160. 37
Шахрай С. М. 02.01–02.13.161. 37
Шведова Г. Л. 08.01–02.13.512. 117
Швець Н. 02.01–02.13.105. 26

Шевчук Г. В. 07.01–02.13.416. 94
Шевчук-Белая Я. В. 01.01–02.13.58. 17
Шемшученко С. О. 11.01–02.13.267. 58
Шендеровська А. В. 11.01–02.13.715. 162
Шершенькова В. А. 01.01–02.13.49. 15
Шестаков В. П. 05.01–02.13.338. 74
Широких А. В. 02.01–02.13.162. 37
Широкова-Мурараш О. Г. 11.01–02.13.716. 162
Шкарин В. В. 05.01–02.13.339. 74
Штелик С. П. 10.01–02.13.631. 144
Штефан О. О. 03.01–02.13.233. 51
Шугурова И. В. 03.01–02.13.257. 56
Шумилов В. М. 11.01–02.13.717. 163
Шуміло О. М. 06.01–02.13.400. 90
Шустров Д. 02.01–02.13.163. 37

Щербак І. 09.01–02.13.592. 135
Щериця С. 09.01–02.13.593. 135

Шипцов О. О. 11.01–02.13.680. 155

Югов А. А. 02.01–02.13.164. 38
Юрій І. А. 01.01–02.13.50. 15
Юрченко В. П. 07.01–02.13.446. 101
Юрчишин В. М. 09.01–02.13.594. 135;
10.01–02.13.664. 151
Юрчишин Н. Г. 06.01–02.13.409. 92

Якимчук М. К. 10.01–02.13.643. 146
Янковский Р. 07.01–02.13.432. 97
Яновська О. Г. 09.01–02.13.595. 135
Яншина А. М. 04.01–02.13.282. 62
Яра О. 08.01–02.13.501. 113
Ярышев С. Н. 11.01–02.13.718. 163

Varga С. 12.01–02.13.720. 164

ПОКАЖЧИК ПЕРІОДИЧНИХ ТА ПРОДОВЖУВАНИХ ВИДАНЬ

- Адвокат. — К., 2012. — № 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ; 2013. — № 1, 2.
Адвокат. — М., 2012. — № 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12.
Административное право и процесс. — 2012. — № 8, 9.
Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. — 2012. — Вип. 64, 65.
Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. — 2012. — Вип. 45, 46, 47.
Арбитражный и гражданский процесс. — 2012. — № 11, 12.
Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 9, 10, 11, 12 ; 2013. — № 1, 2.
Вестник Московского университета. Серия 25 : Международные отношения и мировая политика. — 2013. — № 1.
Вестник Российского университета дружбы народов. Серия : Международные отношения. — 2013. — № 1.
Вестник Российской правовой академии. — 2013. — № 1.
Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. — 2012. — № 3.
Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 5.
Вісник прокуратури. — 2012. — № 8, 9, 10, 11, 12. ; 2013. — № 1.
Вопросы трудового права. — 2012. — № 10, 12.
Государственная власть и местное самоуправление. — 2012. — № 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
Государство и право. — 2013. — № 1.
Гражданское право. — 2012. — № 3, 4, 5.
Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. — 2012. — Вип. 56, 57.
Ежегодник украинского права: сб. науч. пр. — 2012. — № 4.
Економіка, фінанси, право. — 2012. — № 6.
Журнал конституционного правосудия. — 2012. — № 2, 5, 6.
Журнал российского права. — 2012. — № 8, 9, 10, 12.
Земельне право України: теорія і практика. — 2012. — № 10.
Землевпорядний вісник. — 2012. — № 10.
Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2012. — № 4, 5, 6.
Информационное право. — 2013. — № 1, 2.
Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 14, 16, 18.
Конкурентное право. — 2013. — № 1, 2.
Конституционное и муниципальное право. — 2012. — № 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. — 2013. — № 2.
Криминология: вчера, сегодня, завтра. — 2013. — № 2.
Международное публичное и частное право. — 2012. — № 5, 6.
Митна справа. — 2012. — № 5, ч. 2, кн. 1 ; 2013. — № 1.
Московский журнал международного права. — 2012. — № 4 ; 2013. — № 1.
Наследственное право. — 2012. — № 3, 4.
Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» : зб. наук. пр. — 2012. — Т. XII.
Наше право. — 2012. — № 3, ч. 1 ; № 3, ч. 2 ; № 3, ч. 3.
Південноукраїнський правничий часопис. — 2012. — № 2.
Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 9, 10, 11, 12 ; 2013. — № 1, 2.
Право и экономика. — 2012. — № 9.
Право интеллектуальной собственности. — 2012. — № 5, 6.
Право і суспільство. — 2012. — № 5, 6 ; 2013. — № 1.
Право України. — 2012. — № 11–12.
Проблеми законності : акад. зб. наук. пр. — 2012. — Вип. 118, 119.
Публічне право. — 2012. — № 3.
Российская юстиция. — 2012. — № 7, 8, 9, 10, 11, 12.
Российский юридический журнал. — 2012. — № 5, 6.
Северо-Кавказский юридический вестник. — 2012. — № 3.
Современное право. — 2012. — № 9, 11, 12.
Социальное и пенсионное право. — 2012. — № 3, 4.
Сравнительное конституционное обозрение. — 2012. — № 5, 6.
Судова апеляція. — 2012. — № 4.
Трудовое право в России и за рубежом. — 2013. — № 1.
Трудовое право. — 2012. — № 8, 9, 10, 11, 12.
Философия права. — 2013. — № 1.
Філософська думка. — 2013. — № 2.
Фінанси України. — 2012. — № 11, 12.
Хозяйство и право. — 2012. — № 8, 9.
Часопис Київського університету права. — 2012. — № 4 ; 2013. — № 1.
Экологическое право. — 2012. — № 5, 6.
Юридична Україна. — 2012. — № 9, 10, 11, 12 ; 2013. — № 1, 2, 3.
Юридичний вісник. — 2012. — № 4.
Юристь-правоведъ. — 2012. — № 6.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- Автореф. дис. — автореферат дисертації
Акад. — академія
АЕС — атомна електростанція
ВАС РФ — Высший Арбитражный Суд Российской Федерации
ВАС України — Вищий адміністративний суд України
Вид. — видання; видавничий
Вип. — випуск
Відп. ред. — відповідальний редактор
Внутр. — внутрішній
ВТО — Всемирная торговая организация
ГАТТ — Генеральна угода з тарифів і торгівлі
ГК РФ — Гражданский кодекс Российской Федерации
ГК України (ГКУ) — Господарський кодекс України
ГрК РФ — Градостроительный кодекс Российской Федерации
ГРТД — государственное регулирование трудовой деятельности
ДВНЗ — Державний вищий навчальний заклад
Держ. — державний
ДНАОП — державні нормативно-правові акти з охорони праці
Доп. — дополненный
Допов. — доповнений
ДПС України — Державна податкова служба України
ЕСП — Европейский суд правосудия
ЕСПЧ (ЄСПЛ) — Европейский суд по правам человека (Європейський суд з прав людини)
ЕЗП — Единое экономическое пространство
ЄС (ЕС) — Европейський Союз (Європейський Союз)
Заг. ред. — загальна редакція
Зб. наук. пр. — збірник наукових праць
ЗК РФ — Земельный кодекс Российской Федерации
ЗК України (ЗКУ) — Земельний кодекс України
ЗУ — Закон України
ИГП РАН — Институт государства и права Российской академии наук
Изд. — Издание
Ин-т (ін-т) — институт (інститут)
Испр. — исправленный
ІзОД — інформація з обмеженим доступом
Канд. — кандидат
КАС України (КАСУ) — Кодекс адміністративного судочинства України
КВД — кримінальна відповідальність держави
КЗпП України — Кодекс законів про працю України
КК України (ККУ) — Кримінальний кодекс України
КМ України — Кабінет Міністрів України
КМП ООН — Комісія міжнародного права ООН з кодифікації та прогресивного розвитку
КНР — Китайская Народная Республика
Комент. — коментар
Конф. — конференція
КПК України — Кримінально-процесуальний кодекс України
КУпАП (КУоАП) — Кодекс України про адміністративні порушення
Л-ра — література
ЛК України — Лісовий кодекс України
МАК — Морська арбітражна комісія
МВС України — Міністерство внутрішніх справ України
МГУ ім. М. В. Ломоносова — Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова
Метод. — методичний
Міжнар. — міжнародний
МК України (МКУ) — Митний кодекс України
МОН України — Міністерство освіти і науки України
МОНмолодьспорт України — Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
МЧП — международное частное право
Навч. — навчальний
НАН України — Національна академія наук України
Наук. — науковий
Нац. ун-т (НУ) — національний університет
НДІ — науково-дослідний інститут
НИОКР — научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы
НК РФ — Налоговый кодекс Российской Федерации
НП — некоммерческое партнерство
НУ ОЮА — Національний університет «Одеська юридична академія»
ОБСЕ (ОБСЕ) — Організація з безпеки і співробітництва в Європі (Організація по безпеці і співробітництву в Європі)
ОВС — органи внутрішніх справ
ОЕСР — Організація економічного співробітництва і розвитку
ОНЮА — Одеська національна юридична академія
ООН — Організація Об'єднаних Націй
ОРД — оперативно-розшукова діяльність
Переробл. — перероблений
ПК України (ПКУ) — Податковий кодекс України
ПМР — Придністровская Молдавская Республика
Посіб. — посібник
Практ. — практичний
ПСПВМО — Проект статей про відповідальність міжнародних організацій
РА — Республика Армения
Ред. — редактор
РИД — результаты интеллектуальной деятельности
РК — Республіка Казахстан
РНК — Рада Народних Комісарів
РРФСР — Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РТС — региональные торговые соглашения
РФ — Российская Федерация
Сб. науч. тр. — сборник научных трудов
СК України (СКУ) — Сімейний кодекс України
СНД (СНГ) — Співдружність Незалежних Держав (Содружество Независимых Государств)
СОТ — Світова організація торгівлі
СССР (СРСР) — Союз Советских Социалистических Республик (Союз Радянських Соціалістичних Республік)
Ст. — стаття
США — Сполучені Штати Америки
Т. — том
ТК РФ — Трудовой кодекс Российской Федерации
ТК України — Трудовий кодекс України
ТНК — транснациональные корпорации
ТПК РФ — Трудовой процессуальный кодекс Российской Федерации
ТС — Таможенный союз
УК РФ — Уголовный кодекс Российской Федерации
Ун-т — університет
УПК РФ — Уголовно-процесуальний кодекс Российской Федерации

Упоряд. — упорядник
УРСР (УСССР) — Українська Радянська Соціалістична
Республіка (Украинская Советская Социалистичес-
кая Республика)
Учеб. — учебный
Учеб.-метод. — учебно-методический
ФГОС — Федеральные государственные образователь-
ные стандарты
ФЗ — Федеральный закон

ФРН (ФРГ) — Федеративна Республіка Німеччини (Фе-
деративная Республика Германии)
ЦСЄ — Центрально-Східна Європа
ЦК України (ЦКУ) — Цивільний кодекс України
ЦПК України (ЦПКУ) — Цивільно-процесуальний ко-
декс України
Ч. — частина
Юрид. — юридичний

ЗМІСТ

Передмова.....	3
12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень	
Історія держави і права України.....	11
Історія держави і права зарубіжних країн.....	15
Історія політичних і правових вчень.....	17
12.00.02 Конституційне право	
Конституційне право України.....	19
Конституційне право зарубіжних країн.....	26
Муніципальне право.....	38
12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право	
Цивільне право.....	42
Цивільний процес.....	51
Сімейне право.....	54
Міжнародне приватне право.....	55
12.00.04 Господарське право; господарський процес	
Господарське право.....	59
Господарський процес.....	62
12.00.05. Трудове право; право соціального забезпечення	
Трудове право.....	65
Право соціального забезпечення.....	71
12.00.06. Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право	
Земельне право.....	75
Аграрне право.....	83
Екологічне право.....	86
Природоресурсне право.....	90
12.00.07. Адміністративне право і процес; фінансове право; митне право; інформаційне право	
Адміністративне право.....	93
Адміністративний процес.....	99
Фінансове право.....	101
Митне право.....	104
Інформаційне право.....	106
12.00.08 Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право	
Кримінальне право.....	109
Кримінологія.....	114
Кримінально-виконавче право.....	120
12.00.09 Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність	
Кримінальний процес.....	123
Криміналістика.....	135
Судова експертиза.....	141
Оперативно-розшукова діяльність.....	142
12.00.10. Судоустрій; прокуратура та адвокатура	
Судоустрій.....	144
Прокуратура.....	146
Адвокатура.....	151
12.00.11 Міжнародне право	153
12.00.12 Філософія права	164
Показчик імен.....	170
Показчик періодичних та продовжуваних видань.....	177
Список скорочень.....	178